BAYBARS

KÖLELİKTEN SULTANLIĞA

Sadece İncelemek İçindir
Ücreti Yoktur
İnceledikten Sonra Siliniz ve Bulursanız Satın Alınız.

ORHAN YENİARAS

ROMAN

PANAMA

Levent Şahverdi Arşivi

BAYBARS

KÖLELİKTEN SULTANLIĞA

Orhan Yeniaras

PANAMA

Levent Şahverdi Arşivi

BAYBARS
Kölelikten Sultanlığa

Orhan Yeniaras

Panama Yayın No: 361

ISBN: 978-975-2444-97-3

Genel Yayın Yönetmeni
Caner Vural

Kapak İllüstrasyonu
Cihan Engin

Kapak Tasarımı
Leyla Çelik

Baskı Tarihi: Aralık 2019

Baskı-Cilt: Ayrıntı Matbaası
Sertifika No: 13987
Yayıncı Sertifika No: 42278

Tarama ve Düzenleme
Kutluk Bilge Kağan
16.02.2023

Panama Yayıncılık
Yüksel Caddesi 7A/7
Kızılay-ANKARA
Tel-Fax: (0.312) 432 14 89
www.panamayayincilik.com
info@panamayayincilik.com

Depo
Libya Caddesi 25/B
Küçükesat-ANKARA

Levent Şahverdi Arşivi

1

Güneş batmak üzereydi. Ufuktaki ateş renkli kızıllık giderek grileşirken, siyah atlı süvari kuzeybatı yönünde dörtnala ilerliyordu. Miğferinin altından sarkan kızıl saçları omuzlarına dökülmüştü. Belinde Şam çeliğinden yapılmış uzun kılıcı ile sırtında çelik yayı ve deri sadağı[1] vardı. Hint ipeğinden yeşil pelerini ve gümüş işlemeli eğer takımı ile bu yabancı sıradan birine benzemiyordu. Atı rüzgârla yarışıyordu sanki. Gözünü yoldan ayırmadan ilerliyordu; acelesi olduğu belliydi. Kim bilir belki de sılada bir bekleyeni vardı.

Halep-Şam yolunun güney kesimi pek tekin bir yer sayılmazdı. Abbasilerin ve Büyük Selçukluların parlak yıllarında yol güvenliğini devletin kolluk güçleri sağlıyordu. Şimdi ise durum çok değişmişti. İslam dünyası, hepsi de birbirlerine düşman çok sayıda beylik ve emirliklere bölünmüştü. Batıdan Haçlıların, doğudan ise Moğolların baskısı, bölgeyi korku ve umutsuzluğa boğmuştu. Yine de Suriye ve Mısır'daki bazı medrese hocaları, çok yakında koruyucu ve adil bir kurtarıcının ortaya çıkarak her şeyi

[1] Sadak: Ok kılıfı

Levent Şahverdi Arşivi

yoluna koyacağını telkin ediyorlardı. Kulaktan kulağa dalga dalga yayılan bu söylentiler, halkın tek teselli kaynağıydı. Fakat olumlu da olsa tüm bu haberler yol güvenliğini sağlamaya yetmiyordu. İslam emirliklerinin ise hiçbiri tek başına bu işi yapamazdı. Birleşerek tek bir güç oluşturmaları şimdilik mümkün görünmüyordu.

Kervancıların çoğu, kuzey yolunu kullanıyorlardı. Biraz uzun ve dolambaçlı olmasına rağmen bu yol güvenlikli sayılırdı. Israrla güney yolunu kullanmak isteyenler ise güvenliklerini sağlayacak kalabalık koruma birlikleri kiralamışlardı. Hepsi de çok iyi savaşçılardan oluşan bu birlikler, tam anlamı ile baş belasıydılar. Kervanları koruyayım derken güzergâhlarındaki köyleri yağmalayıp, insan kanı akıtmaktan hiç çekinmezlerdi. Tehlike yalnız bu kadar da değildi. Üç kuruş için gözünü bile kırpmadan adam öldüren haramilerle, Müslüman kanı akıtmayı dinî bir görev sayan Kuluni Tarikatı'nın yeminli şövalyeleri bölgede dehşet saçıyorlardı.

Siyah atlı süvari, akşamın bu saatinde hem de tek başına yola çıktığına göre, ya olası tehlikenin farkında değildi ya da çok cesur biriydi.

Bu şekilde saatlerce yol aldıktan sonra eski bir kervansaray[2] kalıntısına rastlayınca sola saparak yoluna devam etti. Hava kararmış olmasına rağmen gökyüzü berrak ve temizdi. Dolunayın cömertçe gönderdiği ışık yağmuru geceye loş bir aydınlık katmıştı. Epeyce yol aldığını düşünürken, menderesler çizerek akan sığ bir derenin kenarına geldiğini fark etti. Etrafta su şırıltılarından başka hiçbir ses

[2] Kervansaray: Uluslararası ticaret yolları üzerinde tüccarlara hizmet veren kuruluşlar.

Levent Şahverdi Arşivi

yoktu. Derenin hemen yanı başından giderek sıklaşan bir koruluk başlıyordu. Buranın dinlenmek için uygun bir yer olduğunu düşünerek atını durdurdu. Meçhul süvari; uzun boylu, geniş omuzlu, pehlivan yapılı bir gençti. Sakal ve bıyıkları yoktu. Yüzünde belirgin gamzeleri, yay gibi gerilmiş kaşları, sert bakışlı ve gök mavisi iri gözleri vardı. Sol gözündeki koyu mavi leke onun keskin bakışlarını daha çok belirginleştiriyordu. Derenin kenarına yaklaşarak önce ellerini yıkadı, sonra da yüzünü yıkamak için su alayım derken atının kişneyerek huysuzlandığını fark etti. Hemen doğrulup neler olduğunu anlamaya çalışırken, atının su içmeyi bırakıp kulaklarını dikerek tedirgin bir şekilde koruluğa baktığını gördü. Tehlike sezdiğinde hep böyle yapardı. Yolunda gitmeyen bir şeyler olmalıydı.

Genç adam atının yularından sıkıca tuttu. Ağır ağır koruluğa doğru ilerlerken, bir eliyle de kılıcının kabzasını sıkı sıkı kavramıştı. Korulukta epey ilerledikten sonra aniden durakladı. Gördüğü manzara karşısında donakalmıştı. Yolun tehlikeli olduğunu biliyordu ama bu kadarını da beklemiyordu doğrusu. Yaklaşık otuz kadar erkek, bir kısmı kazığa geçirilerek bir kısmı da çarmıha gerilerek vahşice öldürülmüşlerdi. Her şeye rağmen soğukkanlılığını kaybetmeyen genç adam olanları anlamaya çalışıyordu. Tüm bunları haramiler ya da açgözlü kervan korumaları yapmış olamazlardı. Onlar altın ve gümüş paralarla taşınabilir değerli malları alıp yalnızca direnenleri öldürürlerdi. Kaldı ki, kazığa geçirme ve çarmıha germe onların tarzı değildi. Bu iş olsa olsa Kuluni Şövalyeleri'nin işiydi. Atı yedeğinde olduğu halde ola ki sağ kalanlar var diye ceset-

Levent Şahverdi Arşivi

leri tek tek kontrol etti. Ne yazık ki hepsi ölmüşlerdi. Fakat cesetler hâlâ sıcaktı. Bu, onların yeni öldürüldüklerini ve katillerin fazla uzakta olmadığını gösteriyordu.

Levent Şahverdi Arşivi

2

Her şey düşündüğü gibiyse kendi hayatı da pek güvende sayılmazdı. Burada daha fazla kalmanın tehlikeli olabileceğini düşünerek, hemen atına atlayıp oradan uzaklaştı. Yaklaşık bir saat kadar yol aldıktan sonra koruluk giderek seyrekleşmiş ve önüne engebeli bir arazi çıkmıştı. Bir ara atını durdurup çevreyi tanımaya çalışırken, epeyce ileride gördüğü karartıların bir köy olduğunu anlamakta gecikmedi.

Bu civardaki yerleşim birimlerinin çoğu Müslümanlara aitti. Ama yine de dikkatli olmalıydı. Her türlü tehlikeyi de hesaba katarak ağır ağır köye yaklaşırken, "İnşallah kötü bir durumla karşılaşmam," diye düşünüyordu. Yaklaşık yirmi dakika kadar at koşturduktan sonra köye ulaşabildi. Biraz daha ilerleyince dudaklarından hayret ve şaşkınlıkla, "Aman tanrım!" sözcükleri döküldü. Gördüklerine inanmak istemedi ama istese de istemese de gerçeği değiştiremezdi. Burası elli altmış hanelik küçük bir köydü. Toprak damlardan ve ahşap barakalardan oluşan evler yerle bir edilerek yakılmıştı. Bazı yıkıntılardan hâlâ dumanlar çıkıyordu. Fakat köyde ne insan ne de hayvan,

Levent Şahverdi Arşivi

hiçbir canlı yoktu. Kuluni Şövalyelerinin İslam köylerine baskınlar düzenlediklerini duymuştu ama böyle bir şeye ilk kez tanık oluyordu. Gördüklerini anlamakta hiç zorlanmadı. Şövalyeler köyün erkeklerini koruluğa götürüp öldürdükten sonra evleri yakıp, kadın ve çocukları da alıp gitmişlerdi. Onlar büyük bir olasılıkla esir pazarlarında satılacaklardı.

Olayın üstünden fazla bir zaman geçmemişti. Altmış hanelik bir köyde en az kırk kadar kadın ve çocuk olmalıydı. Bunlar götürülürken iz bırakmamış olmaları mümkün değildi. Atından inen genç adam, etrafta kendince bazı araştırmalar yaptıktan sonra katillerin ve tutsakların kuzeye doğru gittiklerini anladı. Kendisi de bir süre aynı yöne gideceğinden, her an beklenmedik olaylarla dolu bir yolculuğa hazır olması gerektiğini düşünerek atına atlayıp hızla köyden ayrıldı.

Önünde oldukça engebeli bir arazi vardı. Bodur çalılarla kaplı irili ufaklı tepeler ve suları çoktan kurumuş derin vadiler hızını kesmesine rağmen yoluna devam etti. Vakit, gece yarısını hayli geçmiş ve epey yol almıştı. Dinlenmesi için atını biraz yavaşlattı. Önünde yaklaşık iki metre boyunda çalılarla kaplı yan yana üç tepe vardı. Ortadaki büyük tepe ile soldaki küçük tepe arasından kolayca geçebileceğini düşünerek atını o tarafa sürdü, ağır ağır ilerlerken burnuna keskin bir yanık kokusu gelmeye başladı. Bu durum pek hayra alamet değildi. Etrafına dikkatle bakındı, fakat bir şey göremedi. Tam geçide yaklaşmıştı ki büyük tepenin arkasından insan seslerinin geldiğini duydu. Durup dinlemeye çalıştıysa da neler konuşulduğunu anlayamadı. Bunlar haramiler ya da şövalyeler olabilirdi.

Levent Şahverdi Arşivi

"Belanın tam da göbeğine düştüm," diye geçirdi aklından. Yola devam etmek tehlikeli olacağından, yönünü değiştirip atını büyük tepeye doğru sürdü. Biraz ilerledikten sonra atından inerek onu bir çalıya bağlayıp ağır ağır tepeye çıkmaya başladı. Çalıların uzun ve sık oluşu görünmeden ilerlemesini kolaylaştırıyordu. Bir süre ilerledikten sonra uygun bir yere gelince durdu. Buradan her şey net olarak görülmekteydi. Eğilerek çalıların arasından çevreyi iyice inceledi. Tıpkı düşündüğü gibi, bunlar katil şövalyelerdi. Daire şeklinde üç ayrı yerde üç büyük sofra kurmuş yemek yiyip şarap içiyorlardı. Biraz ileride dört kadın ateşte kuzu çevirirken, altı kadın da sofra hizmetine bakıyordu. Ayrıca yüze yakın kadın ve çocuk da elleri ve ayakları bağlı oldukları halde çaresizlik içinde oturup bekleşiyorlardı. Halleri kurda teslim olmuş kuzudan farksızdı. Esirlerin çokluğu, başka köylere de saldırıldığını gösteriyordu. Çoğunun üstü başı yırtılıp parçalanmıştı. Çok kötü şeyler yaşadıkları belliydi. Atlarla, erzak taşıyan katırları tepelerin eteğindeki çalılıklara bağlamışlar; su ve şarap fıçıları ile diğer eşya ve yiyecekleri de hayvanlardan indirerek ayrı ayrı istif etmişlerdi. Her biri otuzar kiloluk olan on adet şarap fıçısı vardı. Atların başına ise yalnızca bir nöbetçi koymuşlardı. O da işi ile pek ilgili değildi. Bir taşın üzerine oturmuş şarabını içmekle meşguldü. Başka da nöbetçi yoktu. Kendilerine çok güveniyor olmalıydılar. Neşeleri yerindeydi. Kahkahalar atıp birbirleri ile şakalaşırken, hizmet eden kadınlar ise sık sık gelip ellerindeki testilere fıçılardan şarap doldurup götürüyorlardı.

Levent Şahverdi Arşivi

Levent Şahverdi Arşivi

3

Çevreyi inceleyip olanı biteni iyice anladıktan sonra geldiği gibi sessizce geri dönerek, atının eyerinde asılı duran bir çanta ile yayını ve sadağını alıp tekrar yukarı çıktı. Kimseye gözükmeden sürünerek aşağı inip, şarap fıçılarının arkasındaki çalılığa saklandı. Çalılık yaklaşık iki kulaç yüksekliğinde ve otuz-kırk kulaç uzunluğunda bir çiti andırıyordu. Nöbetçinin ve sofradakilerin, kendisini fark etmeleri çok zordu. Burada olup bitenleri gözlerken kadınlardan birinin şarap almak için fıçılara doğru geldiğini gördü. Gelen yaklaşık yirmi-yirmi beş yaşlarında, esmer güzeli bir kızdı. Saçlarını arkadan bağlamıştı. Yüzünde ve kollarında yara izleri vardı. Sessizce fıçılardan birine yaklaştı, sofradakiler onu göremiyorlardı. Genç adam ise kızın her hareketini izliyordu. Bir anda yavru ceylana saldıran dağ aslanı gibi, kızı yakalayarak ağzını eliyle kapatıp çalılıkların arkasına çekti. Bu hamleyi o kadar hızlı ve sessiz yapmıştı ki kimsenin ruhu bile duymamıştı. Genç kız korku ve şaşkınlık içindeydi. Uzun kirpiklerin süslediği simsiyah gözlerini, kendisini yakalayan demir pençeli sert bakışlı gence dikerek, neler olduğunu anlamaya çalışırken

Levent Şahverdi Arşivi

genç adam yalnızca onun duyabileceği bir sesle, "Sakın bağırayım deme, ben dostum," dedi.

Kız, başı ile tamam işareti yapınca, adam elini kızın ağzından çekip kollarını gevşetti. Rahat bir nefes alan kız, karşısındaki gence dikkatle baktı. Bir savaşçı olduğu belliydi. Ama öyle alışıldık tiplere, hele şövalyelere hiç benzemiyordu. Yüz ifadesi, ses tonu ve insanın içine işleyen keskin bakışları güven veriyordu. Kısık bir sesle, "Kimsin sen?" dedi.

Genç adam, güzel olduğu kadar, zeki ve soğukkanlı da olan kızın sorusuna cevap vermeden önce ona, "Adın ne senin?" diye sordu.

"Hatice Begüm."

"Şimdi beni iyi dinle Hatice, sana hayat hikâyemi anlatacak kadar zamanım yoktur. Ben sizi bu cehennemden kurtarmak isteyen bir dostum. Bunun için yardımına ihtiyacım var."

Bir anda gözlerinde umut ışığı beliren Hatice çaresiz bir şekilde, "Ne yapabilirim ki?" dedi.

"Burada ne kadar tutsak var?"

"Saymadım ama yüze yakın."

"Şövalyelerin hepsi bu kadar mıdır?"

"Evet."

Genç adam biraz düşündükten sonra tekrar sordu.

"Sağdaki sofranın başında bulunan iri yarı, şişman adam pek şövalyeye benzemiyor. Kimdir o?"

"O, Halepli Abdusselam'dır. Basılacak köyleri göstererek Herold'a kılavuzluk eder."

"Müslüman değil mi, neden yapar bunu?"

Levent Şahverdi Arşivi

"Bilmem, belki para belki de başka şey için."

"Başka şey ne olabilir sence?"

"Hiçbir fikrim yok."

"Az önce sözünü ettiğin Herold da kim?"

"Şövalyelerin komutanı."

Genç adam öğrenmek istediklerini öğrenmişti. Her şey düşündüğü gibiydi. Çantasından çıkardığı on tane minik paketi Hatice'ye vererek, "Bunlar derin uyku veren ilaçlardır. Senin görevin bunların her birini bir fıçıya atmaktır. Gerisini ben hallederim," dedi.

Sözünü henüz bitirmişti ki kızın gözlerinde bir korku dalgasının belirdiğini gördü. Haksız da değildi. Her şeyi fark eden nöbetçi, kendilerine doğru yaklaşıyordu. Aralarında iki-üç adım ya var ya yoktu. Adam yarı sarhoştu. Bir elinde mızrağı vardı. Sırıtarak, "Yalnız eğleniyorsunuz bakıyorum," dedi.

Genç adam, "Hiç olur mu canım, gel de birlikte eğlenelim," deyince, iyice yaklaşan nöbetçi birden şaşırarak, "Sen bizden değilsin!" dedi.

"Haklısın, değilim," diyen genç adam, bir puma çevikliği ile onun üzerine atlayıp kıpırdamasına ve bağırmasına fırsat vermeden boynunu kırarak öldürdükten sonra, korkudan donakalan Hatice'yi bir tokatla kendine getirip emredici bir sesle, "Korkmanın sırası değil, hadi işini yap!" dedi.

Bu sözlerden cesaret alan genç kız, hemen doğrularak şarap fıçılarının başına gidip elindeki paketleri gerektiği gibi fıçılara attıktan sonra, beraberinde getirdiği toprak testiyi de şarapla doldurup sofralara doğru ilerlerken,

Levent Şahverdi Arşivi

genç adam da nöbetçinin cesedini uygun bir yere saklayıp tepenin biraz yukarısındaki çalıların arasında beklemeye başladı. Her şey yolunda gibi gözüküyordu. Olabilecek en büyük aksilik, nöbetçinin yerinde bulunmadığını fark eden birilerinin onu aramaya çıkması olurdu ki bu da çok zayıf bir ihtimaldi. Herkeste ağır yemeklerin ve şarabın yarattığı bir mahmurluk hali vardı. Hele ilaçlı şaraptan çok değil iki kadeh içtiler miydi, değil nöbetçiyi kendilerini bile fark edemezlerdi. Sabırla beklerken bulunduğu yerden şövalyelerin ve tutsakların hiçbir hareketini de gözden kaçırmıyordu. Ziyafet ise olanca neşesiyle devam ediyordu. Adamlar yedikçe içiyor, içtikçe yiyorlardı. Kadınlar neredeyse şarap fıçılarının yarısından çoğunu taşımışlardı. Aradan yaklaşık üç saat geçmiş, sofradaki çılgın kahkahalar yerini derin bir sessizliğe bırakmıştı. Herkes mışıl mışıl uyuyordu.

Genç adam, "Vakit tamam," diyerek saklandığı çalıların arkasından çıkıp tutsaklara doğru yürürken kadınlar etrafına toplandılar. Daha önce Hatice'den her şeyi öğrendikleri için olanlara şaşırmamışlardı.

Hatice, zeki ve becerikli bir kızdı. Şövalyeler sızmaya başlayınca, tutsakların ayaklarına vurulan zincirlerin anahtarlarını almıştı. Hemen onlar kurtarıldı. Uyuyan şövalyelerin ayakları zincirlere vurularak, elleri arkalarından sıkıca bağlanıp silahları da toplandıktan sonra genç adam kadınlara, "Şimdi sıra karnınızı doyurmaya geldi," diyerek bu işe uygun, eline çabuk, becerikli yirmi kadını görevlendirdi. Çok geçmeden beş adet yer sofrası kurularak herkes iyice karnını doyurdu. Şövalyeler etkisiz hale geti-

Levent Şahverdi Arşivi

rildikleri için artık kimse onlardan korkmuyordu. Yemekten sonra kalan erzak ve su ile toplanan silahlar yeniden katırlara yüklendi. Katırlardan başka altmış beş tane de binek hayvanı vardı. Oysa tutsakların sayısı yüze yakındı. Atlara ikişer ikişer binerek bu sorunu da hallettiler. Bütün bunlar epeyce zaman almıştı.

Sabah olmak üzereydi. Güneş dünyamızı nazlı nazlı selamlarken şövalyelerin halleri görülmeye değerdi doğrusu. Elleri arkalarından bağlı, ayakları ise zincirliydi. Zincirleri bir hayli uzun olduğu için yürümelerini engellemiyordu. Korku ve şaşkınlık içinde birbirlerine bakışıp neler olduğunu anlamaya çalışıyorlardı. Çoğu, bunun bir rüya ya da kâbus olabileceğini düşünürken birden kızıl saçlı mavi gözlü bir genç ölüm meleği gibi dikilmişti karşılarına. Elindeki kırbacını birkaç kez şaklatarak mahkûmların bir araya gelmelerini sağladıktan sonra gür bir sesle, "Bu gördükleriniz bir rüya değil. Sizler uyurken ellerinizi ve ayaklarınızı bağladık. Şu andan itibaren bizim tutsağımızsınız. Bu gerçeği anlamanız gerekir," diyerek katırları kontrol etmek için oradan ayrıldı.

İri vücutlu, kocaman kafalı, seyrek sakallı ve basık burunlu Abdusselam'ın umursamaz bir hali vardı. Kaderine razı olmuş gibiydi. Fakat Herold, zincire vurulmuş bir boğa gibi tepinip duruyordu. Ayakları zincirli, elleri ise bağlıydı. Nasıl olup da böyle bir tuzağa düştüklerini bir türlü anlayamıyordu. Öfke ile Abdusselam'a dönüp,

"Bu kır yılanı bakışlı herif de kim?" diye sordu.

"Ona, Baybars derler. Mısır ve Suriye Sultanı Salih Necmeddin'in komutanlarındandır."

Levent Şahverdi Arşivi

"Bir fiyatı var mı?"

"Satın alamazsın. O yalnızca güçten anlar."

"Peki, bizi nasıl bir son bekliyor?"

"Kafamızı bir kütüğe yatırıp balta ile kesebilirler. Ya da ömür boyu zindana atarlar. Eğer şansımız varsa yüksek bir fidye karşılığında serbest de bırakılabiliriz."

"Peki, bizi niçin öldürmedi? İsteseydi pekâlâ yapabilirdi bunu."

Abdusselam sırıtarak, "Neden kendisine sormuyorsun?" dedi.

Bu sırada kafile yola çıkmak üzereydi. Hatice ve dört arkadaşı gruba öncülük ediyorlardı. Genç adam yüksek sesle bağırarak,

"Hatice güneybatıya doğru gidin. Öğleye kalmaz Turan Şah'ın karargâhında oluruz," dedi.

Tam bu sıra Herold bağırdı: "Baybars!"

Baybars 'ne var' dercesine ona doğru dönünce, "Neden bizi öldürmedin?" diye sordu.

"Size benzememek için."

"Bizler de senin gibi askeriz. Bu gördüklerinin hepsi soylu şövalyelerdir. Hayvan gibi kırbaçlanmayı hak etmiyorlar."

Baybars, "Eğer sizde askerliğin zerresini görseydim, inanın hepinize saygı duyardım. Savunmasız köylüleri ve çocukları öldürüp, kadınlara zorla tecavüz etmek ne zamandan beri askerlik oldu? Unvanınız şu ya da bu olabilir. Ama hepiniz haydutsunuz benim gözümde. Ben de haydutlara saygı duymam! Sana gelince Abdusselam, dostların haydutluk yaptıkları için suçludur. Fakat sen halkına

Levent Şahverdi Arşivi

ve dinine ihanet ettiğin için iki kere suçlusun. Kaç paraya satıldın rezil herif?" diyerek onu azarlarken, o başını önüne eğip susmaktan başka bir şey yapmadı. Sonra şövalyelere hitaben,

"Sizlerin hayatınızı bir kere bağışladım. Ama her an kararımı değiştirebilirim. Onun için sorun çıkarmadan yolunuza devam edin," diyerek kervanı yürüyüş düzenine sokmak üzere oradan ayrıldı.

Kafile yola koyulmuştu. En önde atlara ikişerli binen kadınlar ve çocuklar giderken, onların peşinden yük hayvanları ve mahkûmlar geliyordu. Baybars ise siyah atına binmiş, mahkûmları on beş-yirmi adım geriden izlemekteydi.

Levent Şahverdi Arşivi

Levent Şahverdi Arşivi

4

Kafile sorunsuz bir şekilde yoluna devam ediyordu. Kadınlar ve çocuklar esaretten kurtulmalarına rağmen sevinemiyorlardı. Ruhları, kaybettikleri yakınları ile kavuştukları özgürlük arasına sıkışıp kalmıştı. Ölüm korkusunu, ta iliklerine kadar hisseden mahkûmlar ise çaresizlik ve ümitsizlik içindeydiler. Bazıları fidye ile kurtulabilmeleri için azizlere dua ediyorlardı.

Daha iki gün önce gurur ve kibirlerinden geçilmeyen ve sırf Müslüman oldukları için birçok masum insanı vahşice katleden bu caniler, süt dökmüş kediye dönmüşlerdi. Baybars, böylesi manzaralara alışıktı. Benzeri ayrılıkları ve buruk sevinçleri o da yaşamıştı. Siyah atının üstünde kafileyi izlerken dün ve bugün yaşadıkları, ona unutmaya çalıştığı geçmişini hatırlattı. Mazi kalbinin derinliklerinde silik gölgeler gibi uçuşurken, bir ara gözleri çölün sonsuzluğunda belirsiz bir noktaya takılıp kaldı. İlham perisi onu Suriye'nin kızgın çöllerinden alıp Kaf Dağı'nı aşırarak, serin bozkırlara götürdü.

Aras boylarında yaylayan bir Kıpçak obasında doğmuştu.

Levent Şahverdi Arşivi

Çocukluğunun ilk yıllarını pek hatırlamıyordu ama altı yaşına basınca babasının ona tahta bir kılıç hediye ettiğini hiç unutmamıştı. Genellikle Kıpçaklı babalar erkek çocuklarının yenilmez savaşçılar olmasını istediklerinden, onları erken yaşta silahla tanıştırırlardı. Babası uzun boylu, güçlü, kuvvetli, kendi halinde biriydi. Mavi gözleri ve kumral saçları vardı. Pek konuşkan değildi. Bazen, "Allah bu günlerimizi aratmasın," diye dua ettiğini hatırlıyordu. O gün bir türlü anlam veremediği bu sözleri şimdi daha iyi anlıyordu. Annesi zayıf ve orta boyluydu. Onun inci gibi bembeyaz dişlerini, altın sarısı saçlarını, ela gözlerini ve sıcacık bakışlarını dün gibi hatırlıyordu.

Bir de süt kardeşi Bedreddin vardı. Onunla çok iyi anlaşıyorlardı. Birlikte güreş tutar, at biner, yüzer ve kılıç oynarlardı. Savaş oyunları konusunda doğuştan yetenekliydi. Bedreddin ona, "Sen anandan savaşçı olarak doğmuşsun," derken bunu kastediyor olmalıydı. Dokuz yaşına gelince; at binme, yüzme ve kılıç oyunlarında akranlarını çok geride bırakmıştı. Obada herkes onun yaman bir savaşçı olacağına inanıyordu.

Hayatı çok eğlenceli buluyordu. Sabah erkenden kalkardı. Babası koyunları otlağa götürürken o da atları sulamak için dereye indirirdi. Topu topu beş tane atları vardı ama koyunlarının sayısı yüzü geçiyordu. Hayvanları suladıktan sonra onları çayıra salıp, dere kenarında arkadaşları ile akşama kadar oynarlardı. Yüzme, çevgen,[3] at binme, balık tutma, kılıç ve bıçak oyunları derken akşam olup güneş batar, onlar da evlerine dönerlerdi.

---

[3] Çevgen: Ucu eğri sopalarla oynanan bir tür cirit oyunu.

Levent Şahverdi Arşivi

Bir akşam erken uyumuştu. Gece yarısına doğru korkunç bir gürültü ve çığlık sesleriyle uyanıp dışarı çıktı. Etraf ana baba günüydü. Bütün oba alevler içinde yanıyordu. Çevresine bakındı. Anne ve babasını göremedi. Birtakım silahlı ve atlı adamlar ellerindeki meşalelerle çadırları tutuşturup, karşılarına çıkanı öldürüyorlardı. Obada herkesin korkuyla sözünü ettiği, Harezmîlerin baskınına uğradık diye düşünürken kafasına yediği sert bir darbe ile kendinden geçti. Gözünü açtığında daha önce hiç görmediği bir derenin kenarında yüzlerce kadın ve çocuğun arasında buldu kendini. Korku ve şaşkınlık içinde sağa sola bakındı. Tanıdık kimseyi göremedi. Acaba obada herkesi öldürmüşler miydi? Annesi ve babası neredeydi? Olup bitenleri anlamaya çalışırken birtakım silahlı adamlar kızları ve erkekleri gruplara ayırarak, ayaklarına zincir vurup ellerini de bağladıktan sonra oradan ayrıldılar.

Bunlar yağmacı Harezmîlerdi. Hiç acımaları yoktu. Ağzını açıp konuşmak isteyeni kırbaçlıyorlardı. Onlar atlı, kendileri yayan o gün öğleye kadar durup dinlenmeden yol aldılar. Kür Irmağı'nı Ardahan yakınlarında bulunan ahşap bir köprüden geçip, bir süre mola verirken kendilerine bir parça ekmek ve biraz da su verildi. Birkaç saat dinlenip tekrar yola koyuldular.

Levent Şahverdi Arşivi

Levent Şahverdi Arşivi

5

Bu şekilde haftalarca yol aldıktan sonra Sivas'a geldiler. Sivas, büyük surları, yüksek ve ince minareleri olan bir şehirdi. Daha önce böyle büyük bir kenti hiç yakından görmemişlerdi. Kendilerini onar kişilik gruplara ayırarak büyük bir hanın alt katındaki küçük odalara yerleştirdiler. Burası sağlam kapıları, demir parmaklıklı pencereleri ve kalın duvarları ile han odasından çok hapishaneye benziyordu. Bir ara nöbetçiler kapıyı açtıklarında, hanın avlusunda sütkardeşi Bedreddin'i gördü. Sevincinden kendini tutamayarak, "Bedreddin!" diye ona seslenirken, nöbetçiden yediği sert bir tokatla sesini kesip olduğu yerde oturmak zorunda kaldı.

O gece saatlerce gözüne uyku girmedi. Birkaç gün sonra da kendisiyle birlikte yüze yakın kadın ve çocuğu Abdullah isimli bir Mısırlı köle tüccarı satın aldı. Bu satışla birlikte Bedreddin'le aynı koğuşu paylaştıkları gibi, durumlarında da belirgin bir iyileşme olmuştu.

Abdullah yağmacılardan çok farklıydı; şişman, seyrek sakallı ve güler yüzlü bir adamdı. Önce kendilerini tertemiz yıkatıp, sonra da yeni elbiseler giydirdi. Artık üç öğün

Levent Şahverdi Arşivi

sıcak yemek yiyorlardı. Hastalandıkları zaman doktor ayaklarına geliyordu. Kaldıkları koğuşlar ise daha temiz ve tertipliydi. Tek sıkıntıları kaçmamaları için ayaklarına vurulan zincirlerdi. İlk zamanlar Abdullah'ı anlamakta zorlanıyordu. Onun iyi bir insan olduğunu düşünmek istiyor, fakat ayaklarındaki zincirler buna engel oluyordu. Zamanla kendilerinin de atlar ve develer gibi ticari bir mal olduklarını, kârlı satılabilmeleri için de bakımlı ve temiz olmaları gerektiğini öğrendi.

Çok yakında Suriye'ye götürüleceklerini duymuştu. Abdullah elliye yakın kağnı hazırlatmıştı. Bu iyi bir haberdi. En azından aylarca yayan yürümekten kurtulacaklardı.

O yıllarda Suriye ve Mısır'daki Eyyubi sultanları ve emirleri, çoğu Kıpçak ve Türkmen asıllı kölelerden oluşan ve adına Memlük denilen ordular kurduklarından, Kıpçak asıllı köleler bu diyarlarda iyi para ediyordu. Mısır Eyyubi Sultanı Salih Necmeddin'in iyi eğitilmiş otuz bin kölesi olduğu söyleniyordu. Bunların bir kısmı Kahire burçlarında, bir kısmı ise Nil Nehri üzerindeki Ravza Adası'nda kalıyorlardı.

Sivas'ta iki hafta kadar kaldılar. Bir sabah Abdullah'ın kervanı hazırlanıp Suriye'ye gitmek üzere yola koyuldu. Elli kağnı esirleri, kırk katır ise erzakları taşırken otuz atlı koruma da onlara eşlik ediyordu.

Çağlayan ırmakları, sarp geçitleri ve kızgın çölleri aşıp, yirmi iki gün sonra Halep'e ulaşarak Kılıçoğlu Hanı'na yerleştiler. Kendilerine çok iyi bakılıyordu. Ayaklarındaki zincirler de çıkarılmıştı artık. Hem isteseler de kaçamazlardı. Nereye gidebilirlerdi ki? Yörede konuşulan dili bilmi-

Levent Şahverdi Arşivi

yorlardı. Kimseye dertlerini anlatamazlardı. Görenler kaçak köle olduklarını anlayıp hemen kolluk güçlerine teslim ederlerdi. Bu da zor olan hayatlarını daha çok zorlaştırırdı. Her şeye rağmen yine de korumalar tarafından sıkıca kontrol ediliyorlardı. Orada kaldıkları sürece hiç kimse kaçmaya kalkışmadı. Aksine herkes hayatlarından çok memnun gözüküyordu. İki gün sonra satılmak üzere pazara çıkarılacaklardı. Şık ve güzel görünmeleri için her türlü önlem alınmıştı. Hepsi tıraş edilmiş, yıkanmış ve temiz elbiseler giymişlerdi.

Esir pazarının kurulduğu yer ise düz ve büyük bir alandı. Müşterilerin esirleri kolayca görebilmeleri için yerden yaklaşık bir buçuk metre yüksekliğinde ve üzerinde yirmi kişinin yan yana rahatça durabileceği yarım daire şeklinde sekiler vardı. Yine esirleri güneşten korumak için her sekinin üzerine gölgelikler yerleştirilmişti. Satışlar takdimciler tarafından yapılırdı. Bunlar; güzel konuşan ve ikna yeteneği güçlü kimselerdi. Pazarın güvenliğini ise "ases" denilen devletin kolluk güçleri sağlıyordu. Ayrıca satılan her maldan da sultan ve emir için belli bir miktar vergi kesilirdi. Yürürlükteki hukuk düzeni köle-efendi ilişkilerini katı kurallara bağlamıştı. Bir esir ya da köle satıldıktan sonra artık efendisinin malı sayılırdı. O azat etmedikçe kendi başına özgür bir insan olarak yaşaması mümkün değildi.

Her türden insanın uğradığı pazarın müşterileri çok oluyordu. Bazı varlıklı aileler kendilerine ve evlatlarına uzun süre hizmet edebilmeleri için çocuk köleleri tercih ediyorlardı. Çünkü onları kendi usullerine göre eğitip yetiştirmek kolaydı. Ayrıca sultanlar ve emirler de pazarın

Levent Şahverdi Arşivi

vazgeçilmez müşterilerindendi. Onlar, asker olarak yetiştirmek için genç ve yetişkin erkekleri, çocuklara tercih ediyorlardı. Çocukları alıp, asker olarak yetiştirmek için büyümelerini beklemek gerekiyordu. Bu da çok zaman alacağından birçoklarının işine gelmiyordu. Satın alındıktan sonra beş-altı ay, bilemedin bir yıl eğitim verilerek cepheye gönderilebilecek güçlü ve sağlıklı erkekler iyi para ediyordu

Levent Şahverdi Arşivi

6

Esirci Abdullah'ın pazarı bir ay kadar devam etti. Bu süre içinde beş çocuk dışındaki tüm esirlerini satmıştı. Satılmayanlar arasında Baybars ve Bedreddin de vardı. Baybars'ı müşteriler pek tutmuyordu. Mavi gözleri ve keskin bakışları ile sol gözündeki leke bazılarını korkutuyordu. Bunu uğursuzluğa yoranlar da vardı. Onun bulunduğu sekinin önünden geçen bazı hanımlar gözlerine bakınca yılan görmüş gibi ürkerek başlarını çevirip uzaklaşıyorlardı.

Bu arada, Abdullah'ın keyfine de diyecek yoktu. Mallarını çok iyi fiyatla satmıştı. Kalan beş çocuğu pek düşünmüyordu. Burada olmasa bile başka bir pazarda onları da satacağından emindi. Şansı ona yardım etmiş olmalı ki çok uygun fiyata altmış yeni köle daha aldı. İçlerinde çocuk yoktu. Yirmisi kadın, kırk tanesi ise on dokuz-yirmi yaşlarında genç erkekti. Onları Şam'da satmak ümidiyle birkaç gün sonra yola koyuldu. Şam'da köle sürümünün iyi olduğunu biliyordu.

Kente gelir gelmez pazarın ilk günü Baybars ve Bedreddin'i, İmad isimli bir kuyumcuya sattı. Durumu her iki kardeş sevinçle karşılamışlardı. Bu ayrılmayacakları anla-

Levent Şahverdi Arşivi

mına geliyordu. Aynı yerde beraber olmak onlara sıla hasretini unutturuyordu.

İmad, yalnızca kuyumcu değildi. Bakır ve gümüş ticaretiyle de ilgileniyordu. Halep'te ve Şam'da birçok deposu vardı. İpek Yolu'yla Orta Asya, Kafkaslar ve Anadolu'dan getirilen madenler buralarda biriktirilip oradan dağıtımı yapılırdı. İmad bir bakıma altın, gümüş ve bakırın bölge bayisi gibiydi. Üretim, dağıtım, hamaliye ve nakliyatta çalışan yüze yakın kölesi vardı. Sultanlar ve Emirlerin katında itibarı çok fazlaydı. Baybars ve kardeşi çocuk oldukları için başlangıçta yaşlarına uygun getir-götür işlerinde çalıştırılırken, yaşları ilerledikçe hamaliye ve nakliye işlerine de bakmaya başladılar. Önceleri yeni hayatlarına pek alışamamışlardı ama zamanla onu da benimsediler. Ciddi bir sorunları yoktu. Hayatları böylece devam edip gidiyordu. İşleri çok yoğun olduğu için zamanın hızla akıp gittiğinin farkında bile değillerdi. Yükle, indir, bindir, getir, götür derken aradan on yıl geçmişti. Yaptıkları iş nedeniyle kol ve bacak kasları gelişmiş, on dokuz yaşlarında güçlü kuvvetli delikanlı olmuşlardı.

Günün birinde nedendir bilinmez, İmad, kölelerinden altmış tanesini satmaya karar verdi. Bunların içinde Baybars ve Bedreddin de vardı. Satılmak için Hama'ya götürüleceklerdi. Orada köle talebinin çok yüksek olduğu söyleniyordu. İmad bu iş için Ahmet, Mervan, Osman ve Hammad'ı görevlendirmişti. Hepsi de ona sadık ve güvendiği insanlardı. İmad, adamlarının kölelerle fazla içli dışlı olmamalarını ve aralarına mesafe koymalarını istiyordu. Bir gün Ahmet'in Bedreddin'le şakalaştığını görünce, "Kö-

Levent Şahverdi Arşivi

lelerle fazla samimi olursan, onları çalıştıramazsın," diyerek kızıp herkesin içinde onu azarlamıştı.

Ahmet, geniş yüzlü, uzun burunlu, sakalsız ve bıyıksız şişman bir Tunuslu'ydu. Kafasına bol gelen kırmızı bir fesi vardı. Siyah şalvar ve mavi bir kaftan giyerdi. Çok yer, çok güler ve çok konuşurdu. Üstelik ukalalığına da diyecek yoktu. Her şeyi bildiğini sanırdı. Tıp, hadis, fıkıh, kelam ve astronomi gibi, hepsi de birbirlerinden farklı uzmanlık alanları ile ilgili onun mutlaka doğru veya yanlış söyleyecek bir şeyleri olurdu. İmad'ın bu adama para ödeyerek yanında tutmasının sebebi, kendisine kayıtsız şartsız bağlılığı ve haber toplamadaki ustalığıydı. Depo çalışanları ve köleler hakkında patrona her akşam düzenli raporlar verirdi. Onun yalan ya da yanlış istihbaratı sonunda birçok kölenin kırbaç cezası yediğini bilmeyen yoktu. Kölelerin bir kısmı bu son satışta Ahmet'in kasti ihbarlarının etkisi olduğuna inanıyorlardı.

Mervan'a gelince; burnu kemerli, ince yüzlü, zayıf ve orta boyluydu. Hint tarzı kocaman sarığı başını olduğundan iri gösteriyordu. Siyah çizmeleri, yeşil kaftanı ve belinde zümrüt işlemeli bir hançeri vardı. Mağrur ve kibirliydi. Gerekmedikçe kimseyle konuşmazdı. İmad'ın mali danışmanıydı. Her türlü gelir ve gider ondan sorulurdu.

Osman ise uzun boylu, iri yarı ve şişmandı. Esmer tenli, yuvarlak yüzlü ve sert bakışlıydı. Saçı ve sakalı uzundu. Sarı bir pelerin, beyaz sarık, beyaz kaftan ve siyah çizme giyerdi. Belinde enli bir palası vardı. Tüm depoların güvenliğinden o sorumluydu.

İmad'ın en çok değer verdiği adamlarının başında

Levent Şahverdi Arşivi

Hammad gelirdi. Ona takdimci diyorlardı. Çok iyi bir hatipti. İnsanları ikna etmede bir eşi zor bulunurdu. En kararsız alıcıları bile boş göndermezdi. Herkes ona, taşı altın niyetine satacak kadar usta bir pazarlamacı gözüyle bakıyordu. Uzun boylu, beyaz benizli ve narin yapılıydı. İri siyah gözleri, kısa kesilmiş sakal ve bıyıklarıyla sevimli, yakışıklı ve ilgi çekici bir tipti. Sarığının, çizmelerinin ve tüm giysilerinin bembeyaz oluşu kolay fark edilmesini sağlıyordu. İmad bu değerli elemanını elinden kaptırmamak için ona aylık maaşından başka sattığı mallar üzerinden belirli bir komisyon da ödüyordu.

Levent Şahverdi Arşivi

7

İmad'ın dört adamı ve altmış köle, hazırlıklarını tamamladıktan sonra bir cuma sabahı yola koyuldular. Ahmet, Mervan, Osman ve Hammad atlı, köleler ise yayandı. Erzak, su ve diğer eşyaları taşımak için otuz katır ayarlanmıştı. Hayvanlar tek sıra halinde dizilerek her biri ikişer köleye emanet edilmişti. Fazla zahmetli olmayan üç günlük bir yolculuktan sonra ikindiye doğru Hama'ya geldiler.

O gün bir handa konaklayarak dinlendiler. Ertesi gün hazırlıklarını tamamlayıp, bir gün sonra da pazara çıktılar. Düşündükleri gibi pazarda talep çok yüksekti. Hammad ilk günde otuz, ikinci günde ise yirmi köle satarak hünerini kanıtladı. Elinde toplam on kölesi kalmıştı. Bunları satmanın biraz zaman alacağını düşünerek kazandığı paraları Mervan'a teslim edip, onun Osman'la birlikte Şam'a gidecek bir kervana katılıp geri dönmelerini sağladı. Hammad, Ahmet'le Hama'da üç gün daha kaldı. Bu arada Baybars ve Bedreddin hariç kölelerin tamamını satıp bitirmişti. Çok mutlu gözüküyordu. Keyfine ise diyecek yoktu. Gülerek Ahmet'e sordu.

"Bir ziyafeti hak etmedik mi?"

Levent Şahverdi Arşivi

"Hem de fazlasıyla..."

"Haydi, gidelim öyleyse," diyerek pazardan ayrılıp hana doğru yürümeye başladılar. İş icabı buraya çok sık geldiklerinden Hama'da tanıdıkları çoktu. İki arkadaş sohbet ederek yürürken, Baybars ve Bedreddin de birkaç metre geriden onları takip ediyordu. Köleler ve efendilerin eşit insanlar gibi yan yana yürümesi yerleşik kurallara uygun değildi. Bu arada yolda karşılaştıkları kimi tanıdıklarına selam verip, kimileriyle de şakalaşarak hana yaklaştılar. Han, siyah kesme taşlardan yapılmış, üç katlı, yan yana dört binadan oluşuyordu. Yemek salonu ise çok büyüktü. Yaklaşık yirmi adım uzunluğunda ve on adım genişliğinde aydınlık bir mekândı. Her iki tarafta oturmak için yaklaşık üç karış yüksekliğinde boydan boya sekiler vardı. Zemin ve duvarlar pahalı Semerkant halılarıyla kaplanmıştı. Burası öteki hanlara göre epeyce pahalı olmasına rağmen, servisleri çok temiz, hizmetleri ise mükemmeldi. Hama'ya gelen kibar beyzadelerin burayı tercih etmeleri boşuna değildi.

Hammad içeri girince keyifli bir sesle, "Hey Gaffar, bize şöyle güzel bir sofra donat," dedi.

Gaffar hanın sahibiydi. Çakır gözlü, seyrek dişli, köse sakallı, boyuna göre oldukça şişman, topaç gibi bir ihtiyardı.

"Emriniz olur beyzadem," diyerek onları salonun başköşesine oturttu. Hammad, zafer kazanmış bir komutan edasıyla ayaklarını öne uzatarak sırtını da mindere yaslayıp oturduktan sonra sarığını çıkarıp yanına koydu. Eliyle kulaklarına kadar dökülen kıvırcık saçlarını düzel-

Levent Şahverdi Arşivi

tirken Ahmet de sol yanına oturmuştu. Gaffar hemen iki kişilik bir sofra açtı. Köleler, efendileriyle aynı sofrada oturamayacaklarından Baybars ve Bedreddin için efendilerinin ayakucuna yerde bir sofra açılmıştı. Gaffar cin gibiydi. Kimden para kopartacağını çok iyi bildiğinden Hammad'ın etrafında pervane olmuştu. İltifatın bini bir paraydı. Sofrada ise yok yoktu. Onlar yiyip içip şakalaşırken sık sık gelip bir ihtiyaçları olup olmadığını soruyordu. Bir ara Hammad'a, Baybars ve Bedreddin'i işaret ederek, "Beyzadem, siz ki eşeği alıp iki dakika sonra eski sahibine Arap atı diye satacak kadar hünerlisiniz. Bu ikisini neden elden çıkaramadınız?" dedi.

Soruya Hammad gülerek karşılık verirken Ahmet, "Onlar uğursuz," dedi.

Baybars hiç oralı olmadı. Bedreddin ise çok kızmıştı. Yine de saygı sınırlarını zorlamadan, "Efendim biz uğursuz değiliz," dedi.

Ahmet ise küçümseyici bir dille, "Peki, neden satılmadınız akıl danem?"

"Tanrı satılmamızı istemedi de ondan."

"Yok ya, biraz daha konuşsan kör Baybars'ı veli ilan edeceksin!.."

"O kör değil, gözünde doğuştan bir leke var. Tıpkı sizin yanağınızdaki gibi."

Bu sırada lafa karışan Hammad, "İkiniz de saçmalıyorsunuz," diyerek Baybars'a baktı.

"Sen ne dersin bu işe?"

Baybars gayet sakin bir şekilde cevap verdi.

"Efendim, sizin yeteneğiniz tartışılmaz. Bizim satıla-

Levent Şahverdi Arşivi

mayışımız ise tamamen nasip kısmet meselesidir. Bugün olmazsa bile yarın, yarın olmazsa da öbür gün mutlaka satarsınız. Yeter ki satmaya kara vermiş olun."

Bu sözler Hammad'ın hoşuna gitmişti.

"Çok güzel, bugün duyduğum en akıllı laf."

Sonra bir şey hatırlar gibi biraz düşünüp Baybars'a, "Sen hiç silah kullandın mı?" diye sordu.

Baybars bir süre durakladı.

"Efendim, sekiz-dokuz yaşlarındayken babamın aldığı tahta kılıcımla arkadaşlarla savaşçılık oynardık. Bazen de kılıcımı Bedreddin'in yayı ile değiştirir, ok atmaya çalışırdım."

"Bari iyi miydin?" diye sorunca, bu soruya Bedreddin cevap verdi.

"Efendim, bir keresinde uçan bir serçeyi vurmuştu."

"Ya demek öyle, buna şaşırmadım," diyerek Baybars'a, "İyi bir asker ve silahşor olabileceğinin farkında mısın?" diye sordu.

"Bilemem ki efendim."

"Bilemem de ne demek? Boy sende, pos sende, bilek dersen çelik gibi, bir fil kadar da güçlü ve kuvvetli görünüyorsun. Emirler nasıl oldu da seni fark edemediler şaşırdım doğrusu!.."

"Efendim, emirler pazara gelmemişlerdi."

"Hay aksi! Öyle ya, emir ve naiplerden kimseye rastladığımı hatırlamıyorum," diyerek Ahmet'e dönüp sordu.

"Sen gördün mü?"

"Hayır, ben de görmedim."

Hammad iyimser bir ifadeyle, "Önemli değil, onlar

Levent Şahverdi Arşivi

kaybetmiştir," diyerek önündeki buz gibi şerbetten içerken Baybars belli belirsiz bir gülümsemeyle, "Bir sorun var efendim," dedi.

Hammad meraklandı.

"Ya, neymiş o?"

"Efendim, İmad yanında çalışanların kölelerle samimi olmalarını yasaklamıştı."

"Sorun dediğin bu muydu? Kafanı yorma, İmad burada değil."

"Yine de duyabilir efendim."

Ahmet öfkeli bir sesle, "Beni ima ediyor gibisin," deyince Hammad lafa karıştı.

"Yahu, adam ortalığa konuştu. Sen niye alınıyorsun ki?"

"Yemeğinizi bitirin de gidip yatalım. Yarın erkenden kalkıp yeni köleler almak için Humus'a gideceğiz," diyerek kalkıp odasına giderken, Ahmet de onu izledi. Bir süre sonra Baybars ve Bedreddin de yemeklerini bitirip odalarına çekildiler.

Levent Şahverdi Arşivi

Levent Şahverdi Arşivi

8

Sabahleyin güneşin doğuşuyla birlikte uyandılar. Yük hayvanlarını dönüşte almak üzere hancıya teslim edip yanlarına iki katır, erzak, su ve malzeme alarak yola koyuldular. Ahmet'le Hammad atla önde giderken Baybars ve Bedreddin de katırların yularından tutarak onları izliyorlardı.

Çöl, ova gibi dümdüz değildi. Zaman zaman ufuk çizgisine dikey ve paralel kum tepecikleri kesiyordu önlerini. İlerlemek için bunların çevresini dolanmak gerektiğinden yolları ister istemez uzuyordu. Ama hayat dikensiz bir gül bahçesi değildi. Güçlükler de onları aşmak da insanlar içindi. Böylece bir saat kadar yol aldılar. Dönüp arkalarına baktıklarında Hama'yı göremiyorlardı artık. Bunun nedeni, kentten, onu göremeyecekleri kadar uzaklaşmaları değil tepeciklerin görüş alanlarını kesmesiydi.

Yolculuklarının çok sakin geçtiğini düşünürken, gittikleri yola paralel tepeleri izleyen bir süvarinin hızla kendilerine doğru yaklaştığını görünce durup beklediler. Fakat bir gariplik vardı. At, gemini azıya almıştı sanki. Süvarisi ise külçe gibi yığılıp kalmıştı. Ölü ya da yaralı olmalıydı.

Levent Şahverdi Arşivi

Baybars, Hammad'dan izin almadan hızla ata doğru koşmaya başladı. Tepeyi geçmeden ona yetişmesi gerekiyordu. Aksi halde yakalaması zor olacaktı. İyice yaklaşınca bir çita çevikliğiyle sıçrayarak atın boynuna sarılıp yularından yakaladı. Kan ter içindeki hayvan, Baybars'ın acı kuvvetine daha fazla direnemeyip olduğu yerde durdu. Süvarisi yaralıydı. Sırtına bir mızrak saplanmıştı. Onu özenle yere indirdi. Yan yatırarak başını dizine yasladı. Adam orta yaşlı bir askerdi. Her halinden çok acı çektiği belli oluyordu, yarası ise ağırdı.

Sırtına saplanan mızrağın ucu göğsünden çıkmıştı. Güçlükle nefes almaktaydı. Kendini toparlamaya çalışarak Baybars'a, "Sen kimsin?" diye sordu.

"Şamlı İmad'ın kölesiyim."

"Ya, kölesin demek."

"Evet."

"Adın nedir?"

"Baybars."

Adam birkaç kez nefes alıp kendini toparladıktan sonra, "Dinle beni Baybars," diyerek cebinden çıkardığı ve içinde bir mektup bulunan kadife bir keseyi ona uzattı.

"Bu mektubu Hama'daki büyük camide Sultan tarafından oda hapsi verilen Alaaddin Aytekin Bundukdari'ye ilet, o gereğini yapar," deyince Baybars merakla, "Bütün bunların anlamı ne?" diye sordu.

Yaralı süvari birkaç kez derince nefes aldı.

"Fazla vaktimin kalmadığını biliyorum. Beni çok iyi dinle. Mısır ve Suriye Sultanı Salih Necmeddin'in hayatı tehlikededir. Ona tuzak kurmuşlar. Eşmümtenah'a gi-

Levent Şahverdi Arşivi

derken öldürülecektir. Sultanın haberdar edilmesi lazım. Bunu da en iyi Bundukdari yapar."

"Sen ne dediğinin farkında mısın? Sultanın hayatı ile ilgili gizli bir bilgiyi, Sultan tarafından hapsedilen birine vermemi istiyorsun, doğru mu anladım?" diye sordu Baybars.

"Evet, aynen öyle Baybars. Biliyorum anlatılması da, anlaşılması da zor bir durum. Ama yine de dinle, aslında Alaaddin iyi biridir. Tek hatası savurganlığı ve işrete düşkünlüğüdür. Bu yüzden ıslah olması için Sultan ona oda hapsi vermiştir. Sultana bu haberi iletince onun hayatını kurtarmış olacağından, lütufkâr Sultan da bu hizmetine karşılık ona verdiği cezayı kaldırıp yeniden eski görevine getirecektir. Alaaddin tüm bunları bilecek kadar zeki olduğundan, mektubun yerine ulaşmasında tereddüt etmeyecektir. Bundan kuşkun olmasın.

Sana gelince, kader seni her köleye kolay kolay nasip olmayacak bir konuma getirdi. Sultanın hayatını kurtarmada kuşkusuz en büyük pay senin olacak. Bunu duyan Sultan Salih Necmeddin seni azat edip önemli bir mevkiye getirerek, özgür bir insan olmanı sağlayacaktır. Çok önemli bir fırsat yakaladın Baybars! Allah yolunu açmıştır sana kalkıp yürümek düşüyor daha ne bekliyorsun?" diyerek sözlerini bitirince hırıltıya benzeyen bir sesten sonra ağzından boşalan kanla birlikte başı göğsüne doğru kaydı. Baybars kalbini ve nabzını kontrol etti. Ne yazık ki ölmüştü.

Bütün gücüyle adamın sırtına saplanan mızrağı çıkartırken onun söyledikleri bir türlü aklından çıkmıyordu. Sultanın hayatını kurtarması, bundan hoşnut kalan Sul-

Levent Şahverdi Arşivi

tan'ın da kendisini satın alıp azat ederek ödüllendirmesi, olmayacak şey değildi. Adamın da dediği gibi bu fırsat her zaman ele geçmeyebilirdi. Hammad ve Ahmet karşı çıksalar bile, neye mal olursa olsun bu işi yapmaya karar verdi. Özgürlük hayallerine öylesine dalmıştı ki, Hammad'ın yaklaşıp, "Neler oluyor?" demesiyle kendine gelerek yavaşça doğruldu. Adamın sırtından çıkardığı mızrak elindeydi. Görünüşüne, kararlılık ve ciddiyet hâkimdi. Uzun kızıl saçları, keskin bakışları, boyu, posu ve heybeti ile iki bacağını yana açıp bir elini de beline koyarak, "Adam öldü!" dedi.

Hammad, yumuşak bakışlı ve gerekmedikçe konuşmayan bu sessiz köledeki değişikliğe bir anlam veremedi. Onda saldırmaya hazır bir panterin sessizliğini görüyordu. Yine de endişelerini gizlemeye çalışarak sert bir dille, "Öldüğünü görüyorum, kimdir o?" dedi.

"O bir haberci."

"İyi de kimin habercisi?" deyince, Baybars adamın söylediklerini anlatmaya başladı.

"Sultan Salih Necmeddin'e pusu kurulmuş. Tuzağa düşürülüp öldürülmek isteniyor. Adam Sultanı bundan haberdar etmek için, onun Hama'daki sadık dostlarından birine giderken öldürüldü. Şimdi o öldüğüne göre bu haberi iletmek bize düşer," diyerek sözünü bitirirken, Hammad ve Ahmet'e güvenemediği için her ihtimale karşı; mektuptan, Hama'daki adamdan ve tuzak yerinden söz etmedi.

Hammad kararlı ve emredici bir sesle, "Bu iş bizi ilgilendirmez, toplanın gidiyoruz!" dedi.

Baybars ilk kez sesini yükseltti.

Levent Şahverdi Arşivi

"Böylesine önemli bir konu seni ilgilendirmiyor mu?"

Hammad, "Neyin önemli olduğuna ben karar veririm. Haydi, düşün önüme gidiyoruz!" diye ısrar edince, Baybars kararlı bir şekilde, "Siz giderseniz gidin, ben gelmiyorum," dedi. Baybars'ın yanına gelen Bedreddin'in, "Ben de gelmiyorum," demesi üzerine şaşıran Hammad, Baybars'a, "Bu davranışınızın suç olduğunu biliyor musunuz?" diye sordu.

Baybars hiç düşünmeden, "Evet, daha büyük bir musibeti önlemek için küçük bir suç işlediğimizi biliyorum. Ya siz bir cinayete ortak olduğunuzun farkında mısınız?" diye karşılık verdi.

Hammad öfkeyle, "Ne cinayeti, sen aklını kaçırmış olmalısın!" diye kızarken, Baybars'ın bakışları bir anda keskinleşip kaşları çatıldı. Aslan kükremesini andıran bir sesle, "Hammad!" diye bağırdı. "Senin efendin, İmad'ın da velinimeti, Mısır ve Suriye Sultanı'nın öldürüleceği bir suikastı önceden bildiğin halde susmayı tercih etmen suça ortak olmak değildir de nedir? Bunu anlamayacak kadar aptal mısın sen?"

Hammad şaşkındı. Yıllardır tanıdığı bir kölenin bu kadar kısa sürede değişmiş olabileceğine bir anlam veremiyordu. Başkaldıran kölelerin ise her şeyi göze aldıklarını ve bazen de çok tehlikeli olabileceklerini biliyordu.

Hammad kadar ince düşünceli olmayan Ahmet ise kaba saba biriydi. Her şeyi zorla halledebileceğini sanıyordu. Baybars'ın konuşma tarzından, hâl ve hareketlerinden ise hiç hoşlanmamıştı. İtaatsiz bir kölenin yalnızca dayakla yola getirilebileceğini düşündüğünden Baybars'a öfke ve

Levent Şahverdi Arşivi

nefret dolu bir sesle, "Bre sefil köle, sen kim oluyorsun da efendine karşı geliyorsun?" diyerek atını Baybars'a doğru sürdü.

Baybars elindeki uzun mızrağı tutması için Bedreddin'e fırlattı. Bedreddin mızrağı havada kaparken o da hışımla kendine yaklaşan Ahmet'in davranmasına fırsat vermeden sol eliyle onun kırbaç tutan elini bileğinden yakalayıp bükerek atından aşağı indirip diğer eliyle de kılıcını çekip almıştı. Bu sırada Hammad kılıcına davranmak istediyse de, Bedreddin uzun mızrağını onun gırtlağına dayayınca vazgeçti. Bedreddin, Hammad'ın kılıcını alarak atından indirip onu etkisizleştirirken, Baybars da Ahmet'e iki tokat vurup birkaç kez de kırbaçladıktan sonra ona, "Bre alçak herif, bire adi muhbir bilesin ki ben anamdan köle olarak doğmadım. Senin gibi soysuz yağmacılar çocukken özgürlüğümü çaldılar," diyerek sert bir tekme ile onu yere yuvarladı.

Hammad işin bu noktaya gelebileceğini hiç düşünmemişti. Yirmi yıldır köle ticareti yapmasına rağmen böyle bir şey ilk kez başına geliyordu. Ahmet yerde kıvranırken, Baybars bir elinde kılıç bir elinde kırbaç kendine doğru geliyordu. Korkudan dizlerinin bağı çözüldü sanki. Gururundan ve kendini beğenmişliğinden eser kalmamıştı. Oldukça nazik ve kibar bir üslupla, "Sakin ol Baybars, bu kadar kızmana gerek yok. Oturup konuşalım. Sorunu konuşarak çözmek sünnettir," deyince Baybars, "Sünneti zor anlarında mı hatırlarsın?" diye sordu.

"Haklısın Baybars, bazı olumsuzluklar insanlara hayrı hatırlatır. 'Her şerde bir hayır vardır' sözü boşuna söylen-

Levent Şahverdi Arşivi

memiştir. Seni sevdiğimi bilmeni isterim. Hama'dan ayrılırken inan sizi de ata bindirmek geçti içimden. Sonra halka karşı ayıp olacağını düşündüğümden vazgeçtim."

"Senin de halkının da canınız cehenneme! Halife Ömer'in Şam'a gelirken tek devesine kölesi ile nöbetleşe bindiğini bilmez misiniz? Dini de kendiniz gibi yozlaştırdınız," diye kızınca Hammad iyice alttan alarak ağır ağır anlatmaya başladı.

"Sözlerine tamamen katılıyorum Baybars, ama içinde bulunduğumuz durumu yeniden gözden geçirelim istersen. Suriye ve Mısır'ın Eyuboğullarının mülkü olduğunu biliyor olmalısın. Tüm ülke Kahire'deki Sultan Salih Necmeddin tarafından yönetilmektedir. Şimdi Hama, Humus, Halep, Şam ve Kerek gibi bölgelerin emirleri, hukuken ve siyaseten bağlı olmaları gereken Kahire'ye başkaldırıp bağımsız birer sultanlık kurmak istiyorlar. Hatta bunu o kadar çok istiyorlardı ki Sultan'a karşı İslam dünyasının can düşmanı Haçlılarla ittifak yapmaktan bile çekinmiyorlar. Senin anlayacağın biz Sultan'ın hayatını kurtaralım derken öteki Eyuboğullarının düşmanlıklarını kazanmış olacağız. Bu da bizim dünyada rahat yüzü görmemizi engelleyecek. Ben bir tüccarım. Kendini benim yerime koysana, şu an ülkenin her köşesine rahatça girip çıkabiliyorum. Böyle bir davada taraf olursam bu hareket serbestliğimi kaybetmez miyim? Kısaca demem o ki devler çarpışırken onlara bulaşmayalım."

Hammad belki konuşmasını biraz daha sürdürecekti ama uzaklardan altı atlının doludizgin kendilerine doğru geldiklerini görünce susup beklerken Baybars'ın dudakla-

Levent Şahverdi Arşivi

rından, "Bulaştık bile!" sözcükleri döküldü. "Bu gelenler haberciyi öldürenlerdir."

Ahmet, yediği dayağa rağmen Baybars'a, "Yaptığını beğendin mi? Durup dururken başımızı derde soktun işte!" dedi.

Bu söze çok kızan Baybars yerdeki cesedi gösterdi.

"Korkak herif, bu adamı ben mi buraya getirdim? Herif gelip ayağımızın dibinde can verdi. Şimdi hiçbir şey olmamış gibi yolumuza devam edebileceğimizi mi sanıyorsun? Onlar bu adamın bizimle konuştuğunu, bizim de onların sırrını bildiğimizi bildiklerinden kendi güvenlikleri açısından hepimizi öldürmek isteyecekler. Gevezeliği bırakıp da kendimizi savunalım."

Savaşmaktan başka çare kalmadığını düşünen Hammad, "Baybars haklı, postu ucuza kaptırmayalım bari..." dedi.

O ana kadar hiç konuşmayan Bedreddin, Hammad'a, "Ticari kafan işe yarıyor," diyerek kılıcını geri verirken, Baybars da Ahmet'in kılıcını kendisine uzattı. Bedreddin'in mızrağı vardı. Baybars da ölen habercinin okunu ve yayını aldı, kılıcı yoktu. Dövüşte düşürmüş olmalıydı. Dokuz yaşından beri ilk kez eline aldığı yayı birkaç kez gerip kontrol ettikten sonra sadağı çaprazlama sırtına geçirdi. Topu topu altı oku vardı, en az iki tanesini isabet ettirebilirse durumu eşitleyebilirdi. Hemen atları ve katırları yan yana çekip siper aldılar. İçlerinde en soğukkanlı olanı Baybars'tı, Ahmet ise çok tedirgindi.

"Allah kahretsin, hepsinin de kılıcı var," diye kendi kendine söylenirken Baybars kızıp "Kendine gel, sendeki

Levent Şahverdi Arşivi

ne çakı mı?" diyerek onu cesaretlendirmeye çalıştı.

Bu arada adamlar da yaklaşıyorlardı. Baybars'ın aklına çılgınca bir fikir geldi, Yanındakilere, "Şimdi ben atlardan birine atlayıp onların üstüne gideceğim. Böylece bir kısmı benim peşime düşerken sizin yükünüz de hafiflemiş olacak," dedi.

Buna karşı çıkan Bedreddin, "Yaptığının intihardan farksız olduğunu biliyorsundur umarım. Bence gitme kal, birlikte savaşalım," dediyse de Baybars kesin kararını vermişti. Ne yaptığını biliyordu ve kendinden emin bir hali vardı. Habercinin atına binmeye çalışırken Hammad onun kolundan tuttu.

"Böylesi uğraşta hızlı bir atın olmalı," diyerek ona kendi atı Samyeli'ni verirken, "Bu çölde onun tozuna bile yetişecek at zor bulunur," demeyi de ihmal etmedi.

Baybars bir sıçrayışta ata bindi. Samyeli üstündeki süvarinin kalitesini anlamış olmalı ki, birkaç kez arka ayakları üzerinde şaha kalkıp kişnedikten sonra yayından kurtulmuş ok gibi fırladı. Koşmuyor uçuyordu sanki. Adamlarla aralarındaki mesafe beş yüz metreden azdı. Ok menziline girince seri bir şekilde yayını gerip, peş peşe üç atış yaptı. İlk ok hedefini bulduğundan adamlardan biri saf dışı olurken ikinci ve üçüncü oklar ıskalamıştı.

Düşman şaşkınlığını atlatıp yaylarını gerinceye kadar, Samyeli çoktan ok menzili dışına çıkmıştı bile. Baybars dördüncü okunu hazırlarken işler düşündüğü gibi olmamıştı. Düşman ikiye bölüneceğine hepsi kendi peşine takılmışlardı. Bir ara sol açıktan dalarak önündeki kum tepesinin arkasına geçti. Peşindekiler hemen ikiye ayrılıp sağdan ve

Levent Şahverdi Arşivi

soldan tepenin etrafını dolanarak onu sıkıştırmak istediler. Tepenin arkasına geçince bir de ne görsünler; at ortada fakat süvarisi yok. İlk işleri tepeye bakmak oldu. Onlar şaşkın şaşkın tepeye bakarken, atın sağ yanına boylu boyunca tutunarak saklanan Baybars'ın aniden atının üzerinde gözükmesiyle dördüncü ve beşinci okunu fırlatması bir oldu. Onların şaşkınlığından yararlanarak hızla oradan ayrılıp ok menzilinden çıkarken, bu arada dördüncü ok hedefini bulmuş, beşincisi ise boşa çıkmıştı. Düşmanla şartlar eşitlenmiş sayılırdı. Sadağında tek oku kalmıştı.

Düşmanları inatla kendisini izliyordu ve üçü arkada, biri ise biraz önlerindeydi. Baybars, arkadakinin kendisine yetişmesini kolaylaştırmak için atını biraz yavaşlattı. Adam tam ok menziline girince seri bir hareketle atının üzerinde yüz seksen derece geri döndü. Bu şekilde görüş açısını genişletip okunu kullanarak peşindeki süvariyi düşürürken tekrar dönüp hızla uzaklaşmaya başladı.

Planı geniş bir yay çizerek tepenin eteğindeki ilk vurduğu süvarinin cesedine ulaşmaktı. Adamlar ise inatla onu izliyorlardı. Samyeli, süvarisini ok menzilinden çıkarmıştı. Kızıl kum çölünde yarım daire çizerek tepenin eteğindeki vurduğu cesedin yanına gelince onun kılıcını alarak atını kendine siper etti. Atlılar iyice yaklaşmışlardı. Aralarında iki-üç adım ya vardı ya yok. Bir anda derin bir nefes aldı. Korkunç bir nara atıp yerdeki cesedin kolundan tutarak yerinde üç yüz altmış derece döndükten sonra onu bir saman çuvalı gibi gelenlerin üzerine fırlattı. Sarsıntının etkisiyle atları tökezleyen süvarilerin her biri bir tarafa savrulunca, Baybars vurduğu adamın kılıcını kapıp onla-

Levent Şahverdi Arşivi

rın toparlanmasına meydan vermeden koşarak birer kılıç darbesiyle ikisini öldürürken, diğeri kendisini toparlama fırsatı bulmuştu. Miğferli ve zırhlı adam boğuk bir sesle, "Kimsin sen?" dedi.

Baybars, "Azrail'im," diyerek adamın miğferine öyle bir vuruş yaptı ki, çarpışan iki çelikten çıkan mavi bir kıvılcımla birlikte adam sendeleyerek dizleri üstüne çökerken miğferi uçup gitmiş, Baybars'ın da kılıcı kırılmıştı. Adam yeniden doğruldu. Hasmının kılıçsız olduğunu görünce sinsi sinsi gülerek, "Hâlâ Azrail misin?" diyerek iki eliyle kılıcının sapından tutup onu yukarı kaldırdı. Tam indirecekken Baybars çelik pençeleriyle onun iki bileğini yakalayıp bükerek kılıcı elinden alıp tek bir vuruşla başını gövdesinden ayırdı.

Bu sırada arkadaşları da yanına gelmişlerdi. Hammad, küçük dilini yutacak gibiydi. Gördüklerine bir türlü inanamıyordu. Böyle bir şey gerçek olamazdı. Gerçi büyük annesinden Zaloğlu Rüstem ve Battal Gazi öykülerini çok dinlemişti ama adı üstünde onlar masaldı. Oysa torunlarına ve yakınlarına övünerek anlatabilecekleri gerçek bir efsaneye tanık olmuşlardı. Hatta tanık olmak ne kelime efsaneyi bizzat görmüş ve yaşamışlardı. Atından inip Baybars'ı kucaklayarak, "Kutlarım seni yiğidim! Meğer sen neymişsin de haberimiz yokmuş," dedi.

Ahmet'in, "Farkında olmadan yıllarca bir kahramanla birlikte yaşamak çok hoş bir şey," demesine Baybars şaşırmıştı. "Ahmet, bunu senin söylediğine inanamıyorum."

"Baybars, seni bilmiyorum ama ben aramızda geçenleri unuttum."

Levent Şahverdi Arşivi

"Ben de unuttum."

"Kızmazsan seninle ilgili son düşüncemi söylemek istiyorum."

Baybars gülümsedi. "Söyle söyle kızmam."

"Seni görüp de almayan emirin ya aklından zoru var ya da kördür," dedi.

Bu lafa hep beraber gülüşürken Hammad, "Madem bu işe bulaştık, hadi sonunu da getirelim bari," demesiyle yola koyuldular. Baybars ve Bedreddin, ölen süvarilerin atlarını almışlardı. Hama'ya doğru doludizgin yol alıyorlardı.

Levent Şahverdi Arşivi

9

Hama'nın eski emiri Alaaddin Aytekin Bundukdari büyük camide gözaltında tutuluyordu. Dört koruma görevlisi vardı. Onlar, Emir'in dışarıyla ve ailesiyle bağlantısını sağlıyordu. Bu gözaltı, bağımsızlığına düşkün olan Emir'e çok zor geliyordu. Her namazdan sonra, "Yunus'u deryadan, Yusuf'u kuyudan kurtaran Tanrım, bana yardım et. Nefsime mağlup olmamam için güç, kuvvet ver," diye dua ediyordu.

Baybars ve beraberindekiler bir saatten daha az sürede Hama'ya gelerek doğruca büyük camiye gidip Bundukdari'yi buldular. Bundukdari; uzun boylu, karakaşlı, kara gözlü, güleç yüzlü ve açık sözlü bir insandı. Sakalı ve bıyığı özenle tıraş edilmişti. Uzun siyah saçları beyaz sarığının altından kulaklarına sarkıyordu. Kahverengi zemin üzerine sarı desenli uzun bir kaftanı vardı.

Baybars, Bundukdari'yi saygıyla selamlayarak bütün olup bitenleri olduğu gibi anlattıktan sonra, haberciden aldığı keseyi de ona verdi. Keseyi açıp okuyan Bundukdari şaşırmıştı. Bir süre yüzü renkten renge girdi. Sonra gözlerinde zeki bir parlaklık ve yüzünde bir rahatlama belirdi.

Levent Şahverdi Arşivi

Mektubu yeniden kadife keseye koyarak bunun Eşmümtenah'a varmadan önce Sultan'ın eline geçmesi için üç adamını görevlendirdi. Adamlar yanlarına yedek atlar alarak hemen yola koyulurken Bundukdari görevini yapmanın huzuru içinde konuklarının yanına döndü ve Hammad'a, "Bu iki köleyi satın alıyorum," dedi.

Böylece Baybars ve Bedreddin yeniden efendi değiştirmiş oldular. Hammad ayrılırken Baybars'a, "On yıldır beraberdik, bütün bu hünerleri ne zaman ve nerede öğrendiğini anlayamadım. Bu sırrı bizimle paylaşır mısın?" derken biraz düşünüp, "Sakın bana dokuz yaşındaki tahta kılıçlı çocuktan söz etme," dedi.

Bu arada Bedreddin lafa karıştı.

"Bu sırrı benden iyi bilen yok, o bunları anasının karnında öğrendi," deyince Hammad'ın dudaklarında bir gülümseme belirdi ve Bedreddin'e, "Boşuna uğraşma..." diyerek vedalaşıp ayrıldılar.

Levent Şahverdi Arşivi

10

Bundukdari'nin adamları tam zamanında yetişerek, Sultan Salih Necmeddin'i ölümden kıl payı kurtarmışlardı. Bu durum Sultan'ı çok memnun ettiğinden, Bundukdari'ye verdiği oda hapsini kaldırıp onu tekrar Hama Emirliği'ne getirdi. Bundan sonra Baybars ve Bedreddin, Bundukdari'nin sarayında krallar gibi yaşadılar. Yedikleri önlerinde yemedikleri arkalarındaydı. Hukuken köleydiler ama onların rahatı birçok özgür insanda yoktu. Bundukdari, Baybars'ın kendisine uğur getirdiğine inanıyordu. Öyle ki ona kendi adını vermekte sakınca görmediği gibi onun sarayın talimgâhında askerî eğitim görmesini de sağlamış, ayrıca yeteri kadar Kuran, hadis, fıkıh ve tarih dersleri de aldırmıştı.

Baybars'ın savaşçılık konusunda doğuştan getirdiği inanılmaz yetenekleri vardı. Talimgâhta kısa sürede ok atma, kılıç kullanma, mızrak, bıçak ve balta fırlatmada eşine ender rastlanabilecek bir düzeye geldi. İriliğine, boyuna posuna ve cüssesine rağmen hareketleri çok hızlıydı. Bazen öyle seri hareketleri oluyordu ki, onu gözle takip etmek zorlaşıyordu. Dörtnala giden bir atın üstünde en güç

Levent Şahverdi Arşivi

hareketleri zorlanmadan yapabildiği gibi, bulunduğu yerden en az dört metre yüksekliğe fırlayıp havada düz veya ters takla atarak sarsılmadan ayaküstü yere düşebiliyordu. Bir gün sarayın avlusunda Bundukdari'nin de hazır bulunduğu bir gösteride usta savaşçılardan Anter'in fırlattığı bir baltayı havada yakalamasını herkes nefeslerini tutarak izlemişti. O yalnız yetenekli bir savaşçı değildi. Dürüstlüğü, üstün ahlâkı, parlak zekâsı ve ileri görüşlülüğüyle de beğeni toplamıştı. Eğer özgür bir insan olsaydı, Hama'da emir naibi ya da ordu komutanı olması işten bile değildi. Yine de, resmen olmasa bile pratikte Emir'in özel koruması sayılırdı. Emir Bundukdari gittiği her yere onu da beraberinde götürüyordu. Efendisinin adını kullanan ve özel savaş eğitimi alan belki de ilk köleydi. Zamanla Bundukdari'nin ona karşı güveni ve sevgisi o kadar arttı ki, birtakım siyasî kararları verirken onun görüşlerini de almaya başladı. Hepsinden de önemlisi, Baybars'ın askerî ve siyasî konulardaki önerilerinin işe yaraması onu rahatlatmasıydı.

Emir, ne zaman zor bir kararla karşı karşıya kalsa, Baybars mutlaka onu rahatlatacak bir çözüm bulurdu. Bu konuda adamlarının fazla işe yaramadıklarını düşünüyordu. Emir'in elli kişilik bir istihbarat ağı kurması Baybars'ın fikriydi. Bunlar Mısır ve Suriye'nin belli merkezlerinden her hafta önemli haberler getirirlerdi. Ayrıca Hama pazarında ve sarayda görevli özel muhbirler Emir'i birçok olaydan haberdar ediyorlardı.

Son günlerde onu en çok düşündüren Suriye'deki bazı emirlerin Sultan'a karşı başkaldırmalarıydı. Harekâtın başını Şam Emiri Salih İsmail çekiyordu. Salih İsmail, Kerek

Levent Şahverdi Arşivi

Emiri Nasır Davut'la, Humus Emiri Mansur İbrahim'i de ikna etmiş ve Akka'daki Haçlı Kontluğu'ndan da yardım sözü almıştı. Şimdi Hama Emiri Alaaddin Aytekin, Bundukdari'yi de ittifaka katmak istiyordu. Bunun için güvendiği adamlarından Ali Bin Zeyneddin'i ona gönderdi.

Ali Bin Zeyneddin oldukça şık giyinir ve konuşma adabını ise çok iyi bilirdi. Bundukdari kendisini öğleden sonra cuma selamlığında kabul edeceğinden Baybars'ı huzuruna çağırarak, "Şam elçisini kabul ederken senin de orada bulunmanı istiyorum Baybars," dedi.

Baybars efendisini saygı ile selamlayarak bu konudaki görüşlerini anlatmak için ondan izin istedi. Bundukdari, "Söyle, seni dinliyorum," dedi.

"Efendim, benim orada bulunmam doğru olmaz."

"Neden?"

"Çünkü orada bulunanlar bana sizin baktığınız gibi bakmazlar."

"Yani..."

"Yanisi şu ki efendim, ben hukuken hâlen bir köleyim. Gerek ümeranız ve gerekse elçilerin bulunduğu ortamda eşit koşullarda bulunmam onları rahatsız eder. Siz saygıdeğer efendimin, kendilerini bir köleyle eşit tuttuğunu düşünebilirler. Bu durum ise diğer Emirlerle ilişkilerinizi zedeleyebilir," deyince, ona gıpta ve sevgi ile bakan Emir,

"Kalbine hep doğruları ilham eden Yüce Allah'a ant olsun ki söylediklerinde hata yoktur. Yalnız toplantı sırasında perde arkasında bulun ve her şeyi iyice dinle," diyerek onu gönderdi.

Çok geçmeden teşrifatçı içeri girip koltuğunda otur-

Levent Şahverdi Arşivi

makta olan Emir'i yerlere kadar eğilerek selamladıktan sonra,

"Efendim, Şam Elçisi Ali Bin Zeyneddin huzurlarınıza kabul edilmek için emirlerinizi bekliyorlar," dedi.

Emir'in, "Gelsin," demesi üzerine elçi huzura kabul edildi. Emir sedef işlemeli bir koltukta oturmuştu. Sağ yanında Muhafız Birliği Komutanı Cafer Bin Selahaddin, solunda ise birinci naibi Cemaleddin Basri ile ikinci naibi Osman Bin Ziyaüddin bulunuyorlardı. İki nöbetçinin eşliğinde ön kapıdan içeri alınan elçi ağır ağır yürüyerek Emir'e üç metre kadar yaklaşıp, "Selamünaleyküm," dedikten sonra başıyla Emir'i ve diğerlerini selamlayarak doğrulup ellerini önüne kavuşturarak beklemeye başladı.

Bundukdari, "Ve aleykümselam," diye cevap verdi.

"Hoş geldin Zeyneddin, inşallah hayırlı haberler getirmişsindir," deyince Zeyneddin, "Emirim, haberlerim çok önemlidir, hayırlara vesile olmasıysa tamamen size bağlıdır. İrade buyurursanız herkes için çok ama çok hayırlı olabilir," dedi.

Emir meraklanmıştı.

"Buyur anlat, seni dinliyorum," deyince. Elçi ağır ağır ve inandırıcı bir ses tonuyla anlatmaya başladı.

"Şam Emiri Salih İsmail, Humus ve Kerek emirleri ile birlikte Akka'daki Haçlı Kontluğu ile de anlaşarak Sultan'a başkaldırmayı düşünüyor, istiyor ki siz de yanında olasınız,"

Sözleri bitince Bundukdari, "Böyle bir ittifaka katılmak bana ne gibi yarar sağlayacak?" diye sordu. Zeyneddin etkileyici ve güven verici bir sesle, "Ey Emir, bulundu-

Levent Şahverdi Arşivi

ğunuz yerde kimseye vergi vermeden bağımsız bir sultan olacaksınız!" dedi.

Emir bir süre önüne bakarak düşünmeye başladı. Elçi konuşurken kelimeleri çok iyi seçiyordu. Doğrusu teklifin cazibesine kapılmamak elde değildi. Yine de duygularını belli etmemeye çalışarak Zeyneddin'e, "Sen şimdilik dinlen. Ben konuyu komutanlarım ve naiplerimle görüştükten sonra düşüncelerimi bildiririm," dedi.

Elçi eğilerek odadakileri saygıyla selamladıktan sonra teşrifatçılar dinlenmesi için onu konukevine götürdüler. Bundukdari, komutanı ve iki naibiyle yalnız kalmıştı.

"Her şeyi duydunuz. Bu konuyla ilgili ne düşünüyorsunuz?" diye sordu.

Birinci Naip Cemaleddin Basri söz aldı.

"Emirim, ben teklife olumlu bakıyorum. Şam, Humus, Kerek ve Akka ittifakı çok güçlüdür. Bizim katılmamızla daha da güçlü olur. Sultan Salih Necmeddin'in bu gücü aşabileceğini sanmıyorum."

Komutan Cafer Bin Selahaddin lafa karışarak, "Emirim, Sultan eskisi kadar güçlü değildir. Bacaklarında iyileşmeyen bir yarası vardır. Sırf bu yüzden bazen aylarca yataktan çıkamadığı oluyor. Bütün ordu Aktay isimli Kıpçak asıllı bir komutanın emrindedir. Yine de komutanlar arasında birlik ve beraberlik olduğu söylenemez. Komutanlardan Aybek ve Kutuz her an Aktay'a karşı bir harekât başlatabilirler," deyince ikinci Naip Osman Bin Ziyaüddin söz aldı.

"Emirim, ben de Cafer Bin Selahaddin'le, Cemaleddin Basri'nin görüşlerinde isabet olduğunu düşünüyorum.

Levent Şahverdi Arşivi

Ayrıca Mısır'daki Bahri ve Burci Memlükler arasında da düşünce ve eylem birliğinin olduğunu sanmıyorum. Aralarında zaman zaman açığa çıkan gizli bir iktidar mücadelesi yaşanıyor. Bu durumda ittifaka karşı koyabilmeleri mümkün değildir. Kısaca bağımsız Hama Sultanlığı önünde ciddi bir engelin olmadığını söyleyebiliriz,"

Düşünceli ve kararsız görünen Bundukdari adamlarına, "Siz de gidip dinlenin, biraz düşüneyim yarına kalmaz kararımı bildiririm," diyerek onları yanından uzaklaştırdı. Emir odasında yalnızdı. Yorgun ve düşünceli görünüyordu. Yorgunluğu bedensel olmaktan çok, kararsızlığın doğurduğu bir iç çekişmeden kaynaklanıyordu. Bir tarafta kendisine gülümseyen Hama Sultanlığı, diğer tarafta ise başarısızlık ihtimali ve bunun sonucu olarak ölüm, ruhunda kâbuslar oluşmasına yetiyordu. Birden aklına Baybars geldi. O, en müşkül durumlarda bile kendisini rahatlatan makul ve mantıklı cevaplar bulmakta ustaydı. Oturduğu yerden başını yana çevirerek, "Baybars," diye seslendi. Hemen saklandığı perdenin arkasından çıkıp gelen Baybars, "Buyurun Emirim," diyerek kendisini selamladı.

"Bütün konuşulanları duydun mu?"

"Evet efendim."

"Peki, duydukların hakkında ne düşünüyorsun?"

"Efendim, İslam dünyasında ve bölgemizdeki güç dengelerini doğru değerlendirmeliyiz. Her şeyden önce tüm İslam dünyasının resmen ve hukuken gerçek lideri, ne Kahire'deki sultandır ne de emirler. Egemenliği kullanmada gerçek yetkili Bağdat'taki halife hazretleridir. En azından İslam dünyasında çoğunluğu oluşturan ehli

Levent Şahverdi Arşivi

sünnet inananları için durum böyledir. Salih Necmeddin, halifenin onayı ile Mısır Sultanı olabilmiştir. Suriye'deki emirleriyse halife değil sultan atamıştır. Onlar hukuken Sultan'a bağlı olması gereken valilerdir. Eyyubi soyundan olmaları bu gerçeği değiştirmez. Sultan kendi atadığı bu valileri herhangi bir nedenle istediği zaman görevlerinden alabilir. Buna hakkı da vardır. Ayrıca onun böyle bir niyetinin olmadığını da herkes biliyor. Başka bir deyişle Sultan mevcut siyasî durumun devamından yanadır. Şimdi bu valilerden üç tanesi kişisel ihtirasları uğruna Sultan'a başkaldırdıkları gibi İslam düşmanı Haçlılarla bile işbirliği yapmaktan çekinmiyorlar. Allah'ın iradesi ve Peygamberin kavli bu yönde olabilir mi?"

"Haklısın, biz halifeyi hesaba katmamıştık. Sence o böyle bir mücadelede hangi tarafta yer alır?" diye sordu Emir.

Baybars hiç tereddüt etmeden cevap verdi.

"Tabii ki kendi atadığı sultanın, kaldı ki ittifakçılar da bizim ümeranın zannettikleri kadar güçlü değiller. Onlar yalnızca güçlenmek isteyen üç tane zayıf insandır. Hepsi bu kadar. İslam dünyası genelinden destek alamayacaklarını bildikleri için de Haçlı desteğine ihtiyaç duymuşlardır. Haçlılar da böyle bir ittifaka babalarının hayrına yardım etmezler," dedi.

Emir'in kafası aydınlanmış gibiydi. Şimdi daha net düşünebiliyordu. Gözlerini Baybars'a dikerek, "Bu hainler Haçlılara acaba hangi İslam toprağını vaat ettiler?" dedi.

"Şimdilik o kadarını bilemiyoruz ama bir yerleri vaat ettikleri kesin. Yalnız bu dörtlü ittifakın en zayıf halkası

Levent Şahverdi Arşivi

Akka Kontluğu'dur. Sultan onu her an satın alabilir. Geçmişte bunun yaşanmış örnekleri var. Ayrıca Şam'daki casuslarımızdan gelen haberler Şam halkının ittifaktan rahatsız olduğu yönündedir."

"Bu, isyan eden Şam Emiri'nin Şam halkından destek göremeyeceği anlamına mı geliyor?"

"Aynen buyurduğunuz gibi efendim."

Emir, içini kemiren kararsızlıktan büyük ölçüde kurtulmuştu. Yine de kafasında bazı soru işaretleri vardı. Baybars'a, "Peki, Sultan'ın rahatsızlığı ve Memlükler arasındaki bölünmüşlük ittifakçıları yeterince güçlü kılmaz mı?" diye sordu.

"Efendim, komutan ve naiplerinizin yorumlarını anlamak gerçekten zordur. Sultan'ın hasta olduğu doğrudur ama bu onun orduya komuta etmesine ve devlet meclislerine katılmasına, hatta ava çıkmasına bile engel değil. Ayrıca ordu içinde ikilik olduğu da doğru değil. Komutanlar arasında rekabet var ama bu ilkesel bir ayrılığa neden olacak boyutta değildir. Şu an Sultan'ın sadık komutanlarından Farizüddin Aktay ordunun her kademesine hâkim durumdadır."

Kafası ve gönlü rahatlayan Emir, büyük bir sıkıntıdan kurtulmuş gibiydi. Artık gelişmelere daha geniş açıdan bakabiliyordu. Elini şakağına koyup biraz düşündükten sonra şöyle bir soru sordu.

"Bir an ittifakçıların kazandığını varsayalım. Sence neler olur?"

Baybars, efendisinin yeterince aydınlanmadığını düşünerek gözlerini ona dikip sakin ve güven verici bir sesle,

Levent Şahverdi Arşivi

"Efendim, eğer Mısır ve Suriye Sultanı, emirlerine yenilecek olursa, İslam dünyasını güçlü kılan birlik ve bütünlük bozulur ve en az yirmi tane ufak devletçik doğar. Bazıları bu şekilde bölge barışının korunabileceğini ve herkesin mutlu olabileceğini söylüyor ama doğru değil. Allah korusun bir kere böyle bir durum gerçekleşecek olursa doğacak devletçikler arasında egemenlik mücadelesi kaçınılmaz olacaktır. Emirler birbirlerinin gırtlağına sarılırken doğudan kara bir bulut gibi ilerleyen Moğollar, batıda ise pusuda bekleyen Haçlılar saldırıya geçeceklerdir. Bundan sonrasını ise düşünmek bile kalbi ve beyni olan insanlar için yeterince acı verici," diye sözünü bitirdi.

Emir'in ruhundaki tereddütler ve zihnini kemiren kararsızlık tamamen kaybolmuştu. Baybars'a sevgi ve takdirle bakarak, "Bundan sonra nasıl bir yol izlememiz gerekiyor?" diye sordu.

"Efendim, Mısır ve Suriye Sultanı Salih Necmeddin'in belki hataları vardır ama yine de İslam dünyasının birlik ve bütünlüğünü temsil ediyor. Haçlılar ve Moğollar karşısında bu birliği korumak dinî ve vicdanî bir görevdir. Bu ortamda yapılması gereken en doğru davranış Kahire'ye bir mektup gönderip Sultan'ı tuzaktan haberdar etmektir. Böylece Sultan'ın katındaki itibarınız bir kat daha artacağı gibi, muhtemeldir ki Hama'ya ek olarak yeni bir valilik daha alacaksınız," diyen Baybars, şunlara da vurgu yapmayı unutmadı.

"Eğer bunları yapacaksanız elçiyi yarına kadar oyalarken Sultan'a göndereceğiniz haberciyi de hemen yola çıkarmanız gerekiyor.

Levent Şahverdi Arşivi

Sonra biraz durakladı. Onun bir şey söylemek isteyip de söyleyemediğini fark eden Emir kaşlarını çattı.

"Bir şey mi var Baybars?"

"Efendim, izniniz olursa âcizane bir tavsiyem olacak."

"Baybars sen benim için köleden öte bir şeysin. Benim dostum ve sır kâtibimsin. Bu nedenle rahatça konuşabilirsin, hele yalnız olduğumuz zamanlar bir arkadaşınla konuştuğun gibi konuşabilirsin benimle."

Baybars, bu sözlerden cesaret aldı.

"Emirim, tüm düşündüklerinizi komutan ve naiplerinize açmasanız iyi olur. Özellikle Sultan'a karşı hazırlanan şer ittifakı ile ilgili bilgilerin sizin tarafınızdan Sultan'a iletildiğini. Bu tedbir sizi öncelikle ittifakçı emirlerin husumetinden koruyacaktır."

"Haklısın, yalnız komutan ve naiplerimden şüphe eder gibi bir halin var, doğru mu?"

"İsterseniz buna tedbirli olmak diyelim efendim."

"Bu tedbir biraz fazla değil mi?"

"Efendim, menfaat ipek halıdan yapılmış bir minder gibidir. İpekten de olsa oturulmak için yapılmıştır. Ama bazıları onu başına taç ederler. Bu da onları küçültür. İnsan bir kere küçülmeye görsün bunun sonu gelmez," diyerek sözlerini bitirdi.

Emir, "Sağ ol Baybars, sen benim ışığımsın. Sayende kalbî sıkıntılarımdan kurtuldum. Git biraz dinlen," diyerek kendisi de koltuğundan kalkıp oturma salonuna doğru yürüdü.

Baybars, Emir Bundukdari'nin sınırlı yeteneklerinin farkındaydı. İstese de onun bazı şeyleri yapamayacağını

Levent Şahverdi Arşivi

çok iyi biliyordu. Örneğin insan seçmesini ve sır tutmasını beceremezdi. İşret meclislerinde ağzına gelen her şeyi konuşurdu. Harcamaları savurganlık boyutlarına varacak kadar ölçüsüzdü. Hepsinden önemlisi de, bir güçlük karşısında çabuk paniğe kapılır ve karar vermede zorlanırdı. Eyuboğullarından olmadığı halde makamını yumuşak başlılığa ve itaatkârlığına borçluydu. Çünkü sultanlar genellikle doğru veya yanlış, merkezî otoriteyi güçlü tutmak için söz dinleyen itaatkâr yöneticilere ihtiyaç duyarlardı. Bütün olumsuz yönlerine rağmen Bundukdari yine de iyi bir insandı. Ama devlet adamı olabilmek için ne yazık ki iyi insan olmak tek başına yeterli değildi.

Emir Bundukdari, kendisi için hayırlı ve uğurlu olduğuna inandığı bu harika kölesinin söylediklerini harfiyen uyguladı. Elçiye ret cevabı verdikten bir hafta sonra Sultan'dan kendisine teşekkür mektubu geldi. Bu arada Baybars'ın dediği gibi Akka Kontu da ittifakı bozduğundan, Salih İsmail ve iki arkadaşı planlarını ertelemek zorunda kaldılar.

Levent Şahverdi Arşivi

Levent Şahverdi Arşivi

11

Ramazan'ın on yedinci günüydü. Bundukdari'nin birinci naibi Cemaleddin Basri; ikinci naip Osman Bin Ziyaüddin ile Muhafız Alayı Komutanı Cafer Bin Selahaddin'i iftara davet etmişti.

Basri, orta boylu ve tıknazdı. Kaşları yok denecek kadar seyrekti, saç ve sakalı kırlaşmıştı. Çevresinde zeki ve kurnaz biri olarak biliniyordu. İnsanları çabuk çözer, kimi nerede, ne zaman ve nasıl kullanacağını çok iyi bilirdi. Kindardı. Sınırsız serveti olduğu söyleniyordu.

Ziyaüddin ise zayıf, uzun boylu saçı ve sakalı beyazlaşmış, yorgun bakışlı bir ihtiyardı. Hoş sohbetti. Güzel konuşurdu. İkna yeteneği ve tatlı dili ile hasımlarını kolayca kendine bağlardı. Fakat bir de punduna getirdi miydi hiç acımadan onların ipini çekmekte tereddüt etmezdi. İlerlemiş yaşına rağmen mevki ve makam ihtirasından hiçbir şey kaybetmemişti.

Komutan Selahaddin'e gelince, sakın onu büyük komutan ve bilge sultan Selahaddin Eyyubi ile karıştırmayın. O iriyarı, esmer tenli, güçlü kuvvetli bir savaşçıydı. Arkadaşları onun hırsının aklından çok olduğunu ve fazla ince

Levent Şahverdi Arşivi

düşünemediğine inanıyorlardı. Mal, mülk ve paraya aşırı derecede düşkündü. O kadar ki, bu konuda babasını bile harcamaktan çekinmezdi.

Basri, özel konuklarını kent dışındaki sarayında kabul etmişti. Saray Beyaz kesme taşlardan yapılmıştı, yer yer renkli mermerlerin de kullanıldığı kurşun kubbeli zarif bir yapıydı. Kabul salonu, zemin ve duvarları ipek halılarla doğu zevkine uygun bir şekilde döşenmiş uzunca bir holün sonundaydı. Kare şeklinde tasarlanmıştı. Tavana asılmış kocaman gümüş bir avize göz kamaştırıyordu. Bütün perdeler ve yaygılar ipekti. Tam ortada su şırıltılarıyla insanı dinlendiren bir şadırvan bulunuyordu. Duvarlar, altın ve gümüş çerçeveli manzara resimleriyle süslenmişti. Saray bu yönüyle, Mısır sultanını bile kıskandıracak güzellikteydi.

Basri, etkilemek istediği konuklarını burada ağırlardı hep. Şadırvanın, sol karşısındaki uzun geniş sekiye sultanlara layık bir sofra kurdurmuştu. Bir tek kuş sütü eksikti. Birbirinden güzel cariyelerin getirdikleri lezzetli yemekler ve tatlılar yenildikten sonra, sofra yeniden çeşit çeşit meyve şerbetlerle donatıldı. Meyveler yenirken Basri bir el hareketiyle hizmetlileri odadan çıkararak bağdaş kurup buz gibi dut şerbetinden bir yudum içerken Ziyaüddin, "Ağam, sofran her zaman şen olsun. Allah Halil İbrahim bereketi versin," diyerek memnuniyetini belirtti.

Komutan Selahaddin de, "En kötü günümüz böyle olur inşallah," sözleriyle Ziyaüddin'in temennilerine katılmıştı.

Fakat Basri neşesiz görünüyordu. Bir süre konuşmadan arkadaşlarına uzun uzun baktı.

Levent Şahverdi Arşivi

"Bana öyle geliyor ki, yakında bu günlerimizi arar hale geleceğiz."

Konuklar ev sahibinin lafı nereye getirmek istediğini anlamışlardı. Selahaddin, sıkı bir savaşçıydı ama ince düşünemiyordu. Arkadaşlarına hitaben, "Şu Bundukdari'den ebediyen kurtulma zamanı gelmedi mi?" dedi.

Basri sağ elini uzatıp onun kolundan dostça tuttu.

"Sakın ha, öfkene yenilip bir çılgınlık yapayım deme!"

Komutan öfkeliydi. Basri'nin neden kendisini engellemek istediğini bir türlü anlayamamıştı.

"Peşimize casuslar takıp bizi dinleten, köprü ve yol yapacağım diye gelirlerimizin bir kısmına vergi adı altında el koyarak bizi perişan eden bu adam değil mi?"

Basri, bir süre öfkeli arkadaşının gözlerine bakarak, "Hem o, hem değil," dedi.

Komutan pek bir şey anlayamamıştı. "Bu da ne demek şimdi?" diye sordu.

Basri, bir hataya ve yanlış anlaşılmaya meydan verilmemesi için düşüncelerini açıkça anlatmaya başladı.

"İkinizin de bildiği gibi, biz kent ileri gelenlerinin ağzından Sultan'a yazdığımız şikâyet mektuplarıyla Bundukdari'nin oda hapsi almasını sağlamıştık. Fakat evdeki hesap çarşıya uymadı ve gelen gideni arattı. Bizim asıl kurtulmamız gereken Bundukdari değil," derken burada Ziyaüddin, "Haklısın, her şey o uğursuz kölenin gelişinden sonra ters gitmeye başladı. Alçak herif emiri parmağında kukla gibi oynatıyor. Bir şekilde ondan kurtulmalıyız," diyerek söze karışınca, Basri konuşmasını kaldığı yerden sürdürdü.

Levent Şahverdi Arşivi

"Ben de lafı oraya getirmek istiyordum işte. Biz yine Bundukdari'den iyisini bulamayız. Onu kontrol etmek ve yönlendirmek çok kolaydır. Şu köle gelinceye kadar her şey bizim kontrolümüzdeydi. Bir dediğimiz iki olmuyordu. Resmen emir o idi ama ipler bizim elimizdeydi. Şimdi tüm gücü ne idüğü belirsiz bir köleye kaptırdık," dedi.

Ziyaüddin aslında sakin biri olmasına rağmen öfkelenerek, "Olur şey değil! Adi bir köle karşısında aciz kalışımıza inanamıyorum. Bu beladan kurtulmanın bir yolunu bulmalıyız," derken birden gözlerinde sinsi parlaklık belirdi ve Basri'ye döndü: "Onu, Emir'den satın alamaz mıyız?"

Basri kendinden emin bir şekilde, "Mümkün değil, ona karısını boşattırırsın ama o köleyi sattıramazsın," dedi.

Ziyaüddin iyice öfkelenmişti, "Onu vazgeçilmez kılan ne?" diyerek bağırdı.

Basri oldukça sakin bir şekilde, "Sinirlenip kendini yorma, belki inanmayacaksın ama bizim aptal emir kölenin kendisine uğur getirdiğine inanıyor," diyerek arkadaşını sakinleştirirken, her şeyi güç ve kuvvetle çözebileceğine inanan komutan Selahaddin, "Üzüldüğünüz şeye bakın, altı üstü bir köle değil mi? Pazar yerinde üstüne iki fedai saldırtır, yok ettiririm onu," dedi.

Ziyaüddin, "Komutan, alçak herif çok usta bir savaşçıdır. Öyle iki üç kişi ile kolayca öldürülecek biri değil," dedi şüpheyle.

Bu sözler üzerine komutan kendinden emin bir şekilde, "Sen öyle san. İşi, iki Haşhaşi fedaisine havale ettik miydi, ertesi gün Bundukdari harika kölesinin namazına durur. Biz de o beladan kurtulmuş oluruz," dedi.

Levent Şahverdi Arşivi

Ziyaüddin bu sözlerden ürker gibi olmuştu. Zaten soluk olan yüzü iyice beyazlaşırken komutana, "Peki, ondan sonra bizi Haşhaşilerden kim koruyacak?" dedi.

Ziyaüddin ne kadar tedirginse, komutan da aksine o kadar rahattı.

"Neden Haşhaşilerden korunmak zorunda olduğumuzu anlayamadım?"

"Komutan, sen Haşhaşileri tanımıyorsun galiba. Onlara elini verdin mi kolunu isterler. Hepsi de adam öldürmede uzmanlaşmış canilerdir. Köleyi anında yok ederler. Bundan kuşkum yok ama ondan sonra ne olacak? Onlar yoluna, biz yolumuza mı gideceğiz? Keşke öyle olsa! Bu olayı kullanarak bize şantaj yapıp para sızdırmaya çalışacaklardır. Böyle bir durumda önünde iki seçenek vardır. Ya istediklerini vereceksin ya öleceksin. Yapılacak en doğru şey onlara hiç bulaşmamaktır. Eğer onu Haşhaşilere öldürtmekten başka çaremiz yoksa bırakalım yaşasın daha iyi."

Komutan, Kuzey Afrikalı'ydı. Üstelik bölgede de yeni sayıldığından Haşhaşileri iyi tanımıyordu. Bu nedenle Ziyaüddin'in endişelerine pek anlam verememişti. İki arkadaşının konuşmalarını dikkat ve ilgiyle dinleyen Basri, Ziyaüddin'in çekincelerine katıldığından, "Haşhaşilere hiç bulaşmayalım komutan," diyerek Ziyaüddin'e destek verirken komutan sinirlendi.

"İyi vallahi, iki kişi yapamaz, çok olursak tanınırız, Haşhaşilere bulaşmayalım. Kısaca adamın ölümsüz olduğunu söyleyin olsun bitsin bari!"

Basri her zamanki soğukkanlı haliyle önce Ziyaüd-

Levent Şahverdi Arşivi

din'e dönerek, "Endişelenmene gerek yok," dedikten sonra, sağ elini komutanın dizine koydu.

"Hiç kimse ölümsüz değildir. Zaloğlu Rüstem, Alper Tunga ve Battal Gazi öldürülmediler mi? Aklımızı kullanarak soğukkanlı hareket edersek Haşhaşilere gerek kalmadan bu işi tereyağından kıl çekercesine sessizce halledebiliriz."

Bu sözler Ziyaüddin'i biraz olsun rahatlatırken, komutanı meraklandırmıştı. Basri ise anlatmaya devam ediyordu.

"Emir, bu köleye o kadar çok güveniyor ki, onu, kendi odasının bitişiğindeki odada yatırıyor. Odayı ikiniz de biliyorsunuz. Emir odasına çekildikten sonra, köle duvardaki büyük şamdanın altındaki sofrada yemeğini yer, karşıdaki sekide de uyur. Duyduğuma göre üzüm şerbetini de çok sever ve her yemekten sonra birkaç bardak içmeden yatmazmış."

Komutan buraya kadar söylenenlere pek anlam verememişti ama Ziyaüddin arkadaşının ne demek istediğini çok iyi anladığından dudaklarında şeytani bir gülümseme belirdi. Bu arada konuşmasına devam eden Basri, Ziyaüddin'e beklenmedik bir soru yöneltti.

"Senin Şam'daki bacanağınla aran nasıl?"

"Çok iyi."

"Sır tutmasını bilir mi?"

"Çok ketumdur, emin olabilirsin."

"Peki, Şam'ın en iyi eczacılarından olduğunu duymuştum, doğru mu?"

"Hiç şüphen olmasın."

Levent Şahverdi Arşivi

Bu sözler üzerine komutan, arkadaşlarının niyetini geç de olsa anlamıştı.

Odada bir saatten fazla kalıp uygulayacakları planı enine boyuna konuşarak, görüşüp karara bağladıktan sonra üçü de plana sadık kalacaklarına ve kimseye bundan söz etmeyeceklerine yemin ederek odadan ayrıldılar.

Levent Şahverdi Arşivi

Levent Şahverdi Arşivi

12

Bundukdari'nin Baybars'a gösterdiği yakınlık, karısı Mahpeyker'i de rahatsız etmekteydi. Mahpeyker oldukça güzel ve çekici bir hanımdı. Boyu ortadan biraz uzundu. Düzgün kaşları, ela gözleri ve uzun kirpikleri vardı. Simsiyah saçları beline kadar iniyordu. Başındaki siyah bone üzerine doladığı kırmızı tül, onun güzelliğine farklı bir renk katmıştı. Bundukdari kendisini çok sevdiğinden ona hep "ay ışığım" diye hitap ederdi. Bir akşam iftardan sonra eşi ile sohbet ederlerken, söz dönüp dolaşıp cariye ve kölelere gelince Mahpeyker eşine, "Alaaddin, Baybars'la içli dışlı olman beni çok rahatsız ediyor," dedi.

Alaaddin, kibar ve nazik bir erkekti. Kadınları ikna etmesini ve onları kendisine bağlamasını çok iyi bilirdi. Bu soruya şaşırmamıştı. Daha önce benzer uyarıları ondan birkaç kez duymuş, fakat önemsememişti. Bu kez eşine sevgi dolu gözlerle bakarak, "Neden ay ışığım?" diye sordu.

"O bir köle. Sen ise yalnız onun efendisi değil, Hama'nın da emirisin."

"Bütün bunlar onunla konuşmama neden engel olsun?"

Levent Şahverdi Arşivi

"Ona kendi adını verdiğin yetmiyormuş gibi, siyasî konularda, etrafında bunca adamın varken ona akıl danışıyor ve onun önerilerine göre hareket ediyorsun."

"Ay ışığım, bir tanem belki inanmayacaksın ama öngörüde, tedbirde ve bilgelikte çevremde ondan iyisi yoktur."

"Yine de o bir köle. Kölesinden akıl alan bir emir olmak seni küçültmez mi?"

"Hayatım, Bilal-ı Habeşi ve Selman-ı Farisi de birer köle olmalarına rağmen sahabelerdendi. Hatta Peygamber efendimiz Hendek Savaşı'nda Selman'ın önerilerini dikkate almıştı. Bu davranışı sevgili Peygamberimiz'i küçülttü mü?"

"Ne Baybars Selman'dır ne de sen peygamber. Kendinizi onlarla bir tutmayın. Bir ülkeyi yönetiyorsan, zamanı ve şartları düşünmen gerekir. Ayrıca Selman da Habeşi de azat edilmiş kölelerdi. Çok istiyorsan sen de onu azat et."

"Onu düşünmediğimi mi sanıyorsun ay ışığım. O benim şişede sakladığım cinimdir. Kapağını açtın mı uçup gider."

"Ne yani azat edersen seni bırakıp gideceğini mi düşünüyorsun?"

"Aynen öyle bir tanem, aynen öyle!"

Mahpeyker biraz durakladı.

"Alaaddin, sen iyi ve yetenekli bir köleyi korumak isterken etrafındaki başka iyi ve yetenekli insanları kaybedeceksin. Adamlarının, zamanla kölesine akıl danışan bir emire karşı saygıları kalmayacak. Bunu açıkça belli etmeseler bile, içlerinde bu saygısızlığı her zaman hissedecekler. Sen küçük de olsa bir toplumun liderisin. Konumun

Levent Şahverdi Arşivi

nedeniyle temsil ettiğin makamın itibarını korumalısın."

Bu etkili sözler karşısında Bundukdari eşinin ellerini tutarak, "Ay ışığım bir tanem, bütün dünya benden yüz çevirse de yalnızca senin yanımda olman bana yeter. Sen mutsuz olma, adamlarım bana karşı saygısızlık etmezler. Ben onların sevgisini kazanmasını bilirim," diyerek eşini biraz olsun rahatlattı.

Levent Şahverdi Arşivi

Levent Şahverdi Arşivi

13

Her zamanki gibi sıradan günlerden biriydi. Yaklaşan bayram telaşından başka Hama'da olağandışı bir şey yoktu. O günü akşama kadar talimgâhta geçiren Baybars, yatsıdan sonra Emir'e iyi geceler diyerek odasına çekilmişti. Odası, dört kulaç eninde ve yedi kulaç boyunda, pek de geniş olmayan, sade döşenmiş bir mekândı. Enine göre daha uzun olan taraflarında duvardan duvara ve üzeri kadife minderlerle kaplı sekiler vardı. Odanın kapıya yakın olan duvarında kırk mumluk büyük bir şamdanla onun tam karşısındaki duvarda ise on mumluk küçük bir şamdan bulunduğundan ortalık yeterince aydınlıktı. Odanın ensiz duvarlarından birinde giriş kapısı, diğerinde ise iki kulaç boyunda ve bir kulaç eninde gümüş çerçeveli bir manzara resmi bulunuyordu. Resimde, bir dere kenarında oynaşan anne ve yavru ceylanlar canlandırılmıştı. Fakat bu gümüş çerçeveli resim aynı zamanda gizli bir kapıydı ve Emir'in yatak odasının bulunduğu hole açılıyordu. Açılıp kapanması ise büyük şamdanın altında bulunan ve kimsenin dikkatini çekmeyen gizli bir halka ile sağlanıyordu.

Baybars odasına girince her zamanki gibi önce çizme-

Levent Şahverdi Arşivi

lerini çıkarıp ayakkabılığa koyduktan sonra kaftanını ve kılıcını da yerine astı. Üzerinde mavi bir pantolon ve krem rengi gömlek kalmıştı. Yüzü kapıya doğru olduğu halde hizmetçinin daha önce büyük şamdanın altında açtığı sofraya bağdaş kurup oturdu. Çok susamıştı. Kristal bardağa sürahideki buz gibi soğuk üzüm şerbetinden koyarken odaya bir anda hoş bir leylak kokusu yayılmaya başladı. Baybars neler oluyor demeye kalmadan keskin bir kılıcın ensesine dayandığını hissetti. Çok şaşırmıştı. Başını hafifçe çevirip baktığında şaşkınlığı bir kat daha arttı. Karşısında incecik belli, selvi boylu fidan gibi bir genç kız duruyordu. Uzun kirpikleri ve çakmak çakmak iri simsiyah gözleri vardı. Kahverengi dalgalı saçlarını ensesinde toplamıştı. Başına attığı kırmızı şeffaf tül beline kadar sarkıyordu. Yüzündeki yarım peçe, hafif kalkık burnuna ve biçimli dudaklarına gizemli bir hava vermişti. Genç kız sağ elindeki kılıcı ve sol elindeki kedisi ile insandan çok usta bir ressama ısmarlanmış, güzel bir tabloyu andırıyordu. Baybars şaşkınlığını hâlâ atlatamamıştı. Kızın, ensesine dayadığı kendi kılıcıydı. Fakat odaya ne zaman girdiğini ve kılıcı nasıl aldığını bir türlü anlayamıyordu. Kızın yüzüne dikkatle baktı. Ensesine dayadığı kılıca rağmen dudaklarından yüzüne yayılan gizemli gülümseme, onun düşman olmadığını göstermeye yetiyordu. Baybars'ın şaşkınlığı devam ederken, davetsiz konuğu kadife gibi yumuşak bir sesle ve Türkçe olarak konuşmaya başladı.

"Bu ne tedbirsizlik Baybars!"

"İn misin, cin misin be kızım?"

"Ne inim ne de cin! Mahpeyker Hatun'un cariyesi Asiye'yim."

Levent Şahverdi Arşivi

"Türkçe konuşmana şaşırdım."

"Bunda şaşıracak ne var? Ben de senin gibi Türk'üm," diyerek, gözlerini Baybars'tan ayırmadan usta bir el hareketiyle kılıcı duvarda asılı kınına koyuverdi. Asiye'nin usta silahşorlara özgü bu hareketi Baybars'ın gözünden kaçmamıştı. "Bakıyorum kılıçlarla aran iyi," dedi.

"Benim de küçükken tahta bir kılıcım vardı, seninki gibi..."

"Bunu nereden biliyorsun?"

"Bedreddin'le konuşurken duydum."

"Kapı dinlemek gibi kötü bir huyun da var demek."

"Eh, ne yaparsın bu günlerde yaşamak zor!"

"Yine de yaptığın ahlaki değil."

"Senin emire kurdurduğun dinleme örgütü çok mu ahlaki sanki?" dedi.

Baybars kendisiyle kırk yıllık ahbapmış gibi konuşan, bazen alaycı bazen de ukala tavırlar takınan Asiye'ye kızmak istiyor, fakat bunu yapamıyordu. Ondaki, tanımlayamadığı bir cazibe buna engel oluyordu sanki.

Bir ara, "Asiye buraya nasıl girdin?" diye sordu.

Asiye gayet sakince resimli kapıyı göstererek, "Oradan," dedi.

"İyi ama kapıyı açacak halka önümde, nasıl oldu da ben görmedim?"

"Aynı halkadan bir tanesinin de dışarıda olduğunu bilmiyor muydun?"

"Ne yazık ki hayır!"

"Emir'in koruması olarak bilmen gerekmez miydi?"

"Haklısın, bunu bana kimse söylememişti."

Levent Şahverdi Arşivi

"Ben söyledim işte artık biliyorsun."

Baybars elini çenesine dayayarak bir süre düşündükten sonra, "Asiye hâlâ buraya niçin geldiğini açıklamadın," dedi.

Asiye şaka mı ciddi mi olduğu anlaşılmayan bir sesle, "Canım sıkılıyordu, geçerken uğrayıp biraz laflarız diye düşündüm," deyince Baybars, bütün cazibesine ve güzelliğine rağmen Asiye'ye kızdı.

"Ben gönül eğlendirilecek biri değilim Asiye. Lütfen geldiğin gibi çekil git!" deyince, Asiye de aynı ciddiyetle fakat sesini yükseltmeden konuştu. "Baybars, şakadan anlamadığın belli oluyor. Ben buraya gönül eğlendirmeye gelmedim."

"Peki, söyler misin gecenin bu vaktinde odamda ne arıyorsun?"

"Amacım seni kurtarmaktır."

"Kimden ve niçin?" deyince, Asiye Baybars'ın sofrasına yaklaşarak onun içmek üzere olduğu üzüm şerbetinden birazını tabaklardan birine döktükten sonra tabağı kedisine yaklaştırdı. Kedi şerbetten birkaç yudum içince onu yere bıraktı. Hayvan olduğu yerde bir süre duraklayıp acı acı miyavladıktan sonra ağzından önce beyaz sonra da yeşil bir köpük geldi ve olduğu yerde yığılıp kaldı. Daha sonra Baybars'a, "Eğer ben olmasaydım, şu an kedinin yerinde sen olacaktın," diyerek karşıdaki sedire otururdu. "Sakin ol da ne yapacağımıza karar verelim."

Asiye otururken Baybars ayakta duruyordu. Düşünceli ve şaşkındı.

"Beni niçin öldürmek istesinler ki?" diyerek kendi kendine söylendi.

Levent Şahverdi Arşivi

"Bazılarının oyuncağını elinden almış olmalısın..."

"Daha açık konuşabilir misin?"

Asiye Baybars'ın elinden tutarak yanına oturttu.

"Önce sakinleş sonra da söylediklerime kulak ver. Bundukdari'nin ne kadar zayıf biri olduğunu bilmiyor olamazsın. O görünüşte Hama'nın Emiri'dir. Ama aslında burayı yöneten başkalarıdır. Başını iki naiple Komutan Selahaddin'in çektikleri bir çıkar çetesi ve avaneleri Hama'yı soyup soğana çeviriyorlar. Kentte hiçbir iş yolunda gitmiyor. Harcamalarında savurgan, görevinde ihmalkâr ve eğlence düşkünü Emir, çevresindeki nüfuzlu kişileri ve önemli kamu görevlilerini kendisine bağlamak için onların her türlü yolsuzluklarına göz yummak zorunda kalıyordu. Basri ve arkadaşları Emir'i dilediği gibi yönlendiriyorlardı. Fakat sen gelince onların da işi bozuldu. Çünkü Emir, onların kontrolünden çıkıp, senin etki alanına girmişti. Bunu nasıl başardığını bilmiyorum ama Hama'da çok düşman edindiğini biliyorum. Bunları küçümsememek gerek. Emir hakkında çeşitli halk kesimleri ağzından Sultan'a şikâyet mektupları yazarak ona oda hapsi verdiren de onlardı. Şimdi onların cebine girmesi gereken paralar senin telkininle yol ve köprülere harcanmaktadır. Ayrıca kurdurduğun haber alma örgütü de Hama çetesinin uykularını kaçırmaktadır. Sözün özü senin ölmen için bir değil birçok neden vardır," dedikten sonra sözlerine şöyle devam etti.

"Bunların başkent Kahire'de de taraftarları vardır. Basri, zaman zaman Sultan'ın veziri Fahreddin'e değerli hediyeler sunmaktadır, böylece onun desteğini arkasına almıştır," diyerek sözlerini bitirince Baybars, "Peki, Basri

Levent Şahverdi Arşivi

Hama'ya emir olacak kadar güçlü iken bunu neden yapmıyor?" diye sordu.

"Neden yapsın? Şu an Hama'da istediği her şeyi yapabiliyor, üstelik hiçbir sorumluluğu da yok. Onun her çeşit icraatının hesabı Emir'den soruluyor. Eğer buraya emir olursa resmi sorumluluğu da olacağından, bu onun istediği birçok şeyi yapmasını zorlaştıracaktır."

"Teşekkür ederim Asiye. Şu an yaşıyor olmamı sana borçluyum. Yalnız merak ettiğim iki şey var."

"Neymiş onlar?"

"Benim gibi bir köle için hayatını tehlikeye attığının farkındayım. Bunu neden yapıyorsun?" deyince, Asiye onun sorusunu başka bir soru ile karşıladı.

"Üstüne vazife olmadığı halde Hama'nın yolları ve tanımadığın halkın iyiliği seni neden bu kadar ilgilendiriyor?"

Baybars Asiye'nin siyah büyüleyici gözlerine uzun uzun bakıp onu anlamaya çalışırken, "Hayır işlemek ve hayra neden olmak, dinî ve insanî bir görev değil mi?" diyerek Asiye'nin sorusuna bilgece bir cevap verdi. Asiye'nin cevabı da aynı kıvamdaydı.

"Neden benim de hayrı istiyor olmamı düşünemiyorsun?"

"Haklısın, neden düşünemedim bilemiyorum," dedi. Bu sözler üzerine Asiye, "İkinci sorun ne?" diye sordu.

"Bizim casuslarımızdan daha iyisin. Sınırlı hareket imkânlarına rağmen, bu kadar düzenli bilgiye nasıl ulaşabiliyorsun?"

"Casuslarınıza fazla güvenmeyin. Onların çoğu iki-

Levent Şahverdi Arşivi

li hatta üçlü oynuyorlar. Ayrıca ben hanımın cariyesi ve sırdaşıyım. Hareket imkânlarım da senin sandığın kadar sınırlı değildir. Belki inanmayacaksın ama buradaki cariyelerin çoğu Kıpçak ve Türkmen asıllıdır. Hama'daki beylerin, komutanların ve ileri gelenlerin eşleri ve aileleri arasında çok samimi bir ilişki vardır. Bunlar belirli günlerde birbirlerinin evlerinde toplanarak yemek yer, sohbet eder ve müzik fasılları geçerler. Hepsi bir yana buraları dikkatli bir gözlemci için aynı zamanda bulunmaz bir haber kaynağıdır. Bu özel günlerin birinde Basri'nin evindeki bir güne hanımım Mahpeyker de davetliydi. Mutfak sorumlumuz Ceyda Kalfa da Basri'nin hanımı ile aynı köyden olup ikisi de Türk'tü. Hanımım, güne beni ve Ceyda Kalfa'yı da götürmüştü. Kalfa çok iyi şerbet yaptığı için Basri'nin eşi, Mahpeyker Hatun'dan özellikle onu da getirmesini rica etmişti. Bu özel günde bir rastlantı eseri çok önemli bir pazarlığa tanık oldum. Yemekler yenmiş, şerbetler içilmiş ve musiki faslı başlamıştı. Bir ara sıcaktan etkilenen hanımıma kolonya getirmek için aşağı indim. Büyük koridorun sonundaki küçük odadan bir tıkırtı duyunca, açık olan pencereye yaklaşarak konuşulanları dinledim. Basri, Şam'dan getirttiği güçlü bir zehri senin bardağına koyması için Ceyda Kalfa'ya teslim ederken, ona iki kese altın vermeyi de ihmal etmedi," diyerek sözlerini bitirince onu dikkat ve ilgiyle dinleyen Baybars'ın dudaklarında hafif bir gülümseme belirdi.

"Bayağı ucuza gitmişiz. Neyse, olan olmuş bir kere, asıl bundan sonra ne yapacağımıza karar vermemiz lazım."

Levent Şahverdi Arşivi

Asiye soğukkanlı ve mantıklıydı.

"Bu bir satranç oyunu, şimdi sıra sende ve elin güçlü, hasmını mat etmemek işten bile değil," dedi.

Baybars, "Nasıl yani?" deyince, Asiye ağır ağır anlatmaya başladı.

"Emir senin düşüncelerine çok değer veriyor. Ona her şeyi olduğu gibi anlat. Bunu yaparken de üslubuna dikkat et. Bir sözün içeriği kadar onun sunuluş biçimi de önemlidir. Onun dikkatini öncelikle Basri ve adamlarının sahte mektuplarına ve neden oldukları oda hapsine çekmeye çalış. Basri'nin bizzat kendi el yazısıyla çeşitli zamanlarda yazdığı sahte mektuplardan birkaçını ele geçirdim," diyerek cebinden çıkardığı mektupları Baybars'a verdi.

"Emir, bunları Basri'nin kendisine yazdığı notlarla karşılaştırınca yazıların aynı kişiye ait olduğunu anlayacaktır. Bu mektuplar aynı zamanda Basri'nin Sultan'a yalan söyleyerek onu aldattığının da kanıtıdır. Zehir konusuna gelince, ben o konuyla ilgili tüm bildiklerimi Mahpeyker Hatun'a anlatacağım. Hatun çok evhamlıdır. Baş kalfanın saraya zehir soktuğunu öğrenince hemen Emir'in dikkatini bu konuya çekip baş kalfayı sorgulatacaktır."

"Peki, kalfa konuşur mu?"

"Çok korkak ve heyecanlı biridir. Emir sıkıştırınca her şeyi itiraf eder."

"Peki, Emir'in muhtemel tepkisi ne olabilir sence?"

"Emir, güzel yaşamayı ve hayatı seven biridir. Ölümden çok korkar. O, zehir ile sahte mektup olayını birlikte düşünecektir. Gerçi kalfa zehri onun için değil de senin için getirdiğini söyleyecek ama bu Emir'in içindeki korkunç

Levent Şahverdi Arşivi

şüphenin kaybolmasına yetmeyecektir. Ne zaman yemeğe otursa ve bir şeyler içmek istese zehirlenme korkusunu bir türlü içinden atamayacaktır. İçini kemiren bu korkuyu ancak düşmanlarını zindana atmak ya da öldürmekle yenebileceğini düşünecek ve bu düşüncesini de uygulayacaktır. Dolaylı olarak sen de düşmanlarından kurtulmuş olacaksın," diyerek sözlerini bitirdikten sonra kemerine takılı bulunan bir torbayı Baybars'a uzatıp "Kediyi bu torbaya koy ve zemin kattaki çöp sandıklarından birine at. Ben de sana yiyebileceğin temiz bir şeyler getireyim," diyerek zehirli yemekleri alıp gizli kapıdan geldiği gibi çıkıp gitti.

Baybars o gece Asiye'nin getirdiği temiz yemekleri yedikten sonra yatmaya çalıştı ise de, bir türlü gözlerine uyku girmedi. Saray entrikaları hakkında çok şey duymuştu ama ilk kez birisinin ve belki de en tehlikelisinin içinde bulunmuş ve ölümün kıyısından dönmüştü. Böylesi ortamlarda mertlik ve yiğitlik fazla işe yaramıyordu. Sultanların da, idaresindeki halkın da iyiliği için, güçlü, destekli ve kontrollü bir haber alma örgütünün gerekli olduğunu şimdi daha iyi anlıyordu. Bir ara eski efendisi İmad'ın hangi nedenle söylediğini hatırlayamadığı şu sözleri aklına geldi: "Bey ve sultan saraylarına pek de imrenmeyin, bir engereğin yuvasından farkı yoktur. Oralarda yaşayıp da eceli ile ölen pek azdır."

Yaşadıkları, bu sözleri büyük ölçüde doğruluyordu. Oysa annesi ve babası ile Aras boylarında yaşadıkları evde ne kadar da mutluydu. Bir ara onları düşündü. Acaba yaşıyorlar mıydı? Yaşıyorlarsa ne durumda idiler. Başka kardeşleri var mıydı? Derken birden Asiye'nin bakışlarındaki

Levent Şahverdi Arşivi

sıcaklığı ve ses tonundaki dostluğu hatırladı. Bu engerek yuvasında galiba en güzel şey oydu. Çocukluğunda arkadaşlarıyla atları sularken kocaman bir bataklığın ortasında güzel bir gül görmüşler, fakat çok istemelerine rağmen hiçbiri ona ulaşamamıştı. Neden güzel olan şeylere hep tehlikeli yerlerde rastlanır. Yoksa onları güzel kılan, ulaşılmaz olmaları mıdır? O gece zihni düşünceden düşünceye kayıp dururken, Asiye'nin gece gibi simsiyah gözlerine yeniden takıldı. O hem güzel, hem akıllı, hem cesur, hem de hayırdan yanaydı. Böyle bir gülü bulmak, sahip olmak ve solmasını önlemek mümkün müydü acaba? Bu karmaşık duygular içinde daldan dala atlarken ancak sabaha doğru uyuyabildi.

Baybars, geç uyumasına rağmen her zamanki gibi erken kalkmıştı. Bugünün çok uzun geçeceğini düşünürken, odasına gelen kapıcıbaşı, Emir'in kendisini acele görmek istediğini söyledi. Emir hiç bu kadar erken saatte kendisini çağırtmamıştı. O, genellikle sabah namazından sonra uyur, öğleye doğru arz odasına inerdi. Birden Asiye'nin her şeyi ona anlatmış olabileceği düşünerek hızla Emir'in odasına doğru yürüdü. Selam vererek içeri girdiğinde Emir ayaktaydı. Öfke ve sinirden elleri titriyordu. Asiye her şeyi anlatmış kalfa da suçunu itiraf etmişti. Baybars'a yaklaşıp sesini yükseltti.

"Kime güveneceğiz, meğer bunca yıldır koynumda yılan besliyormuşum da haberim yokmuş, sayemde servete ve şöhrete kavuşanların bana yaptıklarına bakın! Asiye senin de önemli şeyler bildiğini söyledi. Neymiş onlar?" deyince Baybars, "Evet Emirim, hem de çok önemli," diyerek

Levent Şahverdi Arşivi

Basri'nin kaleminden çıkan sahte mektupları gösterip, oda hapsinin iç yüzünü ayrıntılarıyla anlattı.

Emir kızgın olmasına rağmen yüzünde gerçeği öğrenmenin rahatlığı hissediliyordu. Baybars'a yalnızca ikisinin duyabileceği bir sesle, "Nasıl bir tedbir önerirsin?" dedi.

Bu Baybars'ın beklediği bir soruydu ve cevabı da hazırdı.

"Emirim, bunların suçları affedilecek gibi değil. Sultan'a yalan söyleyerek onu aldatmak, emirine iftira etmek ve cinayete doğrudan teşebbüs suçlarını işlemişlerdir. Hayatınızın ve makamınızın güvenliği için onlara en ağır cezayı vermeli ki, tüm kötü niyetliler ibret alıp bir daha böyle işlere kalkışmasınlar."

"Haklısın, ben de öyle düşünüyordum," dedikten sonra hemen; Basri, Komutan Selahaddin, Ziyaüddin ve Ceyda Kalfa'yı tutuklatarak zindana attırdığı gibi tüm mal varlıklarına da el koydurdu ve yerine yeni görevliler atadı.

Bu olayın yarattığı sarsıntı ve belirsizlik ortamı fazla uzun sürmedi. Suç büyük; deliller ise çok güçlü olduğundan tutuklular lehine herhangi bir hareket olmadı. Başkent Kahire ise Haçlı sorunlarına yoğunlaştığından Hama'daki gelişmelerle ilgilenmedi.

Aradan aylar geçti. Her şey normal görünüyordu. Yaşananlar Baybars ve Asiye arasındaki dostluğun güçlenmesini sağladı. Asiye bazı geceler Baybars'ın odasına gelir saatlerce konuşurlardı. Çiftler, kalplerinde yeşeren bu duygunun adını uzun süre koyamadılar. Buluştukları gecelerin birinde Asiye, Baybars'a, "Sihirli lambayı bulsaydın ve içindeki cin 'Benden üç şey iste' deseydi ne isterdin?" dedi.

Levent Şahverdi Arşivi

Baybars hiç düşünmeden, "Senin ve benim özgür insanlar olmamızı ve sonra da evlenmemizi," diye cevap verince, Asiye, "Köleler evlenemezler mi?" diye sordu.

Bu soru üzerine dalgınlaşan Baybars bir süre cevap verme gücünü kendinde bulamadı ve sonra da üzgün bir dille, "Çocuklarımızın gözlerini dünyaya köle olarak açmasını istemiyorum," demesi üzerine Asiye gözyaşlarını tutamayarak ona sarılıp saatlerce öyle kaldılar.

Levent Şahverdi Arşivi

14

Emir Alaeddin Bundukdari, düşmanlarının elebaşlarını tepelemekle Hama'da işlerin düzene girdiğini ve yakın geçmişte Sultan'ın hayatını kurtardığı için de ömür boyu görevinden alınma tehlikesinin kalmadığını düşünürken yanılıyordu.

Oysa Hama'daki çıkarları büyük ölçüde Basri, Ziyaüddin ve Selahaddin'inkilerle örtüşen çok sayıda insan vardı. Gelişmelerden memnun olmadıkları halde memnunmuş gibi görünen bu insanlar faaliyete geçmek için uygun zaman ve zemini kolluyorlardı. Ayrıca başta vezir Fahreddin olmak üzere, Basri ve Ziyaüddin'in Kahire'deki önemli isimlere gönderdikleri hediyeler de kesilmişti. Bu arada Antakya Kontu'nun olumsuz davranışlarından kaynaklanan sorunlarda da geçici bir rahatlama olmuştu. Kahire'nin dikkatlerini yeniden Hama'ya çekmek için koşullar çok uygundu.

Emir Bundukdari, her şeyin yolunda gittiğini düşünürken, başkent Kahire'ye Hama kaynaklı şikâyet mektupları yeniden gelmeye başladı. Vezir Fahreddin, Sultan'a gelişmeleri abartarak iletiyordu. Zamanla mektupların sayısı

Levent Şahverdi Arşivi

o kadar çok arttı ki, sonunda Fahreddin, Bundukdari'nin azli için Sultan'dan ferman çıkartmayı başardı. Vezirin talimatıyla hazırlanan ferman, Bundukdari'nin azledilerek mallarına el konmasını ve kendisinin de zindana atılmasını içeriyordu. Fakat Sultan, onun geçmişte kendi hayatını kurtarmasını ve bazı yararlı hizmetlerini hafifletici neden sayarak müsadere ve azil kararlarını onaylarken hapis cezasını kaldırdı ve ülkenin herhangi bir yerinde sıradan biri gibi yaşamasına izin verdi.

Cezayı Bundukdari'ye bildirmek, müsadere işlemlerini tamamlamak ve Hama'ya atanan yeni emirin görev yerine kadar güvenliğini sağlamak işi Komutan Seyfeddin Kalavun'a verildi. Kalavun, Sultan'ın satın aldıktan sonra azat ederek askerî eğitim almasını sağladığı Kıpçak asıllı bir köleydi. Boyu ortadan biraz uzundu. Geniş omuzlu, uzun ve kumral saçlı, hafif şehla bakışlıydı. Hareketlerine duygulardan çok akıl ve mantık hâkimdi. Talimgâhta iyi bir savaş eğitimi almış olmasına rağmen siyasette de başarılıydı. Görev emrini alır almaz elli kişilik bir süvari birliğinin başında Hama'ya doğru yola çıktı. Komutan Kalavun'un elli kişilik bir müfrezeyle Hama'ya geldiğini duyan Bundukdari, bunun bir keşif harekâtı olduğunu düşünerek, azledilmiş olabileceğini aklına bile getirmedi. Kalavun'u kabul salonunda ayakta karşılayıp,

"Hoş geldin Kalavun, yorulmuş olmalısın. Buyur dinlen," diyerek ona yer gösterdi. Fakat komutanın suratı asıktı. Bütün ciddiyetiyle, "Pek de hoş geldiğimiz söylenemez ey emir!" diyerek Sultan'ın azil fermanını yüksek sesle okuyunca, Emir şaşırmasına rağmen çabuk toparlanıp,

Levent Şahverdi Arşivi

"Ne yapalım, takdir böyleymiş," diyerek kaderine boyun eğerken, kendisinin sağında ve üç metre gerisinde bulunan Baybars'ın elini kılıcına doğru götürdüğünü fark edince sağ elini dirseğinden yukarı kaldırdı.

"Dur Baybars! Sultanımızın emri karşısında boynumuz kıldan incedir," diyerek kölesinin olası bir hareketini önlerken, Kalavun'a da, "Komutan buyurun, görevinizi yapın," dedi.

Kalavun yanındakilere Baybars'ı göstererek, "Silahlarını alın" diye emir verdi. Baybars karşı koymadan silahlarını teslim ederken, Bundukdari Kalavun'a hitaben, "Komutan şu silahlarını aldırdığın yiğit herhangi bir köle değil, Zaloğlu Rüstem ve Battal Gazi kıvamında bir cengâver olduğu kadar, tedbirde ve akılda da üstüne yoktur. Ayrıca sultanımıza hazırlanan suikastı öğrenerek efendilerine karşı gelmek pahasına bana bildiren de yine odur. Sultanımızın çok işine yarayacağından eminim," dedi.

Kalavun, Hama'da iki gün daha kaldı. Yeni emir göreve başlarken, o da müsadere işlemlerini tamamladı. Yirmi cariye, otuz beş köle ve elli katır yükü altın, gümüş ve elmas gibi değerli maden ile taşlar, ipekli ve yünlü kumaşlar dikkatlice kaydedildi. Cariyeler develere bindirildi. Köleler ise, tek bileklerinden birbirlerine bağlı ikişer sıra halinde yayan olarak sabah erkenden Kahire'ye gitmek üzere yola koyuldular.

Yol uzun, hava ise sıcaktı. Komutan Kalavun Hama'ya gelirken beraberinde getirdiği askerlerden otuzunu geçici olarak yeni emirin yanında bırakmıştı. Cariye ve kölelerden oluşan küçük kafilenin güvenliği için yirmi kişinin

Levent Şahverdi Arşivi

yeteceğini düşünüyordu. Kendisi askerleri ile önde giderken onları, on beş-yirmi metre geriden cariyeleri taşıyan develer ve yük katırları izliyordu. Köleler ise en arkadan geliyorlardı. Yaya oldukları için doğal olarak süvarilerle aralarındaki mesafe biraz fazlaydı. Başlarında Tarık Türkmani bulunuyordu. Tarık, iki metreden fazla boyu ve iri cüssesi ile göz dolduran bir savaşçıydı. Fakat iri görüntüsüne rağmen vücudunda kastan çok yağ vardı. Sakalı yoktu. Çiçek bozuğu yüzüyle uyumlu koç boynuzunu andıran uzun burma bıyıkları onu oldukça heybetli gösteriyordu. Üzerinde topuklarına kadar inen beyaz bir kaftan, başında ise siyah bir fes üzerine dolanmış beyaz bir sarık vardı. Belindeki siyah kuşakta enli bir Şam kılıcı taşıyordu. Sadağını ve yayını sırtından hiç eksik etmezdi. Tarık, asık suratlı ve sert bakışlı biriydi, güldüğünü gören pek yoktu. Onun, planlama ve bağımsız karar vermeyi gerektiren işlerde pek başarılı olduğu söylenemezdi. Ama yılmaz bir savaşçıydı ve korku nedir bilmezdi. İyi bir komutan ve başarılı bir kurmay heyetinin kontrolünde çok işe yarardı. Komutanları ona yapması gerekenleri ayrıntıları ile anlattıktan sonra gözleri arkada kalmazdı. O güne kadar aldığı işlerden hep yüzünün akıyla çıkmıştı. Yalan, dolan, hile ve riyadan hoşlanmaz, dobra konuşur ve yiğidin hasını gözünden tanırdı. Baybars'ı ilk gördüğünde gözü tutmuştu. Sol eli bileğinden Bedrettin'in bileğine bağlı olduğu halde ikişerli sıranın en başında giden Baybars'a yaklaşarak, "Komutan'a kılıç çekmek gerekli miydi sanki? Bu hareketin yüzünden herkesi bağlamak zorunda kaldık," dedi.

Baybars kendisiyle Türkçe konuşan bu yiğidi bir süre

Levent Şahverdi Arşivi

süzdükten sonra, bir şey demeden başını önüne eğip yürürken Tarık konuşmaya devam ediyordu.

"Şu hain Bundukdari için değmezdi," ifadesini kullanınca, Baybars yüzünü ondan yana çevirdi.

"Tarık, birçoklarının düşündüğü gibi Bundukdari zayıf ve tedbirsizdi. Ama şundan emin ol ki o hiçbir zaman hain olmadı," diyerek eski efendisi hakkındaki bir yanlışı düzeltmek isterken, Tarık umursamaz bir şekilde, "Ne fark eder, hepsi aynı şey değil mi?" dedi.

Baybars, sesini yükseltti.

"Tarık, bir insan zayıf olabilir. Tedbirsiz ve öngörüsüz de olabilir. Ama bütün bunlar onun hain olduğu anlamına gelmez. Bunu senin gibi yiğit bir savaşçının söylediğine inanamıyorum." Bu arada Baybars'ın kullandığı yiğit savaşçı lafının da Tarık'ı memnun ettiği belli oluyordu.

Biraz düşündü, gözlerini kısıp sol eliyle bıyığını bükerken, "Haklı olabilirsin," dedi.

Tarık, Baybars'tan hoşlanmıştı. Bu açık sözlü Kıpçak kölenin konuşmalarını kendince anlamlı buluyordu. Önlerinde uzun bir yol vardı. Keyifli bir sohbete başladılar. Genellikle soruları hep Tarık soruyordu.

"Komutan'a niye silah çektin? Onu anlamıyorum."

"Komutan'a silah çektiğimi gördün mü?"

"Elini kılıcına götürdüğünü inkâr mı ediyorsun?"

Baybars burada sesini biraz yükselterek, "Düşünmekle konuşmak aynı şey mi?" dedi.

"Hayır."

"Peki, düşünen bir insana sen niye konuştun diyebilir misin?"

Levent Şahverdi Arşivi

"Hayır, ama bütün bunların konuştuklarımızla ne ilgisi var?"

"Olmaz olur mu? Nasıl düşünmekle konuşmak aynı şey değilse, elini kılıcına atmakla kılıcını çekmek de aynı şey değildir. Sen şu an sağ elinle kılıcının sapını tutuyorsun. Şimdi ben senin kılıç çektiğini söyleyebilir miyim?"

"Ben bir askerim Baybars, kılıcımı tutmamı sorgulayamazsın."

"Kılıcını tutmanı sorgulamıyorum ki, tersine onu bir savaşçı duyarlılığı olarak değerlendiriyorum. Benim komutanın önünde yaptığımla senin şu an yaptığın arasında pek fark yok."

"Ama yine de orada yaptığın hoş bir şey değildi."

"Burada sana katılıyorum. Senin de dediğin gibi yaptığım hoş bir şey değildi ama silah çekip saldırmak da değildi."

"Sözlerin kulağa hoş geliyor. Umarım her şey anlattığın gibidir."

"Hiç kuşkun olmasın."

"Eski efendin hakkında beslediğin iyi niyeti anlıyorum. O da senin için aynı duygularla doluydu."

"Bunu da nereden çıkardın?"

"Yapma Baybars. Adam tutuklanırken bile ilk işi seni övmek oldu. Ne Battal Gazi'ye benzediğin kaldı ne de Zaloğlu Rüstem'e. Hatta ona inanmamız gerekirse Sultan'ın hayatını da sen kurtarmışsın," diyerek derin bir nefes aldı. "Eğer Battal Gazi'ye özeniyorsan karşında ilk önce beni bulursun bilmiş ol."

Baybars, "Tarık, ben senin karşında değil yanında ol-

Levent Şahverdi Arşivi

mak istiyorum," diyerek onun gururunu okşarken "Senden özel bir şey isteyebilir miyim?" dedi.

"Söyle, seni dinliyorum."

"Cariyeler arasında Asiye isimli birinin olup olmadığını öğrenebilir misin?"

"Bunu neden istiyorsun?"

"Sadece bir merak, kendisi yakınımdır," deyince Tarık atını ileri sürüp oradan uzaklaştı. Beş-on dakika sonra da geri dönerek Baybars'a başı ile hayır işareti yaptı. Bu arada bağları çözülen bazı katırlarla ilgilenmek için oradan ayrılırken Baybars'ın kalbini derin bir hüzün dalgası kaplamıştı.

Her şey normal görünüyordu Kafile sorunsuz bir şekilde ilerlerken, öğleye doğru verdikleri kısa bir moladan sonra tekrar yola koyuldular. Kızgın güneşin altında akşama kadar uzun bir yol almışlardı. Kendileri de hayvanlar da iyice yorgundu. Bir süre daha ilerledikten sonra, suyu bol ve ağaçlı bir vahaya geldiler. Burada dinlenmeleri gerekiyordu. Hayvanların eyerlerini ve yüklerini indirdikten sonra, dinlenmek için gruplar kendilerine uygun bir yer buldular. Cariyeler ufak bir göletin yakınına oturmuşlardı. Bazıları ellerini ve yüzlerini ıslatarak serinlemeye çalışırken, köleler de bir ağacın gölgesinde birikmişlerdi. Askerler ise onların hemen yanı başındaydı. Tarık sırtı Baybars'a dönük olarak oturmuş, mendiliyle yüzündeki terleri silerken, Kalavun da onlardan on beş yirmi metre ilerideki bir ağaca yaslanarak dinlenmeye çalışıyordu. Kızıl bir ateş topunu andıran güneş, yavaş yavaş sararmaya başlamıştı.

Bir anda herkesin yüreğini ağzına getiren ilginç bir

Levent Şahverdi Arşivi

olay yaşandı. Baybars'ın sağ elini kullanarak yıldırım hızıyla Tarık'ın kuşağından çektiği kılıcı Kalavun'a doğru fırlattığı görüldü. Kılıç keskin bir ıslık sesiyle komutanın kafasına birkaç parmak kala ağaca saplanırken, askerler hemen mızraklarını Baybars'a doğrulttular. Kalavun ise kılıcını çekerek ona doğru yürürken kılıcın saplandığı ağaca dikkatle bakan askerler, Baybars'a doğrulttukları mızrakları indirirken şaşkınlıktan neredeyse küçük dillerini yutacaklardı. Öfkeyle Baybars'ın üzerine yürüyen Kalavun askerlerinin bu davranışlarına bir anlam veremedi. Dönüp herkesin hayretle baktığı ağaca o da bakınca, "Olur şey değil!" demekten kendini alamadı.

Kocaman bir kobra yılanı kafasından ağaca çivilenmiş halde yere sarkıyordu. Olayın şokundan ilk kurtulan Tarık olmuştu. Elini Baybars'ın omzuna koyup, "Helal olsun sana yiğidim! Buna ben cesaret edemezdim," diyerek ağaca yaklaşıp kılıcına şöyle bir baktı.

Altı karış uzunluğundaki çelik, kocaman ağaca saplandığı gibi, öbür taraftan çıkmıştı. Kılıcın sapından iki eliyle tutup bütün gücüyle asılmasına rağmen onu saplandığı yerden çıkaramadı. Bu sırada Baybars sol elinden bağlı olduğu Bedreddin'le ağaca yaklaşıp sağ eliyle kılıcın sapından tutarak, gözlerini kapatıp bir dikkatini iyice topladıktan sonra, "Ya Allah!" diyerek herkesin şaşkın ve meraklı bakışları altında tereyağına saplanmış bıçağı çekercesine, hem de tek eliyle kılıcı saplandığı yerden çıkarıp Tarık'a verdi. Kendisinin yenilmez olduğuna inanan Tarık, ne diyeceğini bilemiyordu. Böylesine acı bir kuvvetle ilk kez tanışmıştı. Kalavun ise, bu mavi gözlü, kızıl saçlı köleyi bir

Levent Şahverdi Arşivi

süre takdir ve hayranlıkla süzerken, "İyi atıştı yiğidim, sağ ol!" diyerek gölete doğru dalgın dalgın yürümeye başladı.

Tarık, Baybars'taki bu gücün beşeri kaynaklı olamayacağını düşünmeye başlamıştı. Bu düşüncelerle ona yaklaştı.

"Baybars, seni Zaloğlu Rüstem ve Battal Gazi'ye benzeten efendin bence yanılmış. Çünkü sen ikisinden de güçlüsün. Hele benden binlerce fersah ileridesin."

Baybars bu güzel sözlere aynı güzellikte cevap verecek kadar mert ve ince düşünceliydi.

"Bak Tarık," diyerek şunları söyledi, "Hatırlarsan ben senin ilerinde ve gerinde değil, yanında olduğumu söylemiştim. Fakat sen benim gibi bir köleyi yanında istemiyorsan o başka."

"Bu sözlerini beğenmedim Baybars. İki yıl öncesine kadar ben de senin gibi bir köleydim. Aslımı soracak olursan Türkmen'im," diyerek parmağıyla Kalavun'u gösterdi. "O da tıpkı senin gibi Kıpçak asıllı bir köleydi. Ama şimdi komutan oldu. Bu topraklarda gizli bir güç var. Burada kimse bey veya köle olarak doğup öyle kalmaz. Bazen beyken köle, köle iken de bey bulursun kendini. Senin Mısır'da kölelik zincirini kırıp çok yükseleceğinden kesinlikle eminim."

"Nasıl bu kadar kesin konuşabiliyorsun?"

"Sultanın talimgâhındaki komutanların hepsini tanırım. En iyileri Kutuz'dur. O bile senin eline su dökemez. Mısır'da parlak bir gelecek bekliyor seni."

Baybars, Tarık'ın dostluğuna güveniyordu. Söylediklerini bir dostun samimi dilekleri olarak değerlendirirken,

Levent Şahverdi Arşivi

"Bak Tarık, bilek dediğin kaba bir güçtür. Mangal gibi bir yürekle desteklenmedikçe inan hiçbir işe yaramaz. Ben sende o yüreği görüyorum işte," dedi.

Tarık, bu güzel sözlerden çok duygulanmıştı.

"Baybars, bazen Arapça, yerine göre bazen de Türkçe konuşuyoruz. Hangi dilde olursa olsun konuştukların kulağa hoş gelmesine rağmen yine de tam olarak anladığımı söyleyemem. Fakat kalp gözüm zihnim kadar kapalı değil. İyi ve doğru şeyler söylediğini hissediyorum."

Kalavun, Tarık'ı yanına çağırarak, "Baybars'ın elini çözebilirsin," dedi. Bu beklenmedik emirden memnun kalan Tarık, "Komutanım, bu civanmertliğinizden cesaret alarak sizden bir ricada bulunabilir miyim?"

"Söyle seni dinliyorum."

"Böyle bir yiğidin silahını almamızın doğru olmadığını düşünüyorum."

Bu sözler üzerine bir süre sessiz kalan komutan, Tarık'a, "Ona güveniyor musun?" diye sordu.

Tarık hiç düşünmeden, "Komutanım, düşman olmadığını size kanıtladı. Aksi halde o muhteşem atış nasıl açıklanabilir?"

"Haklısın, silahlarını da ver," dedi Kalavun. Komutanın kararından memnun kalan Tarık, oradan ayrılarak Baybars'ın yanına geldi. Bileğini bağlayan ipleri kesip silahlarını verdikten sonra Baybars'a, "Komutan seni affetti. Şimdi önünde iki yol var. Ya buradan ayrılıp kaçak bir köle olarak hayatını sürdürürsün. Üstelik bunu da çok kolay yaparsın, çünkü burada, seni durdurabilecek güç hiçbirimizde yoktur. İkinci yol ise bizimle Mısır'a gelmendir. Bu

Levent Şahverdi Arşivi

yol da, sonu Mısır Sultanlığı'na kadar uzanan özgürlük ve fırsatlar yoludur," dedi.

Bu sözler üzerine Baybars gülümsedi.

"Komutana lütufkâr davranışlarından dolayı teşekkür ederim. Sana gelince bana ikide bir yol çizip durma. Hep yanında olacağımı kaç kere söylemem gerekiyor."

Böyle bir sonuçtan çok memnun olan Tarık, gülerek Baybars'a, "Senin akıllı ve iyi biri olduğunu biliyordum," diyerek bağdaş kurup onun yanına oturdu.

Levent Şahverdi Arşivi

Levent Şahverdi Arşivi

15

Kalavun, mehtabın aydınlattığı göletin durgun sularına bakarak derin düşüncelere dalmıştı. İçinde nedenini anlayamadığı bir sıkıntı vardı. Aslında her şey yolunda gibi görünüyordu ama yine de kötü bir şeyler olabileceği düşüncesinden bir türlü kurtulamıyordu. Kendisini ölümden kıl payı kurtaran şu kızıl saçlı kölenin aklı da bileği kadar güçlü müydü acaba? Efendisinin her şeyi ona danıştığı söyleniyordu. Ama adamın sonu ortada!.. Ya söylenenler yalandı ya da köle iyi bir kılavuz değildi. Yine de onu çağırıp biraz konuşmanın ne sakıncası olabilirdi ki?

Bu karmaşık düşünceler içinde askerlerin bulunduğu tarafa dönerek, "Tarık, Baybars'la beraber buraya gelin," dedi.

Çok geçmeden ikisi de komutanın huzuruna geldiler. Komutan Baybars'a açık ve net cevaplar alabileceği sorular sormaya başladı.

"Baybars, Kıpçak'ın neresinden olduğunu hatırlıyor musun?"

"Borçalı'danım efendim. Aras boylarında yaylardık."

"Yakınmışız. Bizde Kür boylarında yaylar, Mugan'da kışlardık."

Levent Şahverdi Arşivi

"Gerçekten yakınmışız efendim."

"Az önce usta bir silahşor olduğunu kanıtladın. Akılda ve tedbirde de iyi misin bari?"

"Bunu zaman gösterecektir efendim."

"Bundukdari'nin sana kendi adını verdiği doğru mu?"

"Evet efendim."

"Pek alışılmış bir durum değil. Bunu neden yaptı dersin?"

"Benden memnun olduğunu düşünüyorum."

"Kölesinden memnun olan birçok insan tanırım, hiçbirisinin böyle bir davranışına tanık olmadım ve duymadım."

"Haklısınız efendim, sıra dışı bir davranış."

"Hangi hizmetin bu sıra dışı davranışın nedeni olabilir?"

"Efendim, bildiğiniz gibi ona sultanımız oda hapsi vermişti. Ben ve süt kardeşim Bedreddin bir rastlantı sonucu Sultan'a suikast yapılacağını öğrenip durumdan Bundukdari'yi haberdar ettik. O da olayı Kahire'ye bildirince Sultan da hayatını kurtaran emiri affedip, yeniden eski görevine getirdi. Emir'in bu sıra dışı davranışı bir tür vefa borcuyla anlaşılabilir."

"Haksız da değilmiş. Bu olayı duymuştum ama sizin rolünüzü bilmiyordum. Sultan'ın da bildiğini sanmıyorum. Bu bilgi Mısır'da çok işine yarayacak, bundan emin olabilirsin," diyerek sorularına devam etti.

"Emir'in siyasî konularda sana akıl danıştığı doğru mu?"

"Evet."

Levent Şahverdi Arşivi

"Ama aklın onu çok kötü bir sona getirdi. Birçoklarının kolay kolay ulaşamayacağı güçlü bir konumdayken mat oldu. Bu seni üzmüyor mu?"

"Efendim, doğrusunu isterseniz üzmüyor dersem yalan olur. Ama içim rahattır. Çünkü onu bu acıklı sona getiren benim önerilerim değildi."

"Neydi peki?"

"Emir'in bana her konuyu danıştığı iddiası anlatıldığı gibi sık değildi. Onun yanında kaldığım sürece bana iki kez danıştı ve onun da çok yararını gördü."

"Mesela..."

"Mesela Şam, Humus ve Halep emirlerinin, Sultan'a karşı oluşturdukları ittifaka karışmamasını ve ittifaktan Sultan'ı haberdar etmesini önermiştim. Bunu dikkate aldığı için Sultan kendisini ödüllendirdi."

"Doğru, onu hatırlıyorum. Şimdi sen Emir'in sonundan sorumlu olmadığını mı söylemek istiyorsun?"

"Evet, aynen öyle efendim. Emir'in en büyük düşmanı yine Emir'in kendisiydi. Başka bir deyişle onu bu sona, kişiliğindeki zaaflar ve nefsinin kontrolsüz istekleri getirdi," dedi.

Kalavun, Baybars'ın konuşma adabını ve sorulara verdiği makul ve mantıklı cevapları beğenmişti. Bundukdari'nin iyi hizmetlerini duymuştu. Galiba en iyisi de Baybars'ı keşfederek eğitim almasını sağlamasıydı diye düşünürken, ona bu kez de kendi durumları hakkında sorular sormaya başladı.

"Baybars, şu anki konumumuz hakkında ne düşünüyorsun?"

Levent Şahverdi Arşivi

"Efendim, malları müsadere edilmiş varlıklı bir emirin hazinelerini taşıyoruz. Böylesi yükte hafif, pahada ağır kafilelerin haramilerin ve bazı Haçlı çapulcuların dikkatini çekmemesi mümkün değildir. Hama'da onlara haber ulaştırabilecek işbirlikçilerin olabileceğini hesaba katıp ona göre tedbir almamız gerekirdi."

"Sence tedbirimiz yetersiz mi?"

"Ne yazık ki evet! Silah eğitimi almamış cariye ve kölelerden başka yirmi askerimiz var ki, bu da pek yeterli değil."

"Peki, Mısır Sultanı'na ait bir kervanın saldırıya uğrama ihtimali nedir sence?"

"Çok yüksek."

"Kimler buna cesaret edebilir?"

"Haramiler ve Haçlılar."

"Baybars haramiler dediğin askerî eğitimden yoksun bir grup aç köylülerdir. Sultanın kervanına saldırma cesaretini gösteremezler."

"Haklısınız efendim ama Kuluni Şövalyeleri sıkı askerî eğitimden geçmiş zırhlı birliklerdir. Sultan'a bağlı çeşitli yerleşim birimlerine saldırılar düzenledikleri de bilinen bir gerçektir. Yüzer kişilik bölükler halinde dolaşan bunlardan birinin saldırısına uğrama ihtimalini göz ardı etmemek lazım."

"Peki, ne tedbir önerirsin?"

"Efendim ne yazık ki fazla seçeneğimiz yok. Yapabileceğimiz en doğru şey burayı hemen terk etmektir."

"Burayı derken neyi kastediyorsun?"

"Bulunduğumuz yeri kastediyorum. Burası herkes ta-

Levent Şahverdi Arşivi

rafından bilinen bir vahadır. Çölde yol alan grupların uğrak yeridir. Burada gecelemek tehlikeli olabilir. Bunu göze alamayız."

Kalavun, Baybars'ın önerilerini doğru bulmuştu. Söyledikleri akıl ve mantıkla çelişen şeyler değildi. Önüne bakarak biraz düşündükten sonra, "Askerlerin çoğunu Hama'da bırakmakla iyi etmedik galiba. Neyse olan olmuş bir kere. Hayvanlar biraz dinlendikten sonra hemen yola çıkarız. Bu arada siz de her ihtimale karşı çevrede bir keşfe çıkın," dedi.

Etrafta derin bir sessizlik vardı. Baybars'la, Tarık atlarına binerek sessizce oradan ayrıldılar. Kamptan ayrılalı neredeyse iki saat olmuştu. Birkaç kez birbirlerinden ayrılarak farklı yönlere gittikten sonra tekrar birleşmişlerdi. Ters bir durum yoktu. Her şey yolunda gibi görünüyordu. Gökyüzü ise pırıl pırıldı. Yıldızlar birbirine göz kırparken mehtabın büyülü ışıklarıyla yıkadığı çölde daha fazla dolaşmaya gerek görmeyerek geri dönmeye karar verdiler. Dönüş, sandıklarından daha kolay olmuştu. Bir anda kendilerini arkadaşlarını bıraktıkları vahanın karşısında buldular. Fakat onlara bu kadar yaklaşmalarına rağmen, vahadaki sessizlik Baybars'ın dikkatini çekmişti. Bu saatte insan seslerinin gelmemesi anlaşılabilirdi ama deve homurtuları ile at ve katır seslerinin duyulmaması hayra alamet değildi. Bu durumdan hoşlanmamıştı. Birden atının yularını çekerek durunca Tarık, "Neden durduk?" diye sordu.

Baybars tedirgin görünüyordu. Arkadaşına, "Sence her şey yolunda mı?" dedi.

Levent Şahverdi Arşivi

"Olmaması için bir neden mi var?"

"Hayır, iki neden var."

"İki neden mi?"

"Evet, birincisi etraftaki garip sessizlik, diğeri de mola yerine bu kadar yaklaşmamıza rağmen çevrede hiç nöbetçinin olmaması. Bizim yerimize başkaları da olabilirdi. Kumandan mola verirken uygun yerlere nöbetçi koymayacak kadar tedbirsiz mi?"

"Haklısın, koyması gerekirdi."

"Gerekirdi ama koymamış işte."

"Kötü şeyler düşündüğünü hissediyorum Baybars."

"Haklısın, hem de çok kötü," diyerek kılıcını kınından çekip arkadaşına, "Gözünü aç ve dikkatli ol. Tuzak kokusu alıyorum," diyerek ağır ağır kampa doğru ilerlemeye başladılar.

Göletin kenarına geldiklerinde karşılaştıkları manzara korkunç ve bir o kadar da şaşırtıcıydı. Bazı askerlerin cesetleri dışında etrafta hiç kimse yoktu. Soğukkanlılığını kaybetmeden atından inen Baybars, bir elinde kılıcı olduğu halde cesetleri tek tek kontrol etti. Komutan Kalavun ve kardeşi Bedreddin bunlar arasında yoktu. Toplam ölü sayısı ise sekiz taneydi. Bu arada Tarık da kısa bir tur yaparak çevreyi kontrol edip, Baybars'ın yanına dönmüştü. Telaşla, "Haramilerin işi mi?" diye sordu.

"Zannetmiyorum, cesetlerin üzerindeki altın ve gümüş paralara dokunmamışlar."

"Katır yüklü altın ve mücevherlerin yanında onları önemsememiş olabilirler."

"Hayır, yine de onlar değil," diyerek askerleri öldüren

Levent Şahverdi Arşivi

düşman oklarından birini alıp inceledikten sonra, "Mısır'ı bilmiyorum ama bu okun yapıldığı ağaç Suriye ormanlarında yetişmez," diyerek oku Tarık'a uzattı. Oku dikkatlice inceleyen Tarık, "Mısır işi de olamaz," deyince Baybars, "Emin misin?" diye sordu.

"Mısır'daki okçuların hepsini tanırım. Hiçbirinde böylesine rastlamadım."

Bundan sonra eğilerek bir süre yerdeki izleri inceleyen Baybars tekrar doğrulup düşünmeye başladı. Bu sırada kendisine yaklaşan Tarık merak ve sabırsızlıkla, "Neler oluyor Baybars?" diye sordu.

"Bunlar Haçlı Şövalyeleri'nin işi. Üstelik bölgeye de yeni gelmiş olmalılar."

"Bundan nasıl emin olabiliyorsun?"

Baybars, "Oklarının yapıldığı ağaç buralarda yok. Öyle görülüyor ki onları yanlarında getirmişler. Eğer uzun süreden beri burada yaşamış olsalardı, okları bitmiş olurdu. Yeni ok yapmak için de yanı başlarındaki Suriye ormanları dururken deniz aşırı gidip Frenk diyarından ok çubuğu getirmek pek akıllıca sayılmaz," diyerek çevrede kendince bazı araştırmalar yapmaya başladı.

Tarık öfkeli ve sabırsızdı.

"Burada boşuna zaman kaybediyoruz. Oku hangi cehennemden getirmiş olursa olsunlar, sonuçta sekiz arkadaşımızı şehit edip diğerlerini de kaçırmışlar. Yapanları cezalandırıp arkadaşlarımızı kurtarmaktan başka bir şey düşünemiyorum."

"Tarık, ben de senin gibi düşünüyorum. Yalnız görmediğimiz ve tanımadığımız bir düşmanla karşı karşıyayız.

Levent Şahverdi Arşivi

Onları cezalandırmak için önce kim ve kaç kişi olduklarını ve şu anda nerede bulunduklarını bilmemiz gerekir. Olay yerinde inceleme yapmam boşuna bir çaba değil, bunları öğrenmek içindir."

"Umarım bir şeyler öğrenmişsindir."

"Ayak izlerinden yaklaşık yüz kişi oldukları ve sahile doğru gittikleri anlaşılıyor ki bu da ormandan geçeceklerini gösteriyor. Biz ise sadece iki kişiyiz. Yüz kişilik bir müfrezeye çölde ve açık arazide hiçbir şey yapamayız. Ama ormanlık araziye girdiler mi bölgenin yabancısı oldukları için orada onlara öyle tuzaklar hazırlarız ki dünyaya geldiklerine pişman olurlar."

"İyi de bu civarı ben bilmem ki."

"Zararı yok, ben biliyorum. Bundukdari bu civarda sıkça ava çıkardı. Ben de hep yanındaydım. Hem çöl yollarını hem de ormandaki labirentleri çok iyi biliyorum."

"Yanılmıyorsam yüz kişilik bir müfreze ile karşı karşıya olduğumuzu söylemiştin doğru mu?"

"Doğru ama noksan, karşımızda bölgeyi tanımayan yüz kişilik bir düşman müfrezesi var."

"Bunu bilmek neden önemli?"

"Bu onlardan gelebilecek tehlikeyi yarı yarıya azaltır da ondan."

"Peki, yaptığımız dikkatli keşiflere rağmen onları neden fark edemedik?"

"Bu iş önceden tasarlanmış planlı bir hareketti. Öyle görünüyor ki hazinenin yola çıkacağını bilen biri ya da birileri durumdan şövalyeleri haberdar etmiş. Aslında yola çıktığımız andan itibaren izleniyorduk. Biz ise gerimizden

Levent Şahverdi Arşivi

emin olduğumuz için keşif hareketini ters yönde yaparak onların işlerini kolaylaştırdık. Bakalım bu hatamız bize daha nelere mal olacak? Şimdilik sekiz şehidimiz var."

"Peki, işe nereden başlayacağız?"

"Atlarımıza binip peşlerine takılmakla..."

"Yüze karşı iki kişiyle mi?"

"Savaş yalnız güçle kazanılmaz."

"İnşallah yetişebiliriz."

"Sen merak etme, onlar buradan yeni ayrılmışlar. Yükleri de fazla olduğu için ağır ilerliyorlardır. Hepsinden önemlisi de peşlerine takıldığımızı bilmiyorlar. Atlarımızı dörtnala kaldırırsak yarım saate kalmaz onları ormanda yakalarız."

"Peki, sonra?"

"Sonrasını oraya varınca anlatırım."

Levent Şahverdi Arşivi

Levent Şahverdi Arşivi

16

Zaman onlar için çok önemliydi. İki savaşçı, arkadaşlarını kurtarmak için atlarına binip dörtnala yola koyuldular. Hem gidiyor hem de konuşuyorlardı. İlk soruyu yine Tarık sormuştu.

"Baybars kızmazsan bir soru sormak istiyorum."

"Sor, kızmam."

"Bundukdari'nin yanında ne kadar kaldın?"

"İki yıla yakın."

"Bu süre içinde seni nasıl keşfedemedi anlayamıyorum?"

"Keşfedemediğini de kim söylüyor."

"Eğer aksi olsaydı seni azat edip komutan veya naip yapması gerekmez miydi?"

"Beni azat etseydi onu bırakıp gideceğimi düşünüyordu."

"Bırakıp gider miydin?"

"Evet."

"Neden?"

"Neden olmasın, daha iyi bir gelecek istemenin neresi kötü."

Levent Şahverdi Arşivi

Sohbet bu tarzda, bazen de değişik alanlara kayarak koyulaşıp giderken ormanlık araziye yaklaştıklarını fark ettiler. Bundan sonra çok dikkatli olmaları gerekiyordu. Baybars atının yularını çekerek durdurdu. Düşmanın nal seslerini duymasını önlemek için sırtından çıkardığı kaftanını bıçağıyla dört parça haline getirerek her parçasını büyük bir titizlikle atının ayaklarına doladı. Aynı şeyi Tarık da yaptıktan sonra atlarına binip yeniden yollarına devam ettiler. Arazi ormanlık olduğu için çöldeki kadar hızlı gidemiyorlardı ama yine de yol alıyorlardı. Baybars düşmanlarının fazla uzakta olmadığını düşünmekteydi. Bir ara atını durdurup inerek kulağını yere dayadı. Duyduğu titreşimler düşmanlarının çok yakında olduğunu gösteriyordu. Bir süre daha gittikten sonra atını yeniden durduran Baybars, yüksekçe bir ağaca tırmanarak etrafı kolaçan etmeye başladı. Tıpkı düşündüğü gibi düşman tam önlerindeydi. Yaklaşık yüz kişilik bir süvari birliği üçerli sıra halinde ilerliyordu. Giysilerinden yerli oldukları anlaşılan üç kişi de onlara kılavuzluk ediyordu. Cariyeler develerden indirilmiş, köleler gibi elleri bağlı olarak yürürken, Kalavun ve diğer askerlerin ise sırtlarına kütüklerden yapılmış kocaman bir haç bağladıklarından yürürken çok zorlanıyorlardı.

Develer tek sıra halinde birbirlerine bağlanmış, hazineleri taşıyan katırları ise birer düşman askeri yedeğine almıştı. Hemen ağaçtan inen Baybars, tüm gördüklerini arkadaşına anlattı.

Tarık, "Çok kötü!" diyerek duygularını dile getirdi.

"Abartma, o kadar da kötü değil!"

Levent Şahverdi Arşivi

Tarık öfkesini yenememişti. "Ne yani arkadaşlarımızı haça germişler, sen o kadar da kötü değil diyorsun. Kötü olmaları için illa da ölmeleri mi gerekiyor?"

Baybars, "Tarık, eğer tüm esirleri at ve develere bindirmiş olsalardı şu an ormanı geçmiş olurlardı. Böylece bizim de onlara ulaşmamız hayal olurdu. Ayrıca askerleri haça gererek onları öylece yürümeye zorlamaları düşmanın hızını kestiğinden, biz şu an onlara yetişmiş bulunuyoruz. Olaya biraz da bu yönden baksana... Haydi, beni izle de gidip şu tuzağı hazırlayalım," diyerek atına atlayıp sağdaki patikaya saparak ilerlerken, Tarık da peşinden geliyordu. Düşmanın gidiş yoluna dikey bir hat üzerinde ilerliyorlardı. Soru sorma gereğini duymamıştı. Sorsa bile, şu kızıl saçlı köle mutlaka ona da mantıklı bir cevap bulurdu.

Epeyce ilerledikten sonra durdular. Burası ağaçların nispeten seyrek olduğu bir yerdi. Tam önlerinde yüz kulaç boyunda, beş-altı kulaç eninde kocaman bir yarık vardı. Derinliğini kimse bilmiyordu. İçine atılan bir taşın düşerken çıkardığı ses, ancak iki dakika sonra duyulduğuna göre yarık bayağı derin olmalıydı. Yarığın her iki tarafında elli metre boyunca hiç ağaç bulunmuyordu. Baybars, kurmayı tasarladığı tuzak için bundan uygun yer bulamazdı. Bundukdari ile ava çıktıklarında ne zaman buralardan geçseler, kimsenin dikkatini çekmeyen bu doğal uçurumun bir orman savaşında çok işe yarayacağını düşünürdü. Şimdi bu düşüncesini gerçekleştirmenin tam zamanıydı. Nasıl bir tuzak kuracaklarını merak eden Tarık'a, "Şu geniş yapraklı ince uzun ağaç dallarını görüyor musun?" dedi.

"Evet."

Levent Şahverdi Arşivi

"Bütün yapacağımız onları kesip şu uçurumun üzerini iğreti bir şekilde kapamak."

"Peki sonra?"

"Sonrası da onların buradan geçmesini sağlamak..."

"Bir tür ayı tuzağı desene..."

"Evet, aynen dediğin gibi..."

"Yarığı kapamak kolay ama onların buradan geçmesini nasıl sağlayacağız?"

"Çok kolay, sen sağdan ben de soldan onları ok yağmuruna tutacağız. Bunu yaparken de sık sık yer değiştireceğimiz için düşmanlar kalabalık bir grubun saldırısına uğradığını zannedecekler. Bu arada araziyi iyi bilen üç kılavuzu da ne yapıp edip öldürmeliyiz. Yoksa plan tehlikeye girer. Düşmanı kısa bir süre ok sağanağına tuttuktan sonra bu yöne doğru kaçacağız. Gece olması ve ormanın sıklığı nedeniyle sayımız hakkında kesin bir fikre sahip olamayacaklar. Yalnız kalabalık bir grubun saldırısına uğradıklarını düşüneceklerinden esirlerin başına az bir kuvvet bırakıp bizim peşimize takılacaklar. Fakat onlarla aramızdaki otuz kırk metrelik bir mesafeyi korumamız lazım."

"Bu çok mu gerekli?"

"Evet, buraya, yani tuzağın eşiğine yaklaştığımızda ben sağ üstteki sık ağaçların arkasına saklanırken sen de soldan dolanıp tuzağın arkasına geçeceksin. Yalnız düşmanın bizim bu manevramızı anlamaması gerek. İşte, kaçarken aramızdaki mesafeyi korumak bunun için önemlidir. Bundan sonrası kolay... Sen tuzağın arkasına geçince onların dikkatini çekeceksin. Burada taarruza geçen bir müfreze ikişerli sıra halinde değil, yanaşık düzende saldırırlar.

Levent Şahverdi Arşivi

Doğal şartlar bunu gerektiriyor çünkü. Tuzağın önünde de ağaç olmadığından seni izlemek için hiç düşünmeden atlarını ileri sürecekler. Fakat çok geçmeden hepsi derin uçurumda kaybolurken kazara kurtulanları da biz oklarımızla haklayacağız. Buraya kadar anlayabildin mi?"

"Kesinlikle, hiç kuşkun olmasın. Ayrıca sana çok ayı avladığımı söylemiş miydim?"

"Bunlar ayı değil ama düşünebildikleri için bazen onlardan daha da tehlikeli olabilirler."

"Haydi, şimdi vakit kaybetmeden şu dalları kesip, uçurumu kapatalım!"

Böylece iki arkadaş geniş yapraklı ince dalları kesip, uçurumun üzerini kapatmaya başladılar. Dalların uzun ve ince, yaprakların ise geniş olması işlerini kolaylaştırıyordu. Çok geçmeden uçurumun üzeri kapanmış, gecenin karanlığında zeminden fark edilmez olmuştu. Tuzağın tamamen bittiğine kanaat getiren Baybars, arkadaşına, "Ok çekme hızın ve nişancılığın nasıl?" diye sordu.

"Nişancılığım iyi ama ok çekme hızından neyi kastettiğini anlayamadım?"

"Sadağından bir ok çekerek fırlattıktan sonra, ikinci oku çekip fırlatma arasındaki süreye ok hızı denilmektedir. Bu süre ne kadar kısa olursa savaşta başarılı olmak da o kadar kolaylaşır. Bazı savaşçılar yayını gerip, okunu bırakırken dişleri arasında üç ok tutarlar. Böylece sırtlarındaki sadağa uzanmak yerine dişleri ile tuttukları oku almak, onlara zaman kazandırır. Hızlı olman, oklu mücadelede her zaman seni bir adım önde tutar. Ayrıca ben bu süreyi daha çok kısaltacak bir usul biliyorum."

Levent Şahverdi Arşivi

"Nasıl?"

Baybars, "İyi bak, sadağından dört ok çekersin işte böyle!" diyerek sırtındaki sadağından dört ok çektikten sonra, "Şimdi üç oku, zemine dikey şekilde sapına yakın yerden avucumda tutar, dördüncü oku baş ve işaret parmaklarımı kullanarak fırlatırken orta parmağım ve yanındaki ile avcumdaki oklardan birini yayıma yaklaştırırım. Böylece zaman kaybı büyük ölçüde önlenmiş olur," dedikten sonra çektiği dört oku aynı şekilde kullanması Tarık'ı şaşırtmıştı. Dört ok hedefini bulurken, onun el hareketlerini bile izleyememişti. Bir ok süresine üç ok sığdırmak gibi bir ustalığa ilk kez tanık oluyordu.

"Baybars, benim bunu yapabilmem için çok çalışmam gerekecek. O kadar da vaktimiz yok. En iyisi ben kendi usulümle savaşayım. Sen de seninkiyle..." diyerek atlarına binip şövalyelerin gittikleri yöne doğru sürmeye başladılar. Onlara iyice yaklaştıklarında biri sağ diğeri de soldan saldırmak üzere ikiye ayrıldılar. Burada orman sık olduğundan düşmana görünmeden yaklaşmak zor olmuyordu. Baybars biraz daha ilerleyerek çok uygun bir konumda mevzilendi. Bulunduğu yerden düşman müfrezesinin tüm hareketlerini görebiliyordu. Kılavuzlardan ikisi önde, biri ise ortalardaydı. Üstelik üçü de ok menzilinde bulunuyorlardı. Sadağından dört ok çeken Baybars'ın, üç kılavuz ve bir düşman askerini peş peşe düşürmesi ile şövalyeler neye uğradıklarını anlayamadılar. Çok geçmeden değişik yönlerden ok yağmurunun başlaması, düşman müfrezesinde korku ve paniğe yol açtı. Komutanları bir manga askeri esirlerin başında bırakarak diğerlerine hücum emrini

Levent Şahverdi Arşivi

verdi. Askerler kılıçlarını çekip ormanlık alanda ilerlerken okçular da kaçmaya çalışıyorlardı. Zaman zaman geriye dönüp fırlattıkları oklarla peşindekileri yavaşlatarak aralarındaki mesafenin korunmasını sağlıyorlardı. Şövalyeler saldırganların kaçmaya çalıştıklarını fark etmelerine rağmen sayıları hakkında hiçbir şey bilmiyorlardı. Kaçtıklarına göre korkmuş olmalıydılar.

Bunları düşünen komutanları bağırarak, "Fazla kalabalık değiller. Hepsini yok edin," komutunu verdi.

En az seksen kişilik bir grup ormanda hızla ilerliyordu. Düşmanlarının kaçışı onların cesaretini artırmıştı. Çok geçmeden Tarık'ı gören şövalyelerin komutanı, "İşte oradalar, kaçmalarına izin vermeyin, hücum!" dedi.

Fakat komutunu verdikten birkaç saniye sonra, geçerken bastıkları zeminin birden kayarak çökmesi ile neye uğradıklarını şaşırdılar. At sesi ve insan çığlıkları derin uçurumda yankılanırken, her nasılsa sağ kalanlar da Baybars ve Tarık'ın oklarından kurtulamadılar.

Tarık hem sevinmiş hem de şaşırmıştı. Benzerlerine ancak masallarda rastlanabilen bir zafer kazanmışlardı. İki kişi ile koca bir müfrezeyi yok ettiklerini kime anlatsa inandıramazdı.

"Baybars sen tanrının, yıldızını zaferle süslediği ender kahramanlardan birisin," diyerek takdir ve hayranlığını belirtirken, Baybars gülerek, "Acele etme, daha işimiz bitmedi! Düşman karargâhına sızmaya çalışacağız. Yalnız bu sefer ortadaki yolu kullanmamız gerekecek," dedi.

"Neden?"

"Çünkü büyük bir ihtimalle düşman dikkatini kaç-

Levent Şahverdi Arşivi

tığımız yola çevirmiş, savunma durumunu da ona göre ayarlamıştır. Bu yoldan bir tehlike bekliyor olmaları çok zayıf bir ihtimaldir. Arazi ise kalabalık grupların saldırısına uygun değildir. Eğer düşündüğüm doğru ise bu yoldan ilerlersek düşmanın tam arkasına çıkmış olacağız."

"Düşmanın ne kadar adamı kaldı dersin?"

"En fazla on beş, bilemedin yirmi kişi."

"Bir planın var mı?"

"Gidip de onların son durumunu görmeden bir plan yapamayız."

Öldürdükleri düşman askerlerinin ok ve kılıçlarını da yanlarına alarak yola koyuldular.

Levent Şahverdi Arşivi

17

Düşman kampına iyice yaklaştıklarında atlarından inerek, onları uygun bir yere bağladıktan sonra yavaş yavaş ilerlemeye başladılar. İyice yaklaşınca durup diz üstü çökerek etrafı dikkatle incelediler. Her biri büyükçe bir ağacın arkasına saklandığı için görünme tehlikesi yoktu. Her şey Baybars'ın düşündüğü gibiydi. Kampta en fazla on beş-yirmi kişi kalmıştı. Onlar da ellerinde yalın kılıç atlarına binerek savunma düzenine geçmişlerdi. Hazine yüklü katırlar, develer, cariye ve kölelerle, haçlara gerilmiş Kalavun ve askerlerini ise arkalarına almışlardı. Bu yönden bir saldırı beklemedikleri belliydi. Cariyeler ve kölelere diz çöktürülmüştü. Kalavun ve askerleri sırtlarındaki ağır yükten dolayı ne çökebiliyor ne de ayakta durabiliyorlardı. Her hallerinden çok acı çektikleri belli oluyordu.

İki arkadaş ise esirlere tam da arkadan yaklaşmıştı. Baybars oradan bulduğu yaklaşık yirmi karış boyunda bir çubuğu bıçağıyla düzenledikten sonra, gömleğinden kestiği uzunca bir bez parçasıyla bıçağını çubuğa sağlamca bağladı. Gelirken getirdiği kılıçlardan birini yere koyup uzunca çubuğu ile Kalavun'a doğru itmeye başladı. Kendisine

Levent Şahverdi Arşivi

yaklaşan bir kılıcı gören Kalavun ve yanındakiler başlarını hafif geriye doğru çevirince Baybars'ı fark ettiler. Onun ne yapmak istediğini hemen anlamışlardı. Bu nedenle oldukları yerde ses çıkarmadan beklemeye başladılar. Yerler çimenlik olduğu için şövalyelerin, kılıcı fark etmeleri mümkün değildi. Zaten o tarafa bakmıyorlardı. Bu arada Baybars, sopanın ucuna bağladığı bıçakla, Kalavun'un kollarını haça bağlayan ipleri de kesti. Çok geçmeden on iki askerin ipleri kesilmiş ve önlerine de birer kılıç konmuştu. Fakat sırtlarındaki ağır yükle aç ve susuz onca yol aldıktan sonra hepsi de yorgun ve bitkindi. Değil savaşmak, ayakta duracak halleri yoktu. Ama savaşmak zorundaydılar. Baybars, sadağından üç ok çekip üç düşman askerini düşürünce, diğerleri de bütün güçlerini toplayarak son bir gayretle saldırdılar. Ormanda kıran kırana bir savaş başlamıştı. Tarık da kılıcını çekerek arkadaşlarına yardım ederken, Baybars bir hamlede kölelerin yanına gidip kardeşi Bedreddin'in iplerini keserken, bunu fark eden bir şövalyeyi kılıcını bile indirmeye vakit bulamadan oklayarak öldürünce, onun kılıcını kapan Bedreddin de askerlerin yardımına koştu. Tarık ve Bedreddin iyi savaşıyorlardı ama Kalavun ve askerlerin bazıları çok zorlanıyordu. Bunu fark eden Baybars yüksek bir ağacın dalına çıkıp okuyla zorda kalan askerlerin hasımlarını vurarak onlara yardım ediyordu. Bir ara elinden kılıcını düşüren Kalavun'a, düşman tam darbeyi indirecekken Baybars oku ile onu saf dışı bırakıp, komutanı kurtarmıştı. Baybars'ın seri ok atışlarıyla desteklediği askerler, kısa zamanda zaten az sayıda olan düşmanı temizleyerek duruma hâkim oldular. Kalavun,

Levent Şahverdi Arşivi

Baybars'ı kucaklayarak, "Seni kutlarım kahraman! Hepimiz hayatımızı sana borçluyuz. Haydi, ötekiler gelmeden gidelim buradan," deyince Baybars gülümseyerek, "Rahat olun komutan, ötekiler gelmeyecek."

"Gelmeyecek mi, neden?"

"Çünkü hepsi öldüler."

"Koskoca bir müfrezeyi iki kişi ile mi yok ettiniz?"

"Evet."

"Buna inanmam mümkün değil."

"İnanılmayacak bir şey yok efendim. Onları tuzağa düşürdük. Şimdi biraz toparlanın. Ayrıntıları yolda anlatırım," dedi.

Kalavun çok rahatlamıştı. Askerler aç, susuz ve yorgundu. Can kayıpları yoktu. Yaralıların durumları ise ağır değildi. Onların bakımlarını yapıp karınlarını da doyurduktan sonra yola koyuldular. Bu sefer hiç kimse yaya bırakılmamıştı. Düşmanların atlarına el koyarak köleler ve cariyelerin de bağları çözülüp atlara bindirildi.

Levent Şahverdi Arşivi

Levent Şahverdi Arşivi

18

Kalavun ve arkadaşları hayatlarının en uzun gecesini yaşamışlardı. O gün sabaha kadar yol aldılar. Sabah olunca da hiç dinlenmeden yollarına devam edip, ancak akşama doğru Kahire'ye varabildiler. Kalavun, Emir'in müsadere edilen mallarını hazinedarbaşına teslim ettikten sonra, Sultan'ın huzuruna çıkmadan önce evine gidip, yıkanarak temiz elbiselerini giydi. Fakat yine de el ve yüzündeki yara ve morlukları kaybedemedi. Çok kötü şeyler yaşadığı her halinden belli oluyordu. Sultan'a rapor vermesi gerektiğinden evde fazla oyalanmadan hemen çıkıp saraya doğru yürümeye başladı.

Sultan Salih Necmeddin, Nil Nehri'ni gören görkemli sarayında safir ve elmas kakmalı fildişi bir koltukta oturuyordu. Bu koltuk büyük İslam mücahidi Selahaddin Eyyubi'den kendisine kadar Eyuboğullarının çok güçlü sultanlarını ağırlamıştı. Sultan uzun boylu, esmer tenli, siyah ve kısa sakallıydı. Alnında ve yüzünde derin kırışıklar vardı. Başında siyah sarığı, üzerinde ise samur yakalı yeşil kaftanı bulunuyordu. Oturuş şeklinden sol bacağında ciddi bir rahatsızlığı olduğu anlaşılıyordu. Maiyetindeki komutan

Levent Şahverdi Arşivi

ve görevlilerin hepsi köle kökenli olup, kıyafet ilminden[4] anlayan özel bir ekip tarafından seçilmişti. Bunlar genellikle uzun boylu, temiz yüzlü, yakışıklı ve şık erkekler olup hepsi de alanlarında birinci sınıftı. Sultan'ın sağında bulunan Vezir Fahreddin, İranlı'ydı. Saç ve sakalı kırlaşmış, beyaz benizli, yanakları hafif pembemsi ve açık yeşil gözlü, son derece ciddi bir ihtiyardı. Makamını sadakatine, zekâsına ve öngörüsüne borçluydu. Solunda ise Bahri ve Burci Memlüklerin komutanı Farizüddin Aktay bulunuyordu. Kıpçak asıllı, uzun boylu, sarı benizli, ela gözlü ve orta yaşlıydı. Yaşına rağmen saç ve sakalı çok erken beyazlamıştı. Usta bir savaşçıydı. Ama saraydaki önemi, büyük orduları sevk ve idarede gösterdiği başarıdan geliyordu. O gün başında beyaz bir sarık ve üzerinde kırmızı bir kaftan vardı. Karşısında ise Ravza talimgâhları komutanı Seyfeddin Kutuz bulunuyordu. Türkmen asıllı Kutuz, uzun boylu ve pehlivan yapılıydı. Sakal ve bıyıkları yoktu ama yeşil sarığının altında omuzlarına kadar sarkan uzun, siyah saçları vardı. Kırmızı ve beyaz renklerin hâkim olduğu bir kaftan giymişti. Mısır'da hiç kimse onun bileğini büküp, kılıcını düşürecek bir savaşçının bulunduğuna inanmıyordu. Arazi bilgisi yüksekti. Büyük orduları başarıyla yönetebilen usta bir komutandı. Onun hemen yanı başında İzzeddin Aybek Et Türkmani vardı. Adından da belli olduğu gibi Aybek Türkmen asıllıydı. Kısa saçlı, sakalsız ve palabıyıklı bir gençti. Beyaz bir börk üzerine dolanmış açık mavi sarı-

[4] Kıyafet ilmi: İnsanların beden yapısı ile havle hareketlerinden, onun karakteri ve kişilik özellikleri hakkında bilgi edinme yöntemini ifade eden bir kavram. Talimgâhta eğitilecek köleler seçilirken bundan yararlanılırdı.

Levent Şahverdi Arşivi

ğını ve haki kaftanını giyinmişti. Diğer komutan ve görevliler de rütbe ve kıdemlerine göre karşılıklı tek sıra halinde dizilmişlerdi. Sultan'la aralarında dört adımlık bir mesafe vardı. Sultan'ın koltuğundan giriş kapısına kadar zemine has ipekten uzun kırmızı bir halı döşenmişti. Odanın sağ tarafı açık yeşil, sol tarafı ise Çin işi krem rengi halılarla kaplanmıştı. Değişik yaprak desenleriyle süslü büyük kubbeden iki yüz mumluk altın bir avize sarkıyordu.

O gün divanda bulunması gereken herkes yerini alınca kapıcıbaşı içeri girip, usul ve erkâna göre selam vererek, "Sultanım, Kalavun kulunuz huzurlarınıza kabul edilmek için emirlerinizi bekliyor," dedi.

Sultan, "Gelsin," deyince kapıcıbaşı edep ve saygı ile huzurdan ayrılırken Seyfeddin Kalavun içeri girdi. Ağır ağır ilerleyerek tahta üç adım kala durup Sultan'ı selamladıktan sonra ellerini önünde bağlayıp beklerken Sultan, Kalavun'un yüzündeki yara ve morlukları görünce kaşlarını çattı.

"Kalavun ne oldu sana böyle?"

Kalavun başından geçenleri tüm ayrıntıları ile anlatırken Baybars'a karşı vefa borcunu ödeme düşüncesiyle onun yaptıklarını özellikle öne çıkarıyordu. Aslında haksız da sayılmazdı. Bütün yaşadıkları bir şekilde Baybars'la bağlantılıydı. Hiçbir şeyi abartmamıştı. Orada bulunanlar Kalavun'u ilgi ve şaşkınlıkla dinlemişlerdi. Anlatılanlar Bin Bir Gece Masalları'nı hatırlatıyordu. Bunu başkası anlatsaydı, belki gülüp geçerlerdi ama ciddiyetinden ve dürüstlüğünden kimsenin kuşku duymadığı Kalavun anlattığına göre, duydukları doğru olmalıydı. Herkes bu gizemli

Levent Şahverdi Arşivi

kahramanı merak etmeye başlamışken Sultan, Kalavun'a, "Tam olarak ismi ne demiştin?" diye sordu.

"Baybars Bundukdari sultanım."

"Bundukdari mi? Alaaddin'in bir yakını mı yoksa?"

"Hayır sultanım, Alaaddin onu çok sevdiğinden kendi ismini kullanmasını istemiş."

"Efendisine iyi hizmet ettiği anlaşılıyor. İnşallah biz de kendisinden hoşnut kalırız," diyerek, sağındaki vezirine döndü.

"Baybars için ne düşünüyorsun Fahreddin?"

"Sultanım, lütfedip kendisini azat ederseniz, talimgâhta eğitime alırız. Böylesi, yüce devletiniz için daha hayırlı olur."

Bu sırada Sultan, Kalavun'a dönerek, "Bir şey söylemek ister gibisin Kalavun. Ne diyeceksen de."

"Sultanım, Baybars'ın bizim talimgâhlardan alacağı hiçbir şey yoktur. Tam aksine bizim ondan almamız gerekenler vardır."

"Bir örnek verebilir misin?"

"Ok atma tekniği çok değişik. Mısır ve Suriye'de bunu bilen yok."

"Sözünü ettiğin bu teknik yararlı ve gerekli bir şey mi?"

"Hem yararlı hem gerekli sultanım. Örneğin sıradan bir asker bir ok atıncaya kadar o aynı sürede üç veya dört ok atabiliyor. Nişancılığı ise inanılmazdır."

Bu sözler karşısında Sultan biraz düşündükten sonra Kalavun'a, "Ne yapmamızı önerirsin?" diye sordu.

"Sultanım onun hem komutanlığına hem de askerî

Levent Şahverdi Arşivi

bilgisine diyecek yoktur. Bir bölük komutanı olarak denenmesinin yararlı olabileceğini düşünüyorum," deyince, Sultan vezirine, "Kalavun'un önerisine ne dersin?" diye sordu.

"Sultanım, Baybars çok iyi bir savaşçı olabilir. Ama onu askerler tanımaz. Yeni azat edilerek temel eğitim alması gereken birinin, doğrudan bölük komutanlığına getirilmesi talimgâhta huzursuzluk yaratabilir. Bu yüzden ne kadar hünerli olursa olsun temel eğitim almasının yararlı olacağına inanıyorum," dedi.

Sultan bu kez Bahri ve Burci Memlüklerin Komutanı Farizüddin Aktay'ın görüşlerini sordu. Aktay herkesin takdir ettiği kurmay zekâsı ile orta bir yol önerdi.

"Sultanım, Fahreddin haklı, daha dün kampa gelen birinin komutanlığa terfi ettirilmesi huzursuzluk yaratabilir. Ancak usta bir savaşçıya da onun için hiç de gerekli olmayan temel eğitimi aldırmak, ondaki mevcut yetenekleri de körleştirir. Demem o ki, bir hafta sonra düzenlenecek olan ve ülkenin her tarafından namlı savaşçıların katılacağı büyük yarışmaya onun da katılmasını sağlayalım. Rütbesi burada göstereceği başarıya göre belirlensin. Eğer bütün yarışmacıları eleyip öne çıkarsa, ki Kalavun'un anlattıklarına göre bunu yapabilir, o zaman siz efendimizin dışında onun komutanlığına itiraz etme gücü kimsede kalmaz,"

Sultan, Aktay'ın önerisini beğenmişti.

"Başka bir şey söylemek isteyen var mı?" diye sordu. Kimseden bir ses çıkmayınca kapıcıbaşına işaret ederek, "Baybars'ı çağırın gelsin," dedi.

Baybars içeri girip kırmızı halının üzerinde Sultan'a

Levent Şahverdi Arşivi

doğru ağır ağır ilerlerken herkes uzun boylu, ince belli ve geniş omuzlu bu yiğide gıpta ile bakıyordu. Keskin mavi gözleri ve omuzlarından aşağı dökülen kızıl saçlarıyla odaya çok farklı bir hava gelmiş gibiydi. Tahta üç adım kala durup, "Baybars Bundukdari emrinizdedir sultanım," diyerek saygı ve nezaketle selamını verdikten sonra doğrulup Sultan'ın emirlerini beklemeye başladı.

Onu güler yüzle karşılayan Sultan, "Baybars, hizmetlerinden ziyadesi ile memnun olduk. Ancak iradem bu hizmetlerinin devamından yanadır. Bu yüzden seni azat edip hizmetime alıyorum. İsmin bundan sonra Rükneddin olsun. Rütbeni ise müsabakadaki başarına göre belirleyeceğim. Şimdilik Farizüddin Aktay senin koğuşların birinde konuk olarak ağırlanmanı sağlayacak. Yapman gerekenleri ondan öğrenirsin. Git, biraz dinlen," dedi.

Baybars saygı ile huzurdan ayrılınca Divan, ülkenin diğer sorunlarını görüşmek üzere bir süre daha çalışmalarına devam edip öğleye doğru dağıldı.

Levent Şahverdi Arşivi

19

Eyyubiler, Mısır ve Suriye'de azat edilmiş kölelere askerî eğitim veren kamplar kurmuşlardı. Bu kamplarda yetişen askerlere Memlükler deniliyordu. Çok iyi eğitilen ve bölgenin en disiplinli askerî birliklerini oluşturan Memlükler çoğunlukla, Kıpçak, Türkmen ve Çerkez asıllı kölelerden seçilmekteydi. Mısır ve Suriye'de resmi dil Arapça olmasına rağmen Memlükler, Türkçe konuşurdu. Bu kamplarda yetişen askerlerden Ravza Adası'ndaki kışlalarda oturanlara "Bahri", Kahire surlarındaki hisar ve burçlarda oturanlara ise "Burci" deniliyordu. Her iki Memlük grubu da Aktay'a bağlıydı. Aktay, kampa yeni gelen Baybars'ta, hiçbir Memlük'te göremediği havayı ve ışığı yakalamış olmalı ki, onu hemen Bahri sınıfına kaydetti. Baybars açık sözlülüğü, kendinden emin tavırları, oturması ve kalkmasındaki asaletiyle daha ilk günden kendini koğuş arkadaşlarına sevdirmişti. Birkaç gün sonra Aktay, ona bilmesi gerekenleri bildirmek için gönderdiği bir haberciyle kendisini Ravza'daki makam odasına davet etti. Baybars, komutanın davetinden memnun kalmıştı, hemen kaldığı koğuştan çıkarak hızlı adımlarla yürümeye başla-

Levent Şahverdi Arşivi

dı. Aktay, kibar ve nazik biriydi. Konuğunu ayakta karşıladı, "Hoş geldin," dedi ve yanındaki sedirde oturması için yer gösterdi.

Sağdan soldan konuşurken laf dönüp dolaşıp Kıpçak'a gelince Aktay, "Duyduğuma göre Kıpçak'taki obalarımız çok yakınmış. Ben Sarı Çay'danım," dedi.

Sarı Çay lafını duyunca Baybars'ın ruhunu bir sıla özlemi kapladı.

"Haklısınız efendim, oldukça yakınmışız. Kim bilir belki kuzularımızı aynı çayırda otlatıp, atlarımıza aynı yalaktan su içirmişizdir."

"Bana da öyle geliyor," diyen Aktay, Baybars'ın yüzünü hüzünlü bir sessizliğin kapladığını görünce, "Niye daldın öyle?" diye sordu.

Çoktandır buharlaşıp uçan annesinin sıcak nefesini ve İncili Pınar'ın soğuk sularını özleyen Baybars, "Bir an geçmişi hatırladım," dedi.

Aktay'ın dudaklarında dostça bir tebessüm belirdi.

"Anlıyorum, bazen bana da öyle haller oluyor. Hiç benzemediği halde Nil'in yorgun suları bana Kür'ün çağlayanlarını hatırlatır. O zaman da kalbimi bir sıla ateşi kaplar senin gibi. Ama artık onlar geçmişte kaldı. Geçmiş de her zaman geçmiştir. Şimdiye kadar hiç kimse onu geri getiremedi. Biz geleceğe bakalım. Mısır, bir fırsatlar ülkesidir. Senin gibi biri burada çok iyi bir gelecek kurabilir. Henüz yenisin, orduyu, sarayı, Mısır'ı ve Mısır'ın düşmanlarını tanımıyorsun. Burada bir gelecek kurmak istiyorsan bunu Mısır'ın geleceği ile birlikte düşünmen gerek. Eğer hepimiz aynı gemideysek ve gemi de su alıyorsa senin kendi

Levent Şahverdi Arşivi

kamaranı kurtarman bir işe yaramaz," diyerek bir süre susup düşündükten sonra sözlerine devam etti.

"Müslüman hükümdarların çoğu hukuken Bağdat'taki halifeye bağlıdır. Egemenliğin meşruiyeti ancak halifenin onayı ile mümkündür. Fakat halifenin yaptırım gücü zayıf olduğundan hükümdarların ona bağlılıkları da sözde kalmaktadır. Bunları biliyor muydun?"

"Evet, duymuştum."

"Kimden?"

"İmad'dan."

"Tefeci İmad'dan mı?"

"Evet, Bundukdari satın almadan önce onun kölesiydim."

Aktay gülümsedi. "Dini imanı paradır onun. Fiyatı aklına yatarsa babasını bile satar," diyerek önündeki sürahiden doldurduğu bir bardak üzüm şerbetini Baybars'a uzatırken, bir bardak da kendisi alıp içtikten sonra sözlerine kaldığı yerden devam etti.

"Mısır ve Suriye'nin tek yasal hükümdarı, Selahaddin Eyyubi'nin soyundan gelen Salih Necmeddin'dir. Eyuboğullarının diğer erkek üyeleri ise ülkenin çeşitli yerlerinde valilik ve emirlik yapmaktadırlar."

"Egemenliğin hukuken Eyuboğulları hanedanına ait olduğunu ve hanedana mensup her erkeğin aynı zamanda hükümdarlık haklarının da bulunduğunu söyleyebilir miyiz?"

"Öyledir zaten. Yalnız hanedanı bir bütün sanma. Üyeleri arasında birlik ve dayanışma yoktur. Fırsat bulsalar birbirlerinin gözlerini oyarlar. Aralarındaki düşmanlık

Levent Şahverdi Arşivi

öylesine ileri boyutlardadır ki, bir Eyuboğlu diğerinden iki karış toprak alabilmek için Haçlılarla bile işbirliği yaparak, dedeleri Selahaddin Eyyubi'nin kemiklerini sızlatmaktan çekinmezler. Eyuboğulları içinde en duyarlı ve sağduyulu olanı yine Salih Necmeddin'dir. Fakat onun da sol bacağında ciddi bir rahatsızlığı vardır. Hekimler kangren olduğunu söylüyorlar. Hükümdarın sorunu yalnız bu kadarla kalsa iyi! Asıl sorun kendisinin bile farkına varmadığı Şecereddür'dür."

"Şecereddür mü? O da kim?"

"O, kimileri için Sultan'ın ilaç niyetine içtiği zehir, kimileri için de saltanatın gizli ortağıdır. Anlamış olmalısın. Sultanın sevgili eşinden söz ediyorum. Abdullah isimli bir Türkmen kölenin kızıdır. Saraya cariye olarak girip, hanım sultanlığa kadar yükselmiştir. İnanılmaz güzelliği ve işlek bir zekâsı vardır. Hitabeti ve ikna gücü çok yüksektir. Bu özelliklerinin sınırsız ihtirasıyla birleşmesi, onu korkulması gereken biri yapmaya yetiyor. En kötüsü de Sultan'ın onu melek sanmasıdır. Yine rahatsızlığı nedeniyle Sultan'ın yaşadığı ruhsal bunalımlardan yararlanarak siyaseti yönlendirmeye çalışması, şimdi olmasa bile gelecekte çok ciddi sorunların kaynağı olabilir."

Anlatılanları dikkat ve ilgiyle izleyen Baybars, "Allah gecinden versin. Sultan'ın bir şekilde vefatı halinde yerine geçecek bir veliahdı var mıdır?" diye sordu.

"Evet, Hasankeyf'de valilik yapan Turan Şah isimli bir oğlu vardır."

"Turan Şah nasıl biridir?"

"Bunu neden soruyorsun?"

"Müstakbel sultan adayımızı tanımak için."

Levent Şahverdi Arşivi

"Çocukluğunda onun atabeyliğini yapmıştım. Akıllı ve sevimli bir çocuktu ama görmeyeli on beş yıldan çok oldu."

"Umarım şimdi de akıllı ve sevimli bir genç olmuştur," deyince, Aktay, "Umarım öyledir," diyerek biraz da Mısır'ın düşmanlarını tanıtmaya çalıştı.

"Mısır'ın en tehlikeli düşmanı Haçlılardır. Genellikle sahil şeritlerine yerleşen Haçlılara zaman zaman Avrupa'dan önemli destek gelmektedir. Vur-kaç taktiğini çok kullandıkları gibi, fırsat buldukça taarruz savaşları yapmaktan da geri durmuyorlar. Onları anlamak kolay ama asıl anlaşılmayan bazı İslam emirliklerinin de onlara yardım etmeleridir. Bütün bunlar yetmiyormuş gibi son yıllarda başımıza bir de Moğol belası çıktı. İran'ı ve Anadolu'yu ele geçirip hızla Bağdat'a doğru ilerliyorlar. En kötüsü de Haçlıların onlara kılavuzluk yapmaları ve arazi desteği sağlamalarıdır. Bu ittifakın sonuçlarını düşünmek bile insanı ürkütüyor."

Aktay anlatırken Baybars'ın derin düşüncelere daldığını görünce, "Ne düşünüyorsun?" diye sordu.

"Eyuboğlu hanedanının bölünmüşlüğüne, bazı İslam emirliklerinin gafletini de eklersek güçlü düşmanlarına rağmen hâlen Mısır Sultanlığı'ndan söz edebiliyoruz. Bunun makul bir açıklaması var mıdır?"

"Evet, eğer bugün Mısır ve Suriye sultanlığından söz edebiliyorsak ve Sultan'ın ülkesi hâlâ bütünlüğünü koruyabiliyorsa bunu Memlük gücüne borçludur. Mısır'da bu güne kadar bozulmadan varlığını koruyabilen tek güç Memlüklerdir. Erinden en yüksek komutanına kadar hepsi birinci sınıf eğitim almışlardır. Aralarındaki birlik ve dayanışma ise üst düzeydedir."

Levent Şahverdi Arşivi

"Memlük komutanları arasında kişisel rekabet ve üstünlük mücadelesi yok mudur?"

"Gücü kullanarak rakiplerine üstünlük sağlamak insanoğlunun doğasında vardır. Ancak belli koşulları gözetmek gerekir. Bu koşulları kim belirleyecek diye soracak olursan, aklın ve vicdanın derim. Akılsız vicdan ve vicdansız akıl bizim pek işimize yaramaz. Örneğin Neron'un güçlü olmak istemesi kabul edilebilir ama bu istek uğruna Roma'yı yakmasını aynı ölçüde doğru kabul edemeyiz. Şimdi gelelim senin soruna, Memlük komutanları arasında çekişme ve rekabet vardır ama bunlar akıl sınırları içindedir, Memlük dayanışmasını bozabilecek boyutlarda değildir.

Sana Memlük komutanlarının kişilik tahlillerini yapmak istemiyorum. Eğer bunu yaparsam, sende onlarla ilgili bir önyargı oluşturmuş olurum. Bu durum vicdanî olmadığı gibi aklî ve ahlakî de değildir. Onları benim değil, kendi gözlerinle görüp aklınla algılamanı istiyorum. Doğrusu da budur. Çünkü ben de yanılabilirim."

Aktay sözlerini bitirince, Baybars nazik bir dille, "Efendim, verdiğiniz bilgiler benim için oldukça yararlı oldu ve ufkumu aydınlattı. Çok teşekkür ederim," diyerek minnettarlığını belirtirken, Aktay gülümseyip, "Önemli değil, bundan sonra bana ismimle hitap etmeye alış. Yarışmadan sonra senin de Kalavun gibi bir bölük komutanı olacağından eminim. Bizim talimgâhta komutanlar birbirlerine efendim demezler, isimleri ile hitap ederler. Şimdi git de hazırlan, yarışmaya çok az kaldı," diyerek onu kapıya kadar uğurladı.

Levent Şahverdi Arşivi

20

17 Nisan, Kahire için çok özel günlerden biriydi. Kente bir bayram coşkusu vardı sanki. Aylardır herkesin beklediği büyük yarışma bugün yapılacak; çeşitli ülkelerden gelen tanınmış dövüş ustaları hünerlerini göstereceklerdi. Yarışmaların yapılacağı eski sarayın arkasındaki büyük meydanda hazırlıklar tamamlanmıştı. Mısır ve Suriye Sultanı Salih Necmeddin ve devletin ileri gelenlerinin gösterileri izleyebilmeleri için, otuz arşın uzunluğunda, on arşın eninde ve yedi arşın yüksekliğinde bir seki hazırlanmıştı. Her yanı kırmızı kadife ile kaplanmış sekinin uygun yerlerine rengârenk güneşlikler yerleştirilmişti. Basamaklarla çıkılan sekinin orta ön tarafında Sultan'ın tahtı onun bir adım arkasında ise diğer devlet erkânı için oturaklar konulmuştu. Güneşlikler, renkli atlas şeritler ve altın yaldızlı püsküllerle süslüydü.

Sultan, bacağındaki rahatsızlığı nedeniyle muhafız bölüğünün eşliğinde tahtırevanla getirildi ve kendisi için hazırlanmış görkemli tahtına otururken veziri, vekili, hazinedarı ve komutanları da arkasındaki oturaklarda yerlerini aldılar. Sultan'ın oturduğu sekiye göre meydanın

Levent Şahverdi Arşivi

sağında Bahri Memlükler, solunda ise Burci Memlükler ve donanma gücü yer almıştı. Hindistan, Habeşistan, Cezayir, Tunus ve Anadolu'dan gelen yarışmacıların sayıları az olduklarından Bahri Memlüklerin sonunda bulunuyorlardı. Kahire halkının önemli bir kısmı, özellikle kadınlar ve çocuklar evlerin çatısına çıkmışlardı. Askerî birliklerin rengârenk flama ve armaları nedeniyle yarışmaların yapılacağı alan, uzaktan bir çiçek bahçesini andırıyordu. Gösterileri daha yakından seyretmek için alana gelen sivil halk ise askerlerin etrafında halka oluşturacak şekilde dizilmişlerdi. Askerlerle halk arasında en az otuz adımlık bir mesafe vardı. Bu boşluk sucu, şerbetçi ve sağlık görevlilerinin rahat çalışmaları için bırakılmıştı. Düzeni ve güvenliği ise beş yüz kişilik bir koruma ekibi sağlıyordu. Ayrıca yarışmayı yönetmek ve karşılaşma sonuçlarını belirlemek için on kişilik bir meydancı grubu ile on iki kişilik hakem heyeti görevlendirilmişti. Hakemlerin verdikleri kararlar kesindi. Kararda ihtilafa düşüldüğünde hakemler arası oylama yapılırdı. Tarafların eşit oy almaları durumunda ise meydancıbaşına sorulur ve onun desteklediği taraf kazanırdı.

Yarışma başlamadan önce gösteri sanatları dalında uzman cambazlar, ipbazlar[5] ve ateşbazlar[6] izleyenleri hayretler içinde bırakan çeşitli oyunlar sergileyerek meydanı ısıtıp halkı coşturduktan sonra Sultan'ı selamlayarak alandan ayrıldılar. Göstericilerin alanı terk etmelerinden hemen sonra meydancıbaşı gür bir sesle yarışmaların başla-

[5] İpbaz: Yüksekçe iki direk arasına gerilmiş ip üzerinde çeşitli gösteri yapan sanatçılar.

[6] Ateşbaz: Ateşten atlamak ve ateşte yürümek gibi tehlikeli oyunlar yapan sanatçılar.

Levent Şahverdi Arşivi

dığını ilan edip savaşçıları meydana davet etti. İlk yarışma okçuluk dalında yapılacaktı. Bahri ve Burci Memlüklerle donanma gücünden üçer kişi olmak üzere dokuz savaşçı alana geldiler. Ayrıca Cezayir, Habeşistan, Tunus, Hindistan ve Anadolu'dan gelen ikişer savaşçının katılması ile toplam yarışmacı sayısı on dokuz kişi oldu.

Savaşçılar birer metre arayla tek sıra halinde dizilmişlerdi. Karşılarındaki hedef tahtasının üzerine iç içe on iki daire çizilmiş ve daireler çevreden merkeze doğru numaralandırılmıştı. Yarışmacıların hedefi ortadaki on ikinci daireyi vurmaktı. Hedefle aralarındaki uzaklık ise yirmi beş adımdı. Çok geçmeden yarışma başladı. Meydancıbaşının, "Yay ger, nişan al!" komutu ile yaylarını gerip nişan alan savaşçılar, ikinci komutu beklemeye başladılar. Kısa bir süre sonra yine meydancıbaşının, "Bırak!" komutuyla oklar hedeflerini buldu. Hakem heyeti hemen koşarak hedefleri inceleyip kararlarını açıkladılar. On dokuz savaşçının hepsi de hedefleri tam on ikiden vurmuşlardı. Bu sonucun şaşılacak ya da abartılacak bir yanı yoktu. Asıl böylesi iddialı bir yarışmaya katılabilecek kadar öz güvenli olan birinin yirmi beş metreden hedefi vuramaması şaşırtıcı olurdu. Bu nedenle ilk atış izleyicilerden alkış almasına rağmen onları yeteri kadar coşturamadı. Sıra elli metrelik mesafeden yapılması gereken ikinci atışa gelmişti. Savaşçılar yine meydancıbaşının "Yay ger, nişan al!" komutuna uyup "Bırak!" komutuyla okları hedefe uçurdular. Durumu kontrol eden hakem heyeti, tüm savaşçıların bu kez de on ikiden vurduklarını açıklayınca, bu durum izleyicileri ilk atışa göre daha çok coşturduğundan uzun süre onları

Levent Şahverdi Arşivi

alkışladılar. O güne kadar yapılan yarışmalarda genellikle ikinci etapta birer ikişer kişi elenirdi. Bu kez hiç kimsenin elenmemiş olması savaşçıların iyi hazırlanmış olduklarını gösteriyordu.

Yarışmanın üçüncü bölümü yüz metreden denenecekti. Hedefler ise yine aynıydı. O güne kadar yapılan yüz metrelik atışlarda yarışmacıların en az yarısı elenirdi. Bu durumu bilen izleyiciler merak ve sabırsızlıkla beklemeye başladılar. Savaşçılar bütün gayretleriyle karşılarındaki hedefe dikkat kesilmişlerdi. Meydancıbaşının ilk komutu ile hemen yaylarını gerip, nişan almışlar ve ikinci komutu bekliyorlardı. Çok geçmeden meydancıbaşı gür sesiyle, "Bırak!" komutunu verince izleyicilerin heyecanla bekledikleri atış gerçekleşmiş, bırakılan oklar hedeflerini bulmuştu. Hakem heyeti hedefleri incelediler. Anadolu, Cezayir ve donanma gücünden birer olmak üzere toplam üç kişi elenmiş ve on altı kişi de tam on ikiden vurmuştu. İzleyiciler açısından bu durum çok iyi bir sonuçtu. O güne kadar yapılan yarışmaların üçüncü evresinde savaşçıların çoğu elendiğinden, şimdi elenenlerin üç kişi ile sınırlı olması memnuniyet vericiydi. Bu nedenle seyirciler yarışmacıları uzun uzun alkışladılar.

Yarışmanın dördüncü evresi hareketli hedeflerle yapılacaktı. Üçüncü evrede elenenler meydanı terk ettiklerinden, dördüncü evreye on altı yarışmacı ile devam edilecekti. Yarışmanın başladığını ilan eden meydancıbaşı elinde bir sepet elma olduğu halde alana geldi. Bu evrede savaşçılar meydancıbaşının yanına gelerek sağında duracaklar ve onun bütün gücü ile yukarı fırlattığı elmayı yere

Levent Şahverdi Arşivi

düşmeden havada vurmaya çalışacaklardı. Bu atış savaşçıların yalnız nişancılıklarını değil onların yay çekip ok atma hızlarını ve dikkatlerini de ölçeceğinden çok önemliydi. Meydancıbaşının ilan etmesi ile başlayan yarışma beklendiği gibi uzun sürmedi. Savaşçıların teker teker gelip yukarı fırlatılan elmaya yayı gerip nişan alıp bırakmaları yarım saatten az sürmüştü. Hakem heyetinin kararına göre altı yarışmacı elenirken on tanesi devam hakkı kazanmıştı. Meydancıbaşının sonucu ilan etmesi ile halkın coşkun alkışları arasında yarışmanın beşinci evresi başladı. Bu evrenin öncelikli amacı, ok atma hızının ölçülmesiydi. Bunun için savaşçılar teker teker meydana gelerek iki kişinin aynı anda yukarı fırlatacağı iki elmayı havada vuracaklardı. Seyirciler yarışmayı ilgi ve heyecanla izliyorlardı. Giderek evrelerin zorlaşması onların heyecanlarını da artırıyordu. Nihayet yarışma başladı.

On savaşçı teker teker meydana gelerek aynı anda yukarı fırlatılan iki elmayı vurmaya çalıştılar. Seyircilerin coşku ile izlediği yarışma kısa sürede sonuçlandı. Bahri Memlüklerden Sungur El Aşgar ile Baybars Bundukdari dışında diğer yarışmacıların hepsi elendiler. İzleyiciler bu iki Bahri Memlük'ü çılgınca alkışlarken, meydancıbaşı gür sesle altıncı evrenin başladığını ilan edince ortalık bir anda sessizliğe büründü. Herkes beş yıldan beri devam eden ve Mısır'ı bayram sevincine boğan bu yarışmaların altıncı evresini o güne kadar kimse kazanamamıştı. Yarışma, üç kişinin aynı anda yukarı fırlatacağı üç elmanın havada vurulmasından başka bir şey değildi. Yarışmacılar isterlerse geri çekilebilirlerdi. İzleyiciler böyle bir atışın imkânsızlı-

Levent Şahverdi Arşivi

ğına inandıkları için iki yarışmacının denememesi halinde bile onlardan hak ettikleri alkışı esirgemezlerdi. Sungur El Aşgar'ın bu evreyi alacağına gözü kesmedi. Bu nedenle, katılıp başarısız olmaktansa katılmamayı tercih etti. Baybars bu evreyi çok kolayca alabileceğine inanıyordu. Sadağından üç ok çekip ikisini sapından zemine dikey olarak avucunda tutarken üçüncü oku yayına yerleştirip, meydancıbaşının komutunu bekledi. Seyircilerde merak ve heyecan zirvedeydi. Bu kızıl saçlı Memlük'ün neler yapabileceğini merakla bekliyorlardı. Meydancıbaşı şaşkındı. Akıllı ve temkinli olduğunu düşündüğü Baybars'tan böyle bir hamle beklemiyordu. Başarısızlığı halinde ki buna kesin gözüyle bakıyordu, o ana kadar kazandığı itibarı da gölgelenebilirdi. Bu nedenle Baybars'a yaklaşarak yalnızca onun duyabileceği bir sesle, "Katılmak istediğinden emin misin Baybars? Bunu geçen yıl Kutuz da denememişti," deyince, Baybars sinirlendi.

"Ben Kutuz değilim, çabuk hedefi göster!"

Meydancıbaşının komutu ile göklere yükselen üç elmayı üç okun yakalamasını herkes nefesini tutarak izledi. O güne kadar Mısır ve Suriye'de kimsenin bilmediği bu tekniği başarıyla uygulayan Baybars'ı halk dakikalarca alkışlarken, Sultan bile heyecanlanarak, "Ben atış diye buna derim!" sözleriyle hayranlığını belirtirken, hemen arkasında oturan Aktay'a, "Bu atış tekniğini vakit geçirmeden talimgâhtaki ders listesine alın," dedi.

Aktay, "Başüstüne sultanım" derken yarışma olanca hızıyla devam ediyordu.

Baybars'ın başarısı herkesi memnun ederken, Kutuz

Levent Şahverdi Arşivi

renkten renge girmişti. Sevinmiş miydi, üzülmüş müydü belli değildi. Kalavun, Aktay'ın kulağına sessizce fısıldadı.

"Bilmem fark ettin mi? Oklar sanki elmalara değil de Kutuz'un kalbine saplandı."

"Haklısın, onun kendisinden üstün bir güce tahammülü olmadığını biliyorum."

Alkışlar dinmiş, meydancıbaşı yedinci evrenin başladığını ilan etmişti. Bu evre, seyirciler de dahil olmak üzere gücünü ve nişancılığını kanıtlamak isteyen herkese açıktı. Burada öncelikli hedef bilek gücünü kanıtlamaktı. Meydanda herkesin kolayca görebileceği bir masanın üstünde çelik bir yay ve ok bulunuyordu. Kaşgar'dan getirilen bu yayın, yıllar önce yaşamış Dukak isimli bahadır bir savaşçıya ait olduğu söyleniyordu. Kahire yarışmalarının beş yıllık tarihinde o yayı ilk geren Cezayirli Mahmut olmuştu. Fakat Mahmut yalnızca germiş, hedefi vuramamıştı. Şimdi bakalım bu zorlu yayı gerip hareketli hedefi vurarak bir ilki gerçekleştirecek yiğit çıkabilecek miydi? Yoksa meydan yine boş mu kalacaktı.

"Dukak'ın yayını gerebilecek yiğit var mı?" diye bağıran meydancıbaşının gür sesi alanda yankılanırken, Tunus'tan Hasan El Kebir, Yemen'den Abdullah Bin Anter ve Bahri Memlüklerden Baybars Bundukdari'den başka meydana kimse çıkmadı. Hasan El Kebir, öyle herkesin her zaman görebildiği alışıldık tiplere benzemiyordu. Geniş omuzları, iki metreye yakın boyu ve yüz kırk kilo ağırlığı ile bir insan irisiydi. Masaya yaklaşarak yayı eline alıp oku yerleştirdikten sonra bütün gücünü harcamasına rağmen, ancak yarısına kadar gerebildi. Bunu gören Abdullah Bin

Levent Şahverdi Arşivi

Anter yarışmaya katılmaktan vazgeçip alanı terk ederken meydan yalnız Baybars'a kalmıştı. Ortalıkta çıt yoktu. Herkes merakla bekliyordu. Sonucu tahmin etmekte zorlanıyorlardı. Baybars hızlı ve keskin bir nişancı olduğunu kanıtlamıştı ama acaba bileği Hasan El Kebir'in geremediği yayı gerebilecek kadar güçlü müydü?

Herkes sonucu heyecanla beklerken, Baybars masaya yaklaşarak bir süre gözlerini kapayıp dikkatini topladıktan sonra sol eliyle yayı sağ eliyle de oku alıp yaya yerleştirerek germeye başladı. Yavaş yavaş gerilen yaydan "tırın" diye bir ses yükseldi. Bu gerilen çeliğin çıkardığı sesti ve yayın bırakılmaya hazır olduğunu gösteriyordu. Bu arada yayın gerildiğini gören seyirciler coşmuştu. Herkes merakla meydancıbaşının elmayı atmasını bekliyordu. Çok geçmeden elmanın havada yükselmesi ile birlikte Baybars'ın bıraktığı okun onu yakalaması coşkulu kalabalığı iyice coşturdu. Sevinç çığlıkları ve alkışlarla meydan inim inim inlerken halkı ile aynı heyecanı paylaşan Sultan,

"Bu rekor kolay kırılmaz," diyerek Baybars'ı huzuruna kabul edip kendisini kutladıktan sonra hazinedarbaşını çağırarak ona yüz altın, bir takım elbise ve samur yakalı bir kaftan verilmesini emretti.

Okçuluk yarışmalarından sonra sıra kılıç oyunlarına gelmişti. Bu dalda yarışacak olanlar kılıç kullanmadaki ustalıklarını göstereceklerdi. Yarışmaya Mısır, Suriye, Arabistan, Kıbrıs, Malta, Kurtuba, Fas, Tunus, Cezayir ve Habeşistan'dan toplam otuz iki savaşçı katılmıştı. Yarışmanın bu bölümünde, meydancıbaşı ve meydan görevlileri yerlerini korurken, hakem heyeti değiştirilerek bu iş için eski kılıç ustalarından on beş kişi görevlendirilmişti.

Levent Şahverdi Arşivi

İzleyenlere heyecanlı dakikalar yaşatan kılıç oyunları tam üç gün devam etti. Çok zorlu ve kıran kırana bir mücadeleden sonra yirmi sekiz kişi elenirken Bahrilerden Baybars, Burcilerden Kamertay, donanma gücünden Aydoğdu ve Anadolu'dan Karakelle yarışmaya devam hakkı kazanmışlardı. Artık yarışmaların son evresine gelinmişti. Hakem heyeti ilk kapışmanın Karakelle ile Aydoğdu, ikinci kapışmanın ise Baybars'la Kamertay arasında yapılmasına karar vermişti. Daha sonra birinci ve ikinci yarışmanın galipleri kapışarak yılın en usta kılıcı belirlenecekti.

Karakelle, Konya'dan gelmişti. Boyu ortadan biraz uzun, kıvırcık saçlı, karakaşlı, kara gözlü bir Yörük delikanlısıydı. Kol, bacak ve göğüs kaslarının güçlü olduğu hemen belli oluyordu. Bacağını kaldırıp topuğunu hızla yere vurdu mu en sert zeminde bile günlerce kaybolmayacak iz bırakabilirdi. Bu sert topuk hareketi ile birçok hasmının kemiklerini kırmıştı. Onu asıl Karakelle yapan usta kafa vuruşlarıydı. Yakın dövüşte bir fırsatını bulup hasmına kafayı vurdu muydu adamın sırtüstü düşmemesi mümkün değildi. İşte Karakelle tam bu anda öldürücü darbeyi indirdi. Sırtüstü düşen hasmının geçici şaşkınlığından yararlanarak sağ ayağı ile adamın kılıç tutan bileğine bastırırken kendi kılıcını da onun gırtlağına dayardı. Artık hasmının yaşaması onun insafına kalmıştı.

Aydoğdu ise; uzun boylu, sağlam yapılı, sarışın ve çakır gözlü bir gençti. Boyun ve bilek çevresi çok kalındı. Her halinden pehlivan olduğu belli oluyordu. Kaşgar'da pehlivan bir babanın pehlivan oğlu olarak doğmuş, sonra Mısır'a gelerek Sulta'nın Memlükleri arasına katılmıştı.

Levent Şahverdi Arşivi

O artık usta bir savaşçıydı. Aydoğdu dirsek vuruşları ile ünlüydü. Yakın dövüşte aniden dönüp hasmının midesine indirdiği dirsekle onu olduğu yere oturturdu. Üstelik solaktı. Bu durum hasımlarının savunmasını zayıflatıyordu. Bazen bacağını hasmının ayak bileklerine dolayarak onu beklemediği bir anda yere düşürürdü. Pehlivanlıkta tırpan atma denilen bu usulü onun kadar iyi uygulayan dövüşçü pek azdı.

Bu iki zorlu yiğit tüm hasımlarını eleyerek karşı karşıya kalmışlardı. Sonunda seyircilerin merakla bekledikleri an geldi. Meydancının komutuyla her iki savaşçı kılıçlarını çekerek birbirlerine saldırdılar. Dövüş kıran kıranaydı. Kural yoktu, öldürmenin dışında her yol serbestti.

Sultan, bunun bir yarışma olduğunu, kullarının ve konuklarının birbirlerini öldürmelerini istemiyordu. Bu arada her iki yiğit birbirlerinin sert kılıç darbelerini ustaca karşılıyorlardı. Meydanda kılıç seslerinden başka bir şey duyulmuyordu. Herkes pür dikkat savaşçıları izliyordu. Karakelle bir ara hasmının sağ ayağına bir taban darbesi indirmeye çalıştıysa da bunu anında fark eden Aydoğdu, onun bu tehlikeli darbesinden kolayca kurtularak birkaç kez dirsek atmayı denedi, fakat başaramadı. Karakelle onun dövüşlerini izlediği için bazı hamlelerini önceden tahmin edebiliyordu. Dövüşçülerin her ikisi de zorluydu. Hem kılıçlaşıyorlar hem de birbirlerine kafa ve dirsek atmak için fırsat kolluyorlardı. Karakelle hasmının birkaç tırpan hamlesini atlatırken zorlanmıştı. Dövüş başlayalı neredeyse bir saat olmuştu. Taraflarda ise herhangi bir yorgunluk belirtisi yoktu. Karşılıklı kılıçlaşmalar devam

Levent Şahverdi Arşivi

ederken savaşçılar zaman zaman burun buruna geliyorlardı. Karakelle güçlü kolları ile sert vuruşlar yaparak hasmını bunaltırken, Aydoğdu ise onu sürekli tırpanlamaya çalışıyor ama bir türlü başaramıyordu. Bir ara nasıl olduysa Aydoğdu'nun dikkati dağılıp soldan açık verince, hep bu anı bekleyen Karakelle'nin sert bir kafa vuruşu ile yere yuvarlanırken dikkati dağılıp kılıcı elinden düştü. Karakelle hemen sert bir taban vuruşu ile hasmının kılıca uzanan bileğine bastırıp kılıcını onun gırtlağına dayayınca, hakem heyeti dövüşü durdurdu ve Karakelle'yi galip ilan etti.

Sıra Baybars'la Kamertay'a gelmişti. Kamertay Abazyalıydı. Uzun boylu, kumral saçlı, yeşil gözlü ve son derece yakışıklı, güçlü kuvvetli bir gençti. Tekmelerini ve pençesini kullanmada çok başarılıydı. Sol elini kaplan pençesi şekline getirip hasmının yüzüne destekli bir şekilde oturttu muydu, bu darbeye dayanacak savaşçı pek kolay bulunmazdı. Hasımlarının çoğunu bu yolla elemeyi başarmıştı. Ayrıca, tekmelerini çok seri ve ustalıkla kullanabiliyordu. Tekmelerinin hedefi genellikle hasmının yüzü ve midesiydi. Bu darbeyi alıp da ayakta duran görülmemişti. Halkın merakla beklediği dövüş nihayet meydancıbaşının işaretiyle başladı. Aynı anda alana gelen her iki savaşçı kılıçlarını çekerek birbirlerinin açığını kollamaya başladılar. Baybars, Kamertay'ın en çok çekindiği savaşçıydı. Diğer savaşçıların kullandıkları kılıç ve vücut oyunları sınırlıydı. Onları birkaç kez izlemekle tüm hünerlerini çözmek ve ona göre uygun savunma tekniği geliştirmek zor değildi. Ama Baybars her dövüşte farklı teknik uyguladığından onun hamlelerini önceden tahmin etmek zordu. Yine de

Levent Şahverdi Arşivi

onun ilk hamlesini atlatmayı başarmıştı. Kılıç şakırtıları meydanı çınlatırken, Kamertay tekme ve pençe için uygun bir anı kollamaya çalışıyordu. Bu kızıl saçlı Memlük kılıcını çok ustaca kullanıyordu. Onu pençe veya tekmeyle saf dışı etmesi gerekiyordu. Aksi halde yenmesi çok güç olacaktı. Kamertay, bunların hesabını yaparken Baybars bir anda hiç kimsenin beklemediği ve de anlayamadığı bir hamle yaptı. Kamertay'a tekme atması için ona arayıp da bulamadığı fırsatı verdi. Bu da yetmiyormuş gibi kılıcını da yere attı. Yalnız Kamertay değil, bütün seyirciler şaşırmıştı. Herkes nefesini tutup beklemeye başlarken Kamertay sağ tekmesini fırlattı. Baybars vücudunu kırk beş derece sola kaydırdı. Böylece hem adamın tekmesini boşa çıkarttı. Hem de usta bir el hareketi ile kendisine uzatılan ayağı kavrayıp sağ koltuk altına sıkıştırırken sol eliyle de hasmının kılıç tutan bileğini bükerek adamın kılıcını kendi gırtlağına dayadı. Abazyalı silahşor gırtlağına dayalı bir kılıçla tek ayaküstündeydi. Baybars'ın hafif sağa dönmesiyle ayağı kırılabilirdi. Ya da kılıcın gırtlağına saplanması işten bile değildi. Meydan meydan olalı böyle bir hamleye tanık olmamıştı. Alkış ve çığlık sesleri arasında hakem heyeti Baybars'ı galip ilan etti.

Artık yarışmanın son evresine gelmişler, meydan Baybars ve Karakelle'ye kalmıştı. İkisinden biri "Nil Savaşçısı" unvanıyla yılın dövüşçüsü ilan edilecekti. Karakelle yiğit olmasına yiğit, cesur olmasına cesurdu ama hasmı da öyle yabana atılacak biri değildi. Tarzı çok değişikti. Hamlelerini ve diğer hareketlerini önceden tahmin etmek mümkün değildi. Bazı savaşçılar onun gözlerine bakmamasını tavsi-

Levent Şahverdi Arşivi

ye etmişlerdi. Çelik bir yay gibi gergin kaşlarının altındaki keskin bakışlar, bir şiş gibi insanın kalbine saplanıyordu sanki. Ona dövüşten çekilip meydanı Baybars'a bırakmasını söyleyenler de vardı. Bu hareketin, yenilerek dövüşü kaybetmekten daha ehven olduğunu söylüyorlardı söylemesine de ona da adıyla sanıyla Karakelle demişlerdi. Benim diyen nice yiğitlere meydanı dar etmişti. Bir Kıpçak'ın sert bakışlarından korkup pes etmek ona göre değildi. "Ya devlet başa, ya kuzgun leşe," diyerek dövüşmeye karar verdi. Seyirciler sabırsızlanıyordu. Kahire yarışmalarının beş yıllık tarihinde böylesine heyecan ve coşku görülmemişti. Meydancıbaşı halkı daha fazla bekletmeden dövüşü başlattı. Silahşorlar kılıçlarını çekerek meydana çıktılar. Karakelle gözlerini kısıp kaşlarını çatarak, Baybars'a ilk hamleyi indirdi. Baybars kılıcı ile bu saldırıyı kolaylıkla karşıladı. Karakelle onun hamlelerini önceden tahmin edemiyordu. Bu nedenle dövüşün uzaması pek işine yaramazdı. Bir an önce elini çabuk tutup hasmını taban veya kafa vuruşu ile sersemletmesi gerekiyordu. Kılıç, ancak bundan sonra işe yarayabilirdi. Fakat Baybars'ın kolları uzun olduğundan onu kendine fazla yaklaştırmıyordu. Bu nedenle Karakelle'nin tüm taban ve kafa girişimleri boşa çıkıyordu. Şimdilik kılıçla idare etmek zorundaydı. İki eliyle tuttuğu uzun saplı kılıcını bütün gücüyle savurmasına rağmen, Baybars'ın onun hamlelerini tek eliyle zorlanmadan karşılamasına çok şaşırmıştı. Bahadır Dukak'ın yayını çeken bu acı kuvveti, ancak kafa darbesi ile defedebileceğini düşündüğünden, kızgın bir boğa gibi Baybars'ın etrafında dolanarak onun açığını bulmaya çalışırken, Baybars ani-

Levent Şahverdi Arşivi

den hücuma geçip seri kılıç darbeleriyle hasmını sıkıştırmaya başladı. Karakelle onun darbelerini karşılamak şöyle dursun izleyemiyordu bile Kendini kılıç darbelerinden korumak için geri geri çekilirken Baybars kılıcı ile havada birkaç kez daire çizdikten sonra zemine yatay doğrultuda savurduğu sert bir darbe ile hasmının kılıcı elinden fırlayarak beş on adım öteye düştü. Karakelle daha şaşkınlığını atamadan Baybars bir kaplan gibi rakibinin üzerine atlayarak onu yüzükoyun yatırıp, dizleri ile sırtından ve sağ kolundan, sol eli ile de kafasından bastırarak kılıcını boynuna dayadı. Artık ölüm Karakelle'nin ensesindeydi. Hakemler kurulu tüm meydanın çılgınca alkışladığı Baybars'ı dövüşün galibi ilan etti.

Her fâniye kolay kolay nasip olmayacak bu başarılar, Baybars'ın bölük komutanı olmasına yetti de arttı bile. Artık herkes onu Sultanın verdiği Rükneddin unvanı ile anıyordu. Bundan sonraki yönünü komutanlık yeteneği ve siyasetteki başarıları belirleyecekti. Şimdilik Aktay'ın mahiyetindeki komutanlardan biriydi. Kendisine Ravza Adası'nda bir oda verilmişti. Emrinde ise bir hizmetli ve bir at uşağı vardı. Aktay, Aybek, Kalavun ve Tarık Türkmani kendisini ilk kutlayanlardandı. Kutuz ise geç de olsa istemeye istemeye gelip başarılar dilemişti.

Levent Şahverdi Arşivi

21

Baybars arkadaşlarından ayrıldıktan sonra odasına gitti. O gün erken yatıp dinlenmek istiyordu. Kılıcını duvardaki yerine asıp, yatağına uzanırken, dış kapının sessizce açıldığını ve bir gölgenin süzülerek içeri girdiğini fark etti. Hemen yatağından kalkarak kılıcını astığı yerden alıp beklemeye başladı. Holde bulunan gölge aynı şekilde iç kapıyı da açtı ve içeriden sürgüledikten sonra ağır ağır ilerlemeye başladı. İyice yaklaşınca Baybars gelenin Kutuz olduğunu fark etti. Kutuz belden yukarısı çıplak, üzerinde açık mavi şalvarı ve elindeki kılıcıyla bu uzun saçlı Kıpçak'ı bir ara Antakya'da gördüğü ilk zaman heykellerine benzetirken, pişkin bir tavırla,

"Ne o, bir hoş geldin demek yok mu?"

"Hoş gelmedin ki!.."

"Bu kadar kaba olduğunu bilmiyordum."

Baybars bu söze kızmıştı.

"Gecenin bu saatinde birinin yatak odasına kedi gibi sessizce girmenin neresi hoş Kutuz?"

"Daha birkaç gün önce azat edildin. Bana ismimle hitap etmen için biraz erken değil mi?"

Levent Şahverdi Arşivi

Baybars öfkelenmişti.

"Sen kendini Nil Prensi mi sanıyorsun Kutuz? Kölelikte benden eski olman seni ayrıcalıklı yapmaz. Komutanlığa gelince bu iş bilek ve yürekle olur, kıdemle değil. Kendine güveniyorsan hodri meydan."

"Ben de buraya onun için geldim zaten."

"Ne için? Açık konuş."

"Seninle dövüşmek için."

"Benimle ne alıp veremediğin var?"

"Dün yendiklerinden bir alıp veremediğin mi vardı?"

"İşte burada yanılıyorsun onlar dövüş değil, yarışmaydı. Hiç kimsenin birbiriyle şahsi bir hesabı yoktu. Senin gibi birinin bunu anlaması gerekmez mi?"

Kutuz gayet sakin ve soğukkanlıydı.

"Bizimki de yarışma olacak. Yalnız bir farkla, bunu ikimizden başka kimse bilmeyecek."

"Kapıları bunun için mi kilitledin?"

"Evet, dövüşümüzü kimsenin görmesini ve bilmesini istemiyorum."

"Bu dövüş gerekli mi?"

"Evet."

"Neden peki?"

"Okçulukta benden üstün olduğunu gördüm ama kılıçta benden iyi olamazsın. Bunu kanıtlayacağım."

"Kime?"

"Kendime."

"Bu sana ne kazandıracak?"

"Kendime güvenim artacak. Sence bu az şey mi?"

"Ya yenilirsen?"

Levent Şahverdi Arşivi

"O zaman da kaderime kahredip bu utançla yaşamaya çalışacağım ama o bile şu an içinde bulunduğum ikircikli durumdan iyidir."

Kutuz'un bu sözleri Baybars'ı şaşırtmıştı. Artık ona kızmıyor, sadece acıyordu. Onun iyi bir hekime ya da derin bir hocaya ihtiyacı vardı. Ruhunu büyüklük hissi ve kıskançlık sarmalından kurtaramıyordu. Bu durum bir komutan için hoş bir şey değildi. Eğer ona yenilirse bu kez gurur ve kibre kapılıp, zalimleşme ihtimali vardı. Yok, eğer onu yenerse bu kez de küçüklük hissinden beslenen huzursuz ve geçimsiz biri olup çıkacaktı. Fakat her iki halinde şu an içinde yaşadığı çelişkili durumdan iyi olduğunu söylerken dedikleri doğruydu. Bu nedenle onunla dövüşmeyi yine onun iyiliği için kabul etmesi gerekiyordu. Yine de dövüşü kabul ettiğini söylemeden önce ona bir iki nasihatte bulunma gereğini duydu.

"Kutuz en büyük Allah'tır ve daima kazanan da odur. Biz beşeriz ve zayıfız. Çoğumuz nefsimize yenilerek heba olup gideriz de bunun farkına bile varamayız bazen. Bizim Kıpçak'ta 'El, elden üstündür ta arşa kadar' diye bir laf vardır. Ben bu yılın silahşoru oldum. Bu durum sonsuza kadar sürmez. Mutlaka benden üstün birileri çıkacağı gibi, ondan üstün birileri de çıkacaktır. Ayrıca koşulları belirlenmiş dürüst bir yarışmada kaybetmek bir utanç vesilesi değildir. Eğer öyle olsaydı savaşta düşman kılıcı ile ölen şehitlerimize yüce yaratan cennet vaat eder miydi?"

Kutuz bu bilgece laflardan etkilenmesine rağmen yine de dövüşmeye kararlıydı. Bunu fark eden Baybars, "Tamam, istediğin gibi olsun. Yalnız burada olmaz bütün

Levent Şahverdi Arşivi

koğuş başımıza toplanır. Bekle giyineyim. Mezarlığın arkasındaki düzlükte kapışırız," diyerek giyinip kılıcını kuşandıktan sonra mezarlığa doğru yürümeye başladılar.

Yaklaşık yarım saat kadar sonra durdular. Burası geniş bir düzlüktü. Fazla beklemeden kılıçlarını çeken iki komutan, birbirlerine saldırdılar. Baybars, Kutuz'un dövüş tekniğini beğenmişti. Ondan bu kadarını beklemiyordu doğrusu. Savunması çok güçlüydü. Saldırı tekniği ise Kamertay'ı hatırlatıyordu. Fakat ondan zayıftı. Kamertay'ın dirsek ve ayak hareketlerine Kutuz fazla dayanamazdı. Mısır'da onun kılıcının üstüne kılıç yoktur, derken biraz abartmış olmalıydılar. Belki de birileri iltifat etmişti. İltifat da olsa abartı da, kesin olan şu ki bunlar Kutuz'u şımartıp üstünlük hissine kaptırmış olmalıydı. Zavallı Kutuz! İstese şu an bir darbe ile kılıcını elinden alabilirdi ama onun ruhunu rahatlatmak için dövüşü biraz uzatayım derken, aradan iki saat geçti. Baybars süreyi daha fazla uzatmanın faydası olmayacağını düşündüğünden sert bir hareketle onun kılıcını düşürerek dövüşü bitirdi.

Kutuz kılıcını alıp kınına korken Baybars'a dostça sarılıp, "Beni kırmayıp bu karşılaşmayı kabul ettiğin için teşekkür ederim. Yenilmeme rağmen kendimi huzurlu hissediyorum," dedi.

Levent Şahverdi Arşivi

22

Mısır ve Suriye Sultanı Salih Necmeddin, Kahire'deki Kal'a-i Cebel'de ikamet ediyordu. Bu görkemli yapı hem kale hem de saray olarak tasarlandığı için, beyaz kesme taşlardan yapılmış, kalın ve yüksek duvarlarla çevrilmişti. Dört yönden dört ayrı kapı ile girilen surların sade ve mütevazı görünümüne rağmen, içerisi tam bir masal dünyası gibiydi. Surların çevrelediği dikdörtgen mekânı ortalayacak şekilde bina edilen ve kubbesi gümüş, alemi altın kaplamalı sarayın zarafeti, saltanatın heybetini ve ihtişamını yansıtıyordu.

Sarayın duvarlarında kullanılan kırmızı, yeşil ve siyah taşlarla damarlı mermer işçiliği çok başarılıydı. İç süslemelerinde ise yeşim, zümrüt, firuze gibi taşlar ve altın yaldızlar kullanılmıştı. Kapılardan saraya yirmi arşın eninde ve yüz arşın uzunluğunda her iki yanında yüksek ağaçların bulunduğu yollardan geçilerek gidilirdi. Doğu kapısından girilen yola, aslanlı yol deniliyordu. Bu yolda yirmişer adım arayla yalaklarını dörder aslan heykelinin taşıdığı yuvarlak havuzlar vardı. Bunların fıskiyelerinden çıkan sular yükselirken ve inerken değişik şekiller çiziyordu.

Levent Şahverdi Arşivi

Kısaca Kale-i Cebel, ışığın, suyun, çiçeğin, ağacın ve taşın mükemmel bir ahenk içinde buluştukları bir mekândı. Burası Mısır ve Suriye Sultanlığı'nın kalbi gibiydi. Bir bakıma İslam dünyasının nabzı burada atardı. Sarayın gündemi ise her zaman yoğundu.

Bütün önemli kararların alındığı ve çoğunlukla Sultan'ın başkanlık ettiği divan, sarayda toplanırdı. Divanın toplandığı kabul salonu, kareye yakın dikdörtgen şeklinde bir mekândı. Yerler duvardan duvara ipek halılarla kaplı kapı ve pencere doğramaları ise sedef kakmalıydı. Fildişi ve ceviz ağacından yapılmış hükümdar koltuğunun tam karşısında davetlilerin oturması için karşılıklı sedirler konulmuştu.

Günlerden haziranın on dördüydü. Sultan her zamanki gibi koltuğuna oturmuş, devlet ileri gelenleri ve komutanlar da kendileri için ayrılan sedirlerde yerlerini almışlardı. Vezir Fahreddin, Sultan'a göre sağdaki sedirin en başına oturuyordu. Sultan her ne kadar belli etmemeye çalışsa da sol ayağındaki yara kangrene dönüşmüştü. Durumu ise gittikçe kötüye gidiyordu. Bunlar yetmiyormuş gibi, ülkesi çok ciddi dış tehditlerle karşı karşıyaydı. O, bunları öncelikli sorun olarak görüyordu. Eğer ülkesinde birlik ve beraberliği sağlayabilirse dış düşmanların kolayca üstesinden gelebileceğine inanıyordu. Fakat Eyuboğullarının saltanat hırsı bitmek bilmiyordu. Eyyubi melikleri Mısır ve Suriye Sultanlığı için kıyasıya mücadele ederken, Sultan Salih Necmeddin ülkesinde birlik ve beraberliği sağlamak adına her çareye başvuruyordu. Meliklerin merkeze bağlılıklarını güçlendirmek için para basma ve hut-

Levent Şahverdi Arşivi

be okutma dışında onlara çok geniş yetkiler tanımış; fakat buna rağmen onların Kahire'yi ele geçirip sultan olma ihtirasının önüne geçememişti.

Bu kez de gündemde Halep Emiri Nasır Yusuf'un başını çektiği bir ayaklanma vardı. Sultan koltuğuna yaslanarak o güne kadar yaşadıkları sorunları hatırlatıp, izleyeceği politikalar hakkında bilgi verirken şunları söyledi:

"Komutanlarım ve emirlerim, İslam dünyasının gururu ve devletimizin kurucusu sultanlar sultanı Selahaddin Eyyubi öldükten sonra onun büyük ülkesi, Eyuboğullarının saltanat hırsı ile parçalanıp dağılmışken, birçoğunuzun da bildiği gibi gece gündüz demeden çalışıp zorlu mücadelelerden sonra ülkenin birlik ve bütünlüğünü yeniden sağlamayı büyük ölçüde başardım. Fakat ben her şeyin yolunda gittiğini düşünürken, Şam Emiri Salih İsmail, Kerek Emiri Nasır Davut ve Humus Emiri Mansur İbrahim saltanatımıza karşı birleşmişlerdi. Bunlar yalnız birleşmekle kalmamış Akka'daki Haçlı Kontluğu'nun yardımlarını da sağlamışlardı. İşin en üzücü yanı ise yardımlarına karşılık Kudüs'ü tamamen onlara vermeyi vaat etmişlerdi. Bu zor günlerde Kaymeriler ve Harezmilerle işbirliği yaparak düşmanlarımızı dağıtıp, ülkemizi bölünmekten kurtarmıştık. Aramıza yeni katılanların davamızı anlayabilmeleri için bunları hatırlatma gereğini duydum. Beni asıl üzen, ibret almadığımız için tarihimizin çok sık tekrar etmesidir. Bu günlerde Halep Emiri Nasır Yusuf'un yeniden bize karşı ittifak arayışları içinde olduğunu duydum. Vakit geçirmeden bir şeyler yapmazsak zor durumda kalabiliriz. Bu konu ile ilgili görüşlerinizi bekliyorum," diyerek konuşmasını bitirince ilk sözü Vezir Fahreddin aldı.

Levent Şahverdi Arşivi

"Sultanım, Nasır Yusuf size karşı başkaldırmakla cezayı çoktan hak etmiştir. Önce ona bir ihtar mektubu yazarak kendisini itaate davet edelim. Davetimize olumlu cevap verirse sorun yok demektir. Eğer olumsuz cevap alırsak, o zaman sefere çıkıp kendisine gereken dersi veririz."

Sultan, bu kez de Aktay'a, "Sen ne diyorsun?" diye sordu.

"Sultanım, Nasır Yusuf kendisine yeni müttefikler bulup güçlenmeden hemen üzerine gitmemiz gerektiğine inanıyorum."

Kutuz ve Aybek de benzer şeyler söyleyince, Baybars, "Sultanım, bu konuda görüş bildirmek için izninizi rica ediyorum," dedi.

Sultan, "Söyle seni dinliyorum," deyince, Baybars konuşmaya devam etti.

"Sultanım, kendisini güçlü hisseden her Eyuboğlu'nun Kahire tahtına oturmak istemesi kaçınılmazdır. Bu mücadeleyi, hanedanlık sistemine dayalı saltanat hukukunun doğal sonucu saymak gerekir. Yapılan mücadelede kazanan taraf güçlü olduğu için halk da ona biat eder. Yakın tarihimiz bunun örnekleriyle doludur. Kısaca söylemek gerekirse saltanat güçle kazanılır ve güçle korunur. Nasır Yusuf kendisini güçlü hissetmemiş olsaydı, böyle bir harekete cesaret edemezdi. Onu uyarmak için mektup yazıp cevap beklemek bize vakit kaybettirir."

"Peki ne yapmamızı önerirsin?"

"Tabii ki Halep'e askerî bir harekât başlatmamız gerekir. Bunun için en az kayıp ve kesin zaferle sonuçlanabilecek bir plan yapmalıyız."

Levent Şahverdi Arşivi

"Böyle bir planın var mı?"

"Evet sultanım."

"Anlat seni dinliyorum."

Baybars inandırıcı bir ses tonuyla anlatmaya başladı.

"Kahire ve Halep arasında bazı ufak Haçlı kaleleri vardır. Bunların en güçlüsü ise Askalan'dır. Üç bin asker tarafından korunmaktadır. Bizim bunları gerimizde bırakarak Halep seferine çıkmamız askerî bir hata olur. Bu nedenle seferden önce güvenliğimiz açısından bu kaleleri almamız gerekir. Eğer Müstahkem Askalan'ı düşürürsek diğerleri kendiliğinden teslim olurlar."

"Dediklerin doğru, Askalan güçlü ve iyi korunan bir kaledir. Onu düşürebilirsek savunması zayıf diğer üç kaleyi ele geçirmek, senin de düşündüğün gibi çok kolay olur. Yalnız onu ele geçirmek pek kolay değildir. Bizi aylarca uğraştırabilir. Oysa o kadar vaktimiz yoktur."

"Sultanım, Askalan'ı iki günde ele geçirebiliriz."

"İki günde mi, nasıl?"

Baybars planını ağır ağır anlatmaya başladı.

"Kahire ile Halep arasında Askalan'dan önce üç tane küçük hisar var. Buralar Haçlıların keşif amaçlı yaptırdıkları ileri karakollardır, savunmaları ise çok zayıftır. Her birinde otuz kırk tane asker bulunmaktadır. Bunlardan sonra gelen Askalan'ın çok iyi korunduğunu hepimiz biliyoruz. Kalenin yaklaşık bir fersah batısındaki arazi hem engebeli hem de ormanlıktır. Demek istediğim pusu için çok elverişlidir. Bizim yapacağımız ise çoktandır unutulmuş eski bir savaş hilesine başvurmaktır. Önce yüz katarlık bir kervan dizeceğiz. Yükü; kaledekilerin çok ihtiyaç duydukları

Levent Şahverdi Arşivi

yay kirişi, ilaç yapımında kullanılan çeşitli ecza ve baharatlar, kumaşlar, eğer ve koşum takımları ve kölelerden oluşan bu kervan Anadolu'dan gelip Askalan'dan geçiyormuş gibi yapacak. Kervancı, hizmetliler ve köleler, aslında bizim kılık değiştirmiş savaşçılarımız olacaklar. Bu arada en az beş bin kişilik kuvvetlerimiz ise batıdaki pusu yerinde saklanırken, bin kişilik az bir kuvvetle kaleye saldıracağız. Kalede üç bin asker var. Bizim sayımızı az gördüklerinden kolay bir zafer kazanmak için burçlardaki nöbetçiler hariç hepsi kaleden çıkarak bize saldıracaklar. Biz ise biraz çarpıştıktan sonra yenilmiş gibi yapıp batıya doğru kaçarken onlar da peşimize takılacaklar. Biz onları pusu yerine yaklaştırırken kervancı ve köle kılığındaki savaşçılarımız da kaledeki çok az sayıda nöbetçileri etkisizleştirip duruma hâkim olacaklar."

Baybars'ın anlattıkları Sultan'ı da çok heyecanlandırmıştı. Sultan, Fahreddin'e, "Planı nasıl buldun?" diye sordu.

"Bence mükemmel sultanım."

"O zaman hemen başlayalım."

Sultan, komutanlar arasındaki iş bölümünü bizzat kendisi yaptı. Kervanın dizilmesi görevini Fahreddin'e, kaleye saldırarak düşmanı pusu yerine çekme görevini Baybars'a verirken Aktay, Aybek ve Kutuz da pusuda bekleyeceklerdi. Komutanlar plan gereği rollerini başarı ile uyguladılar. Değerli mallarla yüklü kervanın gelişi kalede memnunlukla karşılanmıştı. Kervancılar kaleye sorunsuzca yerleşip, hem mallarını pazarlıyor, hem de keşif yapıyorlardı. Kalede toplam on burç ve iki kapı vardı.

Levent Şahverdi Arşivi

Kapılarda beş burçlarda ise ikişerden toplam otuz nöbetçi bulunuyordu. Oysa kaleye sızan İslam kuvvetlerinin sayısı yüz kişiyi geçiyordu. Savaş başlayıp da askerler kaleden çıkınca, kimlerin hangi burçları ve kapıları ele geçirecekleri belirlenmişti. O gece sorunsuz geçti. Fakat güneşin doğuşuyla birlikte burçlardaki nöbetçiler borazanlarla saldırıya uğradıklarını bildirince herkeste bir telaş başladı. Askerler silahlanıp burçlara koşarken kale komutanı Kont Alfonso, büyük burca çıkıp aşağı baktı. İki yüzer kişilik beş süvari bölüğünün kale önünde beklediklerini gördü. Bunların bazıları ise alevli oklarla kale kapılarını yakmaya çalışıyorlardı. Kont önce telaşlandı, fakat dikkatlice bakınca saldırganların beş bölükten fazla olmadığını görüp rahat bir nefes aldı. Kalede düşmanlarının üç katı kadar asker vardı. Hepsini imha edip onlara esaslı bir ders verebilirdi. Ayrıca kazanacağı bu zafer kendisini Avrupa'da saygın bir konuma da ulaştıracaktı. Hemen komutanlarını toplayarak, "Düşmanın tamamı bizim üçte birimiz kadardır. Bu fırsat her zaman ele geçmez. Tam bir imha savaşı yapacağız. Yalnız komutanlarını sağ istiyorum. Şimdi birliklerinizin başına geçin. Hücum borusuyla birlikte burç ve kapı nöbetçileri hariç hepimiz saldırıya geçeceğiz," dedi.

Hazırlıklarını çok çabuk tamamlayan Haçlılar, komutanın kapılardan çıkarak saldırıya geçtiler. Taraflar arasında zorlu bir savaş başladı. İslam askerleri üstün düşman gücü karşısında fazla tutunamayacaklarını anlayınca batı yönünde kaçmaya başladılar. Baybars ve askerleri kaçarken ok menzili dışında kalmaya çalışıyorlardı. Bu planlı kaçış yaklaşık yarım saat kadar devam etti. Tam pusu yeri-

Levent Şahverdi Arşivi

ne yaklaşınca Baybars'ın bir işaretiyle, birlikler sola doğru yay çizerek düşmanı arkadan çevirmeye çalışırken, Aktay, Kutuz ve Aybek'e bağlı kuvvetlerin de pusudan çıkarak savaşa katılmaları düşman tarafında şaşkınlık yarattı. Geç de olsa tuzağa düştüklerini anlamışlardı. İki saat gibi çok kısa sürede Haçlılar tamamen imha edilmiş, Komutan Alfonso, bizzat Baybars tarafından öldürülmüştü.

Kazandıkları bu zaferden sonra kaleye yönelen İslam kuvvetleri büyük burçta kendi sancaklarının dalgalandığını gördüler. Bu kervancıların da işlerini başarıyla yaptıklarını gösteriyordu. Çok geçmeden Kahire ve Askalan arasındaki hisarlar savaşsız teslim oldular. Artık sıra Halep'i kuşatarak Nasır Yusuf'a gereken dersi vermeye gelmişti. Kalavun'un getirdiği zafer haberinden çok memnun olan Sultan emeği geçenleri ve yararlılık gösterenleri tek tek kutlayarak onları değerli hediyelerle ödüllendirdi.

Levent Şahverdi Arşivi

23

Sultan'ın yaşadığı zafer sevinci ne yazık ki fazla uzun sürmedi. Papa'nın Kudüs'ü almakla görevlendirdiği Fransa Kralı IX Lui'nin elli bin kişilik bir ordu ile Akka'ya gelmesi İslam dünyasında büyük bir şaşkınlık yarattı. Çok geçmeden Kral'ın hiç zorlanmadan Dimyat'ı ele geçirmesi ise Kahire'nin gündemini bir anda değiştirdi. Bu gelişmeler nedeniyle Sultan durum değerlendirmesi yapmak için komutanlarını saraya davet ederken, kendisi de rahatsızlığına rağmen güçlükle gelip tahtına oturdu ve bütün gücünü toplayarak konuşmaya başladı.

"Değerli komutanlarım ve emirlerim! Son gelişmeleri hepiniz biliyorsunuz. Hiç beklemediğimiz bir anda ciddi bir tehlike ile karşı karşıya kaldık. Benim hastalığım da işin tuzu biberi oldu. Ama sizler gibi değerli komutanlarımın varlığı, üzüntümü biraz olsun hafifletiyor. Benim en büyük kaygım Halep Emiri Nasır Yusuf'un Haçlılarla ittifak yapma ihtimalidir. Şimdi doğabilecek her türlü olumsuzlukları da hesaplayarak neler yapmamız gerektiğine karar vermeliyiz," diyerek vezirine, "Bir önerin var mı Fahreddin?" diye sordu.

Levent Şahverdi Arşivi

"Sultanım, öyle görünüyor ki iki cepheli bir savaşa hazır olmamız gerekecek. Biz daha önce de buna benzer nice badireler atlattık. Allah'ın izniyle bunu da atlatacağımıza inancım tamdır."

Sultan bu kez de güçlü komutanlarından Aktay'a, "Bu konuda sen ne düşünüyorsun?" dedi.

Bahri Memlüklerin bilge komutanı Aktay, kendilerini bu karmaşık durumdan kurtarabilecek, güvenilir bir yol belirleyememenin sıkıntısı içinde, "Sultanım, ne yazık ki Fahreddin'in önerilerinden başka bir çözüm yolu göremiyorum. Orduyu iki cepheli bir savaşın icaplarına göre hazırlamamız gerekiyor," diyerek sözlerini bitirince Sultan, bu kez de zekice planladığı bir harekâtla Müstahkem Askalan'ın düşmesini sağlayan Baybars'a döndü.

"Bu zorlu mücadelede işimizi kolaylaştıracak bir önerin var mı Rükneddin?"

Rükneddin, namı diğer Baybars, saygılı bil dille cevap verdi.

"İki cepheli bir savaşı tek cepheye indirmemiz mümkündür sultanım."

"Nasıl?"

"Halep Emiri Nasır Yusuf'un tarafsız kalmasını sağlamakla."

"Peki, bunu nasıl yapacağız?"

"Sultanım, Nasır Yusuf size karşı ayaklanırken, Humus Emiri Mansur İbrahim'in desteğini almıştı. Fakat Mansur İbrahim'in öldüğünü, yerine geçen oğlunun ise size bağlılık yemini ettiğini hepimiz biliyoruz. Şu an müttefiksiz kalan Nasır, sizin gazabınızdan korkuyor. Ona;

Levent Şahverdi Arşivi

mevki, makam ve yaşam güvencesi verilirse, size karşı Haçlılarla bir ittifaka yanaşmaz. Çünkü herkes gibi o da Haçlıların güvenilir müttefikler olmadıklarını biliyor. Eğer biz onun kalbindeki korkunun büyümesine izin verirsek, korkarım onu kendi ellerimizle Haçlıların kucağına atmış oluruz."

"Yusuf'a güven vermek biraz zor değil mi? Diyelim ki ben ona bir mektup yazarak kendisini affettiğimi söyledim. Muhtemeldir ki o buna inanmayacak tersine bir tuzak olduğunu düşünerek daha çok korkacaktır. Yanlış mı?"

"Hayır sultanım, sözleriniz kelimesi kelimesine doğru ama siz ona mektup yazmayacaksınız ki..."

"Peki ne yapabileceğimi düşünüyorsun?"

"Sultanım, Nasır Yusuf'un güveneceği ve reddedemeyeceği bir isim arabuluculuk yapıp size kefil olursa, ancak bu şekilde o korkusunu yenerek kendini güvencede hisseder."

"Peki, böyle birini tanıyor musun?"

"Evet sultanım."

Bu sözler divana katılanlar da heyecanla karışık bir merak uyandırmıştı. Baybars, açıkça Yusuf'un Sultan'a değil de ona kefil olabilecek birine güvenebileceğini söylüyordu. Böyle birinin olması mümkün müydü? diye düşünmeye kalmadan Sultan, "Kimdir bu adam?" diye sordu.

"Halife hazretleridir, sultanım."

Bu sözler divana katılanları hem şaşırtmış, hem de çok rahatlatmıştı. Çünkü Baybars tastamam doğru şeyler söylüyordu. Halife hazretleri, hukuken tüm İslam emir ve sultanlarının üstündeydi. Yusuf'un onun kefaletine karşı dur-

Levent Şahverdi Arşivi

ması ise mümkün değildi. Sultan hazretlerinin ise halifeye verdiği sözü bozmayacağını herkes biliyordu. İslam hukuku ile ilgili bu kadar açık seçik bir kuralı hatırlayamamanın şaşkınlığı içindeydiler. Sultan üzerinden ağır bir yük kalkmış gibi hissediyordu kendini. Oturumu açarken yüzünde beliren hüzünlü ifade yerini hafif bir tebessüme bırakmıştı. Baybars'a, hitaben, "Allah zihnini açık etsin Rükneddin, önerini çok yerinde ve mantıklı buldum," dedi.

"Yalnız bu kadar değil sultanım, sizin için önemsiz bazı vergileri kaldırmanız vilayetlerde önemli bir rahatlama sağlayacağı gibi, kısa ve orta vadede muhtemel ayaklanma teşebbüslerini de önleyecektir."

Sultan'ın yüz ifadeleri bu önerinin de kabul edildiğini gösteriyordu. Yine de vezirine, "Sen ne dersin Fahreddin?" diye sordu.

"Sultanım, Baybars'ın her iki önerisi de makul ve mantıklı. Eğer iç ayaklanmalardan emin olursak Allah'ın izniyle Haçlıların üstesinden geliriz."

Öneriyi diğer komutanlarda onaylayınca Sultan Salih Necmeddin, Vezir Fahreddin başkanlığındaki bir heyeti Halep'le Mısır'ın arasını bulmak için değerli hediyelerle birlikte Bağdat'ta oturan Halife Mustasım'a gönderdi.

Çok geçmeden Halife'nin aracılığıyla Halep Emiri Nasır Yusuf'un korkusu giderildiği gibi, yaşam ve makam güvenliği de sağlandığından onun Haçlılarla olası bir ittifakı da önlenmiş oldu. Ayrıca Sultan'ın, yayınladığı bir fermanla bazı vergileri kaldırdığını açıklaması ise beklendiği gibi eyaletlerde çok olumlu karşılandı. Böylece alınan ekonomik ve siyasî önlemlerle içeride güvenliği sağlayan

Levent Şahverdi Arşivi

Sultan, bütün gücüyle Haçlılarla yapacağı mücadeleye yöneldi. Kahire'nin korunması için Saltanat Naibi Ali Bin Hüsameddin'i görevlendirip kendisi de yürüyemeyecek kadar hasta olmasına rağmen, veziri ve komutanları ile beraber yola çıkarak karargâhını Eşmumtanah'da kurdu. Ağır hasta olduğundan hekimbaşı ile birlikte eşi Şecereddür'ü de yanına almıştı. Sultan bir süre Eşmumtanah'da kaldı. Fakat burasının yeterince güvenlikli olmadığı anlaşıldığından karargâh kalın ve yüksek surlarla korunan Mansura'ya nakledildi.

Tamamına yakını Memlüklerden oluşan Mısır ordusu, savaş koşullarının gerektirdiği hazırlıkları noksansız yapmaya çalışıyordu. Her bölük plan gereği kendilerine ayrılan yerde çadırlarını kurup gerekli önlemleri almıştı. Ayrıca nöbetçiler artırıldığı gibi karakol ve keşif faaliyetleri de sıklaştırılmıştı.

Sultan'ın sağlık durumu ise hiç iyi değildi. Mansura'ya gelişinin üçüncü günü iyice fenalaşmış, ayağa kalkmak şöyle dursun oturamaz hale gelmişti. Sürekli sırt üstü yatıyordu. Ağrıları çok fazlaydı. Birkaç gün sonra zaten yüksek olan ateşi iyice yükselmişti. Hekimler hastanın ateşini bir türlü düşüremiyorlardı. Zaman zaman bilincini kaybedip sayıkladığı oluyordu. Sonunda hekimbaşı diğer hekimlerin de görüşünü alarak Sultan'ı yaşatmak için kangren olan ayağını kesmeye karar verdiler. Eğer bu müdahale yapılmazsa ölüm kaçınılmazdı. Sultan'ın bilinci yerinde olmadığı için, hekimbaşı durumu eşi Şecereddür'e bildirerek onun onayını aldıktan sonra müdahaleyi gerçekleştirdi. İlk gün ateşi biraz yüksekti. İkinci gün düşmeye

Levent Şahverdi Arşivi

başlamış ve bilinci açılmıştı. Şecereddür sürekli başucundaydı. Fakat ertesi gün öğleden sonra aniden fenalaşarak eşinin kollarında yaşama veda etti.

Levent Şahverdi Arşivi

24

Şecereddür çok güçlü ve soğukkanlı bir kadındı. Kendisini doğabilecek her türlü olumsuzluklara ruhen hazırlamıştı. O gün üzerinde krem rengi bir elbise ile açık mavi pelerini vardı. Kahverengi örgülü saçları beline kadar iniyordu. Kaşları kalemle çizilmiş gibi düzgündü. Uzun kirpiklerin süslediği iri ela gözlerinde derin bir hüzün vardı. Başında altın pullarla süslü kırmızı bir bone üzerine attığı mavi tül, pelerini ile uyum sağlamıştı. Yüzünü göğüslerine kadar kaplayan beyaz şeffaf peçe onun eşsiz güzelliğini saklamada yetersiz kalıyordu. Konuşmaları hükmedici ve bakışları etkileyiciydi. Zekâsı, insan ruhuna hitabeden ikna edici sözleri ve eşsiz önsezisi ile Sultan'ı öylesine etkilemişti ki birçok karısı ve cariyesi olmasına rağmen ondan başka kimseyi gözü görmüyordu. Onu hep yanında bulundururdu. Divan konuşmalarını bile kafes gerisinden izlemesine izin vermişti. Bazen divandan sonra alınan kararları onunla tartışır ve birçok kararı onun görüşleri doğrultusunda değiştirirdi. İşin en ilginç yanı, bu şekilde değiştirilen kararların çoğunlukla olumlu sonuçlar vermesiydi. Bu durum onun siyasetteki ağırlığını artırmıştı.

Levent Şahveren Arşivi

O herhangi bir kadın değildi. Ülkenin genel siyasetini ve bu siyasetin belirlenmesinde etkili olanların zayıf ve güçlü yönlerini çok iyi tanıyordu. Sıradan bir cariye iken ona asalet katarak Şecereddür yapan Sultan kocasıydı. Fakat ne yazık ki onu kaybetmişti. Sarayda dosttan çok düşmanı vardı. Eşinin diğer hanımları ve cariyeleri ellerinden gelse kendisini bir kaşık suda boğacaklardı. Zamanın neler getirip neler götüreceğini oturup beklemeye niyeti yoktu. Zamanı yönlendirmeli ve gerekirse onu değiştirmeliydi. Bu düşünceler içinde kocasının yattığı odanın perdelerini çekip dışarı çıkarak kapıyı kilitledikten sonra nedimelerine, "Sultan hasta, kimseyle görüşmek istemiyor. Dinlenmesi gerek. Buraya kimseyi almayın," diyerek kabul salonuna inip nöbetçilerden birini göndererek Vezir Fahreddin'i çağırttı.

Haberi alır almaz hemen kabul salonuna gelen Fahreddin, onun üzüntülü halini kocasının rahatsızlığına yorumlamış, Sultan'ın ölmüş olabileceğini aklına bile getirmemişti.

Kendisini ayakta karşılayan Şecereddür'e, "Beni emretmişsiniz efendim," deyince, Şecereddür üzgün bir sesle, "Fahreddin, Aktay, Kutuz, Aybek ve Baybars'ı alıp hemen buraya gel, çok önemlidir," dedi.

Fahreddin, hanımının hükmedici ifadelerine alışık olduğu için, "Baş üstüne," diyerek odadan ayrılıp, beş on dakika sonra istenen dört komutanla birlikte kabul salonuna geldiler.

Şecereddür yanındaki sedirde onlara yer gösterdikten sonra kendisi de karşılarına geçerek oturdu. Ortalıkta de-

Levent Şahverdi Arşivi

rin bir sessizlik vardı. Lafa nasıl başlayacağını düşünürken Farüziddin Aktay, "Sultanımızın sağlığı iyi midir efendim?" diyerek sessizliği bozdu.

Aktay'ın sorusu üzerine üzgün olmasına rağmen metanetini koruyan Şecereddür, "Sultanımızı kaybettik! Hepimizin başı sağ olsun," diyebildi.

Haber vezir ve komutanlar üzerinde soğuk duş etkisi yaratmıştı. Sultan'ın hastalığına alışmışlardı ama onun ölebileceği hiçbirinin aklına gelmemişti. Herkes şaşkınlık içinde önüne bakıyor, kimse bir şey söyleyemiyordu. O güne kadar gündemi hep Sultan belirlerdi. Kendileri de onun isteği üzerine görüşlerini açıklarlardı. Şimdi ise duruma belirsizlik hâkimdi. Memlük komutanlar kendilerini boşlukta hissederken, kendini ilk toplayan yine Şecereddür oldu. Kendinden emin, güven verici ve otoriter bir sesle konuştu.

"Emirler, kendinizi toparlayın, bu fani dünyaya gelen herkesin bir gün ölecek olması kaçınılmazdır. Sultanımız şimdi ebediyet âlemine intikal etmiştir. Makamı cennet olsun. Fakat o ebediyete doğru yürürken bize emanet ettiği büyük ülke ciddi bir tehdit altındadır.

Düşman tam karşımızda bulunuyor. Sultan'ın ölümü duyulursa bu durum Allah korusun asker arasında panik ve kargaşaya neden olabilir ve üstesinden gelemeyeceğimiz sorunlar yaşayabiliriz. Şu an Sultan'ın ölümünü bizler ve hekimbaşı olmak üzere toplam yedi kişi biliyor. Onun ölümünü şimdilik gizli tutmamız ülkemizin hayrınadır.

Sultan ölmeden önce bana, Hasankeyf Valisi oğlu Turan Şah'ı veliaht atadığını, Fahreddin'i ordu komutanı ve

Levent Şahverdi Arşivi

Aybek'in de komutan yardımcılığına getirilmesini vasiyet etmişti. Şimdi bize düşen görev, onun vasiyetini yerine getirmektir. Aktay sen uygun bir ekip hazırlayıp Turan Şah'ı çağırmak üzere Hasankeyf'e gönder. Bu arada Fahreddin de asker ve emirlerinden Turan Şah'ın veliahtlığına biat alırken, yeni komutan ve yardımcısına da bağlılık yemini edilsin."

Bir süre önüne bakıp sustuktan sonra, "Fahreddin, Turan Şah'ın buraya gelmesi ne kadar zaman alır?" diye sordu.

"Yaklaşık bir ay efendim."

"Tamam, o zaman bizim yapacağımız şey Turan Şah gelinceye kadar Sultan'ın ölümünü gizli tutmaktır. Bu nedenle gece yarısından sonra cenazeyi gizlice Cezire Kalesi'ne nakledeceğiz. Herkese de Sultan'ın hasta olduğunu, bir süre rahatsız edilmemesi gerektiğini söyleyeceğiz. Devlet ve ordu işlerini de Fahreddin'in yazdırıp benim Sultan'ın mührü ile mühürlediğim fermanlarla yöneteceğiz," dedikten sonra, "Başka bir fikri olan var mı?" diye sordu.

Kimse bir şey söyleyecek durumda değildi. Şecereddür'ün önerileri de o an herkese çok mantıklı gelmişti. Bu nedenle alınan kararlar hemen uygulanmaya kondu. Fahreddin, komutan ve emirlerden gerekli biat ve bağlılık yeminleri alırken, Şecereddür de Sultan'ın mührünü kullanıp imzasını taklit ederek yayımlattığı fermanlarla durumu idare etmeye başladı.

Şimdilik her şey yolunda gibiydi. Savaş hazırlıkları olması gerektiği şekilde devam ediyordu. Askerlerin talim ve eğitiminde bir aksama yoktu.

Levent Şahverdi Arşivi

Günler bu şekilde akıp giderken Turan Şah'ın gelmesinden bir gün önce Baybars, Aktay'ı ziyarete gitmişti. Odasındaki sekiye sırtını yaslamış, düşünceli bir şekilde oturan Aktay, Baybars'a, "Hoş geldin," diyerek, yanında ona yer gösterdi.

Her iki komutan çok iyi anlaşıyorlardı. Birbirlerine karşı güvenleri sonsuzdu. Biraz hoş beş ettikten sonra Baybars ona, "Canını sıkan bir şey mi var?" diye sordu.

"Bunu da nereden çıkarıyorsun."

"Bilmem, birkaç gündür dalgın görünüyorsun," deyince Aktay, Baybars'a dikkatle bakarak, "Bana kalırsa senin de içini kemiren bir şeyler var. Yanılıyor muyum yoksa?" dedi.

"Hayır yanılmıyorsun. Sultan'ın ölümünden sonra hiçbir şeyin eskisi gibi olmayacağı, fırtınalı bir hayatın bizi beklediği hissinden kendimi kurtaramıyorum."

Aktay derin bir iç çekerek, "Al benden de o kadar..." deyince, Baybars, "Haydi benimki sadece bir his diyelim. Ya senin kötümser olmanı gerektirecek somut bir nedenin var mı?"

Aktay arkadaşının sorusuna cevap vermeden önce ona başka bir soru sordu, "Şecereddür'ü nasıl buluyorsun?"

"Onu sen benden daha iyi tanırsın. Ama madem soruyorsun söyleyeyim; Şecereddür kadına benziyor ama soğukkanlılıkta, cesarette ve tedbirde benim diyen erkeğe taş çıkartır. Şu ana kadar kocasının yokluğunu kimseye aratmadı."

"Bunlara katılıyorum ama yine de onunla ilgili şüphelerim var."

Levent Şahverdi Arşivi

"Şüphelerinin mantıksal bir nedeni var mı?"

"Evet."

"Rica etsem anlatır mısın?"

"İyi dinle öyleyse," diyerek ağır ağır anlatmaya başladı.

"Saray Naibi ve Sultan'ın sır kâtibi Hüsameddin Bin Ali'yi biliyorsun. Onunla aramız çok iyidir. Birbirimizden gizlimiz saklımız yoktur. Ayrıca ailece de görüşürüz. Geçen hafta bana söylediği özel bir sır şimdi kurt olup içimi kemiriyor."

"Bana açıklamanda sakınca var mı?"

"Hayır, sen benim güvendiğim sayılı dostlarımdan birisin," diyerek konuşmasına devam etti.

"Hüsameddin Bin Ali'nin bana anlattığına göre Sultan Salih Necmeddin, karısı Şecereddür'ün yanında kendisine sözlü vasiyetini açıklarken, oğlu Turan Şah'ı veliaht olarak atamadığını, ölümü halinde ülke yönetiminin doğrudan Halife Müstasım Billah'a teslim edilmesini söylemişti. Şimdi sana soruyorum, Sultan bir hafta içinde düşüncelerini değiştirmiş olabilir mi?"

"Zannetmiyorum."

"Öyleyse Şecereddür ne yapmak istiyor?"

"Ne yapmak istediği açık değil mi?"

"Senden dinlemek istiyorum."

"Aktay, Şecereddür yalnızca güzel bir kadın değildir. O güce âşık bir kadındır; yalnız güç kendisinde olmalıdır. Onun olmayan gücü o tehdit olarak görür. Birçok erkekte de bulunan bu özelliğinden dolayı onu suçlamıyorum. Amacım bir durum tespiti yapmaktır. Onun emir verme ve

Levent Şahverdi Arşivi

hükmetme ihtirası uğruna yapamayacağı şey yok gibidir. Şimdiye kadar bu arzularını kocasını kullanarak gerçekleştiriyordu. Eğer Müstasım Billah ülke yönetimine getirilecek olursa onu istediği gibi yönlendiremeyeceğini çok iyi biliyordu. Turan Şah'ı, Fahreddin'i ve Aybek'i kolayca etkileyebileceğini düşündüğünden bu vasiyet hikâyesini uydurmuştur. O seni, beni ve Kutuz'u kolay kolay etkileyemeyeceğinin farkındadır.

Ordu komutanlığını senin gibi başarılı bir askerden alıp Fahreddin'e vermesi nasıl açıklanabilir? Ömrünü sarayda tüketmiş eski bir harem ağasından komutan olur mu?"

"Baybars ben de aynı şeyleri düşünüyorum. Yanılmış olmayı çok isterdim."

"Canını sıkma birkaç güne kadar Turan Şah gelir. Bekleyip görelim," diyerek Aktay'a veda edip ayrılırken gece hayli ilerlemişti.

Levent Şahverdi Arşivi

Levent Şahverdi Arşivi

25

Mansura'daki birlikler karargâhta sabah talimini yaparken, bir manga askerin Fetek Yolu'ndan tozu dumana katarak kendilerine doğru geldiklerini gördüler. Gelenler hiç kimseyle konuşmadan doğruca komutan Aktay'a çıkarak Turan Şah'ın yaklaştığı haberini verince, durumdan Şecereddür'ü ve Fahreddin'i haberdar eden Aktay, hemen beş bölükten oluşan bir tören kıtası hazırlayarak Fahreddin'le birlikte yeni sultanı karşılamaya çıktılar. Epey yol aldıktan sonra Turan Şah maiyetiyle beraber görününce de, askeri ikişerli sıra halinde selam durumuna getirip beklemeye başladılar.

Aktay, on beş yıl önce atabekliğini yaptığı sevimli çocuğu merak ediyordu. Bu arada Turan Şah da iyice yaklaşmıştı. Uzun boylu, yağız bir gençti Turan Şah. Üzerinde lacivert bir pantolon, beyaz bir elbise ile kırmızı bir pelerin vardı. Simsiyah düz saçları beyaz sarığının altından omuzlarına dökülmüştü. Dudaklarına alaycı bir gülümseme hâkimdi. Bakışlarından küçük dağları ben yarattım dercesine gurur ve kibir akıyordu. Başta danışmanları Cemaleddin Yağmur ve Şerefüddin Faizi olmak üzere kalabalık bir ida-

Levent Şahverdi Arşivi

ri kadroyu da beraberinde getirmişti. Anlaşılan yeni sultan, babasının ekibi ile çalışmak istemiyordu. Kendisini karşılamak için gelen askerlerin önünden tören düzeni ile geçerken, kendisini merakla bekleyen Vezir Fahreddin'e ve eski atabeki Aktay'a mesafeli davranıp, yalnız selamlamakla yetinerek yoluna devam etti.

Yeni sultandan ilgi ve iltifat bekleyen Aktay, hayal kırıklığına uğramıştı. Yanı başındaki Fahreddin'e, "Turan Şah ne kadar değişmiş," dedi.

Fahreddin sinsi bir gülümsemeyle, "Beklediğini bulamadın mı?" deyince Aktay, "Sen bulabildin mi?" diye sordu.

Fahreddin, saray kültürü ile yetişmişti. Siyasette iyinin ve kötünün eğrinin ve doğrunun zaman ve şartlara göre değiştiğini bilenlerdendi. Bu nedenle Aktay'ın sorusuna kesin ve net bir cevap vermekten kaçınarak, belli belirsiz bir gülümsemeyle, "En iyisi bekleyip görmek..." diyerek konuyu geçiştirirken, Aktay da fazla ısrarcı olmadı.

Turan Şah, babasının Mansura'daki konutuna yerleştikten sonra komutanlar ve devlet ileri gelenleri teker teker huzuruna çıkıp "Hoş geldiniz," diyerek biatlerini yenilediler. Gelenleri memnunlukla karşılayan Turan Şah, nedendir bilinmez bütün sevimliliğini kullanarak kendisine, "Hoş geldiniz sultanım," diyen üvey annesi Şecereddür'e çok soğuk davrandı. Daha lafını bile tamamlayamadan bir el hareketiyle "kapa çeneni" dercesine onu susturup kenara çekilmesini sağladı. Yeni sultanın, üvey annesine karşı hoş duygular beslemediği belli oluyordu. Biat yenileme töreni fazla uzun tutulmadı. Sultan yol yorgunu olduğun-

Levent Şahverdi Arşivi

dan törene katılanlara dağılmaları için izin verip dinlenmek üzere odasına çekildi.

Aktay, Kutuz, Baybars ve Aybek saraydan ayrılıp koşu yolunun sonundaki kışlalarına doğru ağır ağır yürürken üzgün ve düşünceli görünüyorlardı. Hepsi de Sultan Salih Necmeddin'in Memlükleriydi. Mısır ve Suriye Sultanlığı'ndaki konumları çok yüksekti. Şimdi ise mevki ve makamlarını borçlu oldukları efendileri ölmüştü. Yeni efendileri ise kendilerini dışlar gibi görünüyordu. Muhtemelen yerlerini Hasankeyf'ten gelenlerden birileri alacak; kendilerine de sürgün, zindan ve ölüm üçgeninde bir yer beğenmek kalacaktı. Bulut gibi dolmuşlardı. Konuşmak istedikleri halde konuşamıyorlardı. En yaşlı ve kıdemlileri olan Aktay, "Yeni sultanımızı nasıl buldun Baybars?" diyerek sessizliği bozarken, Baybars, "Önceki halini bilmediğim için kesin bir şey diyemem. Ama babasına benzemediğinden eminim," diye cevap verdi. Aktay, da "Babasına kurban olsun. Onun eline su bile dökemez," fikrini söyledi.

Aybek, lafa karıştı.

"Şecereddür'e karşı davranışı da en basitinden merhum sultanın hatırasına saygısızlıktı. Kadın bir ay tahtı bekleyip, ülkeyi yöneterek onun sorunsuz sultan olmasını sağlarken, ödülü ise bir cariye gibi aşağılanmak oldu."

Kutuz, "Haklısın, onu ben de fark ettim. Fakat beni asıl üzen bilmem dikkatinizi çekti mi? Kendi adamlarının oturmasına izin verirken tören boyunca bizi ayakta bekletmesidir," deyince Aktay yanıtladı. "Çok doğru. Onlar benim de gözümden kaçmadı."

Sonra Baybars'a dönüp, "Rükneddin, geçmişte yaşadı-

Levent Şahverdi Arşivi

ğımız birçok bunalımı senin aklın ve tedbirinle aştık. Şimdi ise yeni bir yol ayırımına gelmiş bulunuyoruz. İzlememiz gereken makul ve mantıklı bir önerin var mı?" diyerek açık ve net bir soru sordu.

Baybars'ın cevabı da aynı ölçüde açık ve netti.

"Bu konudan söz etmek için henüz vakit çok erken. Ama madem soruyorsun, söyleyeyim. Turan Şah çalışacağı ekibi birlikte getirdi. Bunun için onu suçlayamam. Hukuken buna yetkisi de var zaten. Ayrıca bir sultanın birlikte çalışacağı kadroyu belirlemesi onun doğal hakkıdır," deyince Aybek, "Peki ya bizim hiç mi hakkımız yok?" dedi.

Baybars kendinden emindi.

"Olmaz olur mu? Kazanılmış haklarımız vardır. Bugün Mısır ve Suriye Sultanlığı'ndan söz edilebiliyorsa, bu durum büyük ölçüde Memlük gücü ve emeği ile gerçekleşmiştir. Unutmayın ki Mısır tahtında Turan Şah oturuyor ama gerçek güç Memlüklerdedir ve biz de onların komutanlarıyız. Turan Şah iktidar sahibi bir sultan olabilmek için Memlük gücünü kırmak zorunda olduğunu biliyor. Bunun hesabını daha Hasankeyf'te iken yapmıştır. O, bizi mutlak egemenliği için aşılması gereken bir tehdit olarak görüyor. Yapacağı ilk iş, saltanat naipliği, vezirlik ve her kademedeki askerî birliklerin başına kendi adamlarını getirmek ve bizleri de kademeli bir şekilde tasfiye etmek olacaktır. Bu nasıl onun hakkıysa bu topraklardaki Memlük haklarını korumak da bizim hakkımızdır. Karşımızda Nil'in mecrasını değiştirmek isteyen bir irade var. Bunu önlemeliyiz. Şecereddür'ün de bu mücadelede bizimle olacağından eminim."

Levent Şahverdi Arşivi

Baybars, etkileyici sözleriyle arkadaşlarının ruhuna ve kalbine tercüman olmuştu sanki. Aktay, kendini biraz rahatlamış hissediyordu. Kutuz'un ise kafasındaki sis bulutları hâlâ dağılmamıştı. Baybars'a döndü.

"Mevcut siyasî ortamı, olanı ve olması gerekeni ana hatlarıyla çok doğru olarak açıkladın ama kısa ve orta vadede almamız gereken somut bir tedbir söylemedin."

"Üçünüz de çok şey görmüş, geçirmiş deneyimli komutanlarsınız. Muhtemel zehirlenmelere karşı yediğiniz ve içtiğiniz şeylere dikkat edin. Görünmeyen bir hançere ya da kör bir kaza okuna karşı uyanık olun. İnandırıcı dedikodularla bizi birbirimize düşürmek isteyenlere pirim vermeyin. Kısaca demem o ki, şimdilik hayatta kalıp aramızdaki güç birliğini korumaya çalışalım. Unutmayın, biz gerekirse Turan Şah'ı tahtından indirip yerine herhangi birini getirecek kadar güçlüyüz. Bu gücümüzü korumalıyız. Memlüklerin geleceği buna bağlıdır. 'Ne zaman harekete geçeceğiz?' diye sorarsanız 'Bekleyin' derim. Uygun zaman ve zemini kollamalıyız. Bırakalım ilk hatayı onlar yapsın. Yapıyorlar da, çok geçmeden Turan Şah ve adamlarının ölçüsüz davranışlarına kışla da tanık olunca askerde onlara karşı bir nefret oluşacaktır. Biz ise metanetimizi koruyup bu nefretin olgunlaşmasını bekleyeceğiz. O gün gelince de tüm Memlükler yanımızda olacaktır. Ayrıca ilk saldırının onlardan gelmesini bekleyelim. Bu durum bize meşru müdafaa konumu kazandıracaktır. Unutmayın ilk vuran her zaman kazanamayabilir. Ama tedbirli olanın her zaman kazanma şansı vardır."

Sözlerini bitiren Baybars, kendilerini boşlukta his-

Levent Şahverdi Arşivi

seden arkadaşlarını rahatlatmış, özgüvenlerini güçlendirmişti. Artık boşlukta değillerdi. Uygulayacakları bir planları vardı. Nelerin yapılması gerektiğini çok iyi biliyorlardı. Sohbet ederek koşu yolunun sonuna gelen dört arkadaş odalarına çekilmek için birbirlerine "İyi geceler" dileyip ayrıldılar.

Levent Şahverdi Arşivi

26

Mansura'daki sultan konutunda herkes uykudaydı. Fakat Şecereddür'ü bir türlü uyku tutmamıştı. Üzerinde beyaz bir geceliği vardı. Saçları sere serpe dağılmıştı. Her halinden üzgün ve tedirgin olduğu belliydi. Bir ara yattığı yerden kalkarak pencerenin önüne gitti. Dışarıda derin bir sessizlik olmasına rağmen gökyüzü cıvıl cıvıldı. Başını kaldırıp yukarı baktı. Kendisini selamlayan hilale ve yıldızlara takılıp kaldı. Bir ara müneccimbaşının anlattıklarını hatırladı. Gökyüzünde herkesin bir yıldızı olduğunu söylemişti. İnsanlar ölünce yıldızları da kayıp giderdi. Yine kimilerinin yıldızı parlak kimilerinin ki ise sönüktü. Uzun süre kendi yıldızını arayıp durdu. Yatağına döndüğünde Turan Şah'ı yeniden hatırladı. Nasıl hatırlamayabilirdi ki. Cariyelere bile reva görülmeyecek bir hakaretle karşı karşıya kalmıştı. Oysa babasının bile sevgisini kazanamayan bir hayırsızı uydurma bir vasiyetle Turan Şah yapan, tahtı koruyarak herkesin ona biat etmesini sağlayan kendisiydi. Tüm bu hizmetlerine karşılık gördüğü hakaret onu kahrediyordu. Belli ki birileri kendisini sultana kötülemişti. Yoksa bütün yaşadıkları kocasının vasiyetini çarpıttığı için ila-

Levent Şahverdi Arşivi

hi bir ceza mıydı? Bu karmaşık düşünceler içinde saatlerce kıvrandıktan sonra, ancak geç vakitlere doğru uyuyabildi.

Turan Şah'ın Mansura'ya gelişinin üzerinden bir hafta geçmişti. Bu süre hep yemek, içmek, ziyafet ve eğlenceyle geçti. Yeni sultan tahta geçişini kutluyordu. Verdiği ziyafete Bahri Memlüklerin hiçbiri davet edilmemişti. Dimyat'ı ele geçiren Haçlılar, Mansura'ya saldırmak için fırsat kollarken yeni sultanın bu umursamaz tavrı ordugâhta hoş karşılanmamıştı.

Asker, onu sorumlu bir devlet adamı olan babası ile karşılaştırdıklarında büyük bir ümitsizliğe kapılıyordu. Ayrıca sultanlarının içkiye düşkünlüğünü öğrenenler, onun sarhoşken Memlükler aleyhindeki sözlerinden rahatsız olmuşlardı. Yine Sultan'ın üç Memlük askerini döverken birinin kolunu kırması da ordugâhta büyük huzursuzluk doğurmuştu. Komutanlar askerleri güçlükle yatıştırmışlardı.

Karargâhta Sultan'ın Memlüklerden hoşlanmadığını duymayan kalmamıştı. Hatta kimi Memlük birliklerinde Sultan'ın tavrı düşmanlık olarak değerlendiriliyordu.

Turan Şah, saltanatının sekizinci günü akşam yemeğinden sonra danışmanlarından Cemaleddin Yağmur'la oturup durum değerlendirmesi yaparken, Memlük komutanlarının görevine son verip, tüm Bahrileri dağıtmak istediğini söyledi.

Cemaleddin, tecrübeli bir devlet adamıydı. Siyasi geleceğinin Turan Şah'a bağlı olduğunun farkındaydı. Bu nedenle Sultan'a kısa ve orta vadede yapılması gerekenleri açıklarken şunları söylemişti.

Levent Şahverdi Arşivi

"Sultanım, Mısır ve Suriye'de gerçek güç Memlüklerin elindedir. Onlar da komutanlarına ve Şecereddür'e bağlılar. Bahrilerin dağıtılarak komutanlarının azledilmesi, saltanatınızın güvenliği için gereklidir. Ancak uygun zamanı kollamalıyız."

"Bugün ya da yarın, neden uygun zaman olmasın?"

"Bir süre onlara ihtiyacımız var da ondan."

"Niçin onlara ihtiyaç duyuyoruz?"

"Sultanım, bizler Hasankeyf'den yeni geldik. Bölgeyi tanımıyoruz. Karşımızda her an saldırıya hazır Haçlı orduları bulunmaktadır. Bu komutanlar ve Bahriler, hem bölgeyi iyi biliyorlar hem de Haçlılarla savaşta deneyim sahibi askerlerdir. Hep birlikte Haçlıları tepeleyip kalıcı bir barışı sağladıktan sonra onlara ihtiyacımız kalmayacaktır. İşte o zaman istediğinizi yapmak için uygun zamandır."

"Haklısın, yalnız askerlerin çok sevdiği şu Baybars denen adam, korkunç bakışları ile beni huzursuz ediyor. Ayrıca şu uğursuz Şecereddür'ün de ortalıklarda görünmesini istemiyorum."

"Merak buyurmayın sultanım. Zamanı gelince isteklerinizin hepsi gerçekleşecektir. Bundan emin olabilirsiniz."

"Umarım dediğin gibi olur. Yarın komutanlara haber ver, divana gelsinler ki Haçlı sorununu bir karara bağlayalım. Şimdi git ve dinlen artık," diyerek kalkıp odasına doğru yürüdü.

Levent Şahverdi Arşivi

Levent Şahverdi Arşivi

27

Ertesi gün öğleden sonra, sultanlık konutunun kabul salonunda büyük divan toplandı. Oturuma, Hasankeyf'den gelen komutanlarla birlikte Şecereddür, Fahreddin, Aktay, Baybars, Kutuz, Aybek, Sungur El Aşkar, Tarık Türkmani ve Kalavun gibi seçkin isimler katılmıştı. Hasankeyfliler sağlı sollu sıralarda otururken Bahriler ayakta bekletiliyordu. Mısır Sultanlığı'nda bu pek alışıldık bir uygulama değildi. Bundan Hüsameddin de hoşlanmamıştı ama Sultan'a söz geçiremiyordu. Sultan'ın, bazı takıntılarını aşamayarak, ani ve fevri kararlar vermesini beğenmiyordu. Ama olan olmuştu bir kere. O an Sultan'ın kararını değiştirmek mümkün değildi.

Bütün davetlilerin noksansız olarak katıldığı toplantıda, Sultan, üvey annesine hitaben, "Şecereddür, sen sıradan bir cariyesin. Diğerlerinden farkın, babamın seni biraz fazla şımartmış olmasıdır. Bu durum sana saray hazinesine el koyma hakkını vermez. Bugünden tezi yok elindeki tüm mücevherleri hazine görevlisine teslim et," diyerek sözlerini bitirince, Şecereddür bu ağır suçlamalara rağmen metanetini bozmadan, saray terbiyesini koruyarak şunları söyledi.

Levent Şahveroğlu Arşivi

"Yüce sultanım Turan Şah, ben buyurduğunuz gibi sıradan bir cariyeydim. Fakat rahmetli babanız beni önce azat etti sonra da Allah'ın izni ve Peygamber'in kavli ile nikâhladı, böylece İslam hukukuna göre onun eşi ve kabul etmeseniz de sizin anneniz oldum. Bu nikâh bana sıradan bir cariyede olması gerekenden daha çok sorumluluk yükledi. Babanız öldüğünde Dimyat'ı alan Haçlılar Mansura'ya girmek için hazırlık yapıyorlardı. Hâlâ da yapıyorlar. Suriyeli emirler isyan için bahane ararken Sultan'ın hastalığı ordunun disiplinini bozmuştu. Ben rahmetli Sultan'ın ölümünü dostlarından ve düşmanlarından saklayıp herkesten size biat alırken, bunca askeri beslemek için de saray hazinesini kullandım. Eğer sıradan bir cariye olsaydım, babanızın ölümünü aynı anda herkes duyardı. Sonuçta orduda kargaşa başlar, tam karşımızda bekleyen Haçlılar saldırıya geçerdi. Büyük bir olasılıkla saltanat hırsı ile yanıp tutuşan bazı emirler ayaklanıp geçmişte olduğu gibi düşmanla işbirliği yaparlardı. Siz de geldiğinizde oturacak bir taht bulamazdınız."

Bu okka gibi cevapların hepsi doğruydu. Ama yeni sultan bunları takdir edebilecek olgunlukta değildi. Şecereddür'ün sözlerine çok kızmıştı.

Sert bir dille, "Bilesin ki babam öldü. Ben ise ondan çok farklı biriyim. Yapmakla övündüğün şeyler, aslında yapman gerekenlerdi. Bütün bunlar sana benimle eşit biriymiş gibi konuşma hakkını vermez. Şimdi saray hazinesini hemen Cemaleddin'e teslim et. Sonra da kafesine gir ve bir daha ortalıklarda gözükme," diyerek onu odadan çıkardı.

Levent Şahverdi Arşivi

Şecereddür, Sultan'ı saygı ile selamlayıp odadan ayrılırken, davetliler Sultan'ın üvey annesine karşı çıkışını biraz ağır bulmuşlardı. Ama kimse müdahale edebilecek durumda değildi.

Sultan, bundan sonra babasının Memlüklerine hitap ederken daha saygılı bir dil kullandı.

"Değerli komutanlar, babama ve Mısır'a yaptığınız takdire şayan hizmetlerin farkındayım. Bu hizmetlerinizin bundan sonra da devam etmesini istiyorum. En büyük sorunumuzun Haçlılar olduğunu sizler de benim gibi biliyorsunuz. Haçlılara saldırarak Dimyat'ı geri alalım diyeceğim ama onların şu anki durumları hakkında fazla bir şey bilmiyoruz. Elimizde bazı keşif raporları varsa da bunlar yeterli değildir. Şimdi Dimyat ve çevresindeki düşman birliklerinin gerilerine kadar sarkarak esaslı bir keşif yapmamız lazım. Bu keşfin sonuçlarına göre kendimize uygun bir yol ve yöntem belirleriz. Komutan Rükneddin Baybars'ı bu iş için görevlendiriyorum," dedikten sonra Baybars'a, "Şimdiden tezi yok bir manga askerle keşfe çık. Yanına Mustafa, Hamza ve Hasan'ı da al. Onlar hem usta savaşçılardır hem de Frenk dillerini iyi biliyorlar. Şimdi git hazırlan, Allah yardımcın olsun," dedi.

Baybars, "Baş üstüne," diyerek huzurdan ayrılırken, Sultan diğer komutanlarla bir süre daha konuştuktan sonra, "Sizler de her an hücuma geçecekmişiz gibi birliklerinizi hazırlayıp emir bekleyin," diyerek toplantıyı fazla uzatmadı.

Sultan Salih Necmeddin'in katılımcı yönetim anlayışına, bilgece esprilerine ve âlicenaplığına alışmış Memlük

Levent Şahverdi Arşivi

komutanlar, Turan Şah'ın tavrını benimseyemediler. Onun karşısında kendilerini aşağılanmış hissediyorlardı.

Baybars toplantıdan daha erken çıktığından, odasına giderek uzun menzilli çelik yayını alıp, rüzgârdan etkilenerek hedefinden sapmaması için yivli demir oklarını sadağına yerleştirdi. İki hançerini ve kaşında minik bir ayna bulunan gümüş yüzüğünü de almayı ihmal etmedi. Bu yüzüğü ona Bundukdari hediye etmişti. Parmağında olduğu sürece ona arkasında olup bitenleri görme imkânını sağlıyordu. Birçok uğraşta arkadan yapılmak istenen saldırıları bu yüzüğün yardımıyla atlatmıştı. Ayrıca çeşitli zehirlere karşı panzehir olabilecek ecza ve ilaçlarla birlikte, muhtemel yaralanmalarda kanamayı durdurup yaranın iyileşmesini sağlayan bazı merhemlerle, yeteri kadar sargı bezini de çantasına yerleştirdikten sonra odasından çıkıp atına doğru giderken, Aktay, Kutuz ve Aybek'le karşılaştı. Onlar da toplantıdan çıkıp kışlalarına gidiyorlardı.

Aktay, "Bakıyorum çabuk hazırlanmışsın. Acelen ne? Gel soğuk bir şey içelim," diyerek onu odasına davet etti. Aktay, ev sahibi olarak konuklarına üzüm şerbeti ikram ederken karşılıklı oturup sohbet etmeye başladılar.

Aktay bir ara, "Her şey aklıma gelirdi de Şecereddür için üzüleceğim aklıma gelmezdi," deyince Kutuz, "Turan Şah'ın bu davranışını anlamak cidden mümkün değil! Düşünüyorum da hiçbir haklı neden bulamıyorum. Sultan isteseydi pekâlâ ondan yararlanabilirdi." dedi.

Şerbetinden bir yudum alan Baybars, "Doğrusu buna benim de aklım ermiyor," dedikten sonra Aktay'a dönerek, "Sen onun atabeyliğini yaptın. Geçmişte üvey annesiyle

Levent Şahverdi Arşivi

ilişkileri nasıldı? Bu derin nefreti besleyecek bir şey geçti mi aralarında?" dedi.

Aktay geçmişi hatırlar gibi bir süre düşündükten sonra, "Merhum Sultan Salih Necmeddin cariyesine sırılsıklam âşıktı. Onu çok sever ve yanından hiç ayırmazdı. Doğrusu Şecereddür de ona karşı çok vefalıydı. Eyuboğullarının bitmek bilmeyen iktidar mücadelelerinin birinde amcazadelerinden Nasır Davut'a yenilmiş, Davut da ona oda hapsi vermişti.

İşte bu sıkıntılı günlerinde bile Şecereddür efendisini yalnız bırakmayarak oda hapsini onunla paylaşmıştı. Derken günün birinde Şecereddür'ün bir oğlu oldu. Adını Halil koydular.

Artık ona Validetül Halil diyorlardı. Bu arada Nasır Davut da lütufkâr davranarak onların oda hapsini kaldırınca, Salih Necmeddin cariyesini azat edip onu nikâhladı. Zaman su gibi akıp gitmiş Halil de altı yaşına basmıştı. Bu sırada Salih Necmeddin'in ilk eşi Celile'den olan Turan Şah da sekiz yaşındaydı. Halil'in babasından ve annesinden fazla ilgi ve sevgi görmesi, Turan Şah'ın kıskançlık duygularını kamçılıyordu. Yaşça da büyük olması nedeniyle küçük kardeşini sürekli itip kakıyordu. Bu durumda da Şecereddür'den azar işitir, bazen de dayak yerdi.

Bir gün iki kardeş Nil'in ayaklarında oynarken nasıl olduysa Halil akıntıya kapıldı. Turan Şah da bunu hemen değil de akşama doğru haber verdiğinde çocuğun cesedi çoktan karaya vurmuştu. Bu durum Salih Necmeddin ve Şecereddür'ü mateme boğdu. Olaydan sonra babası Turan Şah'ı karanlık bir odada zincire vurdurup, onu sık sık kır-

Levent Şahverdi Arşivi

başlattı. Hatta bizzat Şecereddür'ün onu birkaç kez bayıltıncaya kadar kırbaçlatmasına ben de tanık oldum. Önlemek istediğimde ise ağlayarak bana, 'Sen karışma Aktay, ciğerim yanıyor' demişti. Sonunda Salih Necmeddin, Tarık Türkmani'ye, 'Bu iblisi ve annesini Hasankeyf'e götür. Gözümden ırak olsun' dedi. Orada kaldığı on beş yıl içinde annesi Celile, onu babasına ve Şecereddür'e kin ve nefretle doldurmuş olmalı," dedi.

Arkadaşlarının ilgi ile dinlediği bu hikâye Turan Şah'ın babasına ve üvey annesine karşı duymuş olduğu nefretin anlaşılmasını kolaylaştırmıştı. Bu arada dalgın ve düşünceli gözüken Kutuz, "Ne yazık ki biz de bu bitmeyen nefretten nasipleniyoruz. Adam hizmetkârlarını ve deve çobanlarını bizim ismimizle çağırıyor. Bu yetmiyormuş gibi etrafındaki şarlatanlara bizim taklidimizi yaptırıp eğleniyor," dedi.

Baybars araya girdi. "Bu iyi işte, bendeki nefreti de büyütüyor. Bu nefret ona ilk kılıcı vururken acımamamı sağlayacak."

Aybek endişeli gözüküyordu.

"Bu herif dengesizin biri! Ne zaman ne yapacağı belli olmaz. Hiç beklemediğimiz anda hepimizi tutuklatabilir," dedi.

Baybars, "Bunu yapmayı çok ister ama yapamaz. Dengesiz olabilir fakat aptal değildir. Haçlılarla yapılacak savaşta bize ihtiyacı var. Doğrusu önümüzde Haçlı tehlikesi varken Sultan'la hesaplaşmaya girmek bizim için de uygun değil.

Bu savaşta Haçlıları bertaraf edip, onlarla antlaşma

Levent Şahverdi Arşivi

sağlandıktan sonra dananın kuyruğu kopacak. Ordugâhta ona karşı duyulan nefret giderek büyümektedir. Şimdilik sinirlerinize hâkim olup tahriklere kapılmayın. Askerlerin de kapılmasına izin vermeyin. Memlüklere karşı başlatılan kötüleme furyası devam edecektir. Bırakın etsin. Bu aptallar böyle yapmakla bizim işimizi kolaylaştırdıklarının farkında değiller. Bırakın olmasınlar. Önümüzde zorlu bir savaş var. Bu savaş hem İslam dünyası hem de bizim için kader savaşı olacaktır," diyerek keşfe çıkmak üzere arkadaşları ile vedalaşıp oradan ayrıldı. Doğruca atların bulunduğu çitlere gitti. Sahibini görünce kişneyerek sevincini belli eden emektar atının üzerine kuyruğundan boynuna kadar uzanan ve elbisenin renklerine uygun bir eyer altlığı ile eyerini özenle yerleştirdi. Atının dizlerine kadar uzanan bu tarz altlık Mısır ve Suriye'de pek kullanılmazdı. Usta biniciler gerektiği zaman atlarının sağ ve sol yanlarına bazen de karın altlarına bir kene gibi yapışarak görünmemeye çalışırlardı. Altlığın bu şekilde uzun olması süvarilerin fark edilmelerini zorlaştırdığı için önemliydi. En zor saklanma biçimi de dörtnala giden bir atın karın altına yapışmaktı, bu pek az süvarinin yapabileceği bir hünerdi. Böyle durumlarda uzaktan bakanlar sahipsiz ve boş bir attan başka bir şey göremezken, düşmanın gafletinden yararlanan süvari ise aniden atın üstünde belirip okunu fırlatırdı.

Levent Şahverdi Arşivi

Levent Şahverdi Arşivi

28

Baybars, bölüğünde en usta atıcıların bulunduğu on birinci mangayı almıştı. Manganın başında güvenilir adamlardan Muzafferüddin Saruhan bulunuyordu. Saruhan Kıpçaklı, güvenilir ve cesur bir savaşçıydı. Kendilerine, Turan Şah'ın verdiği Hamza, Mustafa ve Hasan da katılmışlardı. Hasan ve Mustafa Frenk dillerini iyi biliyorlardı. Baybars da Fransızcayı iyi, İtalyancayı ise orta derecede bilirdi. Bunları Bundukdari'nin sarayındayken öğrenmişti. Resmen köle olmasına rağmen, Bundukdari ona hiçbir zaman köle muamelesi yapmamış, tıpkı kendi oğlu gibi her konuda çok iyi yetişmesini sağlamıştı.

Hazırlıklarını tamamlayan on dört kişilik manga yola koyulduğunda vakit ikindiyi biraz geçiyordu. Dimyat'ın kuzeybatısına doğru ilerlerken, Hamza, "Komutan, neden kervan yolunu izlemiyoruz, daha kolay olmaz mı?" diye sordu.

Baybars kendisine komutanım değil de komutan diyen Hamza'ya dik dik baktı. Turan Şah'ın sahte gülümseyişini onda da görüyordu. Bilgiçlik taslayan ve herkese sanki toz toprakmış gibi yukarıdan bakan bu ukala asker,

Levent Şahverdi Arşivi

sıradan bir er değil de kılık değiştirmiş bir Frenk generaliydi sanki. Yapmacık hareketlerden ve ukalalıklardan hoşlanmayan Baybars, "Hamza!" diye bağırdı.

"Bir asker olduğunu unutma, Dimyat'a barış elçiliğine değil, casusluk için gidiyoruz. Kervan yolunda fark edilmemiz çok kolay olur. Kuzeybatıda arazi dağlık ve ormanlıktır. Orada saklanmamız ve gerektiğinde kendimizi savunmamız kolaydır," diyerek atını kuzeybatı yönüne doğru sürdü. Çok geçmeden arkalarından uzun bir toz bulutu bırakarak gözden kayboldular.

Kendilerini, on dört atlı değil Allah yolunda cenge çıkmış on dört serdengeçti olarak görüyorlardı. Süvariler hiç konuşmadan yol alırken Baybars, Hamza ve arkadaşlarını düşünüyordu. Onlardan hiç hoşlanmamıştı. Yol boyunca duyguları ile yüzleşip durdu. Terbiye ve görgüden yoksun birçok insan görmesine rağmen hiçbirinden bunlar kadar etkilenmemişti. Bir ara onlara Turan Şah'a duyduğu nefretin penceresinden baktığını düşünerek gevşeyip rahatladı. Böyle bir uğraşta kader yoldaşlarıyla kırıcı tartışmalara girmenin doğru olmayacağını düşünerek kendini ayıpladı. Bu düşüncelerle epeyce yol almışlardı. Mansura'dan çıkalı neredeyse iki saat olmuştu. Biraz daha ilerledikten sonra bol sulu bir vahaya rastladılar. Burada atlarını sulayıp biraz dinlendikten sonra tekrar yola koyularak yaklaşık yarım saat kadar gittikten sonra, arazi giderek engebeli hal almaya başladı. Bodur çalılar, yüksek kayalıklar, derin ve kurumuş vadilerden geçip ilerlerken Baybars birden durdu. Önlerinde gidiş yönlerine paralel dört sıra tepe vardı. Tepelerin aralarında ise yaklaşık elli altmış adım genişli-

Levent Şahverdi Arşivi

ğinde patikalar uzanıyordu. Tepelerin kıvrımlarına uygun olarak patikalar da kıvrım yapmıştı. Bulundukları yerden baktıklarında yılan gibi kıvrılarak uzanan patikaların sonunu göremiyorlardı. En sağdaki tepenin hemen yanı başında bir kanyon bulunuyordu. Bu haliyle arazi pusu için bulunmaz bir yerdi.

Baybars, çevreye bir süre dikkatle baktıktan sonra sol eliyle yayını alıp sağ eliyle de sadağından dört ok çıkartırken askerlerine, "Yaylarınızı gerip hazır olun," dedi.

Saruhan merakla, "Komutanım neler oluyor?" diye sordu.

Baybars kendisinden emin bir şekilde, "Yalnız değiliz. Birileri tarafından gözetleniyoruz," dedi.

Hamza konuşulanlardan bir şey anlamamıştı. Baybars'a, "Biz niçin göremiyoruz?" dedi.

"Acele etme, az sonra görürsün!" diyerek sözünü henüz bitirmişti ki tepelerin üzerinde sıra sıra askerler belirmeye başladı. Sağdaki kanyon kum gibi asker kaynıyordu. Sayıları iki yüzden fazlaydı. Diğerleri oldukları yerde beklerken seçtikleri yirmi kişi muhtemelen konuşmak için yan yana tek sıra halinde kendilerine doğru yaklaşıyorlardı. Hamza iyice meraklanmıştı. Baybars'a, "Pusuyu hiçbirimiz fark edemezken siz nasıl anladınız?" diye sordu.

"Kokularından."

"Kokularından mı?"

"Evet."

"Nasıl kokuyorlar ki?"

"Tıpkı bizim gibi at, beziryağı ve çürük keçe, ayrıca rüzgârın karşıdan esmesi de kokularını duymamızı kolaylaştırıyor."

Levent Şahverdi Arşivi

Saruhan "Komutanım bunlar Harezmiler, onları dostumuz sanıyordum," dedi.

"Hayır, Saruhan onlar çok verenin dostudur," diyerek askerlerine hitaben, "İleri giderek patikaların herhangi birinden geçmeyi denememiz intihar olur. Geriye dönüp kaçacağız. Gelirken atlarımızı suladığımız vahadan tam dönüş yaparak yolumuza devam edip, ormanlık araziye girmeye çalışacağız. Bunu başarırsak kurtulma şansımız artar," dedikten sonra, "Herkes planı anladı mı?" diye sordu.

Hamza planı beğenmemişti.

"Ne yani, korkak kediler gibi kuyruğumuzu kıstırıp kaçacak mıyız? Soldaki geçitte asker azdır. Kalkanımızı siper yapıp o yolu zorlayalım. Ölenlerimiz şehit olurken kalan gazilerimiz de yola devam edip görevi tamamlarlar."

Hamza'nın konuşması tahrik ediciydi. Eğer birliğin başında o bulunsaydı askerler bu etkileyici sözleri hiçbir şekilde sorgulamazlardı. Fakat Baybars, coşkulu sözlerden etkilenecek biri değildi. Hamza'ya kızmıştı.

"Sen bu kafayla bugüne kadar nasıl yaşadın anlamıyorum? Sana Hasankeyf'te savaş sanatı öğretmediler mi? Biz kaçmıyoruz ki! Sadece kendimizden iki yüz kat düşman karşısında hareket tarzımızı değiştirip güvenli yolu denemeye çalışıyoruz. Bunu şu kalın kafana sok! Ayrıca komutanın olduğumu da unutma. Benimle konuşurken sözlerine dikkat et!"

Hamza da hiç lafını esirgemedi.

"Sen benim komutanım değilsin, ben doğrudan Sultan'a bağlıyım. Size tercümanlık yapmak için manganıza

Levent Şahverdi Arşivi

gönüllü katıldık. Senin askerlerin değil misafiriniz. İstemezsen hemen döneriz."

Baybars kararlıydı.

"Eğer dönmek istiyorsanız hemen dönün, yok eğer kalacağım derseniz benim emrimdesiniz. Bir daha askeri kışkırtıcı sözlerini duyarsam seni düşmandan önce ben öldürürüm. Bilmiş ol!"

Baybars'ın dediğini yapacak biri olduğunu geç de olsa anlayan Hamza, önüne bakarak susmak zorunda kaldı. Bu sırada düşmanın yirmi kişilik öncü birlikleri de kendilerine yaklaşıp otuz adım kala durdular. İçlerinden komutanları olduğu anlaşılan biri, iki adım metre öne çıkıp yüksek sesle, "Komutanınız beri gelsin," dedi.

Baybars, Saruhan'ı yanına çağırarak yalnızca onun duyabileceği sesle, "Gözünü Hamza ve arkadaşlarından ayırma," dedikten sonra devam etti. "Biz on dört, onlar yirmi kişiler. Soldaki altı kişiyi bana bırakın, gerisi sizindir. Her biriniz birinin karşısına geçip bekleyin. Ben harekete geçince yaylarınızı gerip düşmanınızı hakladıktan sonra geriye dönerek vahalığa doğru kaçmaya çalışın. Bu arada ok menzili içinde kalmamaya da dikkat edin," diyerek üç adım kadar öne çıktı. Düşman sözcüsü, "Bu manganın komutanı sen misin?" diye sordu.

Baybars da, "Evet benim," dedi.

Karşıdaki gür sesli düşman sözcüsü devam etti, "Başbuğ silahlarınızı bırakıp teslim olmanızı istiyor."

"Biz Mısır ve Suriye Sultanı Turan Şah'ın askerleriyiz. Harezmileri dost bilirdik."

"Eğer silahlarınızı bırakıp bizimle gelirseniz yine dost kalırız."

Levent Şahverdi Arşivi

Baybars, "Sen de bir askersin. Bir er silahını teslim etmez. Çok istiyorsan gelip kendin alırsın," diyerek elindeki okları peş peşe fırlatıp soldaki dört kişiyi düşürdükten sonra okları hedeflerine fırlatan diğerleriyle birlikte gelirken atlarını suladıkları vahalığa doğru kaçmaya başladılar.

Yirmi kişilik düşman öncülerinden dördü hariç, hepsini vurmuşlardı. Hamza ve arkadaşlarıyla kendi takımından bir kişi hedefi ıskalamışlardı. Taraflar arasındaki güç dengesi inanılmaz derecede orantısızdı. Kaçanlar topu topu on dört kişi, kovalayanlar ise iki yüzden fazlaydı. Düşman başbuğu onların Mansura'ya varmak istediklerini düşünerek dönüş yollarını tıkamak için tüm güçlerini sola kaydırmıştı. Peşlerinden yağmur gibi ok yağıyordu. Ama atış menzilini aştıklarından oklardan şimdilik etkilenmiyorlardı.

Bu kovalamaca yaklaşık yarım saat kadar devam ettikten sonra, vahalığa gelince düşman başbuğunun düşündüğünün aksine, sağa geniş bir yay çizerek geldikleri yöne doğru dönüp hızla ilerlemeye devam ettiler. Tüm güçleri ile Mansura yolunu tıkamaya yoğunlaşan düşman güçleri, bu ani manevra karşısında şaşkına döndüler. Yeniden toparlanıp onları izlemeleri yaklaşık on beş-yirmi dakikayı aldığından bu süre içinde kaçanlar da ok menzilini birkaç kat aşmışlardı.

Buna rağmen düşmanları ısrarla takibi sürdürüyorlardı. Epeyce zaman geçmişti. Düşmanla aralarındaki mesafe giderek kapanıyordu. Baybars, normal ok menzilinden çok daha uzağa atış yapabilen çelik yay ile havada ıslık çalarak giden, yivli demir oklarını alıp peşindekileri teker teker

Levent Şahverdi Arşivi

düşürmeye başladı. Düşman okları onlara ulaşmazken o attığını düşürüyordu. Amacı düşmanın ilerleyişini yavaşlatarak ormanlık araziye girinceye kadar zaman kazanmaktı. Ormana ulaşabilirse kurtulma şanslarının yüksek olduğunu düşünüyordu.

İki sadağı ve kırk oku varken üç tane kalmıştı. Attığı okların hiçbirini ıskalamamıştı. Bu, otuz yedi düşman askerinin öldüğü anlamına geliyordu. Kalan üç oku daha acil durumlarda kullanmak üzere sadağına koyarken kendisine yetişen Saruhan, "Komutanım, umarım kurtuluruz ama sen yine de hakkını helal et!" dedi.

Baybars çok duygulanmıştı.

"Helal olsun aslanım, ümidini kaybetme! Allah'ın izniyle kurtulacağız," sözleriyle ona cesaret verirken, ok menziline giren arkadaşlarından ikisi vurularak şehit olunca Baybars, gür bir sesle, "Ok menzilinden çıkın," diye bağırdı.

Hava kararmak üzereydi. Beş-on dakika dayanabilirlerse ormana gireceklerdi. Atlarını son hızla sürüyorlardı. Peşindekiler de onların niyetlerini anladıklarından atlarını kırbaçlayarak arayı kapatmaya çalışıyorlardı. Hedefleri onları ormana girmeden yakalamaktı. Ormana girecek olurlarsa zorlanacaklarını biliyorlardı.

Baybars ve arkadaşlarının okları bitmiş ve on iki kişi kalmışlardı. İki yüz kişiye karşı kılıçla savaşmak ise pek akıl kârı değildi. Tek güvendikleri, kendilerini ormana ulaştıracak olan atlarıydı. Onlar da olanca güçleri ile koşuyorlardı. Havanın kararmasına rağmen uzaktan ormanı görünce ümitlenirken ok menziline giren üç arkadaşının

Levent Şahverdi Arşivi

daha vurulmasına Baybars çok üzülmüştü. Ama yapacak fazla bir şey de yoktu. Beş şehit verdikten sonra sonunda ormana girmeyi başardılar.

Levent Şahverdi Arşivi

29

Dikenli ve gür çalıları aşarak sık ağaçların arasında ilerlemeye başladılar. Peşindekilerin onları bulmadan dönmeye niyetleri yoktu. Hemen beş gruba ayrılarak her biri bir koldan ormana dağıldılar.

Baybars, arkadaşlarıyla birlikte sık ve dikenli çalılarla kaplı bir vadiye inip ilerlerken, Saruhan yanına yaklaşıp, "Kumandanım, kayıplarımız sandığımızdan fazla!" deyince ona dönerek, "Nasıl yani?" diye sordu.

"Maalesef Hamza ve arkadaşlarını da kaybettik."

"Deme!.."

"Ormana girerken vurulmuş olmalılar. Ondan sonra görmedim onları."

"Allah tüm şehitlerimize gani gani rahmet eylesin."

"Komutanım içimdeki bir his bizim de yakında onlara kavuşacağımızı söylüyor."

"Yavaş konuş, arkadaşlarının moralini bozma. Çıkmayan candan umut kesilmez!"

Baybars, arkadaşlarına umut vermesine rağmen aslında kendi de endişeliydi. Fakat renk vermiyordu. Nasıl olmasındı. Altı kişi kalmışlardı. Oysa peşlerinde az buz de-

Levent Şahverdi Arşivi

ğil, iki yüze yakın asker vardı. Karınca sürüsü gibi dağılıp kendilerini arıyorlardı. Ağaçlar giderek sıklaştığı için atlarından inerek yürümek zorunda kalmışlardı. Kolunda bir ok yarası olan Saruhan, ölümden zor kurtulmuştu. Ama yarası ağır değildi. Yine de bakım gerekiyordu. Biraz daha ilerledikten sonra Saruhan'ın yarasına bakmak için durdular. Arkadaşları dinlenirken Baybars da yaraya merhem sürüp sarmaya çalışıyordu. Bir ara Saruhan, "Komutanım, soyumuz ve dinimiz aynı olduğu halde Harezmiler bizden ne istiyorlar? Pahalı bir yükümüz yok. Atı ve silahından başka bir şeyi olmayan askerleriz. Onlarla şahsi bir hesabımız da yok. Buna rağmen inadına bizi öldürmek istemeleri sizce saçma değil mi?" diye sordu.

"Bu bakış açısına bağlı. Her şey senin gördüğün gibiyse saçmadır. Fakat bunların, bizi başkaları adına öldürmek istediğini düşünürsen o zaman durum anlaşılabilir."

"Bu başkaları Haçlılardan başka kim olabilir?"

"Emin olmadıkça bir şey söyleyemem," diyerek arkadaşları ile kalkıp ağır ağır ilerlemeye başladılar.

Belirlenmiş kısa vadeli hedefleri yoktu. Tek amaçları takipten kurtulmaktı. Epey ilerlemişlerdi ki, bir anda en az on beş kişi tarafından sarıldıklarını gördüler. Baybars, yayını kullanmadan sadağındaki üç demir oku bıçak gibi fırlatıp üç kişiyi düşürdükten sonra kılıçlar çekilip kıyasıya bir ölüm kalım mücadelesi başladı. Baybars'ın kılıcını yiyen kurtulamıyordu. Bir ara öldürdüğü adamlardan birinin kılıcını alarak çift kılıçla ölüm makinesi gibi önüne çıkanı düşürmeye başladı. Öteki gruplar yetişmeden bir an önce bunların işini bitirip oradan uzaklaşmaktan başka bir

Levent Şahverdi Arşivi

şey düşünmüyordu. Diğer arkadaşları da çok iyi savaşıyorlardı. Bazıları yaralanmıştı ama çarpışmaya devam ediyorlardı. Çok geçmeden iki arkadaşı fazla dayanamayarak şehit olmuştu.

Saruhan, yaralı olmasına rağmen dayanıyordu. Karşısına çıkan iki kişiyi öldürmüş üçüncüsünü de zorluyordu. Fakat arkadan yediği bir kılıç darbesi ile düşünce Baybars elindeki kılıçlardan birini fırlatarak Saruhan'ı arkadan vuran adamı öldürürken üç kişi birden kendisine saldırdı. Mücadele kıran kırana devam ederken son arkadaşının da şehit olduğunu gördü. Hemen kemerinden hançerini çekmesi ile fırlatması bir oldu. Kendisine saldıran üç kişiden birini öldürdükten sonra yıldırım hızıyla ikinci hançeri de savurup bir kişiyi daha düşürdü. Artık karşısında tek kişi kalmıştı. O da ürkek gözlerle Baybars'a bir süre baktıktan sonra sırtını dönüp kaçmaya başladı. Bu arada yerdeki askerlerden birinin mızrağını kapan Baybars hızla fırlattı. Çelik uçlu sert ağaç parçası adamın sırtından girip göğsünden çıkarken onu karşısındaki ağaca çiviledi. Arkadaşlarının hepsi ölmüştü. On beş kişilik düşman askerlerinden sağ kalan yoktu. Hemen sık ormanın derinliklerine dalıp kaçmaya çalışırken düşman başbuğunun gür sesini duyuyordu.

"Komutanlarını öldürün, asıl hedefimiz odur. Ötekilerle zaman kaybetmeyin," diye emirler yağdırırken beş-altı tane başıboş atın önlerinden geçerek deli gibi kaçtıklarını gördüler. Onları yakalamak isteyen bazı askerlere başbuğları kızarak, "Aptallar, at hırsızlığı ruhunuza işlemiş sizin. Bize onların süvarileri lazım. Aramayı sürdürün," diye bağırdı.

Levent Şahverdi Arşivi

İzleri takip eden askerler çok geçmeden çarpışmanın yapıldığı bölgeye geldiler. Etraf mezbahaya dönmüştü. Başbuğ, mızrakla ağaca çakılan askerini görünce zorlu bir mücadelenin geçtiğini anladı.

Hemen cesetler toplanıp bir araya getirildi. Kendilerinden on beş karşı taraftan ise altı kişi ölmüştü. Fakat bunlardan hiçbiri komutanları değildi. Başbuğ, Baybars'ı tanıyordu. Salih Necmeddin'in tertiplediği Kahire savaş oyunları yarışmasında görmüştü onu. Askerler karınca gibi ormana dağılıp onu ararken, Başbuğ birden beyninde bir şimşek çaktığını hissetti. Bir saat kadar önce önünden kaçan sahipsiz atları düşünürken, "Allah kahretsin, kaçırdık!" dedi kendi kendine.

Kahire'deki yarışmada Baybars'ın at üzerinde yaptığı oyunları hatırladı. Bu şeytan adam, boş atlardan birinin karın altına saklanarak kaçmıştı. Şimdiye kadar çoktan Dimyat'a varmış olmalıydı. Bir Haçlı garnizonun koruduğu Dimyat'a bir bölük askerle girmek ise intihar demekti. Hemen tuğcusuna toplan borusunu çalmasını söyledikten sonra kısa zamanda toplanarak geri döndüler.

Levent Şahverdi Arşivi

30

Aslında Harezmilerin başbuğu doğru düşünüyordu. Ama fırsatı kaçırmıştı. Onlar ormanı ararken Baybars çoktan Fariskür Irmağı'nı geçip Dimyat'a girmişti bile.

Gecenin karanlığından yararlanarak Haçlı karargâhının gerisindeki sık çalılar ve seyrek ağaçlarla kaplı kayalıklara saklandı. Dimyat'ı ve çevresini karış karış biliyordu. İki ay önce buraya şehit arkadaşı Saruhan'la birlikte bir ekip gönderip bölgenin haritasını çıkartmıştı. Bulunduğu yerden gördüklerini yorumlamaya çalıştı. Çadırlardan sızan ışıkların başı belliydi. Ama sonunu görmek mümkün değildi. Bu onların çok kalabalık olduklarını gösteriyordu. Düşman güçlerinin büyük çoğunluğu Dimyat'ın batısında, pek az bir kısmı ise Fariskür Irmağı'nın doğusunda konuşlanmışlardı. Bu durum normal değildi. Ustaca hazırlanmış bir tuzağın belirtisiydi. Öyle görünüyor ki, düşman öncüleri Mansura'ya saldırdıktan sonra kaçarak Müslümanları Fariskür kayalıklarına çekerken Dimyat'ın batısındaki birlikler de ikiye ayrılıp bir kısmı Mansura'ya dönüş yolunu tıkayacak, kalanları da Fariskür'de savaşan Müslümanları kuzeyden çevirerek onları kurt kapanına alıp hepsini imha

Levent Şahveren Arşivi

edeceklerdi. Bu Frenklerin alışmış olduğu bir yöntemdi. Yüzyıllar önce Puvatya Savaşı'nda Müslümanları Prene Dağları'na çekerek aynı şekilde yok etmişlerdi.

Planı çok zekice bulan Baybars, yarın gece gelip ikinci bir araştırma yapmak üzere oradan ayrılırken Fariskür'de sabah ezanı okunuyordu. Oldukça yorgundu. Ne bir lokma yiyeceği ne de içecek suyu vardı. "Dinlenecek ve yemek yiyecek bir yer bulmalıyım," diye düşünürken ensesine bir mızrağın dayandığını fark etti. Mızrağın sahibi Fransızca, "Geri dön," dedi. Baybars yavaşça geri dönünce karşısında bir Frenk şövalyesi olduğunu gördü. Şövalye Fransızca olarak, "Müslüman mısın?" dedi.

Baybars da "Evet," diye cevap verdi.

"Burada ne arıyorsun?"

"Casusluk yapıyorum."

"Ya demek öyle!"

"Evet öyle."

"Kimin hesabına çalışıyorsun?"

"Mısır ve Suriye Sultanı Turan Şah'ın."

"Müslüman casuslar böyle kolay ötmezler. Senden hoşlanmadım, haydi gidiyoruz. Kuliniler seni konuşturmasını bilirler."

Bu arada Baybars ani bir hareketle adamın mızrağını elinden alıp fırlattıktan sonra bir pars gibi hasmının üzerine atlayarak, kafasını sağ koltuğunun arasına sıkıştırıp, sol elini de adamın çenesine dayayıp sert bir hareketle boynunu kırarak öldürdü. Hemen kurbanının geniş kenarlı fötr şapkası ile önünde ve arkasında boydan boya Malta haçları bulunan pelerinini giyerek oradan güvenlik içinde

Levent Şahverdi Arşivi

çekilip gitti. Yolda rastladığı bazı askerlerin durup kendisini selamlamasına önceleri bir anlam verememişti ama sonradan pelerinin yüzbaşı rütbesi taşıdığını görünce giysilerinin değerini anlayıp gülümsedi.

Yoluna devam ederek Müslümanların kontrolündeki topraklara girince, giysilerini değiştirmek için atını durdurdu. Burada şövalye giysisi ile dolaşmak tehlikeli olabilirdi. Bu giysileri yarınki keşifte kullanacağından onları atamadı. Düzgünce katlayarak atının eyerine bağlı torbasına yerleştirip yoluna devam etti. Birkaç mil doğuda bir hanın bulunduğunu biliyordu. Oraya giderek karnını doyurup dinlendikten sonra akşama doğru tekrar keşfe çıkmayı planlamıştı.

Ağır ağır ilerlerken yaşadıklarını da anlamaya çalışıyordu. Harezmilerin komutanına göre, bunca asker kendisini öldürmek için yola çıkmıştı. Bunun mantıklı bir nedeni olmalıydı. Harezmilerle değil sorun yaşamak, onları tanımıyordu bile!.. Öyleyse başbuğun sözlerini nasıl açıklamalıydı? Bu işi olsa olsa belirli bir çıkar karşılığında başkaları adına yapmış olmaları ihtimali güçlüydü. Uzun uzun düşündü. Kendini öldürtmek için iki yüz kişilik infaz birliklerini kim tutabilirdi? Aklına Turan Şah'dan başka kimse gelmiyordu. Turan Şah'ın böyle bir şey yapması için kendince haklı nedenleri vardı. Ama bunu Haçlı Savaşı'ndan önce yapacak kadar aptal değildi. Fakat insan sarrafı olarak bildiği ve güvendiği arkadaşı Aktay onun dengesiz olduğunu söylemişti. Böyle biri zaman ve zemin dinlemez, her an her şey yapabilirdi.

Eğer yaşadıkları Turan Şah'ın eseriyse bu durumda

Levent Şahverdi Arşivi

diğer arkadaşları da tehlikede olmalıydı. Belki de çoktan tutuklanmışlardı. Baybars bu can sıkıcı düşüncelere dalmışken varmayı düşündüğü hanın kubbeleri uzaktan görünmeye başladı. Han üç kubbeli, enine gelişmiş, taş bir binaydı. Binanın solunda hayvanlar için büyükçe bir çit, sağında da bir mescit vardı. Ön tarafta ise ağaç parmaklıklarla çevrili bir bahçe ve bahçede karşılıklı beşer sıra halinde on tane kameriye bulunuyordu. Gerek parmaklıklar gerekse kameriyeler ahşap işçiliğinin en güzel örnekleriyle süslenmişti. Baybars hana gelince, yamaklardan biri onu karşılayarak atını alıp çitlere götürürken o da çevresine şöyle bir bakındı. Kameriyelerde üçer beşer kişi oturmuş yemek yiyorlardı. Bahçenin solundaki kameriyede, silah kınlarında Alamut fedailerinin simgesini taşıyan temiz giyimli üç kişi dikkatini çekmişti.

Fakat sorunsuz bir gün geçirmek istiyordu. Karnını doyurup rahat bir uyku çekmekten başka bir düşüncesi yoktu. Kameriyelerde oturmayıp taş binadan içeri girdi. Burası geniş bir salondu, yaklaşık beş-altı karış yüksekliğinde sedirler vardı. İçeride, giriş kapısının hemen karşısındaki sedirde dışarıda gördüğü Alamut fedailerine benzeyen üç kişiden başka kimse yoktu. Baybars sakince gidip karşıdaki sedirlerden birine oturur oturmaz hancı yamağı gelerek istediği yemekleri sorup siparişleri aldıktan sonra çok geçmeden dolu tepsiyi getirerek önüne koydu. Ağır ağır yemeğini yerken bir ara tanıdık sesler duydu. Arkasına dönüp baktığında şaşırmıştı. Öldüklerini sandığı Hamza ve arkadaşları ikinci katın merdivenlerinden aşağı iniyorlardı. Baybars'ı görünce onlar da şaşırdılar. Hamza

Levent Şahverdi Arşivi

hemen koşarak gelip Baybars'a sarılırken, "Komutanım şükürler olsun, sağsınız!" deyince Baybars, "Ben de sizin öldüğünüzü sanmıştım. Çok şükür yanılmışım," diyerek onlara yanında yer gösterdi.

Arkadaşları Baybars'ın karşısına geçip oturunca Hamza, "Ötekilerden kurtulan oldu mu?" diye sordu.

Arkadaşlarını üzüntü ile hatırlayan Baybars, "Maalesef hepsi şehit oldular!" dedi. "Sizler nasıl kurtuldunuz?"

Hamza hatırlamak istermiş gibi biraz düşünüp yavaş yavaş anlatmaya başladı.

"Atlarımız çok yorgundu. Sizler ormana girince, biz biraz geride kalmıştık. Size yetişmek isterken ormana ilk giren düşman askerlerinin saldırısına uğradık. Onlarla biraz çarpıştık, fakat destek kuvvetleri gelince sizin ters yönünüze kaçmak zorunda kaldık. Bir süre izimizi kaybettirmek için durup dinlenmeden yol aldıktan sonra, yüksekçe bir ağaca çıkıp etrafa bakındım. Harezmilerin ormanı terk ettiklerini görünce rahat bir nefes alıp yola devam ettik. Gördüğün gibi buradayız," diyerek sözlerini bitirdi.

Baybars derin bir iç çekti.

"Neyse takdiri ilahi böyleymiş. Şehitlerimiz nur içinde yatsınlar. Ben de ormandan ayrıldıktan sonra, Dimyat'ın gerisinde kısa bir keşif yaptım. Yarın öbür gün sahilde birkaç keşif daha yaptıktan sonra yola çıkarız," derken yemeğine devam ediyordu.

Hamza bir ara ayağa kalkarak, "Komutanım size afiyet olsun. Ben gidip atın nallarını kontrol ettireceğim. Gelirken bir tanesi düşmüştü," diyerek Hasan'la birlikte masadan ayrıldılar.

Levent Şahverdi Arşivi

Çok geçmeden Mustafa da dinlenmek istediğini söyleyerek odasına çıkınca, Baybars yalnız kalmıştı. Yemek yediği mekânda Alamut fedailerinden başka kimse yoktu. Boş sadağı ve yayı atının sırtında kalmıştı. Belinde kılıcı ve kemerinde iki hançeri vardı. Yaşadıklarını yeniden düşünmeye başladı. Bu sefer taşlar yerine kolayca oturuyordu. Düşmanla vuruşa vuruşa çekildiklerini söyleyen Hamza ve arkadaşlarının bembeyaz pelerinlerinde tek bir leke yoktu. Oysa kendi pelerininin kandan neredeyse rengi değişmişti. Aslında ta başından beri Turan Şah kendisini öldürmeye karar vermiş ve Harezmilerle anlaşmıştı. Hamza ve arkadaşları bir bakıma onların suç ortaklarıydı.

Baybars'ın mangasındakiler siyah pelerin kullanırken Hamza ve arkadaşlarının pelerinleri beyazdı. Gelirken vahadan sonraki pusu yerine vardıklarında Hamza'nın yalancı pehlivanlar gibi havalara girip kendilerini dar geçidi kullanmaya zorlaması cesaretinden değil, plan gereği idi. Eğer orayı kullansalardı, Harezmiler beyaz pelerinlilerin dışındakileri öldüreceklerdi. Ormanda ise hiç savaşa katılmamışlardı. Kendisinin öldüğünü düşündüklerinden rahatça buraya gelip dinlendikten sonra muhtemelen bugün döneceklerdi. Fakat evdeki pazar çarşıya uymamıştı. Harezmilerin yapamadığını şimdi onlar deneyecekti. Hamza'nın " Komutanım" diyerek sahte nezaket gösterisinin başka da bir anlamı yoktu. Dikkatli olması gerekiyordu.

Bu arada yemeğini bitirmişti. Ayranını içerken, yüzüğünün kaşındaki aynadan uzun boylu bir zencinin elindeki yatağan hançeri ile arkadan kendisine doğru yaklaştığını gördü. Baybars, Alamut fedailerinin kendisine baktıkları-

Levent Şahverdi Arşivi

nı fark etti. Arkadaki hançerli zenciyi görmelerine rağmen kıllarını bile kıpırdatmamaları çok anlamlıydı. Acaba arkasındaki adam onlara mı çalışıyordu? Her ne hal ise az sonra öğrenecekti. Bir ara içtiği ayranını sol eline alıp masaya korken yıldırım hızı ile geri dönerek kemerinden çektiği bıçağı fırlattı. Sert çelik parçası gırtlağına saplanan adam gıkını bile çıkaramadan olduğu yere yığılıp kaldı.

Peşindeki katili haklayan Baybars, hemen kılıcını çekerek Alamut fedailerinin masasına dayadı. Reisleri olduğu anlaşılan kafası ustura ile tıraş edilmiş, tepesindeki kalın örgülü perçemi beline kadar inen keskin bakışlı, pala bıyıklı olanı Baybars'a, "Bu da ne demek oluyor şimdi?" diye sordu.

"Bunu neden yaptınız?"

"Neyi neden yaptık?

"Bu adam beni öldürmek istedi."

"İyi de bundan bize ne?"

"Sizin Alamut fedaileri olduğunuzu biliyorum."

"Bu sır değil ki! Bizi herkes tanır."

"Yerdeki adam sizden değil mi?"

"Hayır değil. Bizim tarzımız farklıdır. Eğer seni rahatlatacaksa söyleyeyim, bizim listemizde sen yoksun Baybars."

"İsmimi nereden biliyorsun?"

"Senin de söylediğin gibi bizler Alamut fedaileriyiz. Birçok ünlüyü tanırız."

"Öldürmek için mi?"

"Senin yaptığın farklı mı sanki? Biz on yılda on beş kişi öldürdük. Senin dün akşam öldürdüğünün üçte biri yani."

Levent Şahverdi Arşivi

"Benim kutsal bir amacım var."

"Bizim yok mu sanıyorsun?"

"Özellikleri olan birilerine benziyorsunuz. Kendi sisteminiz içinde mantıklı da sayılırsınız. Fakat soğukkanlılığınıza şaşırdım. Ben olsaydım, sizi arkadan hançerlemek isteyen birine engel olurdum," diyerek kılıcını kınına koyarken adama, "Benim adımı biliyorsun. Benim de seni tanımamda bir sakınca var mı?" diye sordu.

"Hayır, bana herkes Cabbar der."

"Cabbar, nedendir bilmem ama sana inanıyorum," diyerek oradan ayrılırken Cabbar seslendi.

"Baybars! Şu öldürdüğün adamın kemerindeki altın kesesini kontrol eder misin?"

Baybars adamın kemerindeki altın dolu keseyi görünce şaşırdı. Kesenin üstünde Mısır ve Suriye Sultanı Turan Şah'ın mührü vardı.

Baybars, "Demek ki beni öldürmesi için altınları bu adama Turan Şah verdi!" diye yüksek sesle düşünürken Cabbar yanıtladı. "Hayır, o vermedi sevgili arkadaşın Hamza verdi."

"Hamza mı?"

"Evet."

"Sana bir şey sorabilir miyim?"

"Sor."

"Siz hiç dışarı çıkmadınız. Hamza ise dışarıdaydı. Bu adama altını verdiğinden nasıl emin olabiliyorsunuz?"

"Gel de benim oturduğum yerden dışarı bak." Baybars eğilerek Cabbar'ın göz hizasından dışarı bakınca, Cabbar, "Ne görüyorsun?" diye sordu.

Levent Şahverdi Arşivi

"Sizin adamlarınızı."

"Gördün mü işte onlar dışarıda olanları, biz de içeridekileri işaret dili ile birbirimize bildiririz."

Baybars ne diyeceğini bilemiyordu. Bunlar çok teşkilatlı çalışıyorlardı. Elindeki altın dolu keseyi masaya bırakarak,

"Bunlar sizin hakkınız," deyince, Cabbar, "Aldığın bilginin karşılığı mı?" diye sordu.

"Hayır, verdiğiniz bilgi parayla ölçülmez, hediyem olarak kabul edin!"

"Baybars senden hoşlandım. Umarım bir gün bizim listemize girmezsin."

"Umarım."

"Dünyanın bin çeşit hali var. Bir gün olur da bize ihtiyacın olursa buraya gel ve hancıya 'Şam'dan gelen kervan Halep'e gitti' de biz seni buluruz."

Baybars, Cabbar'a teşekkür ederek Hamza ve arkadaşlarıyla hesaplaşmak için dışarı çıktı. Bir de ne görsün? Adamların üçü de atlarına binip kaçmıyorlar mı? Hemen hana dönerek hancının duvara astığı ok dolu sadaklardan birini aldı ve hızla atına atlayıp peşlerine takıldı. Aralarında yaklaşık iki yüz adım vardı. Kovalamaca yarım saat kadar devam etti. Sonunda ok menzilini yakalayan Baybars, sadağından üç ok çekip seri atışlarla üçünü de öldürdükten sonra geri dönüp hancının kendisi için ayırdığı odada akşama kadar uyuyarak dinlendi. Gece yarısına doğru da yüzbaşı rütbeli haçlı elbisesini giyindikten sonra keşfe çıktı.

Havanın karanlık olması işini kolaylaştırıyordu. Or-

Levent Şahverdi Arşivi

manlık yolu izleyerek sahile hâkim bir tepeye çıkıp durumu iyice kontrol etti. Daha sonra cebinden çıkardığı bir kâğıda dört ve tek direkli gemilerle fenerlerin, ara ve ana yolların konumunu çizip gemilerin sayısını not aldı. Arazi incelemesi sabaha kadar devam etti. Güneşin doğuşuna çok az kala keşfini tamamlayarak hana döndü. O günden sonra handa üç gün daha kaldı. Düşman donanmasıyla ilgili gerekli bilgileri topladıktan sonra atına binerek yola koyuldu.

Siyah küheylan Mansura'ya doğru uçarcasına ilerliyordu.

Levent Şahverdi Arşivi

31

Baybars geçmişe öylesine dalmıştı ki, Mansura'ya yaklaştığının farkına bile varamamıştı.

Hatice'nin "Mansura'ya geldik," diye bağırması onu dalmış olduğu hatıralardan uyandırdı. Koca yirmi beş yıllık hayatı iki saatte yeniden yaşamıştı. Hayat dediğin böyle işte, bazen çeyrek asırlık bir ömür iki saate sığacak kadar küçülürken, bazen de iki saatlik bir zaman dilimi bir asrı kapsayacak kadar genişlerdi. Kıpçak'tan Sivas'a varan sıkıntılı günler, İmad'lı ve Bundukdari'li yıllar şimdi yaşanmıştı sanki. Oysa tarih olmuştu bunlar. Önemli olan bugün ve yarın olacaklardı. Erkekleri öldürülerek tutsak edilen kadın ve köleleri kurtarıp, katil şövalyeleri zincire vurmasının üzerinden üç-beş saat geçmişti. Kadınlardan, kölelerden ve katillerden oluşan kervanın sorunsuz bir şekilde Mansura'ya ulaşmasının sevinci içinde atını hızlandırarak Hatice'ye, "Bir sorununuz var mı?" diye sordu.

Hatice zeki ve cesur bir kızdı.

"Var ama yok komutanım."

"Hatice bulmaca gibi konuştun. Ne demek istediğini anlayamadım doğrusu?"

Levent Şahverdi Arşivi

"Komutanım sorunumuz vardır, hem de çok, çünkü evimiz ocağımız yakılıp, yakınlarımız öldürüldü. Mansura'da bizi nasıl bir kader bekliyor bilmiyoruz. Yoktur çünkü beterin beteri var, sayende tutsaklıktan kurtulup, bir İslam beldesine geldik," deyince Baybars önce kadınlara, "Karamsarlığa kapılmayın. Mansura'da size gerekli yardımlar yapılacaktır. Allah hepinizin bahtını açık etsin. Bir daha benzeri acılar yaşatmasın," derken kölelere de, "Unutmayın ki herkes takdir edilmiş bir kaderi yaşar. Yarının ne getirip ne götüreceğini şimdiden bilemeyiz. Ümidinizi kaybetmeyin. Bugün kölesiniz ama yarın olmayabilirsiniz. Ben de bir zamanlar sizler gibi köleydim. Şimdi Mısır ve Suriye Sultanlığı'nda bölük komutanıyım. Bir insan için en kötü şey umutsuzluktur. Umudunuzu hiçbir zaman kaybetmeyin. Allah uğurunuzu açık etsin!" diyerek, kervanın önüne düşüp ilerlerken kendisini Aktay, Kutuz ve Aybek'in karşılamasına çok memnun olmuştu. En azından korktuğu şeyler olmamıştı. Demek ki Turan Şah'ın en büyük korkusu kendisiydi. Diğer komutanları öncelikli sorun saymıyordu. Haçlı mücadelesini yoluna koyduktan sonra onları kolayca bertaraf edebileceğini düşünmüş olmalıydı. Baybars arkadaşlarıyla kucaklaşıp hasret giderdikten sonra, "Ben yokken bilmem gereken önemli şeyler oldu mu?" diye sordu.

Aktay, "Olması mı gerekiyordu?" dedi.

"Bir ara kötü şeyler olabileceğini düşünmüştüm. Çok şükür yanılmışım."

"Bir şeyler söylemek ister gibi halin var. Yanılıyor muyum yoksa?"

Levent Şahverdi Arşivi

"Hayır, yanılmıyorsun," diyerek, Hamza, Hasan ve Mustafa ile yaşadıklarını, iki yüz kişilik infaz bölüğü ile yaptıkları mücadeleyi ve tüm arkadaşlarının şehit olduğu gelişmeleri, hiçbir şeyi atlamadan anlattığında, arkadaşları çok şaşırmışlardı. Ne diyeceklerini bilemiyorlardı.

Aybek, "Böyle bir şeyi savaştan önce beklemiyordum," dedi.

Kutuz her zamanki sakin haliyle, "Bize karşı davranışlarında yeni bir değişiklik yoktu. Ama Baybars'ı bir an önce öldürme isteğini bir türlü anlamıyorum," derken Aktay, "Bunda anlaşılmayacak bir şey yok, bizim infazımızı savaşın sonuna kadar ertelemiş," diye yanıtladı.

Aybek öfkeyle, "Peki ama neden?" diye sordu.

Aktay, bilge ve tecrübeli bir komutandı. Eyuboğullarına hâkim olan düşünceyi ve onların siyasî davranışlarını çok iyi biliyordu.

"Turan Şah, Haçlıları Baybars olmadan da yenebileceğini, bizden ise bir süre daha yararlanmayı hesaplamış olmalı. Ayrıca Baybars'ın bizim bileğimiz, yüreğimiz ve gerektiğinde beynimiz olduğunun da farkındadır. Bu nedenle onu bir an önce ortadan kaldırıp bizi güçsüzleştirmek istiyor. Böylece savaştan sonra işimizi bitirmenin kolaylaşacağını düşünüyor," dedi.

Aybek yine öfkesine hâkim olamayarak, "Peki, böyle eli kolu bağlı mı oturacağız?" diye bağırdı.

"Sakin ol Aybek," dedi Aktay. "Daha önce de konuştuğumuz gibi hesaplaşmamız savaştan sonraya kalacak. O güne kadar bizim için herhangi bir tehlike söz konusu değildir. Ama öyle görülüyor ki Turan Şah, Baybars'ı gözden

Levent Şahverdi Arşivi

çıkarmış, bir an önce onu yok etmek istiyor. Anlayacağınız arkadaşımızın hayatı tehlikededir. Onu her an öldürtebilir. Bugün belki yarın, belki de yarından sonra bu yüzden uyanık olmamız gerekiyor. Kalavun'u, Tarık'ı ve Sungur'u da durumdan haberdar etmeliyiz,"

Konuşmaları bittiğinde Sultan'ın konutuna yaklaşmışlardı.

Baybars, esaretten kurtardığı kadınları, köleleri ve katil şövalyeleri Muhafız Birliği Komutanlığı'na teslim edip, konutun dışındaki bir kameriyede arkadaşları ile konuşurken; Kalavun, Sungur ve Tarık yanlarına gelip, "Gazan mübarek olsun!" diyerek Baybars'ı kutladılar.

Cemaleddin de telaşla kabul salonuna çıkarak selam verdikten sonra, "Sultanım, Baybars döndü, hem de yüz kadar Müslüman esiri kurtardığı gibi, bir o kadar da katil şövalyeyi zincire vurarak birlikte getirmiş," deyince Sultan'ın yüz ifadesi aniden değişerek göz kapaklarında tikler oluşmaya başladı. Haberden hoşlanmadığı her halinden belliydi.

"Allah kahretsin!" diyerek kendi kendine söylenirken, Atabek'i ve sır kâtibi Cemaleddin'e, "Sen bu işe ne diyorsun?" dedi.

"Sultanım adam dokuz canlı sanki."

"Bin canlı dahi olsa kurtulamayacak."

Cemaleddin, şahsi çıkarlar gereği Sultan'la aynı fikirde gözükmesine rağmen, aslında onun birçok düşüncesini onaylamıyordu. Baybars gibi son derece güçlü ve yetenekli bir komutanın savaştan önce öldürülmesini doğru bulmuyordu. Ama savaştan sonra yalnız onun değil diğerlerinin

Levent Şahverdi Arşivi

de sağ kalması doğru değildi. Turan Şah'ın bu güçlü komutanların emrinde kukla bir sultan olması, kendi geleceği için de hayırlı olmazdı. Bu nedenle düşüncelerini uygun bir dille Sultan'a anlatmaya çalıştı.

"Yüce sultanım, Baybars'ın ölümünü savaş sonuna kadar ertelemeniz, devletinizin bekası için uygun olmaz mı?"

"Hayır, Cemaleddin hayır! Bu adamın zaferden sonra kazanacağı ün, onu tüm Mısır ve Suriye'nin yıldızı yapar. O zaman da değil onu öldürmek, dokunmamız bile zorlaşır."

Cemaleddin ısrar etmedi. Çünkü Sultan haklıydı. İşin bu tarafını düşünememişti.

"Görüşünüz çok isabetli sultanım," diyerek onu yüceltirken Sultan da, "Bu konuya başka bir hal çaresi buluruz merak etme, şimdilik Baybars'ın getirdiği şövalyeleri zindana atarak fidyelerini belirleyip mağdurlara yardım edin. Bütün bunlarla İbrahim Basri ilgilensin. Sen büyük divanı topla, artık kabak tadı vermeye başlayan şu Haçlı sorununu halletmemiz lazım," dedi.

Levent Şahverdi Arşivi

Levent Şahverdi Arşivi

32

Sultan'ın emriyle büyük divan bir saat gibi çok kısa sürede toplandı. Bahri Memlükler ve Hasankeyf ümerası konutun kabul salonunda bir araya gelmişlerdi. Bahrilerden Vezir Fahreddin, Farüziddin Aktay, İzzeddin Aybek, Seyfeddin Kutuz, Rükneddin Baybars, Seyfeddin Kalavun, Tarık Türkmani, Boga El Sagir, Sungur El Aşkar ve Tavil Musa ile Hasankeyf ümerasından Cemaleddin Yağmur, Şerafeddin Faizi, İbrahim Basri ve Ahmet Mardini sağlı sollu Sultan'ın huzurunda dizilmişlerdi.

Bu kez herkese oturma izni veren Sultan, öldürmek için can attığı Baybars'ı överek söze başladı. Birbirlerini öldürmeye kararlı bu ikili arasındaki diyalog çok ilginçti. Kalpler başka diller başka diyordu. Baybars bakışları ve vücut diliyle her şeyden haberdar olduğunu ima ediyordu. Gerçi Turan Şah onu algılayacak derinlikte biri değildi ama insan tanıma konusunda epey deneyimli olan Cemaleddin Yağmur, Baybars'ı doğru okuduğundan onunla göz göze gelmemeye çalışıyordu. Sultan ise her zamanki sahte tebessümü ile "Seni kutlarım Baybars! Ülkene çok büyük hizmette bulundun," dedi.

Levent Şahverdi Arşivi

Baybars mütevazıydı. "Ben sadece görevimi yaptım sultanım."

"Öteki arkadaşlarına ne oldu?"

"Şehit oldular sultanım!"

"Şövalyelerin saldırısına mı uğradın?"

"Hayır, saldıranlar şövalyeler değildi."

"Onlar değilse kimlerdi peki?"

"Dostumuz Harezmiler."

"Harezmiler mi?"

"Evet."

"Dostumuz olduğuna göre bunu neden yaptılar?"

"Yaptıklarına göre demek ki dostumuz değillermiş sultanım."

"Düşman da olsa saldırılarının bir nedeni olmalı..."

"Haklısınız sultanım, belki bir gün öğreniriz."

"Umarım öğrenirsiniz. Onları Hasankeyf'ten tanırım. Dostluklarına güven olmaz," diyerek biraz düşündükten sonra, "Hamza ve arkadaşlarına ne oldu?"

"Öldüler."

Baybars'ın ötekiler için "şehit oldular," Hamza ve arkadaşları için yalnızca "öldüler" demesi davetlilerin dikkatinden kaçmamıştı. Baybars'ın neden bu şekilde konuştuğunu pek anlayamayan Sultan sormaya devam etti.

"Harezmiler mi öldürdü?"

"Hayır."

"Kim öldürdü öyleyse?"

"Ben öldürdüm sultanım."

Bu cevap olayın aslını bilmeyenleri şaşırtırken, Sultan ve Cemaleddin'de bir tedirginlik havası yarattı. Fakat ken-

Levent Şahverdi Arşivi

dini çabuk toparlayan Sultan, "Peki, bunu neden yaptığını söyler misin?"

"Elbette sultanım. Bize saldıran Harezmilerle işbirliği içindeydiler. Başından beri onlardan şüpheleniyordum. Sonunda kaldığımız handa beni öldürmeye kalktıklarında şüphem kalmadı."

"Bunu neden yaptıklarını söylediler mi?"

"Konuşmaya fırsatları olmadı sultanım."

Baybars'ın her şeyden habersizmiş gibi davranması Sultan'ı şimdilik rahatlatmıştı.

"Bu günlerde kimseye güven olmuyor. İnsan seçerken dikkatli olmamız gerekecek."

Cemaleddin o kadar rahat değildi. Baybars'ın her şeyi bildiğinden, fakat bilmezmiş gibi davrandığından emindi. O, bu düşüncelere dalıp gitmişken, Turan Şah Baybars'a seslendi.

"Neyse, bırakalım bunları da, Haçlı ordugâhından söz edelim. Umarım iyi haberlerin vardır."

Baybars yaptığı keşifler hakkında bilgi vermeye başladı.

"Haberler hem olumlu hem de olumsuz," derken Sultan burada araya girerek, "Önce olumsuzlardan başla," diye uyardı.

Baybars keşif sonucu edindiği bilgileri anlatmaya başladı.

"Fransa Kralı IX. Lui, papanın desteği ile hazırlanan yaklaşık elli bin kişilik bir orduyla karaya çıkmış. İşin kötüsü bütün birlikler savaş durumuna geçip, saldırı için emir bekliyorlar. Daha da kötüsü otuz destek gemisinin Tu-

Levent Şahverdi Arşivi

lon'dan hareket etmesidir. Birkaç güne kalmaz Dimyat önlerinde olurlar. Saldırıya geçmek için gemilerin gelmesini bekliyorlar. Gelelim iyi haberlere; düşman güçleri yekpare değildir. Orta Avrupa'daki çeşitli Alman prenslikleri ile İngiltere, Fransa, İtalya, İspanya ve Çukurova Ermenileri gibi farklı toplumlardan oluşuyorlar. Hepsi farklı dilleri konuşup, farklı mezheplere inanıyorlar. Yine her toplum ya da mezhep, Kudüs'ün kurtarılması şerefini diğerleri ile paylaşmak istemiyor. Bu durum askerî hiyerarşiyi olumsuz etkilediği gibi, komuta birliğini de bozuyor. Ortak İslam düşmanlığı bile birlik ve beraberliği sağlamaya yetmiyor."

Tam bu sırada lafa karışan Cemaleddin, Baybars'a soru sormak için Sultan'dan saygılı bir dille izin istedi. Sultan da kendisine istediği izni verince şöyle dedi.

"Komutan, Haçlıların Suriye'yi Mısır'dan koparmak için bazı emirlere yaklaşmak istedikleri doğru mudur?"

Baybars bu soruya çok açık ve net bir cevap verdi.

"Yakın geçmişte bu dediklerinizi oldu. Halep, Kerek ve Humus emirleri, Mısır Sultanlığı'nı ele geçirmek için Haçlılarla ittifak yapmışlardı. Fakat rahmetli Sultan Salih Necmeddin'in izlediği usta siyaset ve ordumuzun da gücü ile bu şer ittifakı bozulmuştu. Bunlar geçmişte kaldı.

Bugün ise her şey dünden çok farklıdır. Bölgemizde Kudüs eksenli istikrarlı politikalar üretmek zordur. Koşullar sürekli değiştiği için izlenecek politikaları da ona göre yeniden değerlendirmek gerekir," diyerek anlatmaya devam ederken, Cemaleddin, Sultan'ın izni ile sorusuna şöyle bir açıklık getirdi.

"Sözünüzü kestiğim için özür dilerim komutan. Ha-

Levent Şahverdi Arşivi

sankeyf ümerası bölgenin yabancısı olduğu için söylediklerinizi tam olarak anlamayabilirler. Ben şahsen değiştiğini söylediğiniz koşulları tam olarak anlayamadım. Bunu somut bir örnekle açıklamanız mümkün mü?"

Turan Şah da bir baş hareketi ile sorunun önemine işaret edince, Baybars konuşmasına kaldığı yerden devam etti.

"Cemaleddin yerinde bir soru sordu. Ben de tam oraya geliyordum. Haçlılarla Suriye emirleri arasında olası bir ittifakın koşulları oluşmuş değil, kısa ve orta vadede oluşacağa da benzemiyor. Çünkü Haçlılar bugünlerde son on yılın en büyük gücüne ulaşmışlardır. Ayrıca otuz destek gemisi de gelmek üzeredir. Kendilerini çok güçlü hissediyorlar. Amaçları yalnız Kudüs'ü almak değil, Kudüs'ün güvenliği için Suriye ve Mısır'ı da ele geçirmektir. Dimyat'ı alıp Mansura'ya yönelmeleri bunu gösteriyor.

Şimdi bu siyaseti değerlendirecek olursak, hedefleri arasında Suriye'yi de almak olan Haçlılar, Suriyeli emirlere ödünler vererek onlarla neden ittifak yapma yoluna gitsinler?" deyince Sultan, Cemaleddin'e döndü, "Bence her şey yeterince açık," dedi.

Sultan'ın bu sözü üzerine Cemaleddin, "Haklısınız sultanım, ben de yeterince aydınlandım," diyerek ona katıldığını söyleyince, Sultan bu kez de Aktay'a dönerek, "Bu konuda sen ne düşünüyorsun?" diye sordu.

"Sultanım, Baybars'ın görüşlerine katılıyorum. Durum zaten sizin de buyurduğunuz gibi yeterince açıktır. Asıl bundan sonra izlememiz gereken siyaseti doğru belirlememiz gerekir."

Levent Şahverdi Arşivi

"Peki, sence doğru siyaset hangisidir?"

"Sultanım, Baybars keşiften yeni geldi. Bizim bilemediğimiz en son bilgiler ondadır. İzin verirseniz önce onun görüşlerini alalım sonra siyasetimizi bu eksende belirleriz," deyince, Sultan, Cemaleddin'e dönerek, "Sen de aynı görüşte misin?" diye sordu.

"Evet sultanım, Aktay'a katılıyorum."

İki tecrübeli komutanın görüşlerini alan Turan Şah, Baybars'a, "Komutan, seni dinliyoruz," dedi.

Divanda herkes susmuş dinlerken, Baybars gördüklerini ve bunlara ilişkin yorumlarını anlatmaya devam etti.

"Mansura-Dimyat yolunda ve Dimyat'ın yaklaşık on kilometre doğusunda, beş bin kişilik bir düşman birliği konuşlanmış durumdadır. Bu birliklerin yaklaşık bir fersah batısında ise on bin kişilik hafif süvari ve mancınık birlikleri vardır. Bunlar kaleye saldırı planlayan öncülerdir. Fransa Kralı'nın komutasındaki otuz beş bin kişilik kuvvetler ise yine Dimyat'ın kuzeydoğusundaki engebeli arazide pusuda beklemektedir. Bunlar da on biner kişilik üç tümen ve yüzer kişilik beş hizmet bölüğünden ibarettir," deyince Turan Şah söze karışarak, "Bütün bunlar ne anlama geliyor?" diye sordu.

Baybars ağır ağır anlatmaya devam etti.

"Sultanım, bütün bunlar düşmanın planlı bir savaş düzenine geçtiğini gösteriyor. İlk hedefleri Mansura'yı düşürmektir. Bunun için on beş bin kişilik öncü birlikleriyle Dimyat'ın doğusundan ve batısından Mansura'ya saldırıya geçecekler. Bizim kalede yirmi bin kişilik kuvvetimizin olduğunu biliyorlar. Ayrıca sayı üstünlüğümüze güvenerek

Levent Şahverdi Arşivi

onlarla kale önlerinde bir meydan savaşını kabul edeceğimizi de düşünmektedirler. Bu nedenle onlar hem savaşıp hem de planlı olarak Dimyat'a doğru çekilerek bizi Mansura'dan uzaklaştırmaya çalışacaklar. Eğer biz bu oyunu yutarsak Fransa Kralı otuz beş bin kişiyi savaşa sürecek. Bunların bir kısmı kaleden uzaklaşan bizim kuvvetlerimizi arkadan çevirip çembere alırken, bir kısmı da savunmasız kalan Mansura'yı kuşatacaklar.

Kuvvetlerin dağılış planına göre kaleye girmede koçbaşı ve merdiven kullanılacağı anlaşılıyor. Mancınıkları büyük bir ihtimalle Kahire kuşatması için düşünüyor olmalılar."

Baybars anlatmaya devam ederken, Turan Şah bir el hareketiyle onun sözünü kesip, "Komutan buraya kadar olan kısmı yeniden değerlendirmemiz iyi olur," diyerek Cemaleddin'e, "Anlatılanlar hakkında ne düşünüyorsun?" dedi.

"Sultanım, düşman planı çok zekice. Ayrıca sayıları da bizden fazla olduğundan Mansura ve Kahire'nin savunmasını güçlendirip vur-kaç taktiği uygulanmasının doğru olduğunu düşünüyorum," deyince Turan Şah bu kez de Aktay'a, "Senin görüşün nedir?" diye sordu.

"Sultanım, düşmanın çok iyi hazırlandığı ve dışarıdan da yardım gördüğü anlaşılıyor. Ayrıca sayıları bizim iki katımızdan fazladır. Bence doğrudan bir meydan savaşına girerek ümmeti boşuna kırdırmayalım. Öncelikle devlet merkezimiz Kahire'nin savunmasına ağırlık verip geniş alanda sık ve yaygın bir vur-kaç savaşı başlatalım. Bu arada halife hazretlerinden askeri destek isterken, yine onun

Levent Şahverdi Arşivi

yardımıyla Suriye emirlerinin savaşa aktif olarak katılmalarını sağlayalım."

Turan Şah bu kez diğer davetlilere döndü. "Değişik bir fikri olan var mı?"

Şerafeddin Faizi, "Sultanım, gerekirse düşmanla bir meydan savaşı yapmaktan kaçınmayalım. Unutmayalım ki Bedir'in kahramanları düşmanlarını bozguna uğratırken sayıları onların üçte biri kadardı," diyerek sözlerini bitirirken Baybars, o ana kadar pek dikkatini çekmeyen Şerafeddin Faizi'yi hayret ve şaşkınlıkla süzerken, Turan Şah, Baybars'a, "Komutan, Aktay'ın, Cemaleddin'in ve Şerafeddin'in söylediklerini duydun. Bu belayı atlatmak için farklı bir önerin var mı? Yoksa sen de onlarla aynı fikirde misin?" diye sordu.

"Sultanım, fikirlerini açıklayan her üç komutanın da ümmeti bu beladan kurtarmak istediklerine içtenlikle inanıyorum. Ama görüşlerine tümüyle katılmam mümkün değildir."

"Peki, kabul edilebilir makul bir önerin var mı?"

"Sultanım, eğer vakit kaybetmezsek dışarıdan yardım almadan bu tehlikeyi atlatabilme şansımız vardır."

Turan Şah meraklanmıştı.

"Devam edin sizi dinliyorum."

"Her şeyden önce, burada söz alarak konuşan komutanlarımızın düşmana karşı önerdikleri hareket tarzını ve yöntemlerini birçok bakımdan doğru bulmadığımı söylemek istiyorum. Bir arkadaşımız Bedir'i örnek gösterdi. Ancak her olayı kendi özel koşullarında değerlendirmek gerekir. Bedir yedinci yüzyılda yaşanmış ve İslam tarihinin

Levent Şahverdi Arşivi

şeref sahifeleri arasında yerini almıştır. Biz ise XIII. yüzyıldayız. Bedirli yıllarda düşman dışarıdaydı. İçeride ise gün geçtikçe sayıları artan birlik ve dayanışmanın bilincine varmış bir İslam toplumu vardı. Şimdi öyle miyiz? Tersine dışarıda sayıları gittikçe artan bir düşman, içeride ise birlik ve dayanışma ruhunu kaybetmiş bir kitle var.

Bunlara kısır siyasî çıkarlar uğruna düşmanla ittifak kurup, din kardeşlerine ihanet eden işbirlikçileri de katarsak, gerisini varın düşünün. Hepimiz biliyoruz ki İslam dünyası şimdikinin on katından fazla asker çıkarabilir. Ama bunları ortak bir amaca yönlendiremedikten sonra neye yarar? Günümüzde üç kıtaya yayılmış, sayıları milyonları aşan Müslümanlar arasında Bedir benzeri bir dayanışmadan söz edebilir miyiz?

Bugün ruhu ve koşulları oluşmamış Bedir yöntemini uygulamak demek, açık arazide kendimizin iki katı bir düşmanla meydan savaşını kabul etmek demektir. İçinizde bunu uygulayabilecek komutan var mı?"

Hiç kimseden ses çıkmamıştı. Sözleri inandırıcı ve aydınlatıcıydı. Cemaleddin ve Aktay'ı eleştirirken de aynı derecede inandırıcı görünüyordu.

"Değerli komutanlarımızdan Aktay ve Cemaleddin düşmanın planını zeki ve başarılı bulduklarını ifade buyurdular. Ben bu konuda kendileri ile hemfikir değilim. Düşmanın planı ayrıntılı olarak düşünülmüş ama yeteri kadar zekice değil. Bizleri masada savaş oyunu oynadıkları kurşun askerlerin yerine koyuyorlar. Düşünen, tasarlayan, karar veren gerektiğinde anlık koşulları değerlendirip, karar değiştiren canlı varlıklar olduğumuzu unutmuş gibi-

Levent Şahverdi Arşivi

ler. Zekâ bunun neresinde Allah aşkına? Fakat onların bu hatası savaşta bizim avantajımız olacaktır. Ayrıca Fransa Kralı Lui'nin elli bin kişilik kuvvetleri araziyi bizim kadar iyi bilmiyorlar. Kılavuz da kullansalar sayısal üstünlüklerine rağmen, destek ve arazi üstünlüğü bizdedir. Hareket tarzımızı doğru belirlersek zafere ulaşabiliriz.

Şimdi yapmamız gereken ilk iş destek gemileri gelmeden düşmanın bize saldırmasını sağlamaktır. Onlar, savaşı yardım alarak güçlendikten sonra başlatmak istiyorlar. Böyle bir durumun oluşmasına engel olmalıyız."

Burada lafa karışan Turan Şah, "Onların, saldırıyı gemilerin gelişinden önce başlatmasını nasıl sağlayacağız?" diye sordu.

"Sultanım, düşmana karşı başlatacağımız bir savaşın gidişatını ve ayrıntılarını şöyle planladım. Hatalarımı siz Ulu sultanımız ve komutan arkadaşlarım lütfen düzeltsinler," diyerek düşüncelerini anlatmaya başladı.

"Toplam gücümüz yirmi beş bin kişidir. Ben biner kişilik dört bölükten oluşan güçlerle Lui'nin pusuda beklediği arazide, Aktay'ın ve Cemaleddin'in düşündükleri gibi vur-kaç yöntemini uygulayarak onları yıldırmaya çalışırken, bin kişiyi iç güvenlik için kalede bırakacağız. Kalan yirmi bin kişilik süvari birliklerimiz de Mansura önlerindeki açık arazide üç kol halinde savaş düzeni alacaklar. Sağ kolun başında Kutuz, sol kolun başına Aybek, merkezde ise Aktay bulunacaktır. Bir taraftan gerilla saldırılarının başlaması, diğer taraftan ise İslam kuvvetlerinin açık arazide saldırı durumuna geçmesi, Haçlı ordugâhının alarma geçmesine yetecektir. Bu durumda düşman kuvvetlerinin

Levent Şahverdi Arşivi

yapabileceği iki şey vardır: Biri savaş düzenlerini değiştirmektir ki, buna zamanları yoktur, kaldı ki biz onların bekledikleri savaş düzeninde olduğumuzdan buna gerek de duymazlar; diğeri ise saldırıya geçmektir.

Düşman cephesinden bakıldığında durum onların lehine gibi göründüğünden bu yolu tercih edeceklerdir. Sayısal üstünlükleri onları cesaretlendirirken, vur-kaç saldırılarımızın ağır kayıplar verdirmesi de onları savaşa zorlayacaktır."

Tam bu sırada Turan Şah lafa karıştı.

"Komutan, planınız buraya kadar çok iyi. Beni asıl düşündüren bundan sonraki kısmıdır."

"Sultanım, o kısmı henüz anlatmadım."

"Olsun ben yine de kuşkularımı söyleyeyim. Sen ona göre cevap verirsin. Gördüğüm kadarıyla bu savaşta asıl yük sana düşüyor. Burada senin iki görevin vardır: Biri seri saldırılarla düşmanı yıldırıp savaşa sokmak, diğeri ise bizim kuvvetlerimizin düşman öncülerini imha edinceye kadar Lui'yi olduğu yerde oyalamaktır," dedikten sonra Baybars'a dikkatle bakarak, "Buraya kadar doğru mu anlamışım?

"Tastamam buyurduğunuz gibi sultanım."

"Peki, elindeki dört bin kişiyle otuz beş bin kişiyi oyalayabilecek misin?"

"Sultanım, biz vur-kaç savaşı yapacağımız için sayıca fazla olmamız hareket yeteneğimizi kısıtlar. Kaldı ki Lui'nin ordusunu konuşlandırdığı arazi çok engebelidir. Aynı zamanda sık çalılıklar ve sayısız bataklıklarla doludur. Biz o civarı karış karış biliyoruz. Onları en az üç gün

Levent Şahverdi Arşivi

oyalayabileceğimden eminim. Bu süre içinde Kutuz, Aktay ve Aybek'in kuvvetleri düşman öncülerinin işini bitirerek bize yardıma gelirler. O zaman da onları bataklık araziye çekip imha ederiz."

Turan Şah rahatlamış gibi görünüyordu. Ama yeterince tatmin olmamıştı. Biraz düşündükten sonra Baybars'a, "Komutan, planın bana çok inandırıcı geldi. Ama yine de dört bin kişi ile otuz beş bin kişi arasındaki orantısız güç beni biraz düşündürüyor," diyerek Aktay'a, "Sen Baybars'ı da, araziyi de, düşmanı da iyi tanıyorsun. Baybars dört bin kişi ile otuz beş bin kişiyi üç gün oyalayabilir mi?" diye sordu.

Aktay, "Sultanım, Baybars oyalarım diyorsa, ben buna sorgulamadan inanırım," dedi.

Sultan'ın teker teker görüşlerini aldığı Bahri komutanların hepsi de aynı şeyleri söyleyince, Turan Şah bu kez de Cemaleddin'e dönerek, "Sen ne düşünüyorsun?" diye sordu.

"Sultanım, Baybars'ı fazla tanımıyorum. Hiçbir savaşta onunla birlikte olmadım. Yine de onun bu işi başaracağına inanıyorum. Bu konuda hiçbir tereddüdüm yoktur. Fakat izniniz olursa kendisinin iki konuya açıklık getirmesini istiyorum."

"Soracağını sor."

"Komutan belki konuşmanızın bundan sonraki kısmında değineceksiniz ama sultanımıza da arz ettiğim gibi kafama takılan iki soruyu, açıklamalarınıza yardımcı olacağı düşüncesiyle şimdiden sormak istiyorum.

Birincisi; siz plan gereği Lui'yi oyalarken düşman ön-

Levent Şahverdi Arşivi

cüleri ile savaşan kuvvetlerimizin uyacakları ayrıntılı bir harekât tarzı var mıdır? Yoksa bu konu bölük komutanlarının şahsi iradelerine mi bırakılacak? Bunu öğrenmek istiyorum. İkinci soruma gelince, hani eskiler şerri tanımadan hayra ulaşmak zordur derler. Söz gelimi diyelim ki bizler savaşırken aksilik bu ya düşman destek gemilerinin Dimyat'a çıkarma yapmaları durumunda ne yapacağız?"

Baybars konuşmasını Cemaleddin'in sorularını da kapsayacak şekilde sürdürdü.

"Düşmanın bulunduğu arazinin konumuna ve askerî güçlerin dağılımına göre, bize sağ ve sol olmak üzere iki koldan saldırıya geçecekleri anlaşılmaktadır. Böyle bir durumda Aybek sol, Kutuz da sağ açıktan çevirme harekâtına başlayınca düşmanın saldırı hatları ister istemez birbirlerine yaklaşacaktır. Tam bu sırada harekete geçen Aktay, düşman hatları arasına bir kama gibi saplanarak onların birleşmesini engelleyince hem kuşatılan hem de manevra yeteneğini kaybeden düşmana, ölüm ya da esaretten başka bir seçenek kalmayacaktır.

Şimdi gelelim biz savaşırken düşmanın Dimyat'a çıkarma yapma ihtimaline. Böyle bir ihtimali hiçbir zaman gözden ırak tutamayız. Bu nedenle gerekli önlemleri almalıyız.

Frenkler, erzak ve asker dolu dört direkli, altı yelkenli otuz gemiyle Dimyat'a yaklaşmaktadır. Birkaç güne kalmaz burada olurlar. Biz bunlara karşı iki tür savaş filosu kullanacağız. Bunlardan biri kürekli ve tek direkli küçük fakat hareket yeteneği büyük kırlangıç[7] filolarıdır. Her bi-

[7] Kırlangıç: Tek direkli ve yelkenli olup ayı zamanda kürek de kullanılabilen küçük sandal.

Levent Şahverdi Arşivi

rinde kürekçilerden başka üç savaşçı vardır. Ayrıca her kırlangıç, uzaktan bakıldığında gözükmeyecek şekilde, neft yağı ve küherçileyle sıkıştırılmış yangın fıçıları ile yüklü olacak. Bir bakıma intihar birlikleri olan bu kırlangıçların her biri bir düşman gemisine bordalarken, personel ve kürekçiler fıçıları ateşleyip denize atlayacaklar. Kırlangıçların büyük bir basınçla patlayarak yanması bir anda açık denizi alev gölüne çevirecektir. Bu arada bizim olay yerine yakın bir konumda bekleyen kırka yakın dört direkli büyük gemilerimize, denizden sağ kalan esirleri kurtarmak düşecektir."

Baybars'ın anlattıkları o kadar inandırıcıydı ki dinleyenler kendilerini zafer kazanmış gibi hissettiler.

Turan Şah, "Bana çok mantıklı geldi," diyerek planı onaylarken, tüm komutanlar da aynı görüşte olduklarını söyleyince plana uygun olarak ordu ve donanma hemen hazırlıklara başladı.

Aynı günün akşamı Aktay, Kutuz ve Aybek güçlerini belirlenen şekilde konuşlandırırken, Kalavun'un komuta ettiği büyük savaş gemileri ile Sungur, El Aşkar'ın yönetimindeki kırlangıç filoları yerlerini aldılar. Ertesi gün Baybars emrindeki dört bin kişilik güçleri biner kişilik dört bölüğe ayırıp; Boğa El Sagir, Tarık Türkmani, Tavil Musa ve kardeşi Bedreddin Biseri gibi komutanların yönetiminde Dimyat'ın kuzeydoğusuna doğru yola koyuldular.

Levent Şahverdi Arşivi

33

Yaklaşık bir saat kadar yol aldıktan sonra Remle yakınlarında ordusuna kısa bir mola veren Baybars, Hızır Baba Dergâhı'nı ziyaret etti. Hızır Baba'nın ününü Nişabur'dan Şam'a kadar duymayan yoktu. Saygın bir kişiliği vardı. Dergâh, Müslümanların yardım ve bağışları ile varlığını koruyordu. Burada açlar doyurulur, çıplaklar giydirilir ve hastalara şifa verilirdi. Bazen de hilal uğruna savaşırken esir düşen, fakat kurtuluş fidyesi veremeyecek kadar yoksul olanların fidyeleri de dergâhça karşılanırdı. Baybars, doksan yaşını aştığı halde aklı ve ruhu ile genç olan Hızır Baba'yı çok sever, zaman zaman dergâhına maddi yardımlarda bulunur ve büyük uğraşlardan önce gidip onun hayır duasını alırdı. Hızır Baba'nın dergâhı Remle suyunun kenarındaydı. Merkezî bir cami etrafında toplanan aşhane, yatakhane, şifahane, medrese ve kütüphane gibi yapılar topluluğundan oluşmaktaydı. Baybars, Hızır Baba'nın makamına her zamanki gibi orta kapıdan, "Selamün aleyküm," diyerek girince Hızır Baba'da, "Ve aleyküm selam. Biz de seni bekliyorduk Baybars," deyip ona yanında yer göstererek oturttu. "Büyük bir uğraşa girdiğinizi duydum.

Levent Şahverdi Arşivi

Tedbirde noksanınız yoktur umarım."

"Efendi hazretleri, askerlik meselesinin gerektirdiği tüm önlemleri aldık."

"Size bir yardımım dokunabilir mi?"

"Efendim, hayır dualarınızı bizden esirgemeyin yeter."

"Dualarımla her zaman yanınızdayım zaten. Keşke gücüm yetse de sizin gibi gazilerin bölüğünde bir nefer olsam."

"Ömrüne bereket baba, siz ilminiz ve irfanınızla İslam gazilerine yol gösterip onların önlerini açıyorsunuz. Bu az şey değildir."

"Baybars, Allah sizin gibi gazilerin kılıcını keskin, uğurunu açık etsin. İslam dünyasının geleceğini sizin kılıçlarınız belirleyecek. Gün günden kötüye gidiyor. Bugün tek düşman ehlisalip[8] değildir. Aldığım haberlere göre doğudan gelen bir felaket bulutu Anadolu'yu yerle bir ettikten sonra bu tarafa doğru yönelmiştir. Birçok kötü şeye hazırlıklı olmamız gerekiyor. Unutma ki savaşın da barışın da maddi ve manevi icapları vardır. Hiçbirini ihmal etmemek gerek," dedikten sonra bir süre düşündü ve "Sen ateş küresi diye bir şey duydun mu?" diye sordu.

"Bir Türkmen köleden duymuştum ama ne olduğunu o da tam bilmiyordu."

"Öyleyse şimdi beni çok iyi dinle; ateş küresi çok etkili bir silahtır. Cengiz'in Çin seferinde ondan çok yararlandığını söylüyorlar. Ben onu ilk kez Alamut'ta görmüştüm. Selçuklular kaleyi kuşattıklarında orada bulunuyordum.

[8] Salip: Haç
Elisalip: Haçlılar

Levent Şahverdi Arşivi

Yapılışını ve kullanılışını çok yakından izleme fırsatım oldu.

Silah birkaç aşamalı bazı işlemlerden sonra yapılıp kullanıma hazır hale getirilebiliyor. Önce yüzlerce mermer kırıntısı ya da mucuru sönmüş kireçle karıştırıp kurutularak bir çekirdek oluşturuluyor. Bu şekilde hazırlanan çekirdek, mumlu bez torba içine konarak yeterli kara barutla sıkıştırıldıktan sonra yarım santim kalınlığındaki sac kürelere konarak ikinci bir sıkıştırmaya tabi tutuluyor. Daha sonra neft yağına batırılarak, kurutulmuş pamuk bezlere birkaç kez sarıldıktan sonra yine içerisine neft yağı ile doldurulmuş ince sacdan yapılmış bir kutuya yerleştiriliyor. Kutunun dışında bir fitil vardır. Fitil kapaklı olduğundan neft yağı dışarı sızmıyor. Silah bu haliyle kullanıma hazırdır. Bunun için kapağı açıp fitili ateşlemek yetiyor. Fitili ateşleyip düşmana fırlatınca, harman yeri kadar geniş bir alanı alevler içinde bırakıyor. Hepsi bu kadar değil tabi. Alevler çok kısa bir süre devam edip sonra kendiliğinden sönüyor. İşte asıl felaket ondan sonra başlıyor. Çekirdek büyük bir gürültüyle patlayınca, basıncın etkisiyle çevreye dağılan mucurlar yüzlerce insanı etkisiz hale getiriyor.

Bu kahhar silahı en iyi yapanlar ise Alamutlu ustalardır. Hülâgü, Alamut'u yerle bir ettikten sonra bunların büyük bir kısmı Hindistan'a çekilirken bazıları da Suriye ve Halep'e yerleştiler. Aralarında inanılmaz bir dayanışma vardır. Geniş bir alana dağılmış olmalarına rağmen, bu mekân farkı onların dayanışmasını bozamamış. Liderlerine Ağa Han diyorlar. Ağa Han onlar için hem ruhani hem de cismani önder olduğundan onu çok seviyorlar."

Levent Şahverdi Arşivi

Hızır Baba lafını bitirince onu ilgi ile dinleyen Baybars, "Onlardan birkaç tanesi ile bağlantım var. Şeyhlerini çok sevdiklerini şimdi zatıâlinizden öğrendim. Ama altını çok sevdiklerinin yakınen tanığıyım," dedi.

"Şimdi vakit kaybetmeden onları bul. Ellerinde olmasa bile birkaç gün içinde sana yetecek kadar ateş küresi yapabilirler. Sen yeter ki altından haber ver."

Baybars biraz düşünmeye başladı. Mansura'ya gidip Sultan'dan altın istemesi zaman alacaktı. Üstelik Turan Şah'a da pek güven olmazdı. Gidip boş dönmesi de mümkündü. Kafası bu düşüncelerle meşgulken kalp gözü açık olan doksanlık Hızır Baba, onun sıkıntılarını anlamış olmalı ki dergâhın yönetiminden sorumlu Mehmet Zahid Efendi'ye hitaben, "Mehmet, Baybars'a elli kese altın hazırlayın," dedi.

Bu sözler Baybars'ı büyük bir yükten kurtarmış ve rahatlatmıştı.

Hızır Baba'nın izniyle dergâhtan ayrılan, Mehmet Zahid Efendi eline çabuk biriydi. Çok geçmeden keseleri Baybars'ın adamlarına teslim etti.

Baybars süt kardeşi Bedreddin'e, "Bu altınlar sana emanet. Şimdi hemen komutandaki birlikleri ve yük katırlarını da alıp Kızılçam'a gideceksin. Hancı Sinanüddin'i görüp ona 'Şam'dan gelen kervan Halep'e gitti' dedikten sonra askerlerine uygun bir yerde mola verdirip handa bekleyeceksin. Muhtemelen, pala bıyıklı, perçemli ve sakalsız iri kıyım biri seni bulacak, ismi Cabbar'dır. Ona benim selamımı söyleyip taşıdığın mektubu vereceksin."

"Taşıdığım mektubu mu dedin?"

Levent Şahverdi Arşivi

"Evet."

"Öyle bir mektup yok ki."

"Yoksa yazarız. Ne duruyorsun? Çabuk kalem kâğıt bul."

Bedreddin, silahşorluğu mecbur olduğu için yapıyordu. Aslında okuma yazmayı seven biriydi. Sırt çantasında Kur'an-ı Kerim, çeşitli siyer kitapları, defter, mürekkep ve divit eksik olmazdı. Baybars'ın mektubunu bir çırpıda hazırlayıverdi. Mektup kısa ve anlaşılır bir dille yazılmıştı.

"Cabbar, Allah'ın selamı üstüne olsun. Ben Rükneddin Baybars, bu mektubu sana getirenin ordusuna ve bayrağına bakıp düşman sanma. Benim sütkardeşim Bedreddin Biseri'dir o. Sana onunla elli kese altın gönderiyorum. Meraklanma senden herhangi bir kimseyi öldürmeni isteyecek değilim. Bana en geç bir veya iki gün içinde elimde olacak şekilde yeterince ateş küresi göndermeni istiyorum. Sağlıcakla kal, Baybars."

Bedreddin emrindeki bölükle oradan ayrılırken Baybars, "Elini çabuk tut. Hepimizin geleceğinin senin sorumluluğunda olduğunu unutma. Biz Dimyat'ın kuzeydoğusundaki ormanlık arazide olacağız," dedikten sonra Bedreddin, Kızılçam'a, Baybars da Dimyat'a doğru yola koyuldular.

Levent Şahverdi Arşivi

Levent Şahverdi Arşivi

34

Devamlı yol alarak Dimyat'ın kuzeyindeki ormanlık alana gelen Baybars, o gün akşama kadar sık sık keşif kolu çıkararak düşman ordugâhı hakkında bilgi toplattı. Düşman güçleri kendilerinin dokuz katı kadardı. Ama bunun bir önemi yoktu. Çünkü onlarla bir meydan savaşı yapacak değildi. Düşman ordugâhının güney ucunda çadırlar çok seyrek olduğundan ani saldırı için oldukça elverişliydi.

Gece yarısından sonra Baybars, Tarık Türkmani ve Boğa El Sagir'e iki yüzer kişilik hafif süvari birlikleriyle saldırı emrini verdi. İslam savaşçıları gece karanlığından yararlanarak hedeflerine iyice yaklaştıktan sonra yaktıkları meşaleleri düşman çadırlarına fırlatırken gördüklerini de oklarıyla haklayarak geldikleri gibi karanlıkta kaybolup gittiler.

Haber, düşman karargâhında şaşkınlık yaratmıştı. Kral ve komutanlar hemen olay yerine geldiler. Beş yüze yakın çadır yakılıp, iki yüz kişi öldürülmüştü. Ama yapacakları fazla bir şey yoktu.

Nöbetçileri beş katına çıkarmalarına rağmen, o gece sabaha kadar kimse uyuyamadı. Ertesi sabah kral, biner

Levent Şahverdi Arşivi

kişilik beş bölüğe keşif görevi verdi. Bölükler o gün akşama kadar geniş bir saha taraması yapmalarına rağmen bir şey bulamamanın şaşkınlığı içinde geri dönüyorlardı. Beşinci bölüğün tarama alanı diğerlerine göre daha geniş olduğundan geride kalmıştı. Koruluktan geçerken komutanları, "Son olarak bu bölgeyi de arayın dönelim," derken eliyle bataklığın karşısındaki korulukları işaret edip "Bakılmadık tek bir ağaç kovuğu bile kalmasın," diye ekledi. Aslında aradıkları düşmanlarından iki bin tanesi birkaç metre ötede yanı başlarında oldukları halde onları göremiyorlardı. Böyle bir şey olur mu demeyin, başınızda, askerî dehası tartışılmaz bir komutanınız olursa neden olmasın?

Düşmanın arama yaptıkları koruluk en az on fersah uzunluğunda bir bataklığın kıyısından başlıyordu. Geniş ve derin olduğu gibi, sazlık ve kamışlıklarla kaplı bataklığın bazı bölümleri güvenlikliydi. Buralardan atla ya da yüzerek karşıya geçmek mümkündü. Bu ölüm bataklığındaki bölüm ve kıvrımları, düşmanın bilebilmesi mümkün değildi. Baybars ve iki bin arkadaşı sazlıklardan kestikleri bir-iki metre boyundaki uzunca içleri oyuk kamışların bir ucunu ağızlarına alarak bataklığın güvenli kıvrımlarında kaybolmuşlardı. Kamışlar havasız kalmamalarını sağlıyordu. Bin kişilik öteki arkadaşları ise atları ve yük katırlarını da alarak ormanın derinliklerinde izlerini kaybettirmişlerdi.

Düşmanın bin kişilik beşinci bölüğü korulukla dalıp arama tarama yaparken, iki bin İslam savaşçısı bataklıklardan süzülüp karaya çıkarak düşmanı çapraz ok yağmuruna tutup, hepsini imha ettiler.

Levent Şahverdi Arşivi

Fakat nasıl olduysa, düşman borazancısı, ölmeden önce imdat borusunu çalmıştı. Tam bu sırada kendilerinden yaklaşık yarım fersah kadar ileride bulunan arkadaşları hemen geri döndüler. Karşılaştıkları manzara tek kelime ile korkunçtu. Beşinci bölük tamamen yok edilmişti. Her yeri karış karış aramalarına rağmen hiç kimseyi bulamadılar.

Askerler şaşkınlık içindeydi. Beşinci bölüğü yok edenler her kimlerse, bin kişiden az olamazlardı. Öyleyse nasıl oluyordu da, bu kadar adam, bu kadar kısa sürede kaybolabiliyordu.

Komutanları bir ara önlerindeki bataklığa dikkatle baktı. Düşmanlarının, uzunluğu yaklaşık üç, eni ise bir fersah olan bu bataklığı geçmiş olabilecekleri kuşkusuna kapıldı. Bundan emin olmanın tek yolu denemekten geçiyordu. Bu nedenle bir manga askeri gözden çıkarmaya karar verip, birinci bölüğün ilk mangasına karşıya geçmelerini emretti. Atlar suyun içindekileri hissetmiş olmalı ki ürkerek suya girmeyince komutan, "Atlarınızdan inerek girin," dedi.

On kişilik grup, atlarından gönülsüzce inip istemeye istemeye suya girerek ilerlemeye başladılar. Yaklaşık elli metre kadar ilerlemişlerdi ki bir anda suya gömülerek bir daha çıkmamacasına kayboldular. Aslında onların rotası doğruydu. Ama bazı güçlü kollar ayaklarından aşağı çekerek boğulmalarını sağlamışlardı.

Bu arada komutanları öfkelenerek, "Allah kahretsin. Burası bataklıkmış," diyerek uygun bir geçit yeri bulmak için bataklığın yukarı kısmına doğru hareket ettiler. Yarım

Levent Şahverdi Arşivi

fersah kadar ilerledikten sonra suyun giderek berraklaştığı görüldü. O kadar ki dipteki yosunlar bile rahatça görülebiliyordu. Düşmanlarının buradan geçerek karşıdaki tepelerin arkasında saklanmış olabileceklerini düşündüler. Onlar geçtiklerine göre, kendileri de pekâlâ geçebilirlerdi.

Bu düşüncelerle tüm bölükler atlarıyla suya girip ağır ağır ilerlemeye başladılar. Sorunsuz olarak beş yüz metre kadar ilerlemişlerdi. Her şey yolunda görünüyordu. Değişen sadece suyun berraklığıydı. Giderek bulanık bir hal almaya başlamıştı. Bölükler ağır ağır ilerlerken atlar da giderek yavaşlamışlardı. Güçlükle hareket ediyorlardı. Bir ara bazı atların ürkerek süvarilerini üzerinden attıkları görüldü. Bu durum birliklerde panik havasının doğmasına neden olmuştu.

Aslında suyun berrak gibi görülen ve geçmeye çalıştıkları yer bataklığın en tehlikeli bölümüydü. Bu nedenle öndeki birliklerin çoğu kaybolmuştu. Askerlerin yüzer, iki yüzer ve beş yüzer kişilik gruplar halinde aniden kaybolmaları üzerine tehlikeyi geç de olsa fark eden arkadaki süvarilerin çoğu hızla geri dönmüşlerdi. Çok geçmeden düşmanın dört bölüğü bataklıkta kaybolup giderken yalnızca iki yüz kişi kurtularak karargâha dönebilmişti. Baybars isteseydi, onları da yok edebilecekken yapmadı. Amacı onların gördüklerini anlatarak düşman karargâhında korku ve panik havasının doğmasını sağlamaktı.

Levent Şahverdi Arşivi

35

Fransa Kralı IX. Lui, uzun boylu, uzun saçlı, sarışın ve yakışıklı bir gençti. Otuz-otuz beş yaşlarında görünüyordu. Dizlerine kadar uzanan siyah çizmesi, beyaz elbisesi ve kırmızı pelerini ile tipik bir Fransız asilzadesiydi. Başında kraliyeti simgeleyen ustaca işlenmiş altın bir taç vardı. Belindeki elmas ve gümüş işlemeli kemerine takılmış ince uzun kılıcı topuklarına kadar iniyordu.

Bir günde beş bölük askerini kaybetmesi, onu çok üzdüğünden, durumu değerlendirmek üzere komutanlarını çadırına davet etmişti. Çok geçmeden kralın kardeşi Robert, Navar Kontu Alfonso, Tulon Dükü Jan De Lamartin ve İspanyol asıllı Amiral Don Alvaro, kralın huzuruna çıktılar. Kral konuklarına oturmaları için yuvarlak bir masanın etrafında yer gösterdikten sonra, "Beyler bize neler oluyor böyle? Elli bin kişilik iyi eğitilmiş kara ordumuz saldırıya uğruyor. Çadırlarımız yakılıyor. Açık arazide binlerce adamımızı öldürenler buhar olup uçuyor. Düşmanlarımız bilmediğimiz bir büyü ile görünmezliği mi keşfettiler yoksa?" deyince kardeşi Robert yanıtladı. "Düşmanlarımızın büyü falan yaptıkları yok ekselansları. Başarılarını araziyi

Levent Şahverdi Arşivi

bizden iyi bilmelerine borçlular. Bu engebeli arazide saklanabilecekleri binlerce delik var."

"Peki bizim kılavuzlarımız yok mu? Onlar ne güne duruyorlar."

"Ekselansları, Müslüman kılavuzlar genellikle ikili oynadıklarından, onlara pek güvenemiyoruz. Yerli Hıristiyanlara gelince, onlar da Müslümanlarla birlikte yaşıyorlar. Kendilerine göre bir düzen kurmuşlar. Bizleri ise kalıcı görmüyorlar. Günün birinde döneceğimizi düşündükleri için Müslümanlarla sorun yaşamak istemiyorlar. Ayrıca bazı şövalyelerin Müslüman köylerini olduğu kadar, yerli Hıristiyan yerleşim birimlerini de yağmalamaları onların bize mesafeli davranmalarına neden oluyor."

Bu sırada Navar Kontu Alfonso söz aldı.

"Ekselansları, savaşta zamanlama çok önemlidir. Biz Dimyata çıkarma yaptığımızda, Müslümanlar bir savaşın kaçınılmaz olduğunu biliyorlardı ama bu kadar kısa sürede olacağını tahmin etmiyorlardı. Aslında biz geldiğimiz gün savaşa hazır vaziyetteydik. O gün saldırıyı başlatsaydık, Müslümanları gafil avlamış olacaktık. Muhtemelen Mansura ile birlikte Kahire ve Kudüs'ü de ele geçirmiş olurduk.

Oysa biz beklemeyi tercih ettik. Onlar da bir şekilde niyetimizi öğrenerek karşı önlem aldılar. Dün akşamdan beri Müslüman birlikleri Mansura'nın dışında Dimyat'ı hedef alacak şekilde konuşlanmışlar. Saldırıya geçmeleri an meselesidir. Öncüleri keşif amaçlı vur-kaç saldırılarını başlattılar bile. Dünkü kayıplarımız askerin maneviyatını çok kötü etkiledi. Her geçen gün aleyhimize işliyor. Daha fazla beklemeden hemen saldırıya geçmeliyiz."

Levent Şahverdi Arşivi

Kral öfkeli bir dille, "Biz şimdiye kadar destek gemilerinin gelmesini bekledik. Şimdi gelmesi an meselesiyken saldırıya geçmemiz doğru olur mu?" dedikten sonra Amiral Don Alvaro'ya hitaben, "Kaptan sizce destek gemilerinin gecikmesi normal mi?" diye sordu.

Akdeniz'i karış karış bilen usta kaptan Don Alvaro, "Ekselansları, gemilerin gecikmiş olmasında olağan dışı bir şey yoktur. Bu mevsimde genellikle Akdeniz rüzgârları düzensiz olur. Uygun bir havayı yakalayıncaya kadar kürekler devreye sokulacağından gemiler birkaç gün gecikmiş olabilir," deyince Kral merakla sordu.

"Yani her şeyin normal olduğunu ve endişelenmeye gerek olmadığını mı söylemek istiyorsun?"

"Ekselansları, ben gecikmenin normal olduğunu söylemek istedim. Endişelenmememiz gerektiğini değil."

"Peki endişelenmeli miyiz?"

"Evet ekselansları, dün akşamdan beri kırk tane dört direkli, altmış tane de tek direkli İslam filoları Akdeniz'de kol geziyorlar. Bu durumda beklediğimiz gemilerin, yine beklediğimiz gibi sorunsuz bir şekilde Dimyat'a gelebilmeleri kolay olmayacaktır. Zorlu bir deniz savaşı kaçınılmaz görünüyor."

"Şu an sahillerimizi koruyan kaç gemi var?"

"Savunma filomuzda; kırk parça dört direkli, yirmi parça da tek direkli gemilerimiz var. Şimdilik üstünlük çok az bir farkla onlarda ama gelecek destekle karada olduğu gibi deniz üstünlüğü de bize geçecek."

"Peki beklediğimiz deniz savaşını kaybetmemiz ihtimali var mıdır?"

Levent Şahverdi Arşivi

"Ekselansları, ben yok diyorum ama yine de kazanmak için her türlü yenilgi ihtimalini hesaplamak gerekir. Müslümanlar şu an taktik bir hata işliyorlar. Umarım bunda ısrar ederler."

"Nasıl bir hata bu?"

"Ekselansları, Müslümanlar bir şekilde bize destek gönderildiğini öğrenmişler. Dört direkli büyük gemilerini savaşa sokmayıp yedekte tutuyorlar. Buna karşılık altmış tane minik kırlangıç filosu ile bize gelen otuz tane dört direkli altı yelkenli dev armadayı ele geçirmek istiyorlar ki hata buradadır. Çünkü bizim armada, kırlangıç filosunu değil altmış, yüz altmış tane olsalar bile ezip geçer."

"Bu kadar aptal olabilirler mi?"

"Hayır, aptal değiller ekselansları. Kırlangıçları önden göndermeleri pek de zekice olmayan bir planın parçasıdır."

"Planlarının bütünü hakkında bir şey söyleyebilir misin?"

"Elbette, düşman güçleri hareket yeteneğine güvendiği kırlangıçlarla bizim armadaya saldırınca büyük kayıplar vereceklerini biliyorlar. Sonuçta bizimkileri de yıpratacaklarını düşündüklerinden çok geçmeden yedekteki gemilerle saldıracaklar ki asıl savaş o zaman başlayacak.

Buraya kadar her şey bizim de planımıza çok benziyor. Onlardan ayrıldığımız nokta asıl bundan sonradır. Savaşın sonuçlarını büyük filolar belirleyecek. Kırlangıçların ezildiğini gören düşman filosu, bizim armadaya doğru dümen kırıp ilerlerken biz de sahilde bekleyen filolarımızla onların peşine takılacağız. Böylece sayısal üstünlük

Levent Şahverdi Arşivi

beklenmedik bir anda bize geçecek. İki cepheli savaşmak zorunda kalan düşmanı kısa sürede imha etmiş olacağız."

Sözünü bitirince Kont De La Martin söz aldı.

"Ekselansları, savaş düzenini varsayımlar üzerine kuramayız. Kesin sonuç almak istiyorsak, kesin bilgilere ihtiyaç vardır. Şu an çok önemli iki şeyi kesin olarak bilmiyoruz. Biri destek filosunun ne zaman geleceği, diğeri ise kaçınılmaz deniz savaşının ne kadar süreceğidir."

Kral, "Jan, bize tam olarak neyi anlatmak istiyorsun?" diye sordu.

"Ekselansları, destek filosunun gelişini ve deniz savaşının sonucunu bekleyerek vakit kaybetmektense hemen kara savaşını başlatmamız gerektiğini düşünüyorum. Dün dört bin askerimizin esrarengiz bir şekilde öldürülmesi ordugâhta endişe yaratmıştır. Yarın bir o kadar kaybımızın daha olması, asker arasındaki endişeyi paniğe çevirebilir. Bu ihtimal çok güçlüdür. Panik ve korku veba gibi çabuk yayılır. Hepimiz böyle bir durumda yeniden toparlanıp savaşa devam etmenin güçlüğünü biliyoruz. Kısaca belirlediğimiz plana uygun olarak vakit geçirmeden kara savaşını hemen başlatalım derim. Kanaatimce destek filosu gelinceye kadar biz düşmanı ezerek değil, Mansura, Kahire ve Kudüs'ü de ele geçiririz."

İyi bir hatip olan Kont De Lamartin, coşkulu sözleri ile komutanları etkilemişti. Prens Robert, Don Alvaro ve Navar Kontu'nun da bu görüşe destek vermeleri Kral'ın kafasındaki şüpheleri giderdiğinden, kara savaşının hemen başlatılmasına karar verildi. Aldıkları karara göre, o gün son hazırlıklarını yapıp ertesi gün sabah saldırıya geçile-

Levent Şahverdi Arşivi

cekti. Lamartin'e kalsa hemen saldırıyı başlatacaktı ama Kral müdahale ederek hazırlıkları yeniden gözden geçirmenin yararlı olacağını söyleyip onu uyardı.

Bu arada muhtemel vur-kaç saldırılarına karşı nöbetçi sayıları artırıldı. Karargâhta yoğun bir faaliyet vardı.

Levent Şahverdi Arşivi

36

Bedreddin, Haçlı saldırılarının yapılacağı günün arifesinde öğleye doğru bölüğüyle birlikte sorunsuz olarak geri döndü. Bu durum Baybars'ı çok memnun etmişti. Getirdiği ateş küreleri toplam iki bin taneydi. Her birinin ağırlığı beş kilogram olduğu için eyere asılarak taşınması kolaydı.

Baybars'ın biner kişilik dört bölüğü vardı. Ateş toplarını birinci ve ikinci ve üçüncü bölükler arasında paylaştırdı. Ayrıca nasıl kullanılacağını ve kullanıldığı zaman ne işe yaradıklarını da anlattıktan sonra, uygulayacakları savaş tarzını belirlemek üzere komutanlarını toplayarak hançerinin ucu ile yere bölgenin haritasını çizip anlatmaya başladı.

"Düşmanın ve bizim öncü kuvvetlerimiz, Mansura ile Dimyat arasında özellikle Dimyat'a yakın bir konumda çarpışacaklar. Mansura'nın, Kahire'nin ve Kudüs'ün de geleceği onların başarısına, onların başarısı da bizim başarımıza bağlıdır. Düşmanın kahredici çoğunluğu sizi korkutmasın. Savaşta önemli olan nicelik değil, niteliktir. Elinizdeki ateş küreleri karşısında onların sayı üstünlükleri fazla işe yaramayacaktır. Düşman güçlerinin savaşa karşı

Levent Şahverdi Arşivi

isteksiz oldukları haberini aldım. Ateş kürelerini görünce bu isteksizliğin paniğe dönüşeceğinden şüpheniz olmasın.

Taraflar Dimyat önlerinde savaşırken, doğal olarak Kral onlara yardım etmek isteyecektir. Şu an bulundukları karargâhlarını Dimyat'a bağlayan üç yol vardır. Bizim amacımız o yolları kontrol altında tutmaktır.

Bu yollardan biri çalılıklarla kaplı yüksek tepelerin arasındaki yoldur. Burası onları hedeflerine götürecek en kestirme ama en tehlikeli yoldur. Uzunluğu yaklaşık yarım fersahtır. İkinci yol birinci yolun bir fersah batısından başlayan rahmetli Selahaddin Eyyubi tarafından yaptırılan orman yoludur. Üçüncü yol ise birinci yolun yarım fersah doğusundaki çöl yoludur."

Baybars, genel durumu özetledikten sonra, komutanlar arasındaki iş bölümünü de şöyle belirledi.

"Tarık, sen emrindeki kuvvetleri ikiye ayırıp, dar geçidin sağındaki ve solundaki tepeleri tutacaksın. Görünmemek için de siperler kazıp içine yerleşerek, üzerlerinizi tepelerde bolca bulunan çalılarla eğreti olarak kaplamanız gerekecek. Düşman geçide girerek ilerleyince de siperlerden çıkıp, ateş kürelerini fırlattıktan sonra sağ kalanları da oklarınızla haklayacaksınız. Orman yolunun güvenliğinden Bedreddin, çöl yolunun güvenliğinden de Boğa sorumludur. Çöl yolunda saklanabilecek doğal mevziler yoktur. Bu nedenle yolun her iki tarafında düşman süvarilerinin geçmesi mümkün olmayan yerlere siperler kazıp, üzerinizi çalı, çırpı ve kumla kapatın. Sakın kendinizi mezara gömer gibi gömmeyin. Her şeyi anında fırlayıp çıkacak şekilde ayarlayın. Nefes almak için gerekirse kamış

Levent Şahverdi Arşivi

kullanın. Kürenin etkisinden kurtulmak için onları fırlatınca tekrar siperlere girerek kendinizi koruyun.

Diğer güçlerimiz ise benim komutamda olacak. Sizin atlarınızı da alarak Sarı Söğüt Vadisi'nde bekleyeceğiz. Siz ateş kürelerini fırlatıp da savaşı başlatınca, biz de saklandığımız yerden çıkıp size yardıma geleceğiz. Böylece piyade iken atlarınıza kavuşarak bir anda süvariye dönüşeceksiniz."

Görev paylaşımını belirledikten sonra komutanlara, "Sormak istediğiniz bir şey var mı?" dedi.

Boğa düşünceli gözüküyordu. "Komutanım, tüm düşman birliklerinin aynı geçidi kullanabilecekleri ihtimalini hesap ettiniz mi?" dedi.

Boğa'nın sorusu aslında diğerlerinin de kafasını meşgul ediyordu. Bunu fark eden Baybars, "Siz düşmanı uyuyor mu sanıyorsunuz? Onlar da tıpkı bizim gibi oturup enine boyuna konuyu tartışmışlar. Yumurtalarının hepsini bir sepete koyacak kadar aptal değiller. Aynı anda yolun üçünü de kullanıp Mansura önlerinde birleşecekler. Kendinizi onların yerine koyun. Diyelim ki bizim niyetimizi bilmiyorsunuz. Ne yaparsınız? Kaldı ki hepsi aynı geçidi kullansalar bile ateş toplarının patlaması ile paniğe kapılıp diğer geçitlere dağılacaklardır. Sonuçta yine bizim istediğimiz olacaktır. "Başka sorusu olan var mı?"

Kimseden ses çıkmayınca sükûtu ikrar sayan Baybars, "Allah hepinize zafer nasip etsin. Gazilerle Dimyat'ta, şehitlerle cennette buluşuruz. Haydi, bu işi bitirelim."

Emri alan komutanlar birliklerinin başına geçmek için oradan ayrıldılar.

Levent Şahverdi Arşivi

Haçlıların öncü kuvvetleri Kral'ın emriyle iki kol halinde Mansura yönünde harekete geçerken sağ kanatta Prens Robert, sol kanatta ise Dük Alfonso bulunuyordu. Kutuz ve Aybek, düşmanın hızla kendilerine doğru yaklaştığını görünce başında bulundukları birliklerle karşı harekâta geçtiler. Aslında her şey tıpkı planladıkları gibi gidiyordu. İslam orduları düşman birliklerine yaklaşınca Kutuz sola, Aybek de sağa yarım daire çizerek ilerlerken kısa bir süre sonra yön değiştirip düşman birliklerine paralel bir konum aldılar. Bu sırada sağ ve soldan zorlanan düşman cenahları birbirlerine yaklaşırken, Aktay birliklerine hücum emrini verdi. Yıldırım hızıyla düşman birliklerinin ortasına dalan Aktay, onların birleşmesini önledi. Düşman neye uğradığını şaşırmıştı. Sağ ve sol cenahları Müslümanlarca kuşatılan düşman birlikleri çok geçmeden tamamen imha edildiler.

Aktay, araziye hâkim bir tepede gelişmeleri izleyen Turan Şah'a zafer müjdesini verirken, "Sultanım, vakit geçirmeden Baybars'ın yardımına gitmeliyiz," deyince Sultan kesin bir dille, "Hayır, gerek yok. Baybars onları halledebilir," diye itiraz etti.

"Sultanım, onlar otuz beş bin kişidir. Baybars dört bin kişi ile ne yapabilir ki?"

"Komutan, bu görevi Baybars'ın kendi istedi. Kimse zorla onu cepheye göndermedi. Ben onun bu işin de üstesinden geleceğine inanıyorum."

"Bu onu ve İslam gazilerini bile bile ölüme terk etmek olur sultanım," deyince Turan Şah kesin ve tehdit edici bir dille, "Emrimi nasıl sorgularsın? Çabuk toparlan gidiyoruz," dedi.

Levent Şahverdi Arşivi

Aktay'ın yapacağı fazla bir şey yoktu.

"Baş üstüne," diyerek birliklerini toplayıp gerisin geriye döndüler. Sultan'ın bu kararı komuta kademelerinde şaşkınlık yaratmıştı. Düşmanı tamamen yok edip, İslam dünyasını büyük bir felaketten kurtarma fırsatını yakalamışken bunu yapmayarak geri dönmeyi ümmete ihanet olarak değerlendiriyorlardı.

Mansura'ya az kalmıştı. Kutuz, Aybek ve Aktay yan yana idiler. Sultan ise Cemaleddin ile birlikte önde gidiyorlardı. Cemaleddin bir ara Turan Şah'a, "Sultanım, keşke yardıma gitseydik. Düşmanı tamamen imha etmiş olurduk," dedi.

Sultan kendisinden emin bir tavırla yanıtladı. "Üzülme Cemaleddin, düşmanı bir kere yendiysek ikinci kez de yeneriz!"

"Savaşı keserek İslam gazilerine yardıma gitmeyişimizin asker arasında hoşnutsuzluk yaratacağından korkarım."

"Neden yaratsın ki? Aslında ben Baybars ve İslam gazilerine bir askerin ulaşabileceği en yüksek mevkiyi verdim."

"Bağışlayın sultanım, bu rütbeyi kulunuza söyleme lütfunda bulunur musunuz?"

Sultan'ın "Şehitlik" diye cevap vermesi Cemaleddin'i şaşırtmıştı. Susarak bir süre konuşmadı.

Sultan'ın beş para etmez biri olduğunu biliyordu. Ama bu kadarını da beklemiyordu. Eğer iyi bir ikbal beklentisi olmasaydı, bu akıl fukarası herifin yanında bir gün bile kalmazdı. Aslına bakılırsa ne zaman ne yapacağı belli

Levent Şahverdi Arşivi

olmayan bu dengesiz adamın yanında kendi geleceği de güvende sayılmazdı.

Adam da zamanlama kavramı yoktu. Zekânın ise yanından bile geçmemişti. Mezarını kendi eliyle kazdığının farkında değildi. Evet, Baybars ölmeliydi ölmesine ama bu şekilde değil. Askerin hoşnutsuzluğu açık açık belli oluyordu. Zafer kuşu herkesin gözü önünde bizzat Sultan'ın yardımıyla kaçmıştı. Turan Şah'ın ayakları yere basmıyordu ama orduda çıkabilecek bir isyanı bastıracak güçleri yoktu. Tüm güç Memlüklerdeydi. Onlar da Baybars gibi bir kahramanın ölüme terk edildiğine tanık olmuşlardı. Memlük komutanlar aptal değillerdi. Sultan'ın, şahsi hesapları için kendilerini de harcayacağını biliyorlardı. Her askere önce ölmemek için öldürmesi gerektiği öğretilmişti. Sultan fark edemiyordu ama ordugâhta muhtemel bir isyanın ön koşulları çoktan oluşmuştu.

Cemaleddin, Sultan'ın yaptıklarını ve kendi konumunu sorgularken, Aktay, Kutuz ve Aybek'in ağzını bıçak açmıyordu. Aktay bir ara, "Göz göre göre dört bin İslam gazisini komutanları ile birlikte ölüme terk etti. Buna rağmen bir şey yapamamak beni kahrediyor," diyerek sessizliği bozarken Aybek, "Artık bizim de günlerimiz sayılı, döner dönmez bu herif bizi tutuklatır," dedi.

İçlerinde en soğukkanlısı Aktay'dı.

"O kadar da umutsuz olmayın. Askerî birlikler hâlâ bizim emrimizde, Mansura'ya varınca sarayı basarak onu öldürür, adamlarını da tutuklatırız," dedi.

Kutuz'un endişeleri ise çok farklıydı.

"Öldürelim öldürmesine de Turan Şah'ın çocuğu yok.

Levent Şahverdi Arşivi

Yerine kimi geçireceğiz? Suriye'deki Eyuboğullarından birini derseniz, yeterince güçlenince ilk işi bizi öldürtmek olur. Sultan öldürüp, tahta sultan geçirenlerin sağ kaldığını hiç duydunuz mu? Mervan'ı öldürüp tahtı Abbasilere teslim eden Eba Müslim-i Horasani'nin yine Abbasiler tarafından nasıl öldürüldüğünü ilgi ile okumuyor muyuz?"

Aktay, konuya farklı açıdan bakıyordu.

"Ümmet-i Muhammed'i yönetmek neden bir ailenin tekelinde olsun, bu Allah emri mi yoksa peygamberin kavli mi? Bana kalırsa hiçbiri değil. Bir aileden Selahaddin Eyyubi ve Salih Necmeddin gibi değerli insanlar da çıkar, Turan Şah gibi alçaklar da... Biz, ona babası gibi olduğunu düşünerek biat ettik. Ama yaptıkları biatimizi bozmak için yeter de artar bile. Hz. Peygamber Efendimiz'in vefatından sonra yerine geçen ilk dört halife meşveretle seçilmediler mi? Ebubekir ya da Ömer'in oğulları çıkıp da saltanat iddiasında bulundular mı? Biz de meşveretle uygun birini seçeriz."

Kutuz merakla, "Peki, aklında sultanlığa layık bulduğun biri var mı?" dedi.

Aktay biraz düşünerek, "İsterseniz önce kimlerin olamayacaklarından başlayalım. Doğuracağı sonuçları düşünerek Eyuboğuları'ndan birini getiremeyiz. Yerli halktan birilerini seçmek de benzer nedenlerle doğru olmaz."

Burada Kutuz, lafa karışarak Aktay'a, "Nedenmiş o?" diye sordu.

"Yerli urban ve diğerleri bizleri sever görünürler ama sevmezler. Neden derseniz korktuklarından derim."

Tam bu sırada öfkesine hâkim olamayan Aybek, "Bu-

Levent Şahverdi Arşivi

nun adına nankörlük derler. Onları Haçlılara karşı savunan bizleriz. Memlük gücü olmasaydı. Hiçbirinin can, mal ve namus güvenliği olmazdı. Bunlar nasıl unutulur?"

"Haklısın, Memlüklerin İslam dünyası için yaptıkları unutulacak erdemler değildir. Ama bizi yine de sevmezler. Ufukta tehlike belirince alkışlanıp göklere çıkartılırız. Tehlike geçince de kölemenliğimizden başka her şey unutulur. Halep ulemasından bazıları 'Aslan Selahaddin'in yurdunu kurtlar basmış' derken kimleri kastettiklerini sanıyorsun?"

"Başka seçenek kalmıyor. O zaman içimizden birini seçeriz."

"Sultan'ı öldürüp ertesi gün içimizden birini tahta geçirmek pek hoş bir görüntü olmaz. İslam gazileri olarak itibar kaybına uğrarız."

Çok az konuşan Kutuz, "Afedersin Aktay, Eyyubilerden, urbandan ve bizden biri olmayacaksa geriye kim kalıyor?" diye sordu.

Aktay sakin bir şekilde, "Şecereddür," deyince Kutuz ve Aybek ikisi birden hayret ve şaşkınlıkla, "Ne!.. Şecereddür mü?" dediler.

"Neden şaşırdınız ki, Turan Şah gelinceye kadar ülkeyi o yönetmedi mi? Üstelik kocasını aratmadan durumu çok da iyi idare etti. Öyle ki ümeranın çoğu ona alışmıştı bile."

Acul karakterli Aybek yeniden lafa karışarak, "Aktay iyi söylersin ama bir İslam devletinde kadın hükümdar görülmüş, duyulmuş mudur? Allah aşkına, haydi biz Şecereddür'ü melike yaptık. Halife bunu onaylar mı?"

"Neden onaylamasın Aybek? Sen duymamış olabilirsin ama tarihte kadın hükümdar çoktur."

Levent Şahverdi Arşivi

"Ben İslam dünyasından söz ediyorum."

"Ben de öyle, Abbasi halifelerinden Muktedir'in yaşı küçük olduğundan ülkeyi uzun süre annesi yönetmedi mi? Yine Endülüs hükümdarı küçük olduğu için ümeranın, oybirliği ile annesi Subh'u naibe tayin ettiği, Subh'un da oğlu büyüyünceye kadar kendine Amr El Mansur'u atabek tayin ederek ülkeyi uzun süre yönettiği bilinmektedir. Örnek mi istiyorsun al sana bir tane daha; El Mustansır'ın yaşı küçük olduğundan ona da ümera, zenci bir cariyeyi naibe olarak tayin etmişti. Kısaca söylemek istediğim, İslam dünyası da hilafet merkezi de melikeye yabancı değildir. Şecereddür'ün bütün yapacağı kendisine bir atabek seçmesidir. Ondan sonra her şey yoluna girer."

Kutuz, "Şecereddür bütün olumsuz yönlerine rağmen yine de Turan Şah'dan iyidir. Sonuçta güç yine bizde olacağı için değişen bir şey olmaz. Yalnız bu işi yapacaksak bir plan yapmalıyız. Keşke Baybars burada olsaydı. O ne yapıp edip bir hal çaresi bulurdu," deyince Aktay, "Plan yapmak için Baybars'a gerek yok, öyle uzun boylu değil. Yapacağımız iş çok basittir. Durumu hemen diğer komutanlara bildirelim ki hazırlıklı olsunlar. Saraya yaklaşınca Kutuz tüm Hasankeyf'ten gelenleri tutuklarken sen Aybek sarayın etrafını çevireceksin. Bu ara ben de içeri girip bir okla onun işini bitireceğim," dedi.

Kutuz'un bazı endişeleri vardı. Aktay'a, "Bu işi Şecereddür'e bildirip onayını almalıyız. Böyle bir hareketin parçası olmak istemeyebilir," dedi.

"Şecereddür, ihtiraslı ve hükümdar bir kadındır. Bu teklife hayır demez. Yine de Mansura'ya varınca durumu onunla görüşürüz."

Levent Şahverdi Arşivi

Komutanlar derin planlarla meşgulken Turan Şah da Cemaleddin, Yağmur ve Şerafeddin Faizi ile konuşarak ilerliyorlardı. Bir ara uzaktan bazı atlıların kendilerine doğru yaklaştıklarını görünce, Sultan bir el hareketi ile orduyu durdurup beklemeye başladı. Gelenler dört kişiydi. İyice yaklaşınca atlarından inerek Sultan'ı selamladıktan sonra içlerinde en kıdemlisi olduğu anlaşılan biri, "Sultanım gözünüz aydın, düşmanın destek filosu tamamen imha edildi!" dedi.

Habere çok memnun olan Sultan, "Nasıl oldu anlatsana?" deyince haberci anlatmaya başladı.

"Sultanım, hava rüzgârsızdı. Tüm gemiler kürek kullanıyorlardı. Bizim kırlangıçlarımız küçük olduklarından hareket yetenekleri fazlaydı. Düşman gemilerine birer ikişer bordalayıp çelik kancalarla kendilerini onlara sabitleştirdiler. Bu arada düşman da attıkları çelik halatlarla bizim kırlangıçlarımızı kendilerine sabitlerken aslında bize hizmet ettiklerinin farkında bile değillerdi. Bir süre sonra bizimkiler fitilleri ateşleyip suya atladılar. Çok geçmeden genizleri yakan bir neft ve barut kokusu ile birlikte cehennemi bir ateşin denizi kapladığı görüldü. Düşman savaşçıları neler olduğunu anlayamadan ya ölmüş ya da kendilerini denizde bulmuşlardı. Komutan Kalavun, dört direkli üç büyük gemi göndererek düşmandan arta kalanları toplatırken, bununla da yetinmeyerek hepsi büyük savaş gemilerinden oluşan bir filo ile düşman gemilerinin bulunduğu Dimyat Limanı'na düzenlediği ani bir baskınla tüm düşman donanmasını yedeğe almayı başardı. Şu an beş binden fazla tutsağımız var. Ayrıca düşman donanmasının tamamı bizim emrimizdedir,"

Levent Şahverdi Arşivi

Sözünü bitirince Sultan, Şerafeddin'e dönerek habercive bir kese altın verilmesini emrederken Cemaleddin'e, "Ben sana düşmanı bir kez yendik, ikinci kez de yeneriz, dememiş miydim?" dedi.

Cemaleddin, "Gazanız mübarek olsun sultanım!" diyerek onu kutlarken Sultan'ın emri ile münadiler[9] donanmanın zaferini tüm orduya duyurdular. Herkes sevinç içinde birbirlerini kutlarken Turan Şah gurur ve azemetle, "İleri!" diyerek birliklere hareket emrini verdi.

Aktay ve arkadaşları üzüntü ve sevinci aynı anda yaşıyorlardı. Baybars'ın planı ve Memlük gücü ile kazanılan zaferin şerefini bu sahte kahramanın sahiplenmesini bir türlü kabullenemiyorlardı. Arkalarında otuz beş bin düşman bırakmışlardı. En başarılı komutanları ile dört bin İslam savaşçısının düşmana bırakılması da cabasıydı.

[9] Münadi: Tellal, çığırtkan

Levent Şahverdi Arşivi

Levent Şahverdi Arşivi

37

Lui, Dimyat'tan yola çıkıp Mansura'ya doğru ilerlerken, ne öncü birliklerinin iki buçuk saatte imha edildiğini biliyordu ne de destek filosunun yakıldığını. O Prens Robert'in kaleyi akşama doğru alabileceğini hesaplamıştı. Böyle düşünmesinde biraz da destek filosunu bekleme takıntısının rolü vardı. Emrindeki otuz beş bin kişilik orduyu üç tümene ayırıp, sabah erkenden yola çıkarak saatlerce at sürdükten sonra kendilerini hedefe ulaştıracak yol ayrımına geldiler. Önlerinde üç yol vardı. Tepelerin arasından geçen yol son derece sakindi. Görünürde kimsecikler yoktu. Sahra yolu ise alabildiğine düzlüktü. Yolun kenarındaki kayalıklarda kurakçıl çalılardan başka hiçbir şey yoktu. Orman yolu da sakin görünüyordu. Yine de birer manga asker göndererek yolların güvenliğinden emin olmak istedi. Bu amaçla gönderdiği keşif mangalarından olumlu haber gelince tüm geçitleri kullanmaya karar verirken danışmanlarından Rolando'ya, "Bu Müslümanlar anlatıldıkları kadar tedbirli değillermiş. Komutanları ise çok kötü olmalı. Ben olsaydım bu geçitleri birer bölük askerle korurdum," diyerek basit bir harekât planı belirledi.

Levent Şahverdi Arşivi

Başında kendisinin bulunduğu birinci tümenin dağ, ikinci tümenin sahra, üçüncü tümenin de orman yolunu kullanmasına karar verdi. Hedefe yaklaşınca, birinci tümen öncülerin yardımına koşarken ikinci ve üçüncü tümenler ise kaleyi kuşatacaklardı. Çok geçmeden harekât Kral'ın emri ile başladı. Herhangi bir sorun yok gibiydi. Birlikler tuzaktan habersiz plana göre ilerliyorlardı. Kral'ın, her şeyin yolunda gittiğini düşündüğü bir sırada geçidin iki tarafında kazdıkları siperlerde saklanan İslam savaşçıları ortaya çıkarak ateş kürelerinin fitillerini yakıp aşağıya fırlattılar. Geçidi bir anda yoğun bir dumanla kızıl bir alev dalgası kapladı. Tepelerin arasındaki vadi bir ateş ırmağına dönüşmüştü sanki. Çok geçmeden sönen alevlerin arkasından ortalığa acı bir duman yayıldı. Kimse bir adım ilerisini göremiyordu. Bir süre sonra yüzlerce çekirdek korkunç bir gürültüyle patlayınca yüksek basınç ve patlamanın etkisiyle dağ taş deprem olmuş gibi sarsılırken, çevreye saçılan binlerce mermer mucuru geçide ölüm yağdırdı. Tam zamanında atlarla birlikte olay yerine gelen Baybars, geçide hâkim yüksek bir tepede durumu kontrol ederken orman yoluna baktı. Her taraf alevler içindeydi. Çöl yolunda ise yoğun bir dumanla birlikte etrafa yayılan mermer parçaları alanı cehenneme çevirmişti. Neye uğradıklarını anlayamayan düşman güçlerinin çoğu bu ateş, kum ve mermer fırtınasında ölürken, panik içinde kaçanlar da bataklıklarda yok olup gitmişlerdi. Kral geçitten erken çıktığı için kurtulmuştu. Baybars, Kral'ın atına atlayıp kaçtığını görünce hemen kemendini fırlatarak onu yakalayıp bir un çuvalı gibi yukarı çekmeye başladı. Kral kendisine

Levent Şahverdi Arşivi

doğrultulan yüzlerce oku görüp direnmenin faydası olmayacağını anlayarak zorluk çıkarmadan teslim oldu.

Yukarı çıkar çıkmaz onun silahlarını alan Baybars, "Adamlarına silahlarını bırakmalarını söyle," diye bağırdı.

Kral'ın bulunduğu yer, çevreye hâkim yüksek bir kayalıktı. Oradan seslenerek adamlarının teslim olmalarını sağladı. Düşmanın kayıpları çok fazlaydı. Otuz beş bin askerden toplam üç bin kişi kalmıştı. Kral dahil hepsi zincirlere vuruldu. Bu arada askerlerden birisi, Kral'ın savaşta düşürdüğü tacı bulup Baybars'a teslim etti. Baybars iki eli arasında bir süre tuttuğu taca uzun uzun baktıktan sonra tekrar Kral'ın kafasına koyarken Kral merakla, "Sen kimsin?" diye sordu.

"Sizi yakalayan birliklerin komutanı Baybars."

"Sizi küçümsemekle hata ettiğimi anladım Baybars. İtiraf etmeliyim ki eşi bulunmaz bir generalsin," dedikten sonra, "Bana ne yapacağınızı sorabilir miyim?" dedi.

Baybars sakin bir şekilde, "Kral hazretleri benim sizinle şahsi bir hesabım yoktur. Ben emirleri yerine getiren bir askerim. Sizin ve diğerlerinin akıbetini sultanımız Turan Şah belirleyecektir," diyerek hemen toparlanıp Mansura'ya doğru yola koyuldular.

Levent Şahverdi Arşivi

Levent Şahverdi Arşivi

38

Öğleye doğru Mansura'ya gelen Turan Şah, doğruca konağına giderken aynı gün Kalavun da Dimyat'dan dönmüş ve Aktay'ın evinde toplanmışlardı. Komutanlar, Şecereddür'ü bekliyorlardı. Plan gereği onun da görüşünü alarak konuta baskın yapıp Sultan'ı öldüreceklerdi. Aktay konuklarına şerbet ikram ederken, uzaktan duydukları "Allahu ekber" sesleri üzerine dışarı çıktıklar. Gördükleri manzara karşısında hepsi donakalmıştı. Öldüğünü sandıkları arkadaşları Baybars, Fransa Kralı ve ordusunu zincire vurmuş getiriyordu. Komutanlar o kadar çok sevinmişlerdi ki bir ara planı unutup hepsi bölüklerinin başına geçerek onu karşılamaya gittiler. Tüm Mansura "Allahu ekber" sesleri ile çınlıyordu. Turan Şah neler olduğunu anlamaya çalışırken Şerafeddin Faizi içeri girerek, "Sultanım müjdeler olsun! Baybars, Fransa Kralı'nı ordusu ile birlikte zincire vurmuş getiriyor," dedi.

Turan Şah'ın rengi bir an donuklaştı. Ne diyeceğini bilemiyordu. Neler oluyor dercesine bir an Cemaleddin'le göz göze geldiler. Düşman kralını esir alarak tüm İslam dünyasının yıldızı olan bir komutanı tutuklatmak ya da öl-

Levent Şahverdi Arşivi

dürtmek orduda isyana neden olabilirdi. Kendisini toparlayarak Faizi'ye, "Gidin karşılayın," derken Cemaleddin'i yanına çağırarak yalnızca ikisinin duyabileceği bir sesle, "Bu akşam zaferin şerefine bir ziyafet düzenleyeceğiz. Baybars ve Aktay'ın bardaklarına zehir koymayı unutma." dedi.

"Ya ötekileri?"

"Kutuz, Aybek ve Kalavun kıskançlık nedeniyle Baybars ve Aktay'ı zehirledikleri için tutuklanacaklar. Böylece asker Baybars gibi bir kahramanın katillerini cezalandıran sultanlarına minnettar kalacaklardır. Gördüğün gibi bir taşla birkaç kuş işte..." deyince Cemaleddin, "İyi ama böyle olmadığını diğerleri görmeyecek mi?" dedi.

Sultan gayet soğukkanlıydı. "Davetlilerin hepsi bizim adamlarımız olacak. Babamın Memlüklerinden, Baybars ve Aktay'dan başka kimse bulunmayacak. Bizden üç kişinin tanıklığı, diğer üç kişinin tutuklanmasına yetecek. Haydi, git şimdi gerekeni hazırla," diyerek onu gönderirken, komutanlar da Baybars'ı yolda karşılayarak onu tebrik ediyorlardı.

Karşılama faslı bittikten sonra Baybars arkadaşlarına, "Neler yaptınız anlatsanıza?" deyince Aktay öne atıldı.

"Biz düşmanın işini iki buçuk saatte bitirirken Kalavun da destek gemilerini yakıp, düşmanın Dimyat filosunu yedeğine aldı."

"Çok güzel, gazanız mübarek olsun! Peki ama neden yardıma gelmediniz?"

"Turan Şah izin vermeyerek askerin geri çekilmesini emretti."

Levent Şahverdi Arşivi

"Makul bir gerekçesi var mıydı?"

"Bunu sen mi soruyorsun Baybars? Senin ölmenden başka ne gerekçesi olabilir ki?"

Bu sözler tüm soğukkanlılığa rağmen Baybars'ı şaşırtmıştı. Arkadaşlarına öfkeyle, "Kendi ordusuna ihanet eden bir sultana biat caiz değildir," diye bağırınca Aktay, "Biraz sakin ol, bizde buna karar verdik," diyerek yaptıkları planı olduğu gibi Baybars'a anlattı.

"Şecereddür şimdi bizdedir. Geç olmadan bitirelim şu işi," deyince Baybars, "Yalnız planda ufak bir değişiklik var. Turan Şah'ı ben öldürmek istiyorum. Bu sizden çok benim hakkım," dedi.

Bunu diğerleri de onaylayınca tutukluları Kalavun'la saray naibine gönderirken kendileri de Şecereddür ile görüşmek üzere Aktay'ın evine gittiler. Şecereddür de gelmiş kendilerini bekliyordu. Yüzünde siyah şeffaf bir peçe vardı. Kabul salonundaki sekide oturup komutanları bekliyordu. Komutanlar uygun yerlere otururken Aktay tüm yapmak istediklerini Şecereddür'e kısaca anlattı. Şecereddür, Turan Şah'ın öldürülmesini onaylıyordu. Hatta kendisini aşağıladığı için ölümü fazlası ile hak ettiğini düşünüyordu. Fakat melike olmaya gelince, buna şaşırmıştı. İnsanları kullanarak düşüncelerini gerçekleştirmeyi çok iyi biliyordu ama melike olmayı aklına hiç getirmemişti. Fakat teklifin cazibesine kapılmamak da mümkün değildi. Yine de, "Bir İslam ülkesinde benim gibi bir kadına kim biat eder?" dedi.

Aktay, "Şecereddür, İslam dünyasının ilk melikesi sen değilsin, sonuncusu da sen olmayacaksın. Bugün Mısır'da Turan Şah'a rağmen gerçek güç bizdedir. Bizden biat alır-

Levent Şahverdi Arşivi

san melikeliğine kimse itiraz edemez, halife bile..." deyince Baybars ekledi. "Bu işi çok uzattınız, ben biat ediyorum."

Aktay, "Ben de," dedi. Kararı Kutuz ve Aybek de onaylayınca Şecereddür tahta oturmaya hak kazandı. Şimdi sıra melikenin oturacağı tahtın boşaltılmasına gelmişti. Planda fazla bir değişiklik yoktu. Aybek sarayı kuşatacak, Kutuz Hasankeyflileri, Aktay ise saray nöbetçilerini tutuklarken Baybars da Sultan'ın işini bitirecekti.

Planı uygulamak için tam yerlerinden kalkmaya başlamışlardı ki dış kapının açılarak birinin hole girdiğini duydular. Bu pek alışılmadık bir şeydi. Aktay'ın odasına dış kapının tokmağına vurmadan girilmezdi. Komutanlar her ihtimale karşı ellerini kılıçlarına götürürken orta kapının da açılıp içeri Cemaleddin'in girmesi herkesi şaşırtmıştı. Baybars sert bir şekilde, "Sen ne arıyorsun burada?" diye sordu.

"Gelmemden hoşlanmadınız galiba?"

"Sana ne arıyorsun burada dedim?"

"Benden hoşlanmadığınızı biliyorum ve buna da şaşırmıyorum. Fakat söylediklerimi dikkatle dinleyin. Bu akşam zafer şöleninde sen ve Aktay zehirlenerek öldürüleceksiniz. Diğer üç arkadaşınız ise cinayet gerekçesi ile tutuklanacaklar," deyince Baybars, "Sen onun atabekisin. İkbalin onunla örtüştüğü halde bunu niçin yapıyorsun?"

"Ya Sultan'da bir ikbal göremiyorsam?"

"Onda göremiyorsan bizde de göremeyeceğini bilecek kadar aklın var sanırım."

"Baybars, efendisine ihanet eden bir atabekin herkesin

Levent Şahverdi Arşivi

gözünde itibar kaybına uğrayacağını bilmeyenlerden değilim."

"Atabekler bir iş yapmak için efendilerinden emir alırlar. Bize yardım etmen için birileri sana emir verdi mi?"

"Evet."

"Kim?"

"Vicdanım."

"Umarım öyledir. Biz şimdi sarayı basmaya gidiyoruz. Bu davranışın nedeniyle seni ve adamlarını bir şartla affediyorum."

"Şartını sorabilir miyim?"

"Tüm adamların silahlarını Kutuz'a teslim edecekler. Eğer bir tanesi bile kılıcına sarılacak olursa inan hiçbirinizi sağ bırakmam,"

Kutuz lafa karışarak, "Baybars'ın dediklerini yaparsan gerçekten vicdanlı biri olduğuna inanacağım," dedi ve odadan çıktılar.

Aktay, sarayı kuşatırken Hasankeyfliler Cemaleddin'in emri üzerine Kutuz'a teslim oldular. Aktay tüm nöbetçileri etkisizleştirince Baybars hışımla içeri girip Sultan'a doğru öfke ile ilerledi. Her şeyden habersiz olan Turan Şah, Baybars'a kızarak hiddetle, "Sultan'a saygılı olmayı hâlâ öğrenemedin mi?" diye bağırdı.

Baybars gür sesi ile "Sus alçak!" diye bağırdı. "Kendi ordusuna ihanet eden bir haine sultan demem ben," diyerek bir kılıç darbesi ile onu tahtından aşağıya yuvarladı. Yaralı olmasına rağmen bütün gücünü toparlayıp yan kapıdan kaçarak Nil kıyısında ahşaptan yaptırdığı gözetleme kulesine girerken kapının sürgüsünü de çekmeyi unutma-

Levent Şahverdi Arşivi

dı. Memlükler kapıyı açamayınca yağlı paçavralarla kuleyi ateşe verdiler. Diri diri yanacağını anlayan Sultan, kuleden inip arka kapıdan çıkarak sandallardan birine binmeye çalışırken oklanarak öldürüldü. Cesedi birkaç gün olduğu yerde kalan Sultan, ancak Hızır Baba'nın ricası üzerine gömülebildi.

Böylece Mısır'da Eyyubi saltanatı sona ermiş oldu. Salih Necmeddin'in eşi, İsmetüddünya Ve'ddin Meliket-ül Müslimin Ümmü Halil Şecereddür, unvanı ile Mısır tahtına oturdu. Kendisi meşveretle seçildiği için halife onu Mısır Melikesi olarak tanıdı. Kendi adına para bastırıp, hutbe okutan Şecereddür, resmi evrakları "Validetül Halil" diye mühürlerken bastırdığı paraların üzerine "El Mutasımiye" yazdırmıştı. İlk işi İzzeddin Aybek'i kendisine atabek tayin etmek oldu. Resmi görüşmelere şeffaf bir peçe takarak bizzat katılırdı. Bazı durumlarda da perde arkasından oturumları izlemekle yetinirdi.

Mısır Melikesi üç ay süren resmi saltanatı süresinde bazı mahkûmlar için kısmî af ilan edip, ülkeye hizmeti geçenleri değerli hediyelerle ödüllendirirken, bazı vergilerde de indirim yaparak halkın sevgi ve teveccühünü kazandı.

Levent Şahverdi Arşivi

39

Şecereddür Melike seçilince, Nil kıyısındaki yazlık Menil Sarayı'ndan Kal'a-ı Cebel'e taşındı. O güne kadar ordugâhta kalan Aybek de saraya taşınmıştı. İslam Melikesi'nin ilk işi, Baybars'ın esir aldığı Fransa Kralı IX. Lui ile anlaşmak oldu. Kırk bin dinar savaş tazminatı ve Dimyat'ın boşaltılmasına karşı Kral ve yakınlarının serbest bırakılmasına karar verildi. Böylece on bir aylık işgalden sonra Dimyat yeniden hilale kavuşurken, ordu ve donanmasını kaybeden Fransa Kralı ve yakınları ise perişan bir şekilde Akka'ya döndüler.

Şecereddür açısından her şey yolunda gibi görünüyordu. Halife hükümdarlığını onaylamış, önünde hiçbir yasal engel kalmamıştı. Halk da kendisini seviyordu. O kadarki Dimyat'ın kurtuluşunu bile onun uğruna ve kademine bağlayanlar vardı. Bütün bunlara rağmen yine de bazı şeyler ters gidiyordu.

Turan Şah'ın yakınları ve Eyuboğullarının ileri gelenleri, Turan Şah'ın katledilip tahtının gasp edildiğini öne sürerek Mısır'daki saltanat değişikliğini içlerine sindiremiyorlardı. Bir cariyenin, kölelerle birleşip Eyyubilerin

Levent Şahverdi Arşivi

olması gereken Mısır tahtına oturmasının kabul edilebilir yanı yoktu. Bu nedenle sık sık halifeye başvurarak Turan Şah'ı öldürenlerin cezalandırılmasını isterken, aslında istedikleri Mısır tahtından başkası değildi. Çoğu, yüzünü bile görmedikleri Turan Şah'ı umursamıyorlardı aslında. Ama görünüşte herkes onun kanını dava ederek adalet istiyordu. En sonunda Eyyubilerin önde gelen isimlerinden Halep Valisi Nasır Yusuf, çoğunluğunu ulemanın ve Eyuboğullarının oluşturduğu kalabalık bir ekiple halifeyi ziyaret etmek için Bağdat'a geldiler.

Bağdat; havuzları, bahçeleri, sokakları ve sarayları ile yalnız İslam dünyasının değil, doğunun da en güzel şehirlerinden biriydi. İslam sanatının başarılı bir örneği olan görkemli Hilafet Sarayı kente hâkim bir tepeye inşa edilmişti. Sarayın genel görünümü hilal şeklindeydi. Yüksek merkezi bir kubbenin sağında ve solunda sıralanmış, on iki küçük kubbeli mekânlardan oluşuyordu. Bu haliyle saraydan çok külliyeyi andıran bina, taş ve mermer işçiliğindeki ustalık ve zarafeti ile tam bir sanat şaheseriydi. Sarayın iç düzenlemeleri ise dış görünümüne oranla daha sadeydi. Oldukça geniş kabul salonundaki som altından yapılmış büyük orta avize ile dünyanın en değerli taşları ile süslü saltanat tahtı, hilafetin ihtişamını göstermeye yetiyordu.

Halife Mustasım Billah; orta boylu, hafif şişman, açık benizli, beyaz saçlı ve sakallı, asık suratlı ve sert mizaçlı biriydi. Ellili yaşlarda görünüyordu. Beyaz bir elbisenin üzerine sağ kolunda sarı şeritler bulunan siyah bir kaftan giymişti. Boynunda her iki yandan beline kadar sarkan menekşe renginde bir atkı vardı.

Levent Şahverdi Arşivi

Halifenin gündemi genellikle hep yoğundu. Sabah namazından sonra kahvaltısını yapıp, kabul salonuna inerdi. Burada toplanan büyük divanda önce yabancı ülke temsilcileri kabul edilir, sonra da İslam dünyasının çeşitli sorunları konuşulurdu. Halife öğleye kadar divanda kalırken, öğleden sonra odasına çekilir, divan da, vezirin başkanlığında akşam namazına kadar çalışmalarını sürdürürdü.

Son günlerde halifeyi en çok meşgul eden Eyuboğullarının bitmek tükenmek bilmeyen şikâyetleriydi. O gün Eyuboğullarının güçlü isimlerinden Nasır Yusuf'u kabul edecekti. Uzun boylu, pehlivan yapılı, esmer tenli ve hırslı bir genç olan Yusuf, çoğunluğunu Eyuboğullarının ve ulemadan saygın kişilerin oluşturduğu kalabalık bir heyetle halifenin huzuruna çıkıp, onu hürmetle selamladıktan sonra kendilerine gösterilen yere oturdular. Halife sakin görünmesine rağmen konuşması ve ses tonu ile muktedir bir kişiliği simgeliyordu. Yusuf'la birlikte gelen ekibi dikkatlice süzdü. Eyuboğullarından önemli emirlerin yanı sıra, içtihat sahibi tanınmış hukukçulardan Şerif Nasruddin Ziyaullah ile Seyyit İbrahim Hatemi'nin bulunması dikkatini çekmişti. Gelen ekip tek başına Suriye'yi temsil etmeye yetiyordu. Halife, Mısır ve Suriye Sultanlığı'nın çok ciddi bir siyasî gerilim yaşadığının farkındaydı. Yine de hiçbir şeyden habersizmiş gibi davranarak, onlara, "Sorununuz nedir? Sizi dinliyorum," deyince, Nasır Yusuf grup adına söz alıp, "Adalet istiyoruz efendim," dedi.

"Şecereddür'ü mü kastediyorsunuz?"

"Evet."

"Şecereddür oraya zorla gelmedi ki. Turan Şah'ın çocuğu olmadığı için ümera meşveretle seçtiler onu."

Levent Şahverdi Arşivi

"Efendim, hukuksuzlukta meşveret olmaz. Örneğin kırk tane haraminin birleşip bir kervanı soymaya ve sahibini öldürmeye karar vermelerini meşveret gereğidir diye savunamayız. Mısır'da yapılanlar da bundan farksızdır. Beş tane emirin hukuku ayaklar altına alarak tahtın yasal sahibini öldürüp bir cariyeyi melike ilan etmeleri kabul edilemez."

Halife ona dönüp, "Umarım Şecereddür'ün sıradan bir cariye olmadığını biliyorsunuz. Rahmetli Salih Necmeddin'in yasal eşi ve Turan Şah'ın da üvey annesidir," dedi

Yusuf, kendinden emin bir şekilde konuşmaya devam etti.

"Efendim, bizim hiçbir hukuk dışı talebimiz yoktur. Hepimiz İslam hukukunun ana kaynaklarından birinin hadisler olduğunu biliyoruz. Ayrıca Peygamber Efendimiz'in, devlet idaresini kadınlara vermenin sakıncalarına işaret eden hadisi şerifini de biliyoruz. Buna rağmen bizi bir kadına biate çağıran Mısır ümerası, ya İslam hukukunu bilmiyor ya da bilmezden geliyor. Ayrıca çeşitli dönemlerde görevlendirilmiş bazı naibeleri örnek göstererek kendilerini haklı çıkarmaya çalışırken, yanlış uygulamanın örnek sayılamayacağı gibi, basit bir hukuk kuralını bile göz ardı ediyorlar. Ancak biz Eyuboğulları olarak hukukun üstünlüğünü siz değerli efendimizin gözeteceğine inanıyoruz."

Halife çok düşünceliydi. Nasır Yusuf'un zehir zemberek söylediği şeylerin İslam hukukuna ve dönemin örfüne uygun şeyler olduğunu bildiği gibi, Nasır Yusuf'un asıl

Levent Şahverdi Arşivi

amacının hukuk olmadığını da biliyordu. Ne var ki İslam dünyası Haçlılar ve Moğollar gibi iki yakın tehdit arasında sıkışıp kalmışken, kimi emirlerin kısır iktidar çekişmelerine takılıp kalmak da doğru olmazdı. Hem hukuku hem de bazı siyasî dengeleri kollayarak İslam bütünlüğünün daha fazla zarar görmemesi için makul bir karar vermesi gerekecekti.

Bu nedenle Nasır Yusuf'a hitaben, "Yusuf söylediklerine hak veriyorum. Ben Kahire'ye bir uyarı mektubu yazarak yaptıkları uygulamanın sakıncalarına dikkat çekip hatanın düzeltilmesini sağlayacağım. Siz de İslam dünyasında bölünme ve düşmanlık yaratabilecek gerilimlerden sakının. Unutmayın ki İslam dünyası için en büyük tehlike Haçlılar ve Moğollardır. Bu günlerde sahillerdeki bazı Haçlı prensliklerinin Moğollarla ittifak yaptıkları duyumlarını alıyorum. Bu açık tehlikeye karşı birlik ve beraberliğimizi koruyamazsak korkarım ne Suriye kalır, ne Mısır ne de Bağdat," dedi.

Halife karamsar bir tablo çizerken haklıydı. İktidar hırsı emirlerin gözlerini öylesine kaplamıştı ki, geliyorum diyerek yaklaşan tehlikeyi göremiyorlardı.

Yusuf, halife ile görüştükten sonra müsaade isteyerek maiyeti ile birlikte Suriye'ye dönerken, söylemek istediklerini söylemenin rahatlığı içindeydi. Halifeyi etkilediğini düşünüyordu. Doğrusunu söylemek gerekirse bu düşüncesinde haksız da sayılmazdı. Halifeyi etkilemişti etkilemesine ama yine de temel siyasî konularda görüşleri onunla pek örtüşmüyordu. Halife, görünür tehlikeye karşı İslam birliğini canlı tutmaya çalışırken, Yusuf kendisi için

Levent Şahverdi Arşivi

çalışıyordu. Halifenin müdahalesi ile Mısır'da önemli değişiklikler olacağından emindi. Ama bu değişikliğin bir an önce kendi istediği gibi olması için de boş durmuyordu. Suriye'deki ayaklanmalara açık açık destek veriyordu. Şam ve Halep'teki bazı ulemanın kadına biat etmenin sakıncalarına ilişkin fetvaları, halk arasında büyük yankı bulmuştu. O kadar ki, birçok emir Mısır'daki yönetimi meşru tanımayarak göndermeleri gereken vergileri kesmişlerdi. Şam Emiri Mücahid İbrahim, Şam devlet hazinesini Nasır Yusuf'a teslim edip ona biat ederken, Kerek Emiri ise ayaklanarak Şübek'i işgal etmişti.

Mısır ve Suriye Sultanlığı, bölünmenin eşiğine gelmişti. Tam da bu sıralarda halifeden Kahire'ye bir mektup geldi. Mektup, İslam dünyasını bekleyen tehlikelerden söz ederek birlik ve dayanışmaya vurgu yapıyordu.

"Eğer aranızda Mısır'a sultanlık edecek bir erkek kalmadıysa, bize açıkça söyleyin ki size bir sultan gönderelim. Bütün devlet işlerini bir kadına veren toplumların kurtulamayacağı hadis-i şerifini duymadınız mı?"

Levent Şahverdi Arşivi

40

Mektup Kahire'de şaşkınlık yaratmıştı. Şecereddür durumu değerlendirmek üzere kendisini melike yapan Memlük komutanlarını Kal'a-i Cebel'e davet etti. Durum çok tehlikeliydi. Ülke fiilen bölünmüştü. Halifenin mektubu ise yenilir yutulur gibi değildi. Memlük ümerası uzun tartışmalardan sonra Mısır yönetimine hukuksallık kazandırmak için ilginç bir yönteme başvurdular. Buna göre Şecereddür görevinden istifa edip Aybek'le evlenecek, Aybek de Mısır Sultanı olacaktı. Karar hemen uygulamaya kondu. Aybek "El Melik-ül Muiz" unvanıyla törenle Mısır Sultanı ilan edilerek sonuç halifeye bildirildi.

Halife, artık hadisi kanıt gösterip hukuksuzluktan söz edilemeyeceğini düşünüyor; Aybek'in sultanlığını onaylamakla Mısır ve Suriye arasındaki gerginliğin son bulacağına inanıyordu.

Hükümdarın cinsiyeti ile ilgili hukuki sorunun bitmesine rağmen Suriye'deki ayaklanmalar bir türlü bitmek bilmiyordu. Nasır Yusuf bu kez de veraset davası başlatmıştı. Saltanatın Eyuboğullarının hakkı olduğunu ileri sürüyor ve kölemenlerce gasp edilen tahtın gerçek varislerine verilmesini istiyordu.

Levent Şahverdi Arşivi

Halife taraflar arasında bir savaş istemiyordu. Muhtemel bir savaşta boşuna İslam kanı akacak ve bu da en çok Haçlıların işine yarayacaktı. Mısır ümerası da böyle bir savaşı onaylamıyordu. Şecereddür'ün isteği ve Aybek'in de onayı ile toplanan komutanlar olabilecek bir kardeş kavgasını önlemek isterken Aktay'ın önerisi herkesçe kabul edilmişti. Buna göre: Mısır, halife adına Aybek ve Halep Eyyubilerinden sekiz yaşındaki Melik Eşref tarafından ortaklaşa yönetilecek, hutbeler ikisi adına okunup, paralar yine ikisi adına kesilecekti. Fakat Melik Eşref'in yaşı küçük olduğu için yönetimden yine Aybek sorumlu olacaktı. Böylece Aybek, Melik Eşref'in hem ortağı hem de naibi oluyordu.

Mısır'daki uygulamalar Nasır Yusuf'un savaş gerekçelerini büyük ölçüde elinden aldığından bazı emirler ondan desteklerini çekmişlerdi. Buna rağmen yine de Eyyubilerin önemli bir kısmının desteğini almaya devam ediyordu. Yusuf bu kez de Turan Şah'ın öldürülmesinden Aybek'i sorumlu tutarak onun cezalandırılmasını istiyordu. Fakat gün geçtikçe Nasır Yusuf'un gerekçeleri birçoklarına inandırıcı gelmemeye başlamıştı. Herkes onun asıl amacının Mısır tahtı olduğuna inanıyordu. Barış yolları tıkanmış gibiydi. Yusuf, istediğini almak için savaş hazırlıkları yapıyordu. Daha şimdiden Abbase'ye yığınak yapmaya başlamıştı.

Şecereddür ise Aktay'ın önerisi ile benimsenen son çözüm yolunu istemeye istemeye kabul etmek zorunda kalmıştı. O, savaşı da akacak kanı da pek düşünmüyor, tersine güce ulaşmak için bunların göze alınması gerektiğine inanıyordu. Fakat başta halife olmak üzere kendisini ve

Levent Şahverdi Arşivi

kocasını bulundukları makama getiren güçlerle zıtlaşmayı şimdilik zamansız buluyordu. Melik Eşref daha çocuk olduğundan ipler kocası üzerinden kendi elinde sayılırdı. İleride tüm koşullarını kendilerinin belirleyeceği bir düzeni kurabilmek için bolca vakitleri olacaktı.

Bir akşam yemeğinde eşi ile birlikte gündemi değerlendirirken Aybek'e, "Suriye ile ilgili yeni bir şey var mı?" diye sordu.

"Son olarak Eyuboğullarının Abbase yakınlarında yığınak yaptıkları haberini aldık."

"Bunun bir anlamı var mı?"

"Bu, çok geçmeden Mısır'a saldıracakları anlamına geliyor."

"Böyle bir savaşta kazanma şansımız ne kadardır?"

"Aktay düşmanı kısa sürede yenebileceğimizi söylüyor. Baybars da aynı düşüncede olduğuna göre endişelenmemize gerek yoktur."

Şecereddür'ün yüz hatları bir anda değişmişti. Kaşlarını çatarak, "Aybek hayatım, ben senin fikrini öğrenmek istiyorum, Aktay'ın değil," dedi.

Eşinin bu konudaki hassasiyetini anlayamayan Aybek, sevecen bir dille ona, "Bir tanem, Baybars, Aktay ve diğerleri benim arkadaşlarımdır. Ha onların fikirleri ha benim ne fark eder?" dedi.

Bir süre eşinin gözlerine bakarak onu anlamaya çalışan Şecereddür, düşündüklerini ikna edici bir dille anlatmaya başladı.

"Aybek bir konuyu açığa kavuşturmalıyız. Sen artık Aybek Et Türkmani değilsin. Mısır ve Suriye Sultanı Muiz

Levent Şahverdi Arşivi

Aybek'sin. Aktay ve diğerleri de artık arkadaşların değil, emrindeki komutanlarındır. Onlara emir veren, yönlendiren ve gündemlerini belirleyen sen olmalısın. Bu sultanlığın gereğidir. Unutma ki yönetim zafiyet ve boşluk kaldırmaz. Bir yerde iktidar boşluğu varsa orayı doldurmak için her zaman birileri çıkar."

Aybek, eşinin demek istediklerini tam olarak anlayamamıştı.

"Hayatım, demek istediklerini daha açık söyleyebilir misin?"

Şecereddür, eşinin ricası üzerine düşündüklerini daha ayrıntılı bir şekilde anlatmaya başladı.

"Aybek, dün ne olduğunun pek önemi yok, önemli olan bugün senin Mısır ve Suriye Sultanı olmandır. Saltanatı hiç kimse hiç kimseye babasının hayrına vermez. O güçle kazanılır ve güçle korunur. Kazanmak için bir güç gerekiyorsa, korumak için bin güce ihtiyaç vardır. Kaldı ki sen saltanatı gücünle kazanmadın. Bir şans eseri o gelip seni buldu. Fakat şansınla bulduğun bu gücü şansınla koruyamazsın. Bugün Mısır'da gerçek güç Memlüklerdir. Onlar da Aktay ve Baybars'ın gözlerine bakıyorlar. Beni ve dolayısı ile seni Mısır tahtına oturtan onlardır. Aynı şekilde senin yerine bir başkasını da sultan yapabilecek güce sahipler. Ben bu gücün sende olmasını istiyorum. O zaman gerçek anlamıyla sultan olabilirsin. Yoksa davul senin sırtında tokmak da onların elinde olur. Tüm sorumluluk sende ama emri onlar veriyor. İşte çok sevdiğin arkadaşlarının sana layık gördükleri sultanlık böyle bir şey."

Aybek eşinin sözlerinden çok etkilenmişti. Söyledik-

Levent Şahverdi Arşivi

lerinin itiraz edilebilir yanı yoktu. Doğru ve ürpertici bir gerçekle karşı karşıya kaldığını düşünüyordu. Şeceredür'e sesini alçaltarak, "Sözlerinden Aktay ve Baybars'tan kurtulmamız gerektiği anlamını çıkartıyorum doğru mu?" diye sordu.

"Aynen öyle."

"Bunu nasıl yapacağız, onları öldürterek mi?"

"İcabında evet ama şimdilik buna gerek yok."

"Öyle ise bizde olması gereken güce nasıl ulaşacağız?"

"Aktay ve Baybars'ın güçlerinin kaynağı ordudur. Asker onları seviyor."

"Askere onları sevmeyin diyemem ki."

"Demeni isteyen de kim? Askere, onlara değil de sana bağlanabilecekleri ortamı yaratmalısın."

"Bu dediğini yapmanın kolay bir yolu var mı?"

"Kolay ya da zor, her şeyin bir çaresi bulunur," diyerek, yandaki masadan kristal bir kâseye buz gibi üzüm şerbeti koyarak eşine ikram ederken, onun telkine müsait olduğunu ve istediği şekilde yönlendirebileceğini düşünüyordu. Biraz daha alttan alıp gururunu okşayarak konuşmasına devam etti.

"Aybek, sen hem benim kalbimin hem de Mısır ve Suriye'nin sultanısın. Benim için bu dünyada senden daha değerli hiç kimse yoktur. Söylediklerim sana duyduğum sevgi ve saygıdan kaynaklanmaktadır. Bunu bil ve bana kırılma lütfen."

Aybek onun ellerinden tutarak birlikte yandaki sekiye otururken, "Hayatım, sana kırılmam mümkün mü, bunu nasıl düşünebiliyorsun? Dilediğin gibi konuşabilirsin," di-

Levent Şahverdi Arşivi

yerek eşinin ikram ettiği şerbeti yudumlarken Şecereddür de bütün sevimliliğini kullanarak anlatmaya devam etti.

"Şu an Eyuboğulları ile yapılacak bir savaşın eşiğinde bulunuyoruz. Onların sayıları bizden fazla ama aralarında komuta birliği yoktur. Benim istifam ve Melik Eşref'in tahta ortak edilmesi gibi aldığımız önlemler Eyuboğullarına desteği zayıflatmıştır. Ayrıca bizim birliklerimizin eğitimi, disiplini ve düzeni onlardan çok üstündür. Yeter ki orduya sen komuta et," deyince böyle bir öneri beklemeyen Aybek, yarı şaşkın bir halde, "Ben mi?" diye sordu.

"Neden şaşırdın? Seni duyan da hiç savaş görmediğini sanır."

"Hayatım çok savaş gördüm ama hiçbir zaman tek başıma bir orduyu yönetmedim. Savaşlarda komutanımız hep Aktay'dı. Kararları ise çoğunlukla birlikte alırdık."

"Kararları birlikte alırdınız ama zaferin şanı ve şöhreti onların olurdu. Şimdi ise önüne büyük bir fırsat çıktı. Nasır Yusuf'u yenip, Mısır'a muzaffer bir komutan olarak dönme şansın var. Yalnız Aktay ve Baybars'ı savaşa götürme, onlara gerilerde bir hizmet ver."

"Böyle bir savaşta onlara ihtiyacımız olmadığını mı düşünüyorsun?"

"Hayatım, bu savaşı Aktay ve Baybars olsa da olmasa da kazanacağız. Onlar askerin gönlünde taht kurmuş komutanlardır. Eğer seninle gelirlerse istesen de istemesen de zaferin şerefi yine onların olur. Bu da ulaşmak istediğin gücü senden uzaklaştırır. Yapacağın en doğru şey onları Kahire'nin koruması ile görevlendirip, ordunun başına geçerek bizzat senin savaşa gitmendir. Asker kendilerine

Levent Şahverdi Arşivi

zafer kazandıran sultanlarını başlarında görünce ona karşı sevgi ve bağlılık duyacaktır. Kısaca demem o ki, senden üstün olan senin için en büyük tehlikedir. Onları ikinci plana iterek bir şekilde etkisizleştirip kendini ön plana çıkarman gerekir ki istediğin güce ulaşabilesin. Halkın coşkun alkışları arasında Kahire'ye girişini bir düşünsene... Aktay ve Baybars gibi can dostlarını dışlamanın doğru olmadığını düşünebilirsin. Ama unutma ki sultanların dostu olmaz. Sultanlar ya güçlü olurlar ya da güçsüz. Güçsüzler yok olurken, güçlüler her zaman saygı görürler. Eğer güç ve saygı kazanmak istiyorsan gerekeni yapmalısın."

Aybek derin düşüncelere dalmıştı. Şecereddür'ün çok doğru söylediğini düşünüyordu. Yalnız ona bir noktada katılmıyordu. Şu an sultan olması şans eseri değil, ilahi iradenin bir tecellisiydi. Yüce yaradan kaderini bu yönde belirlemişti. Bu inanç onun sorumluluğunu da artırıyordu. Kendisine bahşedilen saltanatı koruması ve kollaması gerekiyordu, en yakınlarından bile...

Levent Şahverdi Arşivi

Levent Şahverdi Arşivi

41

Aybek en az yirmi tümenlik bir ordu ile Kahire'den ayrılıp, Abbase'ye doğru yola çıkarken, Şecereddür de beyaz bir deve üzerine özenle yerleştirilmiş bir hevdeç içinde kendisine eşlik ediyordu. Ordunun sol kanadını ve merkezin önemli bir kısmını Burciler, sağ kanadını ise yerlilerden devşirilen askerler oluşturuyordu. Yardımcı sınıfların gerisinde onları korumakla görevlendirilen Bahriler, bu uygulamaya bir anlam verememişlerdi. Onların asıl anlayamadıkları başkentin güvenliği sıradan her bölük komutanının yapabileceği bir iş iken, ordunun en yetenekli iki komutanının bu iş için Kahire'de alıkonulmasıydı. Kimilerinin gaflet olarak değerlendirdiği bu uygulamayı kimileri de Bahrilerin tasfiyesi olarak görüyorlardı.

Kahire surlarından Mısır ordusunun gidişini izleyen Aktay ve Baybars, neler olduğunu ve nelerin olabileceğini düşünmek bile istemiyorlardı. Dün akşam Sultan ikisini de çağırtıp, orduya kendisinin komuta edeceğini ve onların Kahire'nin korunması ile görevlendirildiğini söyleyince şaşırmışlar; fakat Sultan'ın emirlerine karşı gelinemeyeceğini bildiklerinden "Baş üstüne" diyerek huzurdan ayrılmak zorunda kalmışlardı.

Levent Şahveradi Arşivi

İki silah arkadaşı, kalenin en yüksek burcundan yürüyen bir ormanı andıran Mısır ordusunun gidişini uzun süre izlerken, Aktay Baybars'a dönerek, "Bir şey söylemeyecek misin?" dedi.

"Sözün bittiği yerde ne söylememi istiyorsun?"

"Aybek için belki söz bitmiş olabilir ama biz daha son sözümüzü söylemedik."

"Aybek'in ne zaman bir sözü oldu ki bitsin. Yularını kapanın elinde kalıyor. Daha önce sen yönlendiriyordun, şimdi ise Şecereddür'ün etkisine girdi."

"Haklısın, onları bulundukları makama biz getirdik. Turan Şah'ı öldürüp, tahtı Şecereddür'e teklif ettiğimizde bocalamıştı. Ona ilk biat eden sendin. Buna rağmen yaptıklarına ne demeli?"

"Bizim Kıpçak'ta 'Besle kargayı oysun gözünü' diye bir söz vardır. Böylesi durumlar için söylenmiş olsa gerek."

"O sözü ben de hatırlıyorum ama bunların yaptıklarını anlatmada yetersiz kalır. Sen Aybek'in gün gelip de bize sırtını döneceğine ihtimal veriyor muydun?"

"İhtimal vermiyordum, bekliyordum. Ama bu kadar ani ve çabuk olacağını düşünememiştim," deyince bu cevaba çok kızan Aktay, "Yapılan bir iyiliğe kötülükle karşılık verilmesini normal bir şeymiş gibi nasıl beklersin?" dedi.

Baybars son derece sakin ve soğukkanlıydı. Arkadaşına, "Her şeyden önce sakin ol, öfke ve hiddete kapılma. Sonra da bizim yaptıklarımızı o kadar da basite indirgemeyip daha geniş açıdan bakmaya çalış. Biz isyan ederek bağlı bulunduğumuz sultanı öldürüp tahtına bir kadını

Levent Şahverdi Arşivi

oturttuğumuzda bizden kimse hesap soramamıştı. Çünkü Mısır'da gerçek güç bizdik. Aybek, iyi yönlendirilirse iyi işler yapabilen, yetenekleri sınırlı bir komutandı. Böyle kalsaydı bizim için de kendisi için de iyi olurdu. Fakat aşırı ihtiraslı ve şeytanî zekâya sahip güzel bir kadının avcuna düştü. Aybek'i kuran ve yönlendiren odur. Kadın kocasının güçsüz bir sultan olduğunu ve ihtiyaçları olan gücün de bizde olduğunu biliyor. Sözün kısası Aybek'in güçlü bir sultan olabilmesi için bizim güçsüzleşmemiz ya da yok olmamız gerek. Anlayacağın bir ölüm kalım mücadelesinin ortasında bulunuyoruz. Bir yanda güçlenmek için öldürmek isteyen bir sultan, diğer yanda yaşamak için gücünü korumak isteyen bizler," diyerek düşüncelerini bir çırpıda sıralarken kendi geçmişi ile yüzleşme fırsatı bulan Aktay, "Haklısın, bize karşı örtülü bir mücadele başlatılmıştır. Gittikçe de derinleşeceğe benziyor. Bundan sonra hiçbir şey eskisi gibi olmaz. Sıkıntılı ve badireli günlere hazır olmalıyız," dedi.

Aktay konuşurken temkinli ifadeler kullanıyordu. Yargıları daha kesin ve net olan Baybars, arkadaşının gözlerine bakarak, "Başımıza gelecek olanları anlatmak için sıkıntı ve badire sözcükleri yetersiz kalır. Düpedüz can pazarına girdiğimizi bilmelisin. Hayatta kalmak için ne gerekiyorsa yapacağız. İcabında ölmemek için öldüreceğiz," dedi.

Aktay iyimser olmaya çalışıyordu.

"Zorlu bir mücadele yaşayacağımıza ben de inanıyorum ama yine de Aybek ve Şecereddür'ün bizi öldürmek isteyeceklerine ihtimal vermiyorum."

Levent Şahverdi Arşivi

"Versen iyi olur," diyerek sözlerine devam etti Baybars.

"Şecereddür, yapacaklarını bu savaşı kazanacakları varsayımına göre tasarlamıştır. Eğer Kahire'ye zaferle dönecek olurlarsa, önce bizi ortadan kaldırıp Bahrileri de dağıttıktan sonra sultana bağlı yeni askerî birlikler kuracak."

"Ya bu savaşı kaybederlerse?"

"Kazansalar da kaybetseler de bizim hakkımızdaki düşünceleri değişmeyecek. En iyimser ihtimal, yapmak istediklerini belki biraz erteleyebilirler. Ama asla vazgeçmezler."

"Peki Aybek'in, Nasır Yusuf'a karşı kazanma şansı ne kadardır sence?"

"Hiç yoktur."

"Nasıl bu kadar kesin konuşabiliyorsun?" deyince bu cevap Baybars'ı kızdırmıştı.

"Aktay, Allah aşkına çevrende olup bitenleri görmüyor musun?" diyerek savaşla ilgili görüşlerini akıl ve mantık çerçevesinde anlatmaya devam etti.

"Sultan'ın ordusunun başında savaşa gitmesi askerin maneviyatını olumlu etkiler ama bu tek başına savaşın kazanılması için yeterli değildir. Zafer kazanmak öncelikle deha, tecrübe ve öngörü ister. Bunların Aybek'de olmadığını ikimizde biliyoruz. Aybek hiçbir zaman tek başına bir orduyu komuta etmemiştir. Ordunun gidişine dikkat etmedin mi? Öncüsüz, yancısız, ava çıkar gibi savaşa gidilir mi? Merkez ve sağ kanat yerli halktan yeni devşirilmiş savaş deneyimi olmayan birliklerden oluşuyor. Sol kanattaki Burciler ise kale savunması koşullarında eğitilmiş olup

Levent Şahverdi Arşivi

taarruzda başarılı olabileceklerini düşünmem için tutarlı bir nedenim yok. Asıl taarruz koşullarına göre eğitilmiş bizim Bahrileri, geri hizmetinde gerisine almışlar. Bu kadar belirgin hatalarla zafer kazanılamayacağını söylemek için büyük komutan olmaya gerek yoktur."

Baybars'ın savaşla ilgili görüşlerini tamamen onaylayan Aktay, "Doğru söylüyorsun. Mısır'a yazık olacak. Görünür tehlike dedikleri bu olmalı. Yalnız Bahrileri hangi akılla geri hizmete aldıklarını hâlâ anlayabilmiş değilim."

"Bunda anlaşılmayacak bir şey yok ki. Kazanacaklarını düşündükleri zafer Burcilerin ve yeni kurulan birliklerin başarısı olarak gösterilmek isteniyor. Bu durum Bahrilerin tasfiyesini kolaylaştıracaktır. Ama savaşı kaybedecekler. Sevineyim mi yoksa üzüleyim mi bilemiyorum."

"Bundan emin misin?"

"Kesinlikle. Bozgun önce savaş deneyimi yetersiz olan sağ ve sol kanatta başlayıp çok geçmeden merkeze sıçrayacaktır. Giderken en arkada olan bizim Bahriler, ordu bozgun halde kaçarken en önde olacaklardır. Bu arada biz bir şeyler yapmazsak öğleye kalmaz Mısır'da hutbeler Nasır Yusuf'un adına okunur."

Anlatılanlar Aktay'ı heyecanlandırmıştı. Her şeyden önce silah arkadaşını çok iyi tanıyordu. Tahmin ve tedbirlerinde hiç yanıldığını görmemiş, en umutsuz anları bile zafere dönüştürdüğüne birçok kez tanık olmuştu. Yine de heyecanını yenemeyerek Baybars'a, "Bu hezimeti önlememiz mümkün mü?" diye sordu.

"Evet."

"Peki bunu niçin yapacağız?"

Levent Şahverdi Arşivi

"Aybek ve Şecereddür'ü mutlu etmek için değil tabi. İkimiz de Mısır'ı seviyoruz. Ayrıca Salih Necmeddin'in anısına da saygılıyız. Bunlar yetmez mi?"

"Benim için yeter. Düşündüğün bir önlem var mı?"

"Ordu bozgun halde geri kaçarken sen üç bölükle sağdan, ben de iki bölükle soldan hücum ederek bizim kaçan askerlere yetişeceğiz. Bahriler bizi görünce çabuk toparlanırlar. Kalavun, Tarık, Boğa ve Sungur'un niyetimizi hemen anlayacaklarından eminim. Sen sağdan, ben de soldan geniş bir yay çizerek geriye dönüş yaparken Bahriler bizimle olacağından bu diğerlerinin de çabuk toparlanmasına yarayacaktır. Bundan sonrası Allah'ın bileceği şey!"

"Savaşın bizim yardımımızla kazanılması Şecereddür'ü rahatsız etmez mi?"

"Şecereddür kaybetmektense bizim yardımımızla kazanmayı yeğler. Bu durum onun planını ertelemesine neden olur ama bize karşı düşüncesini hiçbir zaman değiştirmez."

Baybars sözünü bitirince Aktay, "Eğer müdahale edeceksek hemen yola çıkarak onları yakın takibe almalıyız," dedi.

Böylece söz birliği yapan iki silah arkadaşı, kentin güvenliği için on manga asker bırakıp emrindeki bölüklerle kaleden çıktılar.

Mısır ve Suriye birlikleri Abbase yakınlarında karşı karşıya gelmişlerdi. Taraflar arasında bir fersah kadar mesafe vardı. Mısır ordusu toplam yirmi bin kişiyi buluyordu. On bin kişilik merkez güçlerini Aybek, beş bin kişilik sağ kanada Kutuz, sol kanada ise Sencer Halebi komuta

Levent Şahverdi Arşivi

ediyordu. Suriye güçleriyse yirmi beş bin kişi olup, merkezde Nasır Yusuf, sağ kanatta Süleyman Bin Hakem, sol kanatta ise Nasruddin Ahmet bulunuyordu.

Nasır Yusuf; Mısır ordusu hakkında bilgi edinmek için haber almadan sorumlu komutan Muhammet Mansur'u huzuruna çağırtarak ona, "Mısır kuvvetlerinin başındaki kimdir?" diye sordu.

"İzzeddin Aybek'tir efendim."

"Aktay ve Baybars neredeler?"

"Onlar Kahire'nin güvenliği için görevlendirildiklerinden gelmediler."

"Peki, şu karşı tepedeki kalabalık neyin nesidir?"

"Savaşı izlemek için gelen Melike Şecereddür ve korumalarıdır."

"Ya demek öyle! Aybek savaşa karısını da getirdiğine göre zaferi garantilemiş olmalı. Bunlar ya kendilerine çok güveniyorlar ya da bizi küçümsüyorlar."

Mansur kendinden emin bir şekilde, "Efendim, ben düşmanımızın gaflet içinde olduklarını düşünüyorum," dedi.

"Böyle düşünmenin mantıklı bir nedeni var mı?"

"Efendim, sol kanat birlikleri savunma için eğitilmişlerdir. Böyle bir meydan savaşında fazla işe yaramazlar. Sağ kanattakiler ise yeni kurulmuş birliklerdir, üstelik yanlış yere konuşlandırılmışlar. En büyük hataları ise çok iyi taarruz eğitimi alan Bahrileri geri hizmete kullanmalarıdır."

Bu durum Nasır Yusuf'un da dikkatini çekmişti. İyi bir savaş uzmanı olarak tanınan Süleyman Bin Hakem'e,

Levent Şahverdi Arşivi

"Mısırlıların bu taktiğini nasıl değerlendiriyorsun?" diye sordu.

Bin Hakem biraz düşündü.

"Efendim, eğer bu planı uygulayacaklarsa kesinlikle askerî yönden büyük bir hata yapmış olurlar. Ben bu kadar belirgin bir hata yapabileceklerine ihtimal vermiyorum. Bir tuzak düşünmüş olabilirler."

"Ne gibi mesela?"

"Sağ ve sol cenahların kırdırılması pahasına bizim kuvvetlerimizi yorup, merkezi ve Bahrileri ani bir taarruza geçirmeyi planlamış olabilirler."

"İnşallah tahminin doğru çıkar. Çünkü böyle bir planın uygulanabilirliği ve başarı şansı çok zayıftır."

Nasruddin Ahmet izin alarak, anlatmaya başladı.

"Efendim, bunların tuzak falan hazırladıkları yoktur. Taarruz boyunca bu düzeni bozmayacaklardır. Ayrıca Bahrileri aktif savaşta kullanabileceklerini sanmıyorum. Böyle bir düşünceleri olsaydı, onların komutanlarını Kahire'de bırakmazlardı. Bana Bahrilerle yönetim arasında bir sorun var gibi geliyor."

"Sence ne gibi bir sorun olabilir?"

"Sultan kurduğu yeni birliklerin önünü açmak için Bahrileri ikinci plana atmış olabilir."

"Eğer bu doğru ise Mısır'ın tek düşmanı biz değiliz demek oluyor. Böylesi bir iç gerginlik ne taraftan bakarsak bakalım, bizim lehimize olur. Kısaca şartların bizden yana olduğunu söyleyebilirim. Ani ve kararlı bir saldırı ile onların işini bitirebiliriz."

Uygulayacakları planı özet olarak anlatırken komutanları kendisini dikkatle dinliyorlardı.

Levent Şahverdi Arşivi

"Planımız o kadar karmaşık değil. Bütün gücümüzle düşmanın sağ ve sol kanatlarına saldırıp onların merkezi sıkıştırmalarını sağlayacağız. Yandan gelen saldırılarla sıkışan düşman merkezinde çok geçmeden çözülme başlayacak. Tam bu sırada bizim merkez kuvvetleri saldırıya geçince Allah'ın izniyle Kahire yolunda önümüzde duracak kuvvet kalmayacak. Allah hepinizi zafere erdirsin," diyerek komutanlarına hücum emrini verdi.

Suriye güçleri Mısır'ın zayıf olan sağ ve sol kanatlarına yoğun bir hücum başlattılar. Daha ilk anda bozulan kanatlar, hızla merkeze yaklaşınca iki yandan basınç gören bir fıçının dağılarak içindekilerin çevreye saçılmasına benzer bir şey oldu. Kanatların kontrolsüz yaklaşmaları merkezde paniğe yol açtı. Tam bu sırada Nasır Yusuf'un başında bulunduğu Suriye'nin merkez hassa birlikleri, cepheden hücuma geçince manevra yeteneğini kaybeden Mısırlılar bozularak geriye dönüp Kahire yönünde dağınık bir şekilde kaçmaya başladılar. Komutanlar kontrolü kaybetmiş, her şey birbirine karışmıştı. Aybek'in "Durun, kaçmayın," diye bağırmasına kimsenin aldırdığı yoktu. Suriye kuvvetleri üç yönden yağmur gibi ok yağdırıyorlardı. Ortalık ana baba günüydü. Yükselen toz bulutları gri bir sis perdesi gibi gökyüzünü kaplamıştı. Güneş bile görünmüyordu.

Şecereddür, devesinden inerek hızlı bir ata binip korumaları ile birlikte bölgeden uzaklaşmaya çalışırken bunu fark eden Süleyman Bin Hakem, ikinci bölüğün komutanı Ziyad Bin Musa'ya Melike'yi yakalama görevi verdi. Melike'nin korumaları ile Ziyad'ın fedaileri arasında ölümüne bir ok savaşı başlamıştı. Korumalar ara sıra geriye dönüp

Levent Şahverdi Arşivi

kendilerine yaklaşan fedaileri birer ikişer düşürmelerine rağmen üstünlük fedailerdeydi. İyi bir okçu için kaçan düşman her zaman kolay bir hedefti. Bu arada Kahire'ye yaklaşmışlardı. Mısır kuvvetlerinin kente girerek savunma savaşı yapma şansları da kalmamıştı. Çünkü sağdan, soldan ve geriden düşman güçlerince kuşatılmışlardı. Eğer kapılar açılacak olursa düşman güçleri kente onlardan önce gireceklerdi. Kahire surlarındaki gözcüler gelişmeleri korku ve dehşetle izlerken bazı camilerde Nasır Yusuf adına hutbeler okunmaya başlamıştı bile.

Mısır için tüm umutların bittiği bir anda, Baybars ve Aktay yönettikleri çok az sayıda kuvvetle Kahire'ye doğru kaçan Mısır kuvvetlerinin kaçış yönlerine ters olarak cepheden yaklaşmaya başladılar. Giderken arkada olan Bahriler, kaçarken öndeydiler. Hızla kendilerine yaklaşan iki ünlü komutanlarını görünce cesarete gelerek onların ne yapmak istediklerini hemen anladılar. Daha önce talimgâhta böylesi durumlar için gerekli tatbikatları yapmışlardı. Baybars yeteri kadar yaklaşınca düşmanın sağ paraleline geçti. Kaçan Bahrilerin bir kolu geniş bir yay çizerek onu izlerken, diğer kol da Aktay'ı izleyerek düşmanın sol paraleline geçtiler. Ortaya ilginç bir manzara çıkmıştı. Suriyeliler Kahire yönünde Bahriler ise ters yönde ilerliyorlardı. Aybek planı hemen anlamıştı. Bütün gücü ile Burcilerin ve diğer merkez birliklerinin Bahrileri izlemeleri için çalışıyordu. Aktay ve Baybars ise Abbase'nin güneyinde birleşince Suriyeliler çoktan çember içine alınmış kaçış yolları tıkanmıştı. Böylece bozgunun bir anda hezimete dönüşmesi önlendiği gibi, zafer kazanma ümidi de doğmuştu. Taraflar arasında

Levent Şahverdi Arşivi

başlayan kılıç, kargı ve süngü savaşı kıran kırana devam ederken Baybars bir ara Suriyeli fedailerin Şecereddür ve çok az sayıdaki korumalarına yaklaşmak üzere olduklarını gördü. Durumları çok kötüydü. Melike'nin düşman eline geçmesine ramak kalmıştı. Kalavun'a, "Beni koruyun," diye bağıran Baybars, fedailere doğru at koşturarken Kalavun da bir okçu birliği ile onları izliyordu.

Bu arada atına bir ok isabet eden Şecereddür tepe taklak yere yuvarlanmıştı. Fakat Bahri okçular fedailere göz açtırmazken, Baybars siyah atı ile bir şahin gibi süzülerek Melike'yi kapıp hızla oradan uzaklaştı. Daha sonra onu bir ata bindirerek Bahri okçulara teslim ettikten sonra, birliğinin başına döndüğünde savaşın sonu da belli olmaya başlamıştı. Ne olduğunu anlayamadan kendilerini kurt kapanında bulan Suriyeliler, ağır kayıplar verdiler. Nasır Yusuf birkaç bölük askerle kaçarken ordusunun çoğu telef olmuş kalanlar da esir edilmişlerdi.

Savaştan sonra atını Sultan'ın bulunduğu yöne süren Baybars, Aktay ve Şecereddür'ün de orada olduğunu gördü. Bir ara Şecereddür'le göz göze geldiler. Ama konuşmadılar. Melike kendisine bakan gözlerin derin maviliğinde saklı nefret ve sitemi hemen fark edip bakışlarını kaçırırken, ortalığı yumuşatmak isteyen Aybek pişkin bir tavırla, "İyi ki sizi burada bırakmışım. Yoksa halimiz çok kötü olurdu," dedi.

Baybars öfkelenmişti.

"Eğer bizi burada bırakmasaydınız, şu an Halep ve Şam'da olurduk," diyerek daha fazla konuşmadan oradan uzaklaşırken, Aybek daha ılımlı gördüğü Aktay'a övgüler yağdırarak onun gönlünü almaya çalışıyordu.

Levent Şahverdi Arşivi

Şecereddür, savaşta çok kötü anlar yaşamış, defalarca ölümün soluğunu ensesinde hissetmişti. Buna rağmen hayatını kurtaran Baybars ve Aktay'a karşı duyduğu kin ve nefrette bir azalma yoktu. Bu zaferi onların yardımları olmadan kendileri kazanmalıydı. Böyle bir başarıyı kendilerinden esirgediği için kaderine binlerce kez lanet okuyor, üzüntüsünden midesi kasılıp başına ağrılar giriyordu.

Levent Şahverdi Arşivi

42

Kayıplarına rağmen Mısır ordusunun kazandığı zafer, Kahire'de sevinçle karşılanmıştı. Ulemadan Kasım Bin Cemaleddin, Kahire'ye giren Baybars'ın atının yularından tutup, "Komutan, Mısır'ın kırılan gururunu kurtardın! Allah zaferini devama erdirsin," diyerek onu kutlarken, kimi ozanlar da Zülkarneyn benzetmesi yaparak, onun için şarkılar besteleyip, menkıbeler dizdiler.

Abbase zaferinin ilk haftası dolmadan, halifenin gönderdiği temsilciler kurulu Kahire'ye gelerek taraflar arasındaki savaş halini sona erdiren bir anlaşma yapılmasını sağladı. Böylece Suriyeli emirler eskiden olduğu gibi Mısır'ın egemenliğini tanıyarak vergi vermeyi kabul ettiler.

Şecereddür, Suriye sorununun çözümlenmesinden memnundu. Böylece gücünü tehdit eden diğer sorunlara yoğunlaşması kolaylaşacaktı. Suriye ile anlaşmanın imzalandığı günün akşamı geç vakitlere kadar kocası ile birlikte savaş ve barış sonrası durumu değerlendirirken, "Savaşı bu şekilde kazanmaktansa, kazanmamış olmayı tercih ederdim," deyince Aybek, "O zaman ne sen, ne ben ne de Mısır olurdu. Şu anki durumumuzu Baybars ve Aktay'a

Levent Şahverdi Arşivi

borçlu olduğumuzu unutma," dedi.

"Ben de buna kızıyorum işte. Sen sultan mısın, değil misin? Sultansan güç niçin onlarda, değilsen bizim burada işimiz ne?" diyerek sesini yükseltince Aybek de aynı tonda cevap verdi. "Peki, ne yapmamı istiyorsun?"

"Gerçek sultan olmanı."

"Bunu denediğimizi biliyorsun, sonuç ortada."

"Bir kez başarısız oldun diye bu hep başarısız olacağın anlamına gelmez. Her şeyden önce muktedir bir sultan gibi davran. Önce savaş devam ederken Nasır Yusuf adına hutbe okuyan ve onu alkışlayanları cezalandır. Sonra da Aktay'ı ortadan kaldırt."

"Ben Baybars'ı daha tehlikeli bulacağını sanmıştım."

"Baybars tehlikelidir ama Aktay kadar değil. Onun saltanatta gözü yoktur. Aktay için aynı şeyi söyleyemeyiz. Hama, Eyyubilerden bir hanımla evlenerek garnizondan konağa taşınmasını nasıl açıklayacaksın? Eyyubilerle kurulacak bir akrabalığın saltanata hukuki meşrutiyet kazandıracağını dünya âlem biliyor. Sence Aktay böyle bir evliliğe neden başvurmuş, âşık olduğu için mi? Yine tahta Melik Eşref denen Eyyubi prensini ortak ettirenin de o olduğunu unutma. Adam tahtın etrafında dönüp dolaşıyor. Ben sana tahtını ve sultanlığını koru diyorum, sen ise tereddüt ediyorsun neden?"

Aybek, bir işi çok isteyip de yapamamanın sıkıntısı içinde, "Hayatım, benim istemediğimi mi sanıyorsun ama acele etmeden düşünüp taşınıp iyi bir plan yapmamız gerekiyor," dedi.

Şecereddür pencerenin kenarındaki sekiye bir süre

Levent Şahverdi Arşivi

oturup düşündükten sonra, kalkıp tekrar kocasının yanına gelip ellerini onun omuzlarına attı.

"Bir meydan savaşına çıkmıyoruz. Öyle uzun boylu düşünmene gerek yok. Yapacağımız iş çok basittir aslında," diyerek düşündüklerini anlatmaya devam etti. "Yarın halifenin temsilcisi gidecek. Baybars'ı Bahrilerden oluşan bir merasim tümeni ile onu Şam'a kadar uğurlaması için görevlendir. Onlar gittikten sonra yine Bahrilerden oluşturduğun bölükleri Haçlıların sahile çıkarma yaptıklarını söyleyip, İskenderiye'ye gönder. Böylece Bahri Memlüklerin Kahire'deki sayısını azaltmış olursun. Ondan sonra Aktay'a haber gönderip, onu eski kalede yemeğe beklediğini söylersin. Oraya gelince de daha önceden pusuya yatırdığın okçular işini bitirirler. Bundan sonra tahtı ele geçirmek ve sana suikast yapmaya kalkıştığı için öldürüldüğü haberini yayar, kaledeki çok az sayıda Bahrileri de suç ortağı gerekçesi ile tutuklatırsın olur biter. Bu hareketinden dolayı hiç kimse seni suçlayamaz. Bir sultanın tahtını ve hayatını korumak istemesinden daha doğal ne olabilir? Baybars'a gelince, haberi duyunca başına gelecekleri bileceği için Kahire'ye gelmeye cesaret edemez. Muhtemelen Suriye'deki emirlerden birinin himayesine girer. Böylece bu iki amansız rakipten kurtulmuş olursun. Daha sonra yayımlayacağın bir fermanla Bahri Memlükleri dağıttığını ilan edince İskenderiye'ye gidenler de tutuklanacakları endişesi ile geri dönmezler, dönenleri de tutuklatırsın. Kurduğun birliklerin komutanlarına değerli hediyeler vererek onların sana bağlanmalarını sağlamayı da ihmal etmemen lazım. Ayrıca Kutuz sana sadıktır. Onun iktalarının sayı-

Levent Şahverdi Arşivi

sını artırıp sadakatini pekiştir," diyerek sözlerini bitirince Aybek, "İnşallah bu sefer bir aksilik çıkmaz," dedi.

"Merak etme, göreceksin her şey konuştuğumuzdan daha kolay olacak."

"Baybars ertesi gün kendileriyle ilgili plandan habersiz olarak halifenin temsilcisini uğurlamak üzere, sabah erkenden Şam'a doğru yola çıkarken, öğleye doğru da Bahri bölükleri İskenderiye'ye hareket ettiler. Akşam hava kararırken Sultan, Aktay'ı eski kalede akşam yemeğine davet etti. Aktay, pusudan habersizdi. Böyle bir şeye ihtimal bile vermiyordu.

Baybars ayrılırken, "Abbase zaferi bizi onların gözünde daha tehlikeli hale getirdi. Kendine dikkat et," deyince onu fazla şüphecilikle suçlamıştı. Kendi yetiştirdiği Aybek'in eliyle öldürüleceğine bir türlü inanamıyordu. Bunun için yanına koruma bile almadan eski kaleye yalnız gitti. Her iki tarafında sıra sıra sütunlar bulunan geniş bir holü geçip, havuzlu orta bahçeye gelince bir anda yağmur gibi yağan okların hedefi olarak olduğu yere yığılıp kaldı. Neler olduğunu anlayamamıştı. Bir ara gözlerini güçlükle açıp bakınca Aybek ve Kutuz'un silüetlerini gördü.

"Baybars haklıymış," diyerek kafası yana düştü.

O akşam Sultan'a suikast gerekçesi ile Kahire'de başlatılan katliam sabaha kadar sürdü. Önce savaşta Nasır Yusuf adına hutbe okuyan imamlar ve Yusuf sempatizanı olanlar acımadan katledilirken, Bahrilerin çoğu tutuklandı. Kaçanlar kaçtı, direnenler ise öldürüldü. Hepsinin suçu Sultan'ın canına kastedenlere yardım ve yataklık etmekti. Kahire'den kaçanlar ise Şam'a doğru giderek, dönmek üze-

Levent Şahverdi Arşivi

re olan Baybars'a katıldılar. Baybars böyle bir tuzağı her an beklediği için şaşırmadı. Fakat Aktay'ın öldürülmesine çok üzülmüştü. Tek tesellisi çok sevdiği arkadaşlarından; Kalavun, Sungur, Tarık ve Boğa'nın katliamdan kurtulmuş olmalarıydı. Yaklaşık bin iki yüz kişilik bir kuvvetle Kahire-Şam arasında sıkışıp kalan Baybars, Abbase'de bozguna uğrattığı Halep Emiri Nasır Yusuf'tan sığınma talebinde bulundu. Nasır daha önce ismini çok duyduğu fakat kendisini ilk kez Abbase'de görüp takdir ettiği Baybars'ı himayesine almanın sayılmayacak kadar yararları olabileceği düşüncesiyle, onun sığınma isteğini kabul ettiği gibi adamları ile birlikte rahat yaşayabilmeleri için ona ikta vermeyi de ihmal etmedi.

Levent Şahverdi Arşivi

Levent Şahverdi Arşivi

43

Aktay'ın ölümünden sonra başlayan infaz ve tutuklamaların üzerinden bir ay geçmiş, Kahire'de her şey normale dönmüştü. Halife yapılanları meşru müdafaa olarak görüyor; bir sultanın kendisini ve tahtını korumasını doğal karşılıyordu.

Gelişmeler Aybek'in umduğundan daha iyiye gidiyordu. Suriye yeniden merkeze bağlanmış, Aktay ve Baybars gibi iki zorlu rakipten kurtulmuştu. Dağıtılan Bahrilerin yerine kendisine bağlı Muizzi Memlükler kurulurken, Seyfettin Kutuz'u sultan naipliğine, Kıpti asıllı Hibetullah El-Faizi'yi de vezirlik ve ordu komutanlığına getirmişti. Artık bütün güçler elinde sayılırdı. Kendisini her zamankinden daha iyi hissediyordu. İktidarın en büyük mutluluk kaynağı olduğunu söyleyen Şecereddür aslında yanılmıyordu.

Başlangıçta sultanlığa pek alışamamıştı ama tahtta geçen günleri zamanla onun duygu ve düşüncelerini önemli ölçüde değiştirdi. Giderek Şecereddür'e benziyordu. Herkesin önünde el pençe divan durması, isminin hutbelerde okunup milyonlarca insanın kullandığı paraların onun

Levent Şahverdi Arşivi

adına kesilmesi ve koca bir ülkede herkesin ona saygı göstermesi tadına doyulmaz bir duyguydu. Kendisine bu yolu Şecereddür açmıştı. O sıradan bir kadın değildi. Zeki, ileri görüşlü, güçlü ve etkileyiciydi. Uzun arzuları ve bitmez tükenmez idealleri vardı. Fakat sınırsız ihtirası ve hükmetme tutkusu bir eş olarak bazen onu çekilmez kılıyordu. Son günlerde her şeyini kontrol eder hale gelmişti. İlk karısını boşaması için ısrar ediyordu. Çocukları ile görüşmesini bile istemiyordu. Zaman zaman onu sevecen bir eşten çok hırçın bir üvey anneye benzettiği oluyordu. Kısaca Aybek için, o hem derdi hem de şifa. Öyle anlar oluyordu ki Aybek'i, "Al derdini şifan da senin olsun" dedirtecek noktaya getiriyordu. Yine de her şeyin yoluna gireceğine ve tüm engelleri aşacağına inanıyordu. Abbase'den önce müneccimler, yıldızların ikbalini zafer ve mutlulukla süslediğini söylemişlerdi. Gerçekten de zafer ve mutluluğa ulaşmıştı. Bundan sonrasında iyi olmaması için hiçbir neden yoktu. Bu güzel duyguların yarattığı ruh haliyle yerinden kalkarak kabul salonuna indi. Yeni kurdurduğu askerî birliklerin eğitimini merak ediyordu. Kapıcıbaşına Kutuz'u çağırmasını emretti.

Emri alınca talimgâhtaki odasından çıkarak Sultan'ı görmeye giden Kutuz, on yaşından beri Salih Necmeddin'in himayesinde yetişmiş ve iyi bir eğitim almıştı. Ona hep tahtın erişilmezliği, saltanatın kutsallığı ve emre itaatin erdemleri öğretilmişti. Oysa son günlerde üst üste yaşanan sıra dışı gelişmeler onun ruh ve zihin dünyası ile değer yargılarını da değiştirmişti. Her şeyden önce Mısır tahtının çok oynak olduğunu, bırakın erişilmezliği kapa-

Levent Şahverdi Arşivi

nın elinde kaldığını gördü. Ayrıca sultanların ne kadar kolay öldürülebileceğine yakından tanık oldu. Kendisinin de içinde yer aldığı bir ekip tarafından Turan Şah öldürülünce yer yerinden oynamamış, tahta geçirilen bir kadını halife dahil herkes benimsemişti. Daha sonra kadının kolayca ele geçirdiği tahtı yine kolayca Aybek'e devretmesinin de ciddi bir sorun yarattığı söylenemezdi. Bu kadar kolay el değiştirebilen bir makama Aybek geldiğine göre kendisinin de gelmemesi için ciddi bir neden bulunmuyordu. Her şeyden önce Baybars ve Aktay gibi güçlü rakipler artık yoktu. İyi bir planlama ve biraz sabırla amacına ulaşması mümkündü. Aybek, o makama gelebilecek en son kişiydi. Orada bulunması değişen şartların bir sonucuydu. Şimdi şartları kendisini tahta yaklaştıracak şekilde değiştirmesi gerekiyordu. Mevcut ortamda bu da mümkün görünüyordu.

Aybek, Şecereddür'ün kullandığı bir maşadan başka bir şey değildi. Bir gün maşanın tutulamayacak kadar ısınmasının çok şeyi değiştirebileceğinden emindi. Böylesi durumlar için Melike'nin güvenini kazanmaya çalışıyordu. Saraydaki gelişmeleri adamları aracılığıyla günü gününe izlerken, yeni kurulan ordunun komutanlarını kendisine bağlı kişilerden seçtirmiş, fikirleri belirleyici emirlerin çoğunu ve saray görevlilerini kendisine bağlamıştı. Artık sıra maşanın ısıtılmasını sağlamaktı. Bunun için en güvendiği kozunu bugün kullanmayı düşünüyordu.

Kurduğu derin planların kendisini ulaştıracağı gücün heyecanı içinde Kale-i Cebel'e gelince, girişteki aynaya bakarak giysilerini ve görünüşünü kontrol ettikten sonra ko-

Levent Şahverdi Arşivi

ridorun sonundaki kabul salonuna girince Aybek'i saygı ile selamlayarak, "Beni emretmişsiniz sultanım," dedi.

"Hoş geldin Kutuz," diyerek, ona oturması için yer gösteren Aybek, "Talimgâhtaki çalışmalar nasıl gidiyor?" diye sordu.

"Sultanım, hiçbir aksilik yoktur. Yakında doğunun en güçlü ordusu emrinizde olacaktır."

"Bu çok güzel, dün akşam Bahrilerden bazılarının yakalandığını duydum."

"Sultanım, Bahriler artık tehlike olmaktan çıktı. Tamamen dağıldılar."

Bu sözler Sultan'ı memnun etmişti.

"Çok zor oldu ama tamamen tehdit unsurlarından kurtulduk sayılır."

"Tamamen değil bir tanesi kaldı sultanım."

"Bir tanesi kaldı mı?" diye merakla sordu.

"Evet sultanım, Melik Eşref isminin hutbelerde sizinkinden önce okunması beni üzüyor."

"Beni de üzüyor ama ne yazık ki hukuki meşruiyet için ona katlanmamız lazım."

"Sultanım, Melik Eşref bir çocuk, çocuk olarak kaldığı sürece de sorun yok. Ama yarın büyüyecek. Reşit olduğu zaman ciddi sorunlar yaratabilir."

"Ne gibi sorunlar mesela?"

"Tahtın birinci ortağı olarak Eyyubileri birleştirebilir. Bu da yeni bir savaş demektir."

Bu sözler Sultan'ı çok üzmüştü. Tam da her şeyin bittiğini düşünürken, yeni bir sorun daha çıkmıştı.

Kutuz'a, "Ne yapmamız gerekir?" diye sordu.

Levent Şahverdi Arşivi

"Size ömür boyu sorun yaratmayacak daha sağlam meşruiyet kaynağı bulmalıyız."

"Mesela."

"Sultanım, Musul Eyyubilerinden Bedreddin Lülü'nün çok güzel bir kızı olduğunu duydum. Onunla yapacağınız bir izdivaç tahtın meşruiyeti sorununu büyük ölçüde ortadan kaldırır. Böylece Melik Eşref'e katlanmak zorunda da kalmazsınız. Hutbelerde yalnız sizin adınız okunur, paralar sizin adınıza kesilir."

Bu sözler Aybek'i ikna etmeye yetmişti. Şimdiye kadar bunu düşünemediği için kendine kızıyordu. Meşruiyet için böylesine emin bir yol varken, tahtına bir Eyyubi prensini ortak eden Aktay'ın, ölümü bir değil bin kez hak ettiğini düşünüyordu. Fakat düşmanlarından büyük ölçüde kurtulmuştu. Çevresinde kendisine gerçekten sadık Kutuz gibi dostlarının bulunması da bir şanstı.

"Sen aklınla çok yaşa Kutuz, beni büyük bir dertten kurtardın! Keşke bunu daha önce söyleseydin."

"Sultanım geç kalmış sayılmazsınız, zamanda da bir hayır vardır."

"Haklısın, yalnız akrabalık kurmak için Musul Eyyubilerinden söz ettin. Bu lafın gelişi miydi yoksa özel bir nedeni mi var?"

"Lafın gelişi değildi sultanım. Bir kere Musul Eyyubileri, Mısır'a hiçbir zaman açıktan cephe almadılar. Abbase savaşına da katılmayarak öteki akrabalarından uzak durdular. Sizin en büyük düşmanınız olan Halep ve Şam Eyyubileriyle de kanlı bıçaklılar. Şimdi siz düşmanınızın düşmanı ile akrabalık kurarak yalnız saltanatınızı değil,

Levent Şahverdi Arşivi

siyasî konumunuzu da güçlendirmiş olacaksınız."

Kutuz'un önerisi Aybek'e oldukça çekici gelmişti. Bir an önce uygulamaya koymanın heyecanı içinde, "Melik Eşref'i öldürmemiz mi gerekecek?" diye sordu.

"Sultanım buna gerek yok, hem Eyyubilerle akrabalık kurup hem de aynı soydan bir çocuğu öldürmek hoş karşılanmaz. Şimdilik hafifletilmiş oda hapsi vermeniz sizin büyüklüğünüzün kanıtı olur."

"Haklısın," diyen Sultan birden kaşlarını çatıp önüne bakarak düşünmeye başladı.

Bunu fark eden Kutuz, "Bir sorun mu var sultanım?" diye sordu.

"Şecereddür'ü düşünüyorum. Buna ne der acaba?"

"Sultanım bütün hanımlar prenses ya da melike dahi olsalar, eşleri söz konusu olduklarında biraz kıskanç olurlar. Muhterem eşiniz de başlangıçta belki biraz öfkelenip kızar ama zeki bir hanım olduğu için bu izdivacın siyasî önemini kavramakta da geç kalmayıp durumu çabuk kabullenir. Bu arada alınacak bazı önlemlerle Melike'nin sakinleşmesi de kolaylaştırılabilir."

"Ne gibi mesela?"

"Hanımların birbirlerini görmemesi için yeni eşinizin Kale-i Cebel'de değil de başka bir köşkte oturması yerinde olur. Ayrıca bu niyetinizi Melike Şecereddür'e hemen açmayın. O zaman bu işi önlemek için tüm gücünü kullanmaya kalkar. Fakat durumu nikâhtan sonra öğrenirse oldubittiyi kabullenmesi daha kolay olur."

Kutuz'un önerileri Aybek'i çok memnun etmişti. Söylediklerinde akıl ve mantık dışı hiçbir şey yoktu. Böylece

Levent Şahverdi Arşivi

Mısır ve Suriye Sultanlığı önündeki en büyük hukuki engeli aşacağı gibi büyük bir olasılıkla Şecereddür'ün dayanılmaz baskılarından da kurtulmuş olacaktı.

Aybek o günden sonra hemen evlilik hazırlıklarına başladı. Önceleri gizli tutulan çalışmalar çok geçmeden herkes tarafından duyuldu ve sade bir törenle kıyılan nikâhtan sonra gelin, Nil kıyısındaki Luk Sarayı'na getirildi. Aybek artık zamanın büyük bir kısmını yeni eşiyle geçirdiğinden Kale-i Cebel'e çok sık uğramıyordu. Zamanla devlet işlerini bile Luk'tan idare etmeye başlamıştı.

Levent Şahverdi Arşivi

Levent Şahverdi Arşivi

44

Şecereddür, Aybek'in evleneceğini duyunca önce inanamadı. Fakat duyduklarının gerçek olduğunu anlayınca dünya başına yıkıldı sanki. Aybek'in aşkından yanıp tutuşuyor değildi. Onu asıl üzen, gücün elinden kayıp gitmesiydi. Hükmetmek için yaratıldığını düşünüyor ve gücüne kimseyi ortak etmek istemiyordu. Eski karısına bile katlanamazken, o tutup üçüncü evliliğini yapmıştı. Gelinin Musul Prensesi olması ise kendisinin bir köşeye itildiğini gösteriyordu. Oysa o, Mısır ve Suriye Melikesi Şecereddür'dü ve böyle de kalmalıydı. Aktay'ın emrinde sıradan bir bölük komutanı olan Aybek'i kulağından tutup Mısır tahtına oturtan, sonrada onun yolunu açan kendisiydi. Aybek'in yaptığı ise düpedüz nankörlüktü. Sultanlığı ona verdiği gibi alıp bir başkasına verebilecek güce de sahipti. Henüz son sözünü söylememişti. Kozların hâlâ kendi elinde olduğunu düşünüyordu.

Günlerce düşünüp taşınıp planlar yaptı. Amacı Aybek'i öldürtüp yerine kolay yönlendirebileceği birini getirmekti. Çok zeki bir kadın olmasına rağmen öfke ve hırsını kontrol edemeyip bazı hatalar yapınca, niyetinden, ilgili

Levent Şahveren Arşivi

ilgisiz birçok kimse haberdar oldu. Önce, boyuna posuna rağmen zayıf yaradılışlı olan Halep Emiri Nasır Yusuf'u kolay etkileyebileceğini düşünerek ona bir mektup gönderdi. Mektupta kendisi ile evlenmek koşulu ile onu Mısır tahtına oturtacağını yazıyordu. Fakat Nasır Yusuf bunun bir tuzak olduğunu düşünerek reddedince bu kez de Nüfuzlu emirlerden İbrahim Mazruk'a aynı teklifi yapmasına rağmen olumlu cevap alamamıştı. Sonunda Kutuz'u saraya davet etti. Tüm gelişmeleri bilen Kutuz, Nasır Yusuf'a ve Mazruk'a yapılan tekliflerin farkındaydı, Melike iyice ısınan maşayı atmaya karar vermişti. Son kozları iyi oynamalı ve onu şüphelendirmemeliydi. Kendisini tahta hiçbir zaman bu kadar yakın hissetmemişti. Daveti alınca hemen saraya gelip, "Beni emretmişsiniz efendim," diyerek onu selamladı.

Şecereddür Kutuz'u bir süre dikkatle süzdükten sonra, "Kutuz şimdi sana söyleyeceklerimin aramızda kalmasını istiyorum," dedi.

"Bundan emin olabilirsiniz efendim."

"Sultanlık nasıl bir duygudur?" diye sorunca Kutuz şaşırdı. Doğrusu böyle bir soru beklemiyordu. Yine de soğukkanlılığını kaybetmeden işi saflığa vurup, "Efendim, sözünü ettiğiniz duyguyu tanımlayabilmek için sultan olmak gerek. Şimdiye kadar öyle bir deneyimim olmadığı için kesin bir şey söyleyemeyeceğim," diye cevap verince Şecereddür bu kez de beklediği soruyu sordu.

"Peki, Sultan olmak ister misin?" dedi.

Böyle bir soruya hemen evet ya da hayır demek doğru olmazdı, Melike'yi şüphelendirebilirdi.

Levent Şahverdi Arşivi

"Efendim, Allah ömürler versin bir sultanımız var."

"Tabii ki var. Benim söylemek istediğim farklı bir şey..."

"Nasıl efendim?"

"Senin bilmediğin bir sırdan söz edeceğim."

"Sırdan mı?"

"Evet."

"Sizi dinliyorum efendim."

Şecereddür, Kutuz'a iyice yaklaşıp gözlerine dikkatle bakarak, "Aybek'in sara hastası olduğunu biliyor muydun?"

"Hayır efendim, ilk kez duyuyorum."

"Şimdi öğrendin işte. Ama eminim Sultan'ın gücünü ve itibarını korumak için onun zayıf yönlerinin duyulmaması gerektiğinin de farkındasın."

"Haklısınız efendim, bundan kimseye söz etmemek gerek," diyerek Melike'yi onaylarken Melike de söylemek istediğini dolaylı yoldan söylemeyi tercih ediyordu.

Konuşmasına sesini alçaltarak, inandırıcı bir dille devam etti.

"Son günlerde sara nöbetleri sıklaşmaya başladı. Allah korusun, bir gün öleceğinden korkuyorum. Mısır'da sağlam bir hanedan geleneğinin olmadığını ikimiz de biliyoruz. Ülkemizin esenliği için her türlü ihtimali düşünmek zorundayız. Allah geçinden versin, herhangi bir ölüm anında sultan olmak ister misin? Ben bu makama senden başka kimseyi layık göremiyorum."

Kutuz düşünmeye başladı. Şecereddür müthiş rol yapıyordu. Eğer onu tanımasaydı söylediklerine kesinlikle

Levent Şahverdi Arşivi

inanırdı. Bir ara satranç oyununda hissetti kendini. Oyunu çok çok dikkatli oynamalıydı. Çünkü bu oyunun matı ölümdü. Şecereddür Kutuz'un susup düşündüğünü görünce, "Soruma cevap vermedin," dedi.

"Efendim, Allah size ve sultanımıza uzun ömürler versin. Sultan olabilmek için benim idari deneyimim yeterli değildir. Aybek'e olduğu gibi değerli yardım ve desteğinizi benden de esirgemezseniz neden olmasın?"

Şecereddür istediği cevabı almıştı. Kutuz izin isteyip huzurundan ayrılırken onun arkasından uzun uzun bakan Şecereddür, her şeyin umduğundan daha iyi gittiğini düşünüyordu.

Kutuz'un sultan naibi olarak geniş yetkileri vardı. Her şey düşündüğü gibi gelişiyordu. Melike maşayı atmaya çoktan karar vermişti. Önümüzdeki günlerde sıcak gelişmelerin yaşanacağı kesindi. Sadık adamları Mısır saraylarındaki her gelişmeden anında kendisini haberdar ediyorlardı.

Şecereddür ise hükmedebileceği bir sultan bulmanın rahatlığı içindeydi. Adamlarına Luk Sarayı'nı devamlı izlettiriyordu.

Aybek müthiş bir tuzağın arifesinde olmasına rağmen hiçbir şeyin farkında değildi. Şecereddür Aybek'i, Kutuz ise her ikisini de izlettiriyordu. Sonunda kimin kârlı çıkacağını zaman gösterecekti. Şecereddür, saray korumalarından Nasr-ül Aziz ve Muhsin-El Cevheri'ye servet sayılabilecek hediyeler vererek, onları uygulamayı düşündüğü plana ortak etmişti.

Bir gün, aylardır Kale-i Cebel'e uğramayan Aybek'e

Levent Şahverdi Arşivi

dokunaklı bir mektup yazarak onu yemeğe davet ederken, Aybek çevgen oynuyordu. Çok yorulmuş ve terlemişti. Kale-i Cebel'in çok sevdiği hamamında hem duş alıp hem de yemeğe kalarak saraydaki gelişmelerle ilgili bilgi almak fena olmayacaktı.

Aybek saraya gelince Şecereddür onu beklemediği kadar iyi karşıladı. Güler yüzlü ve sevimliydi. Duşa ihtiyacı olduğunu biliyordu. Onu hemen sarayın hamamına götürerek daha önceden hazırladığı büyük mermer küvete girmesine yardım etti. Şecereddür'ün davranışlarında büyük değişiklikler olmuştu. Aybek bir ara Kutuz'un, "Melike de diğer kadınlar gibi önce asabileşip kızar, sonra da durumu kabullenmek zorunda kalır" sözünü hatırlayıp gülümserken, Şecereddür havlu getirmek için dışarı çıkınca, Muhsin-El Cevheri ile Nasr-ül Aziz on kadar hadım ağasıyla birlikte arka kapıdan girip Aybek'in üzerine çullanarak onun küvette boğulmasını sağladılar.

Üç-beş dakika sonra koskoca Mısır ve Suriye Sultanı, Şecereddür'ün ayakları dibinde cansız yatıyordu. Cenazeyi kilime sardırıp uygun bir yere koydurduktan sonra Kutuz'a haber gönderip saraya çağırttı. Kutuz geldiğinde Şecereddür kendisini kabul salonunda bekliyordu. Rengi kaçmıştı. Üzüntülü bir hali vardı. Yüzündeki siyah şeffaf peçesi ve siyah giysileri matem havasını yansıtıyordu. Kutuz içeri girince ona, "Hepimizin başı sağ olsun, sultanımızı kaybettik!" dedi.

Kutuz böyle bir haberi bekliyordu ama bu kadar çabuk olacağını düşünmemişti. Kötü haber çabuk yayılır derler, çok geçmeden Sultan'ın sara nöbetini atlatamayarak öldüğünü Kahire'de duymayan kalmamıştı.

Levent Şahverdi Arşivi

Kutuz, biatle ilgili işlemlerin cenazeden sonra yapılacağını söyleyerek, Şecereddür'ü rahatlattıktan sonra, saraydan ayrılarak yeni sultanın belirlenmesi için, en güçlü altı emirle Mısır ordusunun en etkili beş komutanını evine davet edip sonra da Aybek'in on beş yaşındaki oğlu Nureddin Ali'nin ziyaretine gitti. Nureddin Ali annesi Kadriye Hanım'la birlikte oturuyordu. Kadriye Hanım kendisine taziyelerini bildiren Sultan Naibi Kutuz'un gelişinden memnun olmuştu.

Laf arasında Kutuz'a, "Aybek'in saradan öldüğünü söylüyorlar. Onda böyle bir hastalık yoktu ki," deyince Kutuz, "Hanımefendi, Aybek saradan ölmedi. Karısı Şecereddür tarafından öldürtüldü. Cenazeden sonra o hak ettiği cezayı bulacak, bundan emin olabilirsiniz," diye yanıtladı.

Bu sözleri duyan anne ve oğul şaşkın halde birbirlerine bakarken, Kutuz, "Şimdi beni iyi dinleyin," diyerek sözlerine devam etti.

"Ben rahmetli Aybek'in dostuydum. Tüm gücüm ve yetkilerimle sizin de yanınızda olduğumu bilin. Aybek'in hayatı pahasına kazandığı tahtı kapmak isteyen açıkgözler pusuda bekliyorlar. Ben tahtın gerçek sahibinin Nureddin Ali olduğunu düşünüyorum," diyerek Nureddin Ali'ye döndü.

"Bütün emir ve komutanları ikna edip seni babanın tahtına oturtacağım. Yalnız sen daha çocuksun. Babanın olduğu gibi senin de naibin olmak istiyorum. Tüm yetkilerini bana devreden bir ferman imzalayarak beni güçlendir ki, ben de seni çevrendeki güçlü düşmanlarından koruyabileyim."

Levent Şahverdi Arşivi

Kadriye Hanım sakin biriydi. Sultanlıkta gözü yoktu. Onun tek arzusu oğlunun yaşamasıydı. Üzgün bir şekilde Kutuz'a, "Sultanlığı kim istiyorsa onun olsun Kutuz. Yeter ki oğlumu rahat bırakın," dedi.

Kutuz ikna edici ve inandırıcı bir sesle, "Hanımefendi, eğer oğlunuzun yerine bir başkası sultan olursa, onun ilk işi saltanatını güvenceye almak için oğlunuzu öldürtmek olacaktır. Bundan emin olabilirsiniz. Eğer oğlunun yaşamasını istiyorsan, onun sultan olmaktan başka çaresi yoktur," dedi.

Kadriye Hanım endişeliydi. Çaresiz bir sesle, "Kutuz, oğlumun hayatından endişe ediyorum. Onu koruyacağına yemin et, lütfen!" dedi.

"Yemin ediyorum hanımefendi. Ne pahasına olursa olsun onu koruyacağım. Ben hayatta olduğum sürece kimse onun kılına bile dokunamayacak," deyince Kadriye Hanım biraz rahatlamıştı.

"Sana güveniyorum Kutuz. O dediğin fermanı hazırla da Nureddin imzalasın."

Kutuz fermanı çoktan hazırlamıştı, koynundan çıkartarak Nureddin Ali'ye imzalattı.

"Hiçbir şekilde telaşlanıp üzülme. Cenazeden sonra görevliler seni alıp kabul salonuna getirecekler. Orada yapılacak törenle herkes size biat edecek. Böylece Mısır ve Suriye Sultanı unvanıyla tahta oturacaksınız," diyerek oradan ayrıldı.

Bir an önce evine gitmek istiyordu. Konukları neredeyse gelmek üzereydiler. Davet ettiği kişilerle ilişkileri çok iyiydi. Birçoklarını bulundukları makama kendisi ge-

Levent Şahverdi Arşivi

tirmişti. Evine vardığında Mısır'ın on bir güçlü adamını kendisini bekler buldu. Görevliler kendilerine şerbet ikram edip gerekli saygıyı göstermişlerdi. Kutuz, konuklarını selamlayarak hepsini rahatça görebileceği bir yere oturdu.

"Değerli komutanlar ve emirler!" diyerek söze başlayıp, biraz duraklayarak düşündükten sonra anlatmaya başladı.

"Hepimizin başı sağ olsun! Sultanımız sonsuzluk âlemine intikal ettiler. Allah orada utandırmasın. Şimdi size hepinizin bilmesi gereken bir sırrı açıklayacağım."

Konuklar meraklanmaya başlamışlardı. Kutuz anlatmaya devam etti.

"Sultanımız saradan ölmedi. Bir cinayete kurban gitti," deyince, herkes şaşkınlık içinde neler oluyor diye birbirlerine bakarken, Sultan'a yakın komutanlardan Sencer Halebi, "Bu nasıl olur, kim öldürdü?" diye sordu.

Kutuz, Şecereddür'ün planlarını olduğu gibi anlattıktan sonra sözlerine şöyle devam etti:

"Şecereddür tahtı önce İbrahim Mazruk'a teklif etti. Fakat o kabul etmedi. Sonra bana teklif etti. Olumlu cevap alamadı. Şimdi cenazeden sonra sizlerden birine teklif edecek. Mısır Sultanlığı gibi büyüleyici bir makamı reddetmenin zor olduğunu biliyorum. Bu teklifi kabul edecek olanlar hem onun suçuna ortak olacaklarını hem de Muizzi Memlüklerin hedefi olacaklarını da bilmeleri gerekir," diyerek sözlerini bitirince, vezir ve Mısır orduları komutanı Hibetullah Faizi, "Kutuz bu söylediklerini kanıtlayabilir misin?" diye sordu.

Kutuz böyle bir soru beklediği için hazırlıklıydı. He-

Levent Şahverdi Arşivi

men korumalara işaret etti. Aybek'i boğarak öldüren Nasrül Aziz ve Muhsin-El Cevheri ile suç ortakları on hadım ağası zincire vurulmuş oldukları halde içeri getirildiler. Suçluların, yaptıklarını itiraf etmeleri üzerine ortalık bir anda sessizliğe gömüldü. Korumalar suçluları götürürken, konukların en yaşlısı Sencer Halebi, "Peki, sultan kim olacak?" deyince, Kutuz kararlı bir ifade ile, "Kimin olacağı belli değil mi? Aybek'in oğlu Nureddin Ali tabii. Yaşı küçük derseniz içinizden birini naipliğe atayınca sorun kolayca çözümlenir," dedi.

Kutuz'un önerisi herkes tarafından kabul edildi. Cenazeden sonra komutanlar ve emirler Kale-i Cebel'de toplanarak Nureddin Ali'ye biat ederken, Şecereddür neler olduğunu pek anlayamamıştı. Onun planı Kutuz'un sultan seçilerek kendisi ile evlenmesiydi. Nureddin Ali de nereden çıktı, diye düşünürken Vezir Hibetullah Faizi, Şecereddür'e hitaben, "Melike Şecereddür, tanıkların ifadesine göre sizi Sultan Aybek'i öldürmekle tutukluyorum!" dedi.

Şecereddür, bir anda başına kaynar su dökülmüş gibi oldu. Oyuna getirildiğini anlamıştı. Ama yapacağı bir şey de yoktu. Kutuz'a dönüp kin ve nefret dolu gözlerle bakarken, korumalar kendisini saraydan çıkartarak Kule-i Ahmer'e hapsettiler.

Yeni Sultan Nureddin Ali ise Kutuz'u tam yetkili naipliğe atadığını içeren bir fermanı yüksek sesle okuyarak bir dönemi kapamış oldu.

Ertesi gün Şecereddür'ün cesedi Kule-i Ahmer yakınlarındaki bir bataklıkta bulundu. Kimileri Kutuz'un kimileri de Nureddin Ali'nin emri ile öldürüldüğünü söyleseler

Levent Şahverdi Arşivi

de gerçek hiçbir zaman anlaşılamadı. Birkaç gün bataklıkta kalan cesede kimse yaklaşmaya cesaret edemedi. Sonunda Hızır Baba'nın adamları onu bataklıktan alarak, sağlığında yaptırdığı ve kendi adıyla anılan Şecereddür Camii'nin bahçesindeki türbesine gömdüler.

Levent Şahverdi Arşivi

45

Baybars kederli ve öfkeliydi. Kader birliği ettiği arkadaşlarının ihanetine uğramış ve çok sevdiği dostu Aktay öldürülürken kendisi de Mısır'ı terk etmek zorunda bırakılmıştı. Suriye'de kaldığı ilk yıllarda eski arkadaşlarından yaptıklarının hesabını sormak için bazı Eyyubi emirlerinden destek arayıp durdu. Fakat geçen zaman içinde Aybek ve Şecereddür'ün öldürülmeleri ve İslam dünyasına karşı Haçlıların Moğollarla işbirliği yapmaları üzerine ondaki kişisel hesaplaşma yerini İslam birliği düşüncesine bıraktı.

Bölgedeki tüm İslam emirliklerinin işbirliği yapmaları halinde Moğol saldırılarının durdurulabileceğini düşünüyordu. Fakat ne yazık ki İslam emirliklerinin birleşecekleri ortak pay da kalmamış gibiydi. Herkes kendi gemisini kurtarmaya çalışıyordu. Onu en çok üzen de bazı İslam emirliklerinin Moğollara destek vermeleriydi. İslam dünyasının çok kötü yönetildiğini ve Müslümanların bu yönetimleri hak etmediğini düşünüyordu. Tehlikenin geliyorum demesine rağmen kimsenin ciddi bir önlem aldığı yoktu. Düşman birleşirken İslam dünyası ise olmaması gerekeni yaşıyordu. Suriye, hem Mısır'a düşmandı hem de

Levent Şahveren Arşivi

her an birbirlerinin gözlerini oymaya çalışan çeşitli emirliklere bölünmüştü. Bağdat halifesi ise hukuken İslam dünyasının lideri olmasına rağmen hiç kimseye söz geçiremiyordu.

Baybars, tüm bu olumsuz gelişmelere seyirci kalmanın üzüntüsü içindeydi. O gece fazla uyuyamamıştı. Sık ağaçların gizlediği kuş yuvasını andıran köşkünden çıkarak bahçede yürümeye başladı. Güneş yeni doğmuştu ve hava serindi; ağaçların yapraklarında su damlacıkları oluşmuştu. Dalgın ve düşünceli bir şekilde atların bulunduğu çite doğru yürürken Bedreddin'in kendisine yaklaştığını fark etti.

Sütkardeşi çok keyifli görünüyordu. İyice yaklaşınca gülümsedi. "Neyin var Baybars? Yüzünden düşen bin parça oluyor?" Sonra da kendisine donuk gözlerle bakan kardeşine, "Hadi sevin, sana bir müjdem var! Kimi gördüğümü bilemezsin?" dedi.

Baybars, Bedreddin'in her zamanki sulu şakalarından birini yapacağını düşünerek oralı olmadı.

Fakat o, "Asiye'yi gördüm!" deyince Baybars'ın heyecandan nefesi kesilecekti neredeyse. Sevinçten gözleri parlamıştı. Kelimelerin üstüne basa basa, "Sen kimi gördüğünü söyledin?"

"Asiye'yi dedim, duymadın mı?"

"Nerede, ne zaman?"

"Halep-Şam yolunda."

"Halep, Şam yolunda mı?"

"Evet."

"Orada ne arıyordu?"

Levent Şahverdi Arşivi

"Esirci Sadreddin Bibi'nin kervanındaydı. Nasıl olmuşsa Bibi'ye satılmış. Halep'ten gelip Şam'a gidiyorlardı. Elini çabuk tutarsan Şam pazarında satın alabilirsin onu," dedi.

Asiye ismi Baybars'ın ruhunda fırtınalar koparmaya ve ayağını yerden kesmeye yetmişti. Dünyada en çok iki şeyi severdi; biri atı, diğeri ise sütkardeşi Bedreddin'di. Fakat o gün Asiye'yi ikisinden de çok sevdiğini fark etti. Bundukdari'nin sarayında geçirdiği günlerde ona, bir gün özgürlüğünü kazanacağını ve gelip kendisi ile evleneceği sözünü vermişti. Fakat sonradan işler karışmış, Bundukdari görevinden alındığı gibi kendisi de Mısır'a getirilmişti. Ondan sonra bir daha görüşmeleri mümkün olmadı.

Salih Necmeddin kendisini ordu komutanı yapınca onu aramadık yer bırakmadı. Şimdi ise ummadığı bir anda yerini öğrenmişti. Bu sefer de elinden kaçırırsa bir daha göremeyebilirdi. Acele etmesi gerekiyordu. Yine de atlarını ve silahlarını hazırlayarak yola çıkmaları bir saatten fazla zaman aldı. Bedreddin onu yalnız bırakmamıştı. Birlikte Hama'dan hareket edip saatlerce yol aldılar. Şam'a geldiklerinde vakit öğleyi biraz geçiyordu. Pazar yarın kurulacağına göre, Bibi gelmiş olmalıydı. İki arkadaş doğruca Taşdelen Hanı'na gittiler. Büyük kervanlar ve esirciler genellikle burada konaklarlardı. Han, yan yana altı parsele inşa edilmiş, üçer katlı görkemli taş binalardan oluşuyordu. Oldukça geniş bahçesi ile birlikte develer, atlar ve katırlar için ahşap barınakları bulunuyordu. Genellikle pazar ve panayır günlerinde han kalabalık olurdu. Şimdi de öyleydi. Hemen hancıyı bulup Bibi'yi sordular. On beş

Levent Şahverdi Arşivi

gün önce haber göndererek geleceğini bildirip yer ayırtmış ama daha gelmemişti. Gecikmiş olabileceklerini düşünerek atlarını seyislere teslim ettiler. Hem acıkmış hem de susamışlardı. Yemek salonuna girip karınlarını güzelce doyurduktan sonra Bedreddin yakınındaki bir sekiye sırt üstü uzanarak dinlenirken, Baybars da çevreye göz atmak için dışarı çıktı.

Pazar yeri olabildiğince kalabalıktı. Mallarını satmak isteyen çığırtkanların sesleri birbirlerine karışmıştı. Bir ara bileklerinden birbirine bağlanmış yirmiye yakın perişan kılıklı insanın bir grup asker tarafından götürüldüklerini gördü. Yakında bulunan birine bunların kim olduklarını sorunca, yarın idam edilecek haramiler olduklarını öğrendi. Tam sırtını dönüp gidecekken birden dönüp götürülen mahkûmlara yeniden bakmaya başladı. Şaşırmıştı, sol arkadaki uzun boylu ve pala bıyıklı olanı Cabbar'ın ta kendisiydi. Çok iyi silah ve istihbarat eğitimi alan Alamut fedailerinin haramilik yaptığını hiç duymamıştı. Cabbar'ın nasıl olup da onların arasında bulunduğuna bir anlam veremedi. Yine de onun idamlıklar arasında oluşuna üzülmüştü. Fransa Kralı'nı bozguna uğratırken yardımlarını gördüğü fedailerin, Moğolların amansız düşmanları olduklarını da biliyordu. Olası bir Moğol savaşında onlardan yardım almak her zaman mümkündü. Cabbar ise kendisi ile fedailer arasındaki en güçlü bağ olduğundan suçlu bile olsa infazını bir süre ertelemek doğru olacaktı. Onları kentin güney surlarındaki hisara hapsedilinceye kadar izledikten sonra geri döndü.

Hana geldiğinde Bedreddin'in hâlâ uzandığı yerde

Levent Şahverdi Arşivi

yattığını gördü. Esirci Bibi ise gelmemişti. Biraz uzanıp dinlenmeye çalıştı. Bir iki saat sonra da kalkıp Bedreddin'le birlikte dolaşmaya başladılar. Şehirdeki bütün hanları dolaşayım derken vakit epey ilerlemişti. Güneş batmış, akşam olmuş fakat Bibi hâlâ gelmemişti. Pazar yarın başlayacağına göre bugün mutlaka gelmesi gerekirdi. Baybars sabırsızlanmaya başlamıştı. Bedreddin ise son derece sakindi.

"Telaş etme, bir yerlerde mola vermişlerdir. Yarın mutlaka gelir," diyerek kardeşini sakinleştirdikten sonra yatmak için odalarına çıktılar.

Gece hayli ilerlemişti. Gelen giden yoktu. Etrafta ise derin bir sessizlik vardı. Kentin güneyindeki kayalıklardan bir gölge süzülerek hisara doğru yaklaştı. Birinci girişte iki nöbetçi vardı. Meçhul gölge aniden üzerlerine atlayarak sert bir cisimle kafalarına vurup onları bayılttıktan sonra ağızlarını ellerini ve ayaklarını bağlayıp ikinci kapıya doğru ilerledi. Orada bulunan iki nöbetçiyi de aynı şekilde etkisiz hale getirdikten sonra nöbetçilerden birinin kemerinden aldığı anahtarla kapıyı açıp, "Cabbar!" diye bağırdı. Bu sesi tanıyan Cabbar hemen fırlayarak kapıya yaklaşınca, yabancı Cabbar'ı çıkartıp kapıyı yeniden kilitleyerek, anahtarı da tekrar nöbetçinin kemerine takıp hızla oradan uzaklaştılar. Üç köşe dönüp dördüncü köşeye geldiklerinde, eyerlenmiş bir atın yanında durdular.

Yabancı yüzündeki peçeyi indirdi. Cabbar onu sesinden tanıdığı için şaşırmamıştı.

"Bunu neden yaptın Baybars?"

"Dost olduğumuzu sanıyordum?"

Levent Şahverdi Arşivi

"Dost muyuz?"

"Sence değil miyiz?"

"Bilmem, benim pek dostum olmadı."

"Sen kabul etmesen de ben seni dost olarak görüyorum, Söyler misin bana, senin bu haramilerin arasında işin ne?"

"Komutanın kalın kafalılığı işte! Askerler geldiğinde onlarla aynı handa oturuyordum. Anlayacağın yanlış zamanda yanlış yerde bulunmak..."

"Neyse şu ata bin hemen uzaklaş buradan. Şansın her zaman yaver gitmeyebilir."

"Teşekkürler, sana borcumu nasıl ödeyebilirim?"

"Bana borcun yok. İlla da için rahat etmek istiyorsa bir gün kazara listene düşersem görmezden gelirsin, olur biter."

"Baybars umarım listemize girmezsin. Eğer girecek olursan bizim öldürmekten başka ikinci seçeneğimiz yoktur. Bunun dışında benden ne istersen iste, öl de öleyim."

"Ölmeni isteseydim seni kurtarmazdım. Hadi çabuk uzaklaş buradan," diyerek kaldıkları hana dönerken, Cabbar da atına atladığı gibi gecenin karanlığında kayboldu.

Sabah uyandığında Bedreddin'in yatağında olmadığını gördü. Anlaşılan erken uyanıp aşağıya inmişti. Kervanın gelmiş olabileceğini düşünerek elbiselerini giyip silahlarını kuşanarak aşağı indiğinde, Bedreddin'i kendisini bekler buldu. Bedreddin neşesiz ve dalgın görünüyordu. Başını iki yana sallayarak kervanın gelmediğini bildirince Baybars, Bedreddin'e yaklaşarak, "Sen onları tam olarak nerede gördün?" diye sordu.

Levent Şahverdi Arşivi

"Hama ile Şam arasında gördüm. Şam'a geliyorlardı."

"Başka yere gidiyor olamazlar mıydı?"

"Nereye gidebilirlerdi ki? Tek seçenekleri geri dönmek."

"Hayır hayır, bu pek mantıklı değil. Bilmediğimiz başka şeyler olmalı. En doğrusu Hama'ya giden kervan yolunu izlemek," diyerek hancıya olan borçlarını ödedikten sonra atlarına atlayarak Hama'ya doğru yola devam ettiler. Yaklaşık üç saat kadar yol almışlardı. Etrafta kimsecikler yoktu. Baybars atını durdurup çevreyi kolaçan etti.

"Eğer gelselerdi, şimdiye kadar on kez gelmiş olurlardı. Ya yön değiştirip Musul'a gittiler ya da haramiler tarafından kaldırıldılar."

"Eğer Musul'a gitmiş olsalardı, şimdiye kadar izlerine rastlamış olurduk. Ayrıca pazar Şam'da kurulduğuna göre kervanın Musul'a gitmesinin bir mantığı da yok."

"Haklısın, sen kervanı ne kadar yakından gördün?"

"Dokunabilecek kadar."

"Korumaları var mıydı?"

"Evet."

"Tahminen kaç kişiydiler?"

"On beş kadar."

"Esirlerin hepsi kadın mıydı?"

"Evet."

"Sayıları hakkında bir fikrin var mı?"

"Yaklaşık kırk kadar diyebilirim. Demir parmaklıklarla çevrili dört arabaya bindirilmişlerdi. Ayrıca her araba dört katır tarafından çekiliyordu."

Baybars düşünceliydi. Bir süre konuşmadan yola de-

Levent Şahverdi Arşivi

vam ettiler. Vakit öğleyi çoktan geçmişti. Kumlu bir araziye gelince Baybars atını aniden durdurdu. İleride gözüne bir karartı çarpmıştı. Hemen o tarafa doğru giderek bunun bir erkek pelerini olduğunu gördü. Etrafta karma karışık izler vardı. Az daha ilerlediğinde rastladığı kırılmış bir zırh parçası ve kuma saplanmış birkaç ok, burada zorlu bir mücadelenin yaşandığını göstermeye yetiyordu. Araştırmasını sürdürürken Bedreddin'in, "Baybars çabuk buraya gel!" diye bağırması üzerine hemen oraya gitti.

Karşılaştığı manzara korkunçtu. Önünde giysilerine kadar soyulmuş altı erkek cesedi bulunuyordu. İki kardeş kumdaki izleri inceleyerek olan biteni anlamaya çalıştılar. Kervan yaklaşık yirmi beş kişilik bir grubun saldırısına uğramıştı. Eğer korumalar on beş kişiyse bunların altısı öldüğüne göre geriye Bibi ile birlikte on kişinin ve kırk tane de esirenin sağ olması gerekiyordu. Yerdeki izleri takip ederek yaklaşık yarım saat kadar ilerledikten sonra durdular. Burada izler ayrılıyordu. Arabalarla birlikte beş atlının doğuya, yirmi atlının ise batıya gittiği anlaşılıyordu. Baybars bir eliyle kılıcının sapını kavrayıp diğer elini de beline koyarak düşünürken Bedreddin, "Bunları nasıl yorumlamamız gerekir?" dedi.

Baybars düşündüklerini ağır ağır anlatmaya başladı.

"Öyle görülüyor ki yirmi kişilik grup Diyarbakır ve Musul'dan gelmekte olan kervanı soymak için ayrılırken, diğer beş kişilik grup da esir ve esireleri, saklandıkları üsse götürüyorlar."

"Bundan nasıl emin olabiliyorsun?"

"Eğer o kervanları biz soymaya kalkışsaydık, şu an

Levent Şahverdi Arşivi

bulunduğumuz yerden hangi yöne gitmemiz gerekirdi?"

"Batıya."

"Onlar da öyle yapmışlar işte! Şam'da her hafta pazar kurulmasına rağmen yılda iki kez uluslararası panayır kurulur ve her biri üç ay devam eder. Haramilerin bu süreyi bereketli av mevsimi olarak değerlendirdiklerini duymuştum. Yirmi atlının soyguna gittiklerinden hiç kuşkum yok."

"Bu durumda üslerinde fazla adam yok denebilir mi?"

"Elbette bu da bizim işimizi kolaylaştıracaktır."

Baybars, Bedreddin'le beraber bu işin de üstesinden geleceklerinden emindi. Kendileri gibi iki usta savaşçı karşısında birkaç çapulcunun esamesi bile okunmazdı. Tekerlek ve at izlerini sürerek bir saat kadar ilerlediler. Haramiler büyük saldırıları genellikle gece yaparlardı. Vakit ise ikindiyi biraz geçiyordu. Onlar üslerine dönmeden önce esirleri kurtarmaları gerekiyordu. Bu nedenle durup dinlenmeden, yola devam ettiler. Bir ara önlerine alçak bir tepe çıktı. Onu da aştıktan sonra arazi aniden çukurlaşmaya başladı. Etraftaki seyrek ağaçlar yokuş aşağı indikçe sıklaşıyordu. Yokuş sona erinceye kadar ilerledikten sonra durdular. Baybars, Bedreddin'e karşılarındaki kızıl çalılıkların bulunduğu düzlüğü göstererek, "Orayı hatırlayabildin mi?" dedi.

"Nasıl hatırlamam? Bundukdari'nin yanında olduğumuzda emirin kaybolan tayını ararken gelmiştik. Çalılıkların hemen arkasında, Hama yakınlarına kadar uzanan ünlü Yılanlı Vadi vardır."

"Çok doğru tarıma, avcılığa ve yerleşime uygun olma-

Levent Şahverdi Arşivi

yan bu vadinin haramilerin üssü olabileceğini düşünüyorum."

"Eğer düşündüğün doğruysa vadinin girişine kesin nöbetçi koymuşlar. Onlara görünmeden girişe yaklaşmanın bir yolunu bulmalıyız."

Baybars biraz düşündükten sonra, "At hırsızlarına Humus'ta yaptığımız hileyi hatırladın mı?"

"Hatırlamaz olur muyum?"

"Aynısını burada da deneyeceğiz."

"Faydası olur mu dersin?"

"Deneyip göreceğiz."

Bedreddin yayını, sadağını ve kılıcını Baybars'a verip gömleğini de çıkararak başına doladıktan sonra yarı çıplak olduğu halde, "Hey, kimse yok mu?" diye avazı çıktığı kadar bağırarak, vadinin girişine doğru ilerlemeye başladı.

Bazen şarkı söylüyor bazen de bağırıyordu. Amacı olabildiğince gürültü çıkarıp nöbetçilerin dikkatini çekmekti. Eğer girişte nöbetçi varsa kendilerine yaklaşan yarı çıplak ve silahsız olan bu gürültücü yabancıyı sorgulamak ya da durdurmak için ortaya çıkacaklardı. Yanılmamışlardı; yaklaşık elli metre kadar ilerlemişti ki vadinin sağ yamacında bir adam belirdi.

Adam yayını çekerek, "Dur olduğun yerde. Kimsin sen?" diye bağırdı.

Bedreddin duymamış gibi yapıp ilerlemeye devam edince adam, "Okumu kalbine nişan aldım, eğer durmazsan fırlatacağım," dedi.

"Ben yabancı değilim, bir çobanım. Kaybolan keçilerimi arıyorum," dedi Bedreddin.

Levent Şahverdi Arşivi

Bu arada çalıların arasından bir adam daha çıkarak arkadaşına, "Kimmiş, ne istiyor?" diye sordu,

"Kaçık bir çoban keçilerini arıyormuş."

Yeni gelen gözcü Bedreddin'in komik haline bakarak, "Hele biraz yaklaş, belki keçilerin buradadır," diyerek gülmeye başladı.

Bu sırada yamaçta üçüncü bir kişi daha belirmişti. Bedreddin ilerlemeye devam ederken Baybars da görünmeden vadinin girişine iyice yaklaşmıştı. Bulunduğu yerden gözcülerin üçünü de net olarak görebiliyordu. Sol eline uzun menzilli çelik yayını, sağ eline de üç tane ok aldıktan sonra, okunu yerleştirip yayını gerdi. Çok geçmeden havada uçarken yılan gibi ıslık çalan üç ok, üç gözcüyü peş peşe cansız yere serdi. Artık vadiye güvenle girebilirlerdi. Çobanımız bu kez vadide ses çıkarmadan ilerlerken, Baybars da vadinin sağ üst yamacından onu izliyordu. Yayı ve okları elindeydi. Bedreddin yaklaşık iki yüz adım kadar ilerledikten sonra yayları gerilmiş dört kişinin etrafını çevirdiğini gördü. İçlerinden şişman olanı, bu silahsız, yarı çıplak ve gömleğini başına sarmış adamı görünce şaşırmıştı.

Kızarak sert bir şekilde, "Sen de kimsin?" dedi. Bedreddin gülümseyerek, "Beyzadeler, kızmanıza gerek yok. Ben zararsız bir çobanım. Sürümden dört keçi kayboldu, onu arıyorum," dedi.

Bedreddin yüksek sesle dört keçi derken aslında Baybars'a, burada yalnızca dört kişi var, demek istemişti. Etrafına şöyle bir göz attı. Kadınlar arabadaydı; erkekler ise zincire vurulmuş oldukları halde bir köşede dizleri üstüne çökmüş bekliyorlardı. Asiye'yi hemen tanıdı. Asiye de onu

Levent Şahverdi Arşivi

tanımıştı ama neler olduğuna bir anlam veremiyordu. Haramilerin gözcübaşı olduğu anlaşılan şişman adam, "Buraya kadar gelirken vadinin girişinde kimseye rastlamadın mı?" diye sordu.

"Rastlamaz olur muyum, onlar da sizin yardımcı olabileceğinizi söyleyip buraya gönderdiler."

"Aptallar!" diye arkadaşlarına kızan şişman adam, yanındakine, "Bu salağı da diğerlerinin yanına zincirleyin," dedi.

Haramiler yabancının gerçekten de zararsız ve salak olduğuna inandıklarından gevşeyerek oklarını sadaklarına koyarken, vadinin sağ yamacından gelen üç okun üç haramiyi devirmesi üzerine, Bedreddin çoktandır gözüne kestirdiği şişman adamın üzerine atlayarak seri bir hamle ile onun kılıcını belinden çekip bir vuruşta işini bitirirken, Baybars'ın vadinin yamacından aşağıya atlayarak ortaya çıkması üzerine Asiye heyecanlanarak, "Baybars!" diye bağırdı.

Baybars hemen haramilerin üzerinden aldığı anahtarla önce Asiye'yi sonrada diğerlerini kurtararak, "Vaktimiz yok, hemen buradan gidelim," dedi.

Vakit geçirmeden katırları arabalara koşup haramilerin atlarına da el koyarak hızla oradan uzaklaştılar. Şam'a vardıklarında, çoktan akşam olmuştu. Öylesine doludizgin gelmişlerdi ki, ne kervancı ne de korumaları ile konuşacak vakit bulmuşlardı. Hana geldiklerinde Bibi onlara yaklaşıp gülümseyerek, "Kurtarıcımız büyük savaşçı Baybars mı?"

"O kadar ünlü olduğumu bilmiyordum."

"Salih Necmeddin'in Kahire'de düzenlediği büyük

Levent Şahverdi Arşivi

yarışmada oradaydım. Seni kollarım yoruluncaya kadar alkışlamıştım."

Esirci Bibi güzel konuşmasını bilen, güler yüzlü, görmüş geçirmiş birine benziyordu.

"Yiğidim, size nasıl bir ikramda bulunabilirim?" deyince Baybars, Asiye'yi göstererek, "Hiçbir şeye bu kızı bana satman kadar sevinmem."

"Bunu çok mu istiyorsun?"

"Evet."

"Nedenini sorabilir miyim?"

"Yıllar önce ona evlenme sözü vermiştim."

"Yani onu seviyorsun?"

"Evet."

"Onu satmıyorum. Özgürlüğü sana düğün hediyem olsun," diyerek Asiye'yi azat ettiğini gösteren belgeyi imzalayıp Baybars'a verdi.

Baybars çok memnun olmuştu. Olanlardan etkilenen Bedreddin, "Baybars sen kahramanlık, Bibi de erdemlilik sergiledi. Kahramanlık ve erdem keşke sıkça buluşabilse..." diyerek handan ayrıldılar. Birkaç gün sonra da Hızır Baba tarafından nikâhları kıyılan gençler yeni bir dünyaya adım attılar.

Levent Şahverdi Arşivi

Levent Şahverdi Arşivi

46

Hülâgü'nün batı seferi, İslam dünyası açısından inanılmaz felaketleri de beraberinde getirmişti. Yetenekli komutanların yönettiği, disiplinli ve kalabalık Moğol orduları, sorun çıkarmadan teslim olan ülkeleri vergiye bağlarken savaşla girdikleri yerlerde ise taş üstünde taş bırakmıyorlardı. İran ve Anadolu'yu kolayca ele geçirdikten sonra sıra Bağdat'a gelmişti. Bağdat, İslam dünyasının hilafet merkeziydi. Bu sefer de, Orta Doğu'daki Haçlı artığı bazı Hıristiyan prenslikler ve kontluklar da Müslümanlara karşı Moğollarla ittifak yapmışlardı. Ermeni Kralı Hetom, Antakya Kontu Bohment, Nayman asıllı Ketboğa, Moğol ordusunda savaşa katılan Hıristiyan komutanlardan bazılarıydı. Haçlı bilinci ile hareket eden bu komutanlar Müslümanlara karşı kin ve nefretle doluydular.

Anadolu'nun fethini tamamlayan Baycu Noyin Hülâgü Han'ın emri ile ordularını alarak Bağdat'a doğru hareket ederken, bölgedeki İslam emirlikleri halifenin yardım çığlıklarına kulaklarını tıkamış, onu yalnız bırakmışlardı. Baycu'nun kuvvetleri durup dinlenmeden yol alarak sekiz Nisan'da kentin batısındaki Ahmet'in Mezarı olarak bili-

Levent Şahverdi Arşivi

nen yerde İslam ordularıyla karşı karşıya geldiler. Moğollar çok kalabalık olmalarına rağmen akşama kadar devam eden savaşta hilafet ordularına yenilerek geri çekildiler. Ertesi gün Baycu batıdan, bizzat Hülâgü'nün yönettiği ordular da doğudan kente büyük bir saldırı başlattılar. Bağdat'ın surları çok güçlüydü. Buna rağmen saldırılar dört gün dört gece devam etti. İslam birlikleri başarılı bir savunma veriyorlardı. Kent, düşman mancınıklarından çok zarar görmüş, fakat teslim olmamıştı. Beşinci gün takviye alarak güçlenen düşman, saldırıyı yeniden başlattı. Savaş güneş batıncaya kadar devam etti. Moğollar bir ara zayıflayan batı surlarından kente girmelerine rağmen, karşılaştıkları direnişi kıramayarak geri çekilmek zorunda kaldılar.

Bu arada düşman takviye alarak durmadan güçlenirken, kuşatma altındaki Bağdat ise devamlı güç kaybediyordu. Halife Müstasım daha fazla dayanamayacaklarını anlayınca Hülâgü'ye bir elçi gönderip kentin tahrip edilmemesi ve sivil halkın öldürülmemesi koşulu ile barış istedi. Fakat bu isteği kabul edilmedi. Bir gün sonraki hücumda ise Moğollar batıdan ve doğudan surları aşarak kenti zorla ele geçirdiler. Halife Müstasım, Hülâgü'nün emri ile bir çuvala konup ağzı dikildikten sonra atlara çiğnetilerek öldürülüp, cesedi Fırat Nehri'ne atıldı. Kent tamamen yakılıp yıkılıp yerle bir edilirken hasta, yaşlı, kadın, çocuk demeden tüm halkı kılıçtan geçirildi. Katliamdan yalnızca gayrimüslimler kurtulabildi.

Bağdat yıkıldıktan sonra Moğolların hedefinde Suriye ve Mısır vardı. Fakat Suriyeli emirler hâlâ tehlikenin boyutlarını idrak edemiyorlardı. Bu nedenle kişisel çıkarla-

Levent Şahverdi Arşivi

rını aşıp, askerî bir ittifak içinde birleşme basiretini gösteremediler. Bu durum düşmana cesaret verip onların işini kolaylaştırmaktan başka bir şeye yaramadı. Üç yönden hareket eden Moğol ordularının bir kolu Halep, Hama, Humus, Şam ve Kerek'i alırken, bir diğer kolu da Urfa, Harran ve Bire'yi ele geçirdiler. Bu arada Müslümanlara karşı savaşta yer alan Hıristiyan asıllı komutan ve askerler harekâta bir Haçlı ruhu kazandırmaya çalıştıklarından girdikleri yerlere kan, ateş ve ölüm götürmekten bir an bile tereddüt etmediler.

Bir şekilde katliamdan kurtulanlar, kitleler halinde Mısır'a geliyorlardı. Bunlar gelirken yalnız kendilerini değil; korkularını, kaygılarını ve endişelerini de birlikte getirmekteydiler. Onların anlattıkları dehşet sahneleri, zaten korkan halkın daha çok korkmasına neden oluyordu.

Gün geçtikçe Mısır'a gelen mülteci sayısı artmaya başlamıştı. Bu artışla birlikte Mısır'ın korkusu da artmaktaydı. Zamanla bu korku yerini paniğe bıraktı. Öyle bir an geldi ki artık Müslümanlar, mal mülk, servet ve makam kaygılarını unutmuş, kimse hayatta kalmaktan başka bir şey düşünemez olmuştu.

Ölüm korkusunu yakınında hisseden insanlar için her türlü dünya malının anlamsızlaştığı bu günlerde sultanın naibi Seyfeddin Kutuz'un gündemi de pek farklı sayılmazdı. Kutuz takıntılı kişiliğine rağmen, iyi bir gözlemci ve mükemmel bir zamanlama ustası olduğu kadar mevcut siyasî ortamı tanıma ve yönlendirmede de oldukça başarılıydı. Moğolların yarattığı korku ve dehşet ortamının kendisini tahta yaklaştırdığını biliyordu. Bu konuda sır kâtibi

Levent Şahverdi Arşivi

Rahman Aziz'le zaman zaman siyasî değerlendirmeler yapardı. Bir gün ona, "Aziz; çarşıda, pazarda ve camideki insanların bölgesel gelişmelerle ilgili duygu ve düşüncelerini merak ediyorum," deyince Rahman Aziz biraz düşündükten sonra şunları söyledi.

"Efendim, bölgesel gelişmelere ister çarşı ve pazardan, ister cami ya da kışladan, ne taraftan bakılırsa bakılsın şu ana kadar kolay kolay rastlanmayan iki şeyin belirginleştiği görülür. Bize düşen bunlardan gereği gibi yararlanmaktır."

Kutuz, "Nedir bunlar?" diye merakla sordu. Rahman Aziz, Kutuz'un sözlerine değer verdiği bir komutandı. Halkla ilişkileri güçlü ve istihbaratı güvenilirdi. Kutuz'un saltanat hırsının farkındaydı. Onun sultan olması kendi geleceğini de olumlu etkileyeceğini bildiğinden, efendisinin yolunu açmaya çalışıyordu. Kendinden emin bir şekilde, "Hemen her kesimden halk arasında birlik ve dayanışma duygusunun tavan yaptığını görebiliriz efendim," deyince Kutuz derin bir iç çekti. "Bunun bedeli böylesine ağır mı olmalıydı?"

"Ne yazık ki hayra ulaşmak için bazen musibetlerin yaşanılması kaçınılmaz oluyor efendim! Biz yine de atalarımızın, 'her işte hayır vardır' sözünden hareketle gelişmelere olumlu yönden bakmalıyız. Çok değil, iki ay önce birbirlerinin kanlarını içmeye yemin edenlerin, bugün aynı safta güç birliğine hazır olmaları önemsenmeyecek bir şey değildir."

Kutuz biraz düşünüp geçmişi hatırlayarak, "Haklısın, Fransa Kralı ile yapılan savaşta çok uğraşmamıza rağmen

Levent Şahverdi Arşivi

Kerek Emiri'nden yardım alamamıştık. Şimdi ise oğlu bizimle iş birliği yapmak için can atıyor. 'Bir musibet bin nasihata yeğdir' diyenler boşuna söylememişler."

"Doğru efendim, yaşamak için her türlü iş birliğine hazır olan Müslümanları belirli bir amaç doğrultusunda teşkilatlandırmak zor olmayacaktır."

Aziz'in düşüncelerine katıldığını söyleyen Kutuz, "Peki, halk arasında belirginleştiğini söylediğin ikinci şey nedir?" diye sordu.

"Efendim, halk, Cenabı Allah'ın, İslamiyet'in tamamen yok olmasına izin vermeyeceğini ve yakında Moğolların başını ezecek demir yumruklu bir kurtarıcının geleceğini düşünüyor. Açıkça dillendiremiyorlar ama on beş yaşındaki bir çocuğun Moğolları durdurabileceğine de kimse inanmıyor."

"Peki, halkın bu beklentilerini nasıl değerlendirmeliyiz?"

"Her kesimden halkın, çocuğun yerine güçlü bir sultan istediği açıkça belli olmuyor mu efendim?"

Kutuz bütün bunların farkındaydı. Ama yine de, "Bundan emin misin?" diye sordu.

Aziz, inandırıcı bir ses tonuyla, "Saltanat meyvesinin bu kadar olgunlaşarak koparılmaya hazır hale geldiğini, tarihler pek ender kaydeder efendim. Bugün taht sahibini, Mısır da sultanını bekliyor. Gün bugündür, elinizi çabuk tutup gerekeni yapmalısınız. Ufak bir harekâtla tahtı ele geçirecek olursanız, herkes beklenen kurtarıcının siz olduğunuzu anlamakta gecikmeyecektir."

Bu sözler Kutuz'un hoşuna gitmişti. Gülümseyerek,

Levent Şahverdi Arşivi

"Sen bu söylediklerine içtenlikle inanıyor musun?"

"Kesinlikle efendim! Bugün Mısır tahtı için sizden daha uygun kimse olmadığını düşünüyorum. Ufak bir ön hazırlıktan sonra tahta geçmeniz işten bile değildir."

Aziz'in anlattıkları Kutuz'a mantıklı geliyordu. Söylediklerinde yanlış bir şey yoktu. Çoktandır olgunlaşmış bir meyveyi koparmayarak dalında çürümeye bırakmak doğru olmazdı. Sultan olmak hep hayallerini süslemişti. Bu yolda Aybek ve Şecereddür gibi iki güçlü engeli aştıktan sonra Nureddin Ali'nin iktidarına son vermek çocuk oyuncağıydı. Kendisini hiçbir zaman tahta bu kadar yakın hissetmemişti. Oturduğu yerden kalkıp odada ileri geri biraz dolaşıp düşündükten sonra Aziz'e, "Biraz da şu ön hazırlıklardan söz eder misin?" dedi

"Efendim, bizim davamız Mısır'ın da Bağdat ve Suriye gibi yakılıp yıkılmaması için, çocuğun istifa ederek tahtı bırakmasını sağlamaktır. Koşullar normal olsaydı, böyle bir teklif herkese çılgınca gelebilirdi. Fakat insanların can derdine düştüğü olağanüstü bir dönemden geçiyoruz. Düşüncelerimiz halka ilaç gibi gelecektir. Teklifimiz aslında halkın uzun süredir düşünüp söyleyemediklerini söylemekten ibarettir," dedikten sonra yapılacak işleri açık ve net olarak anlatmaya başladı.

"Her şeyden önce ordu bizim emrimizdedir. Ondan yana bir sorunumuz yoktur. Sokaktaki halkın düşüncelerini en iyi kontrol edenler de din adamları, esnaflar ve tacirlerdir. Düzgün ve mantıklı konuşan, güvendiğimiz yeteri kadar adamı, davamızı güçlendirmek için halkın arasına karıştıracağız. Bunlar kimilerini ikna yolu ile, ikna olma-

Levent Şahverdi Arşivi

yanları da meşrebine uygun çeşitli vaatlerle kazanmaya çalışırken sizin de Sultan'ın annesi Kadriye Hanım'la bizzat görüşmeniz çok yararlı olur. O zeki, anlayışlı ve merhametli bir hanımdır. Sizi anlayacağından eminim."

Kutuz'un da çok beğendiği Aziz'in planı hemen uygulamaya kondu. Çok değil on beş gün içinde camide, çarşıda ve pazarda herkes Mısır'ın İslam âleminin son kalesi olduğunu, on beş yaşında bir çocuğun din ve devleti kurtaramayacağını, tahtından ayrılarak yerini naibi Seyfeddin Kutuz'a bırakması gerektiğinden söz ediyordu. Bütün bunlar Kala-ı Cebel'de de duyulmuştu.

Kutuz bizzat Kadriye Hanım'ın ziyaretine giderek onunla görüşürken, Kadriye Hanım çok üzgündü. Saltanatın nasıl zehirli bir çiçek olduğunun farkındaydı.

"Kutuz, oğluma hayatta kalacağına ilişkin verdiğin sözü unutmuşa benziyorsun," diye sitem edince, Kutuz inandırıcı bir dille, "Asla hanımefendi, aksine onun yaşamasını istiyorum. Şundan emin olun ki benim gözüm saltanatta değildir. Eğer öyle olsaydı, Aybek'in yerine oğlunuzu getirmez, kendim geçerdim. Buna da gücüm yeterdi biliyorsunuz. Şimdi ise şartlar düne göre çok kötüleşti. Her geçen gün kötüye gidiyor. Karşımızda acımasız ve tehlikeli bir düşman var. Bağdat'ta tek canlı bırakmadılar. Mısır tahtında ise bir çocuk var. Bu durum halkta güvensizlik yarattığı gibi, askerin savaş azmini de olumsuz etkiliyor. Savaş azmi kırılmış bir ordu ile düşmana karşı koyamayız. Eğer Ali tahtından kendi isteği ile ayrılırsa size söz veriyorum onun güvenliğini yine ben sağlayacağım. Bundan emin olabilirsiniz."

Levent Şahverdi Arşivi

Kutuz'un sözleri bitince Kadriye Hanım endişeli bir şekilde, "Eğer kendi isteği ile ayrılmazsa öldürecek misiniz onu?" diye sordu.

Kutuz oldukça ciddi bir tavırla, "Hayır, asla sizi üzecek bir şey yapmam. Fakat Hülâgü, Kahire'ye girince o zaman olan olacak işte. Ne ben kalacağım, ne Ali ne de Mısır..." dedikten sonra konuşmaya devam etti.

"İnanın din ve devlet kaygısıdır beni bu tedbire zorlayan. Tek amacım Ali gibi binlerce çocuğun hayatlarını kurtarıp annelerin gözyaşlarını önlemektir."

Kutuz, Kadriye Hanım'a karşı son derece kibar ve saygılı davranıyordu. Ali'yi en kolay onun etkileyebileceğinin farkındaydı. İzin isteyip saraydan ayrılınca, Kadriye Hanım'ı ikna ettiğini düşünüyordu.

Birkaç gün sonra cuma namazından çıkan ve çoğunluğunu din adamlarının oluşturduğu kalabalık bir grup, Kale-i Cebel'e gelerek Sultan Ali'nin istifasını istediler. Sultan gelenlerden çok annesinin sözünü dinleyerek tahtından istifa etti. Kutuz, onun ve ailesinin güvenlik içinde Mansura'ya gitmesini sağlarken, kendisi de "El Melik-ül Muzaffer Seyfeddin Kutuz" unvanıyla Mısır tahtına oturdu.

Kutuz'un sultan olarak ilk icraatı, Moğollarla yapılacak savaşın giderlerini karşılamak için mevcut vergileri artırmak ve yeni vergiler koymak oldu. Daha sonra eli silah tutan herkesi askere aldı. Bu uygulamalar halka biraz ağır gelmişti. Kahire eşrafından bazıları vergilerde biraz indirim yapması için Kale-i Cebel'i ziyaret ettiklerinde sultan onlara, "Durumun ne kadar ciddi olduğunun farkında değilsiniz galiba. Malsız ve parasız yaşamak mı istersiniz,

Levent Şahverdi Arşivi

yoksa malınızı başkalarına bırakıp ölmek mi?" diyerek azarlamıştı. Bundan sonra kimse alınan önlemlere açıkça muhalefet etmedi. Çünkü sultanın da dediği gibi ölmek ve kalmak dışında başka bir seçenekleri yoktu. Bağdat'ın başına gelenleri herkes çok iyi biliyordu. Tehlike geçinceye kadar bunlara göğüs germeleri gerekiyordu. Demir yumruklu sultan istiyorlardı, o da gelmişti.

Levent Şahverdi Arşivi

Levent Şahverdi Arşivi

47

Mısır savaş hazırlıkları ile meşgulken, Baybars Gazze taraflarında bulunuyordu. Pes etmemişti. Emrinde bulunan üç yüz kadar arkadaşıyla vur-kaç savaşına devam ediyordu. Moğolların geçeceği köprüleri yıktırıp içme sularını zehirletirken, karargâhlarına yaptığı ani baskınlarla erzak ve cephane çadırlarıyla araba ve kuşatma mancınıklarını yakarak onlara büyük zarar verdiriyordu. Hama, Humus, Halep, Kerek ve Şam'da bulunan Moğol üslerinin saldırıya uğramadığı gün yok gibiydi. Vur-kaç mangaları bölgeyi çok iyi tanıdıklarından saldırıdan hemen sonra kolayca izlerini kaybettirebiliyorlardı. Bir gün Hama'da ormanı yakarak bölgeden geçen Moğol ordusundan bine yakın askerin ölmesine neden olmuşlardı. Bu olay Hülâgü'yü çılgına çevirmişti.

Moğol Hanı Hülâgü; elli yaşlarında, iri yarı bir savaşçıydı. Saçlarını ustura ile tıraş ettirmişti. Tepesinde bıraktığı kalın örgülü perçemi omuzlarına kadar iniyordu. Seyrek sakallı ve seyrek bıyıklıydı. Bakışları bir dağ kaplanınki kadar sertti. Komutanlarından Ketboğa'yı çağırtıp, "Neler oluyor Ketboğa, dünyayı dize getiren ordularımız

Levent Şahverdi Arşivi

bu saldırıları nasıl oluyor da önleyemiyor?" diye kızarken, Ketboğa susarak önüne bakmakla yetinmişti. Çünkü kızgın ve öfkeli anlarında hakana cevap vermeyip susmak gerektiğini bilecek kadar onu tanıyordu. Hakanın kitabında başarısızlığa yer yoktu. O bir emir verdi mi hemen yerine getirilmeliydi. Haklı bile olsa başarısızlığının gerekçesini açıklayanlardan hoşlanmazdı. Koltuğuna oturup bir süre düşündükten sonra Ketboğa'ya bakarak,

"Bu saldırıların arkasında kim var, Mısır mı?" diye sordu. Ketboğa sesini alçaltarak saygılı bir dille,

"Hakanım, bu saldırılar korku ve yıldırmaya yönelik vur-kaç eylemleridir, hiç kuşkusuz Mısır'ın yararınadır. Fakat harekâtın arkasında Mısır yoktur," dedi.

Hülâgü kaşlarını çatarak, "Kim var öyleyse?" diye sordu.

"Hakanım, bütün bunları düzenleyen ve yöneten Mısır'dan kovulmuş Baybars isimli kaçak bir köledir."

"Mısır'dan kovulduğuna emin misin, danışıklı dövüş olmasın?"

"Hakanım bu adam tehlikeli bir suikastçıdır."

"Haşhaşilerden midir yoksa?"

"Haşhaşilerden değil ama en az onlar kadar tehlikelidir. Sekiz yıl kadar önce Mısır sultanlarından Turan Şah'ı öldürdükten sonra Suriye'ye kaçmıştı. Aybek ve Kutuz ekibi ile kanlı bıçaklılar. Hiçbir devlet onlara açık bir destek vermiyor. Ama yerli halktan kısmî bir destek almış olabilirler."

"Demek öyle kurtarıcı rolüne soyunmuş. Ona öyle bir ölüm tattır ki bize karşı gelmenin ne olduğunu herkes öğrensin."

Levent Şahverdi Arşivi

"Yakaladığımızda ilk işimiz bu olacaktır hakanım," deyince Hülâgü kızarak, "Hayır hayır, onu sizin yakalamanıza gerek yok. Komutanlarımın böyle çapulcularla uğraşmasını istemiyorum. Çok yakında onu kendi adamları yakalayarak bir çuvalın içinde getirip sana teslim edecekler," dedi.

Ketboğa, Hakan'a bunun nasıl olacağını sormaya cesaret edemedi. Fakat o komutanının tereddütünü anlamış olmalı ki, "Şu kaçak köleyi sağ olarak yakalayıp getirene bin kese altın verileceğini herkese duyur. Sonucunu çok geçmeden alırsın," dedi.

Hakan'ın bu sözleri üzerine Ketboğa rahat bir nefes almıştı. O güne kadar aradıkları birçok kaçağı bu yolla kolayca ele geçirmişlerdi. Ama nedense Baybars'ı yakalamak için böyle bir şey akıllarına gelmemişti. Hakan'ın huzurundan ayrıldıktan sonra hemen işe koyuldu. Gazze'den Halep'e kadar tüm yerleşim birimlerinde tellal bağırtarak Baybars'ı sağ olarak getirene bin kese altın verileceği bildirilirken, herkesin görebileceği yerlere ilanlar asıldı.

Durum Baybars için pek iç açıcı sayılmazdı. Bırakın bin keseyi bunun onda biri için babasını bile öldürebilecek binlerce insan vardı. Dünyanın en güçlü hükümdarı tarafından başına yüksek bir ödül konmuştu. Binlerce insanın peşine takıldığı bir hedef olarak yaşamak kolay değildi. Ayrıca gerilla savaşının yararları sınırlıydı. Bu yöntemle düşmana zarar verilebilir ama ilerlemesi durdurulamazdı. İslam dünyası acımasız bir düşman tarafından işgal edilmiş, güvenilebilir bağımsız tek İslam devleti olarak Mısır kalmıştı. Oraya gidip ordulardan birinin başına

Levent Şahverdi Arşivi

geçmesi gerekiyordu. İslam dünyasının kendisine ihtiyacı olduğunu düşünüyordu. Gün kişisel kırgınlıklarla oyalanacak gün değildi. Geçmişte Kutuz'la yaşadıklarını unutup temiz bir sayfa açmak gerekiyordu. Bu düşüncelerini kardeşi Bedreddin ve yakın dostu Kalavun'a açtığında onlar da onaylamışlardı. Bunun üzerine Kutuz'a bir mektup yazmaya karar verdi. Besmeleden sonra, "Baybars'tan, El Melik-ül Muzaffer Sultan Kutuz'a" diye başlayan mektup şöyle devam ediyordu:

"İslam dünyasının çok zor bir sınavdan geçtiği hepimizin malumudur. Var olmak ve yok olmak arasında bir tercihe zorlanan Ümmet-i Muhammed'in yaşadıkları acıyı her türlü kişisel kaygıların üstünde görüyorum. Düşmana karşı başlattığınız kutsal mücadelede vereceğiniz görevi yapmak için yanınızda olmak istiyorum. Bu amaçla Mısır'a gelme dileğimin kabulünü rica ederim."

Baybars'ın söyleyip, Bedreddin'in kaleme aldığı bu kısa mektup Kalavun tarafından Mısır'a götürüldü.

Kutuz mektubu alınca heyecanlanmış, sanki geçmişi yeniden yaşamıştı. Kalavun'u bekleme odasına alırken, durumu görüşmek üzere Rahman Aziz'i çağırtarak mektubu ona da okuttuktan sonra ne düşündüğünü sordu.

Aziz, "Sultanım Baybars'tan söz edildiğini duymuştum ama onu şahsen tanımıyorum. Hülâgü başına bin kese ödül koyduğuna göre sıradan biri olmasa gerek," dedi.

Kutuz geçmişi hatırlayarak bir süre dalgınlaştıktan sonra Aziz'e bakıp, "Kesinlikle sıradan biri değildir. Savaşı tasarlamada, zaman belirlemede ve uygulamada deha düzeyinde yetenekleri vardır. Başlangıçta dostluğumuz çok

Levent Şahverdi Arşivi

iyiydi. Fakat Aktay'ın ölümü nedeniyle ilişkilerimiz koptu."

"Yine de mektubunda geçmişi unutmaya hazır olduğunu söyleyerek, emrinize girmek istemesini memnuniyet verici olarak görüyorum."

Aziz kadar iyimser olmayan Kutuz, "Sence bunda samimi midir?" diye sordu.

"Sultanım, kişinin düşünce ve eylemlerini biraz da şartlar belirler. O başına yüksek ödül konan biri olarak hayatının ciddi bir tehdit altında olduğunu biliyor. Şu an Mısır onun için daha az tehlikeli bir yer olduğundan istemese de samimi olmak zorundadır. Başka bir deyişle o Mısır'a muhtaçtır. Açık konuşmak gerekirse Mısır'ın da ona ihtiyacı vardır. Bana sorarsanız dileğini kabul edip, onu ordulardan birinin başına getirmeniz uygun olur. Eğer yanlış yaparsa icabına bakarsınız."

"Haklısın, gelmesi hepimiz için iyi olacak galiba, mektubuna bir cevap yazarak kendisini aramızda görmekten memnun olacağımızı ve istediği zaman Mısır'a dönebileceğini bildirin."

Baybars, Kutuz'un davetini alır almaz, komutanlarından Kalavun, Tarık, Sungur, Boğa ve kardeşi Bedreddin'le birlikte üç yüz kadar adamıyla Mısır'a doğru yola çıktı. İslam kentleri içinde Şam'dan sonra en çok beğendiği Kahire'ydi. Özgür bir insan olmanın onurunu orada yaşamış, bildiği birçok şeyi Bahri Memlükler arasında öğrenmişti. İçten dostlukları da tanımıştı orada, sinsi ihanetleri de... Hızır Baba, en büyük erdemin affetmek olduğunu ve ne kadar kötü olursa olsun hayra yönelmek için herkese bir

Levent Şahverdi Arşivi

şans verilmesi gerektiğini söylerdi. Peygamber Efendimiz bile amcası Hz. Hamza'yı şehit eden Vahşi'yi affetmemiş miydi? Eski kinini unutarak Mısır'a gidip dostluk ve hayırla dolduracağı temiz bir sahife açmayı düşünüyordu. Kendisine bu fırsatı bağışladığı için Cenabı Allah'a ne kadar şükretse azdı.

Bu düşüncelerle Suriye'den kalkıp Mısır'a doğru merak ve heyecan içinde epeyce yol aldıktan sonra Kahire'nin mineraleri görünmeye başladı. Çok geçmeden doğu kapısından kente giren Baybars ve üç yüz arkadaşı, Sultan'ı görmek için doğruca Kale-i Cebel'e gittiler. Arkadaşları dışarıda beklerken o merdivenleri ikişer ikişer çıkarak büyük holü geçip, kabul salonuna girdiğinde Kutuz, Rahman Aziz'le birlikte kendisini ayakta karşıladı. İki eski dost konuşmadan bir süre bakıştıktan sonra Kutuz, "Hoş geldin Baybars, hiç değişmemişsin!" deyince Baybars gülümsedi. "Hoş bulduk sultanım, siz de öyle."

Kutuz, Aziz'i işaret ederek, "Rahman naibim ve komutanımdır," deyince Baybars naibi başı ile selamladıktan sonra Kutuz onlara oturmaları için yer gösterdi. Kendisi tahtına otururken Rahman sağında Baybars da karşısındaki koltuğa oturdular.

Kutuz samimi bir dille, "Baybars seni özlemiştim. Geldiğine çok memnun oldum. Sana yine eski görevini veriyorum. Dördüncü ordunun komutanısın. Adamlarını Ravza'ya yerleştir. Eşin ve senin için de bir köşk hazırlattım. Orada kalırsınız. Akşam olmak üzere şimdi gidip yerleşin. Daha sonra uzun uzun konuşuruz," dedi.

Baybars, Sultan'ı ve naibini selamlayarak huzurdan

Levent Şahverdi Arşivi

ayrılınca, Kutuz Aziz'e dönerek, "İşte merak ettiğin Baybars bu, nasıl buldun?" dedi.

"Etkileyici bir kişiliği var. Mısır için yararlı olacağını umuyorum."

"Ben de."

Levent Şahverdi Arşivi

Levent Şahverdi Arşivi

48

Baybars, eşini ve nedimelerini Sultan'ın kendisi için hazırlattığı köşke yerleştirirken, Kalavun da birlikleri Ravza'ya götürdü. O geceyi eşi ile birlikte köşkte geçiren Baybars, ertesi gün Ravza'ya gitmeden önce Sultan'a uğrayıp biraz sohbet ettiler. Arkadaşlıkları eskiye dayanmasına rağmen, geçmişten hiç söz etmediler. Belli ki ikisi de geçmişin olumsuzluklarını hatırlamak istemiyorlardı. Konuşmalarının özünü Moğollar ve Haçlılar oluşturuyordu. Baybars, Moğolların savaş teknikleriyle ilgili aydınlatıcı açıklamalar yaparken, birlikte yemek yediler. Daha sonra Sultan'dan izin alarak saraydan ayrılan Baybars, doğruca Ravza'ya gitti. Sultan'ın, kendisine sekiz yıl önce kullandığı odayı yeniden hazırlatmış olması çok hoşuna gitti. Bütün bunlar açılmak istenen temiz sayfaya yazılacak temiz satırlardı. Odasına girerek bir sedire oturup derin düşüncelere dalmışken bir ara Bahri Memlükleri ve Aktay'lı günleri hatırladı. Fakat bunları ne zaman hatırlasa açmaya çalıştığı temiz sayfanın karardığını hissediyordu. Şimdi hislerine kapılmanın ne yeri ne de zamanıydı. Kendini yine kendinden sakınması gerekiyordu. Kaldığı odanın

Levent Şahverdi Arşivi

dışında Ravza'da her şey ona yabancydı. Bahri Memlükler dağıtılmıştı. Kimbilir neredeydiler? Ne askerlerden ne de komutanlardan kimseyi tanımıyordu. Üç yüz kadar arkadaşına rağmen yalnız olduğunu düşünüyordu. Duyguları, dün, bugün ve gelecek arasında uçuşup dururken içeri uzun boylu, sarışın, yeşil gözlü bir genç girdi. Son derece rahat birine benziyordu. Baybars'a yaklaşarak, "Hoş geldiniz! Ben üçüncü ordunun komutanı Yusuf Kaşgari," diyerek kendini tanıttıktan sonra, "Sizde Baybars olmalısınız," dedi.

Baybars temiz yüzlü, biraz aceleci fakat tok sözlü bu gençten hoşlanmıştı. Yerinden kalkıp, "Hoş bulduk komutan, ben de dediğiniz gibi Rükneddin Baybars," dedi.

Komutan gülümseyerek, "Aynen bize benziyorsun," deyince Baybars şaşırarak, "Neye benzediğimi sanıyordun, timsaha falan mı?" diye sordu.

"Seni öyle bir anlattılar ki, ayakları arzın merkezinde, başı ise bulutlarda bir dev sandım," deyince Baybars gülerek, "Abartmışlar, gördüğün gibi sizden farklı bir yanım yok," dedi.

Böylece Kaşgari ile başlayan tanışma devam etti. Aynı gün Ravzalı komutanlar birer ikişer gelerek kendisine hoş geldin ziyaretinde bulundular.

Baybars sorumluluğuna verilen dördüncü ordunun bölük, birlik ve mangalarını yeniden düzenleyip yakın dövüşle ilgili eğitim saatlerini artırdı. Ayrıca pek yaygın olmayan ateş küresi tekniğini öğretmek için yeni bir çalışma başlattı. Komutanların ve askerlerin kılıç kullanma ve ok atma ustalıklarını geliştirmek için hepsi ile teker teker

Levent Şahverdi Arşivi

ilgilenirken kendine özgü seri ok atışları, keskin nişancılığı ve kılıç oyunlarındaki eşsiz hüneri ile kısa sürede orduda herkesin beğenisini kazandı.

Mısır'a gelişinin dokuzuncu gününde Sultan, Kale-i Cebel'de büyük divanı toplayarak tüm komutanları davet etmişti. Komutanlarla birlikte Vezir Sinanüddin Mahmut ve Sultan Naibi Rahman Aziz'in de katıldıkları divan, çarşamba günü sabah erkenden toplandı. Kutuz, koltuğuna oturmuştu. Sağında naibi, solunda ise veziri vardı. Komutanlar da karşısındaki oturaklardaki yerlerini almışlardı. Kutuz herkesin hazır olduğunu görünce söze başladı:

"Epeydir Filistin ve Suriye taraflarında dolaşarak bilgi toplayan istihbarat görevlimiz Süleyman Bin Ahmet'in anlatacaklarını dinlemenizi istiyorum. Buna göre fazla geç kalmadan uygun bir hareket tarzı belirlememiz gerekecek."

Sultan'ın bu kısa açış konuşmasından sonra Süleyman Bin Ahmet oturduğu yerden ayağa kalkarak edindiği bilgileri anlatmaya başladı.

"Moğolların büyük hanı öldüğünden, Hülâgü saltanat değişikliğini yakından izlemek ve gerektiğinde müdahil olmak için ordusunun önemli bir kısmını alarak Tebriz'e gitmiş, Mısır'ın fethi görevini ise komutanlarından Ketboğa'ya vermiştir. Şu anda Ketboğa, Filistin'de, Mısır'a yapacağı seferin hazırlıkları ile meşguldür. Ayrıca Hülâgü'nün oğlu Yeşmut, uzun zamandır direnen Hasankeyf'i ele geçirip kaleyi savunan askerlerin tamamını, halkının da yarısından çoğunu kılıçtan geçirdi. Kentin savunması yok edildiğinden burada az bir kuvvet bırakıp ordusunun kalan

Levent Şahverdi Arşivi

kısmını Mısır'ın fethine yardım etmesi için Tolga Noyin komutasında Filistin'e gönderdi. Birkaç güne kalmaz Moğol takviye güçleri Filistin'e ulaşırlar. Gazze'de bulunan Ketboğa Mısır'a saldırmak için bu kuvvetlerin gelmesini bekliyor.

Ayrıca bizden bazılarının önemli askerî sırları Moğollara sızdırdıklarını öğrendim. Moğollar bu işi, kimilerine altın vererek, kimilerinin de aile ve çocuklarını kaçırıp tehdit yolu ile zorla yaptırıyorlar. Bunların büyük bir kısmının isimlerini öğrenebildim. Halep Emiri Nasır Yusuf ve yakınlarını öldürmüşler. Yine yaptığı vur-kaç saldırıları sonunda binden fazla Moğol askerini öldürerek, onlara büyük zarar veren Baybars da Alamut fedaileri tarafından yakalanarak Hülâgü'nün oğluna teslim edildi ve ertesi günde Hasankeyf'de diri diri yakılarak öldürüldü."

Bu son cümleyi duyanlar ister istemez dönüp Baybars'a baktılar. Süleyman Bin Ahmet, Baybars'ın sadece ismini duymuş, kendini hiç görmemişti. O da herkesin baktığı yere bakarken Baybars gülümseyerek, "Gördüğün adam bana benziyor muydu?" diye sordu.

Adam neler olduğuna bir anlam verememişti. "Çok yakından göremedim ama sizin gibi uzun boylu ve kızıl saçlıydı," deyince Sultan belli belirsiz gülümseyerek, "Anlaşılan Alamutlular, Hülâgü'nün oğlunu fena halde dolandırmışlar," diyerek Süleyman Bin Ahmet'e, "Hasankeyf'ten gelenlerle birlikte Ketboğa'nın ne kadar gücü vardır?" diye sordu.

Ahmet hiç düşünmeden, "Sultanım, hepsi yirmi beş bini geçmez," dedi.

Levent Şahverdi Arşivi

Ahmet'in anlattıkları bu kadardı. Konuşmasını bitirince yerine otururken Sultan, "Anlatılanları duydunuz. Bunlara karşı nasıl bir yol izlememiz gerekiyor?" diyerek sözü davetlilere bıraktı. İlk konuşan Vezir Sinanüddin Mahmut oldu. Oturduğu yerden kalkıp Sultan'ı selamladıktan sonra konuşmaya başladı.

"Moğol askerlerinin sayısını kesin ve net olarak kimse bilmiyor. Böyle bir şey söz konusu olduğunda herkes kum gibi demekle yetiniyor. Ayrıca çok iyi savaşıyorlar. Silah, cephane, erzak ve insan kaynakları oldukça fazladır. Bölgedeki Hıristiyan prenslikleri ve bazı İslam emirliklerinden de erzak ve arazi desteği alıyorlar. Şimdi durup düşünelim. Karşımızda böyle bir düşman olduğuna göre, bunlara karşı nasıl bir yol izlememiz gerekecek? Âcizane kanaatim, bunlarla bir meydan savaşına girmemizin intihar olacağı yönündedir. Yapabileceğimiz en doğru şeyin, sur içine çekilerek savunma savaşı vermek olduğunu düşünüyorum. Hasankeyf bize göre çok zayıf olduğu halde iki ay dayandığına göre, biz en az altı aylık bir kuşatmaya dayanabilecek güçteyiz."

Daha sonra Sultan, Rahman Aziz'e söz verdi.

"Sinanüddin Mahmut'un tespitlerine katılmamak mümkün değildir. Yalnız şu an yirmi tümenden fazla olan güçlerimizin hepsini kalede tutmak, tüm yumurtalarımızı bir sepete koymaktan farksızdır. Bu da doğru bir hareket sayılmaz. Güçlerimizin yarısını kale savunması için bırakırken, diğer yarısını da Kahire dışındaki beldelerin savunmasında kullanmalı ve zorunlu olmadıkça saldırıdan kaçınmalıyız."

Levent Şahverdi Arşivi

Kutuz, vezirini ve naibini dikkatle dinlemiş, fakat anlattıklarından tatmin olmamıştı. Önerdikleri çarşıda ve pazarda sıradan herkesin söylediklerinden farksızdı. Konuşmacıların bir şeyleri ıskaladığını düşünürken, komutanlarına, "Farklı görüşleri olan var mı?" diye sordu.

Baybars yerinden kalkarak, "Sultanım izin verir misiniz?" dedi.

Sultan, "Seni dinliyorum," diyerek sözü ona bıraktı.

Baybars sözlerine iki konuşmacıya birer soru sorarak başladı.

"Sayın Aziz, daha önce hiç kuşatma ya da taarruz yönettiğiniz oldu mu?"

Aziz bu soruya, "Hayır" cevabını verince, aynı soruyu Sinanüddin Mahmut'a da sordu. Mahmut, Baybars'a dönerek, "Kuşatmada bulunmadım. Savaşa ise birkaç kez katıldım. Fakat kumanda bende değildi," diyerek cevap verdi. Ardından "Komutan aklın yolu bir değil mi, doğru olanı bulmak için illa da bir savaşa katılmak ya da kuşatmada bulunmuş olmak mı gerekiyor?" diye bir de soru sordu.

Tahmin ettiği cevapları alan Baybars, görüşlerini açık ve net bir şekilde somut örneklerle açıklamaya başladı.

"Eğer akıl ve mantığın kurallarına göre düşünecek olursak, o zaman aklın yolu bir olur ve düşünenler aynı noktada birleşirler. Bu da birlik ve beraberliği güçlendirir. Yok, eğer herkes kendi kurallarını, aklın kuralı sanarak ona göre düşünür ve hareket ederse ortaya çıkan kurallar karmaşasında yolumuzu şaşırırız.

Her şeyden önce düşmanımıza ait verilen bilgileri doğru değerlendirmemiz gerekiyor. Süleyman Mah-

Levent Şahverdi Arşivi

mut'un getirdiği bilgiler çok önemlidir ama düşmanımızı tanımak için yeterli değildir. Uzun süre Moğollara karşı vur-kaç savaşı veren bir grubun komutanı olarak, benim de elimde kesin ve somut bilgiler vardır. Hepsini birlikte değerlendirmek istiyorum.

Moğollar savaşta Cengiz Yasası'nı uyguluyorlar. Bu yasaya göre, bir ülke savaşsız teslim olursa ağır bir tazminat ve vergiye mahkûm edilirken, çok sert olan yasalar da ödünsüz olarak uygulanır ki başkaldıran olmasın. Bağdat örneğinde olduğu gibi, savaşarak aldıkları yerlerde ise taş üstünde taş, omuz üstünde baş bırakmıyorlar. Bu tüyler ürpertici siyasetin amacı, fetihleri kolaylaştırmak için kalplere korku salmaktır. Hepimiz, korkudan onlara teslim olan Kerek, Hama ve Musul gibi nice kaleler gördük. Can, mal, ırz ve namusları ayaklar altında, zillet içinde yaşıyorlar yaşamak denirse.

Kalplere korku bir kez yerleşmeye görsün. Zihinler felç olur ve sağlıklı düşünme şansı ortadan kalkar. Moğol başarısının temel nedenlerinden biri ve belki de en önemlisi, sistemli olarak yürüttükleri propagandadır. Bundan çok iyi yararlanmasını biliyorlar. Uyguladıkları propaganda ve yaymaya çalıştıkları korkunç söylentiler, öylesine etkili olmuş ki birçokları dünya siyasetine onların penceresinden bakıyor. Halbuki gerçek çok daha farklıdır.

Bugün Moğolistan'da Büyük Han ölmüş, hanedan üyeleri arasında taht mücadelesi başlamıştır. Hülâgü'nün Moğol tahtını, Suriye ve Mısır'dan daha önemli gördüğü, ordusunun çoğunu alarak Tebriz'e dönmesinden anlaşılıyor. Askerlerinin kum gibi olduğu söylentisine gelince, bu

Levent Şahverdi Arşivi

kalplerdeki korkuyu canlı tutmak için uydurulmuş koca bir yalandan başka bir şey değildir. Moğol askerlerinin büyük bir kısmı Tebriz'de olduğuna göre bölgemizdeki askerlerinin sayısı kum gibi olmak bir yana, yok denecek kadar azalmıştır. Az önce Süleyman Mahmut, Mısır'a saldıracak asker sayısının yirmi beş bin olduğunu söyledi. Bizim de o kadar gücümüz var. Öyleyse bu korku ve yılgınlık niye?

Zihinlerimizdeki korku ve dehşet havasından sıyrılıp dünya ve bölge siyasetine kurmay gözü ile bakmamız gerekir. Az önce savunmaya çekilmemizden söz edildi. Böyle bir tedbire ancak aşırı kalabalık düşman güçleri karşısında başvurulur. Güçleri bize denk, hatta bazı bakımlardan geri olan düşman karşısında, kaleye kapanıp savunma yapmak savaşı başlamadan kaybetmek demektir. Kalede altı ay dayanacak gücümüz olduğu söyleniyor. Ya altı ay sonra ne olacak? Kapıları açıp teslim mi olacağız? Böyle bir durumda Moğollar, Cengiz Yasası'nı uygulamaktan vaz mı geçecekler?"

Baybars'ın konuşmalarından gerek Sultan gerekse komutanlar çok etkilenmiş, düşüncelerindeki belirsizlik netleşmeye başlamıştı.

Bir ara lafa karışan Kutuz, "Baybars, sözlerin çok doğru. Yalnız bazı alanlarda düşmandan ileri olduğumuzu söylemekle neyi kastettin?" diye sorunca Baybars, inandırıcı ve güven verici üslubu ile anlatmaya başladı.

"Sultanım, Suriye ve Gazze'de iken Moğollarla çok sık karşılaştığımdan onların savaş tekniklerini yakından tanıma fırsatım oldu. Mancınık kullanma ve ok atmada başarılılar, ancak yakın dövüşte bizim çok gerimizdedirler.

Levent Şahverdi Arşivi

Mancınıklarına güvendikleri için ateş küresi ile de pek ilgilenmiyorlar. Oysa ateş küresi yapma ve kullanma tekniği bakımından biz bölgenin en iyi gücüyüz. Şundan kesin olarak eminim; eğer savaşın yerini ve zamanını biz belirlersek düşmanı bir meydan savaşında yüzde yüz imha ederiz."

Bu sözler dinleyenleri heyecanlandırmaya yetmişti. Kutuz yeniden lafa karışarak, "Biraz da şu yer ve zamandan söz eder misin?" dedi. Baybars,

"Önce zamandan söz edeyim" diyerek konuşmasına devam etti.

"Şimdiye kadar Moğol-İslam ilişkilerinde onlar hep saldıran taraf olurken, Müslümanlar ise devamlı savunmada kaldı. Bu durum zamanla Müslümanlarda korku ve güvensizlik duygularını beslerken Moğolların ise öz güvenini güçlendirdi. O kadar ki, Gazze'de bize karşı savaş hazırlıkları yaparlarken, bizden herhangi bir saldırı geleceğine ihtimal bile vermiyorlar. Daha Hasankeyf'den gönderilen takviye kuvvetleri gelmediği halde, üslendikleri kalede kapıların gece gündüz açık olması ve nöbetçilerin yetersizliği başka nasıl açıklanabilir? Demem o ki; biz Gazze'ye ani bir taarruz başlatırsak bunun onlarda korku ve panik yaratacağından eminim. En azından özgüvenleri sarsılır. Güvensizlik ve moral bozukluğunun savaştaki olumsuz etkilerini bilmeyenimiz yoktur.

Eğer düşmanı bir meydan savaşına zorlayıp, onları Batı Şeria'ya çekebilirsek zaferi alırız. Batı Şeria'nın ne özelliği var diye sorulacak olursa, dünyanın en büyük ve en elverişli doğal tabyalarının orada bulunduğunu söylemek isterim. Pusu ve tuzak için çok elverişli bir yer olan

Levent Şahverdi Arşivi

burası, dört kulaç eninde, altı kulaç derinliğinde yüzlerce labirentten oluşmaktadır. Yolu bilmeyen birisinin oraya girmesi halinde tekrar çıkması için saatlerce uğraşması gerekirken, yolu bilenlerin en fazla yirmi dakika bilemedin yarım saatte çıkması işten bile değildir. Vadinin girişi, Gazze yönündedir. Çıkışı ise kalenin kuzeydoğusundaki ormanlık alanın önündeki ovaya açılır. Zir Vadisi'nde Moğol karargâhlarına vur-kaç saldırıları düzenlerken bu labirentleri sıkça kullandığımızdan giriş ve çıkışları çok iyi biliyoruz. Eğer her şey yolunda giderse burayı Hz. Davut'tan sonra ilk kez biz kullanmış olacağız."

Tam bu sırada meraklanarak lafa karışan Kutuz, "Hz. Davut mu dedin?" diye sordu.

"Evet sultanım. Bundan binlerce yıl önce Calut isimli bir komutan bölgeyi işgal etmek isterken İbraniler onları ölüm labirentlerine çektikten sonra yukarıdan attıkları taş ve oklarla hepsini yok ederken bu arada Hz. Davut'un sapanına yerleştirerek attığı bir taş Calut'un gözüne isabet ederek onu öldürmüştü. O gün bu gündür, o labirentli vadiye Calut'un gözü anlamına gelen Ayncalut denilmektedir.

İşte bizim planımızın özü, Gazze'de düşman karargâhına saldırıp onları peşimize takarak Ayncalut'a getirmektir. Ondan sonrası kolay, Davut'un yaptığını yapacağız. Bu nedenle ordumuzu üç gruba ayırmamız gerekiyor. Üç bin kişiyi Kahire ve çevresinin güvenliği için bırakırken, on yedi bin kişilik ihtiyat ordumuz da düşmana gözükmeden gece yol alarak Batı Şeria'daki ormanlık alanda siper alacaklar. Ben de beş bin kişilik öncü kuvvetlerin başında,

Levent Şahverdi Arşivi

Gazze'ye saldırıp düşmanı Ayncalut'a getirmeye çalışacağım. Bizimkiler labirentleri bildikleri için yarım saate kalmaz oradan kurtulurken Moğollar çıkmak için saatlerce uğraşmak zorunda kalacaklar. Bu arada biz de yamaçlardan labirentlere fırlatacağımız ateş küresi ve oklarla düşmanımızı çıkmaya çalıştıkları çukurlara gömeceğiz. Böylece çoğu kırılan düşmandan kurtulanlar ormanlık alana doğru koşarken, kendilerini bizim ihtiyat kuvvetleri karşılayacaktır. Geriye dönseler karşılarında bizi bulacaklar. Sonunda iki taraftan kuşatılan düşman artıklarının, ölmek ya de teslim olmaktan başka bir seçenekleri kalmayacak."

Baybars'ın somut örneklerle açıklayıp mantıksal gerekçelere dayandırdığı görüşlerinden dinleyenler çok etkilenmişlerdi. Önerileri divanda itirazsız kabul edilirken, Kutuz sırtından ağır bir yük kalkmış gibi hafiflemişti. Baybars'ın deha ve yeteneklerine geçmişte birçok kez tanık olduğu için zaferden kuşku duymuyordu. Bu nedenle davetlilere hitaben, "Bu savaşı biz başlatacaksak gecikmeden hemen harekete geçmemiz gerekiyor. Aksi halde taarruzu onlar başlatır ki bu da bizim için iyi olmaz," diyerek hemen oracıkta iş bölümü yaptı.

Kahire'nin güvenliği için Naibi Rahman Aziz'i görevlendirip beş bin kişilik öncü birliklerin başına Baybars'ı getirdi. Kendisi de on yedi bin kişilik ihtiyat güçlerinin başına geçip; silah, cephane, erzak ve diğer yardımcı kuvvetlerin sorumluluğunu ise Veziri Sinanüddin Mahmut'a bıraktı.

Amaçları yarın Gazze'de olup öbür gün savaşı başlatmaktı. Bu nedenle Baybars hemen hareket ederken kendisi de onlardan birkaç saat sonra yola çıktı. İslam kuvvetleri o

Levent Şahverdi Arşivi

gece yol alıp ertesi gün akşama doğru Gazze'ye vardılar. İhtiyat kuvvetleri Batı Şeria'daki ormanlık bölgede siper alırken, Baybars ise beş bin kişilik hafif süvari birlikleriyle Gazze önlerine geldi. Bine yakın ateş topları vardı. Ketboğa İslam birliklerini Gazze önlerinde görünce çok şaşırdı. Böyle bir şeyi aklına bile getirmemişti. O güne kadar kendilerine ordu yürütüp savaş açmış bir devlet yoktu. Surlardan bakarak gelen kuvvetlerin azlığını görünce içi rahatladı. Bu arada Yeşmut'un, Hasankeyf'ten gönderdiği takviye kuvvetleri de geldiğinden endişelenecek bir şey olmadığını düşünürken, ertesi gün sabah erkenden Baybars ani bir saldırı başlatarak sur dışındaki Moğol devriye kuvvetlerini kılıçtan geçirip, kale önlerindeki mancınıkların tamamını yaktırdı. Bu duruma çok kızan Ketboğa, komutanlarını toplayarak taarruz kararı alırken, "Bunlar eceline susamış olmalılar. Hiç kimseyi sağ bırakmayın," diyerek taarruzu başlattı.

Yirmi beş bin kişilik Moğol ordusu uçarcasına İslam güçlerine yaklaşmaya başladılar. Aralarında iki yüz kulaçlık bir mesafe ya var ya yoktu. Baybars'ın bir el işaretiyle İslam güçleri aniden geri dönerek Ayncalut'a daldılar.

Bunu görünce Ketboğa, "Hangi deliğe girerseniz girin, elimden kurtulamayacaksınız," diyerek büyük ordusu ile hiç düşünmeden Ayncalut'a girdiğinde Müslümanlar da vadiden çıkıp yamaçlarda önceden belirledikleri noktalarda yerlerini almışlardı. Moğollar labirentlerden kurtulmaya çalışırken, Müslümanlar yukarıdan aşağıya doğru fırlattıkları ateş topları ve oklarla düşmanın büyük çoğunluğunu imha ettiler. Vadiye yirmi beş bin kişi olarak gi-

Levent Şahverdi Arşivi

ren Moğollardan ancak üç bin kişi kurtulabilmişti. Buna rağmen yine teslim olmamışlar, vadi çıkışında kıran kırana bir savaş başlamıştı. Düşmanı, yakın dövüşe göre eğitilmiş Mısır güçleri karşısında fazla bir varlık gösteremediler. Bu sırada nasıl olduysa Baybars'la Ketboğa karşı karşıya geldiler. İki komutan arasında zorlu bir kılıç savaşı başlamıştı. Ketboğa karşısındakinin yaman bir savaşçı olduğunu görüp sonunun yaklaştığını anlamıştı.

Dövüş sırasında Baybars'a, "Sen kimsin?" diye sordu. Baybars hiç düşünmeden, "Başına ödül koyduğunuz köleyim," dedi.

Ketboğa, "İmkânsız bu! Sen Hasankeyf'te yakılmış olmalıydın," diyerek sözünü henüz bitirmişti ki, Baybars gür sesi ile bir nara atarak hasmının sağ omuzu ve boynu arasına indirdiği kılıç darbesiyle onun zırhını parçalayarak, bedenini ikiye böldü. Bu korkunç tablo karşısında sağ kalan az sayıdaki düşman askerleri kılıçlarını bırakarak teslim olurken Kutuz, ihtiyat kuvvetleriyle olay yerine geldiğinde savaş çoktan bitmişti. Düşman güçlerinden yalnızca yedi yüz kişi teslim olarak kurtulurken, geri kalanları tamamen imha edildi.

Baybars'ı tebrik eden Kutuz, birlikte harekâtı sürdürerek Suriye ve Filistin'de Moğol işgalindeki yerleri kurtarıp, oralara yeni yöneticiler atadıktan sonra, Mısır'a döndüler. Bu savaşla Baybars'ın yıldızı bir anda parladı. Ordugâhta pek az kişinin tanıdığı sıradan bir komutanken cesareti, askerî dehası, öngörüsü ve bireysel yetenekleriyle herkesin sevgisini kazandı. İslam düşmanı zalim Ketboğa'yı ikiye biçmesi ise hikâyecilerin dillerinde destana dönüştü. Hakkında şarkılar yazılıp, türküler bestelendi.

Levent Şahverdi Arşivi

Ayncalut, Moğolların İslam dünyasındaki ilk yenilgisiydi. Korku ve şiddetle sağladıkları üstünlüğün Ayncalut'ta savrulup gitmesi, Hülâgü'yü derinden yaralamıştı. Sivas'ta satılan bir köleye yenildiği yetmiyormuş gibi, bir de Alamutlular tarafından dolandırılmıştı. Bu şekilde uğradığı itibar kaybını bir türlü içine sindiremiyordu. Fakat Moğolistan'daki güç mücadelesi onun için çok önemliydi. Bu nedenle kendisi Tebriz'den ayrılmazken, Suriye ve Filistin'de kaybettikleri toprakları geri almak ve bölgede Moğol egemenliğini yeniden sağlamak için Hasankeyf'de bulunan oğlu Yeşmut'a on beş bin kişilik ek kuvvet gönderdi.

Levent Şahverdi Arşivi

49

Kutuz, Kale-i Cebel'in kabul salonunda yalnız başınaydı. Bir süre ileri geri dolaşıp durduktan sonra pencereye doğru gidip dışarı bakmaya başladı. Havuzdaki fıskiyelerden metrelerce yukarı fışkıran suların boncuk boncuk geri dönerken çıkardığı sesleri dinlemeye doyamıyordu. Bir süre öyle baktıktan sonra dönüp koltuğuna oturarak düşünmeye başladı. Yenilmez denen Moğol güçlerini imha edip işgal altındaki İslam topraklarını kurtarmıştı. Fakat ne yazık ki bu gurur verici gelişmelere pek sevinemiyor, zaferin yeni bir düşman yarattığını düşünüyordu. Saltanatının geleceğinden endişelenmeye başlamıştı. Baybars'ın Mısır'a dönmesine izin verdiğinde onun dine, devlete ve saltanata yararlı olabileceğine inanıyordu. Gerçekten de dine ve devlete yararlı olmuştu. Ama onun saltanat için muhtemel bir tehdit oluşturabileceği kuşkusundan da bir türlü kurtulamıyordu. Zaferden sonra onun bir anda halkın ve ordunun sevgisini kazanarak yaşayan bir efsaneye dönüşmesinden ürküyordu. Gerçi bu kuşkularını haklı çıkartacak somut delilleri yoktu. Ama o böyle güçlenmeye devam ederse saltanatın büyülü cazibesine kapılmadan edebile-

Levent Şahverdi Arşivi

cek miydi? Ya günün birinde eski hesabı kapatmak istemeyeceğini kim garanti edebilirdi? Baybars eşsiz bir kahraman da olsa, binbir güçlükle ve sabırla kazandığı tahtı ona bırakma niyetinde değildi. Aslında kendi kendine çok kızıyordu. Hiç yeri ve gereği olmadığı halde boş bulunmuş, Baybars'a Halep valiliği sözünü vermişti. Geçmişte, Salih Necmeddin'in, ona ilk verdiği kararları uygulamadan önce Aktay'a danışmasını söylerken neyi kastettiğini şimdi daha iyi anlıyor ve kendini kapana kısılmış gibi hissediyordu. Baybars'a Halep valiliğini verecek olursa onu kendi eliyle güçlendirmiş olacaktı. Yok, eğer vermezse bu kez de sözünü tutmayan bir sultan durumuna düşecekti ki bunu da hiç istemiyordu. Nereden bakılırsa durum pek iç açıcı sayılmazdı. Bu karmaşık düşüncelere dalıp gitmişken, naibi Rahman Aziz içeri girip selam vererek, "Sultanım, canınız bir şeye mi sıkıldı? Sizi düşünceli görüyorum," dedi.

Sultan ona bir süre baktıktan sonra, "Aziz, saltanatın geleceği beni kaygılandırıyor," dedi.

"Sizi böyle bir kaygıya iten somut bir neden var mı sultanım?"

"Pek sayılmaz ama kuşkularım var."

"Ne gibi kuşkular sultanım?"

"Baybars'ın yükselişi dikkatini çekmedi mi?"

"Çekmez olur mu sultanım. Adam geldiğinde bir gölgeydi. Önce yıldıza sonra güneşe dönüştü."

"Peki, bu normal mi sence?"

"Onun gibi biri için normal saymak gerekir sultanım."

"Bu hızlı yükselişin onu tahta kadar götürmeyeceğinin garantisi var mıdır?"

Levent Şahverdi Arşivi

"Sultanım, böyle bir şeyin garantisi olmaz. Günün birinde tahta oturabilmek birçok komutana çekici gelebilir. Ama bunlardan bazıları gücünün sınırlarını bilip düşüncelerini eyleme dönüştürmemelerine rağmen, bazıları da hadlerini aşıp felakete sürüklenirler. Ben Baybars'ın basiretli ve aklıselim sahibi olduğunu düşünüyordum."

"Basiretli ve aklıselim sahibi olması onun sultan olmak istemesine engel mi?"

"Değil tabii ki ama önce onun sultan olmayı istemesi gerekmez mi?

"Sence onun böyle bir isteği yok mu?"

"Sultanım, onunla çok konuşmama rağmen böyle bir amacı olduğunu hissetmedim."

"Sen onu benim kadar bilemezsin Aziz. O, lafının önünü ve sonunu çok iyi hesaplayarak konuşur. Bu nedenle bir şey hissetmemiş olabilirsin."

"Peki, onun hangi davranışı sizde kuşku uyandırıyor sultanım?"

"Hislerim ve kuşkularımdan başka onu suçlayacak mantıklı bir kanıtım yok yalnız bir ara boş bulunup ona zaferden sonra Halep valiliği sözünü vermiştim. Bu sözümü yerine getirmediğim halde ondan ne bir istek ne de olumsuz bir tepki geldi."

"Bildiğim kadarıyla ondan herhangi bir talep gelmediği halde Halep valiliğini ona bağışlayan sizsiniz."

"Doğru, böyle bir şey yaptığıma da bin kez pişmanım."

"Bağışlayın sultanım, kararınızdan pişmanlık duyduğunuza göre onun bu teklife ilgisiz kalmasına memnun olmanız gerekmez mi?"

Levent Şahverdi Arşivi

"Onun gözü daha yukarıda olmasaydı, Halep valiliği gibi bir makama ilgisiz kalır mıydı dersin?"

"Belki de sizin pişman olduğunuzu hissetmiştir."

"Öyleyse neden herhangi bir tepki göstermedi?"

"Öncelikli amacı, mevki ve makam değil de Moğollara karşı İslam birliğini canlı tutmak isteyen biri neden böyle bir şeye tepki göstersin?"

Sultan bu sözlerden hoşlanmamış gibiydi.

"Sen kimden yanasın Aziz?" diyerek ona kızarken, Aziz oldukça sakindi.

"Sultanım, siz ve Baybars söz konusu olduğunda akıl da mantık da benim sizden yana olmam gerektiğini emreder. Düşüncelerimi açıkça söylemem bu nedenledir," deyince Sultan, "Yani sen şimdilik Baybars'tan bana bir zarar gelmeyeceğini mi söylemek istiyorsun?" dedi.

"Demek istediğim tam olarak o değil sultanım. Şu an öncelikli sorunumuz Moğollardır. İslam dünyasının geleceğini onlarla yapacağımız savaşlar belirleyecektir. Bu savaşlarda da Baybars'a çok ihtiyacımız olacaktır. Moğol sorununu çözüp her şeyi yoluna koyduktan sonra olumsuz bir hareketini görürseniz ya da ona karşı kuşkularınız devam ediyorsa o zaman gerekeni yaparsınız. Sonuçta o sizden emir alan bir komutandır. Hayatı vereceğiniz bir karara bağlıdır. Bu kadar üzülmenize gerek yok."

"Yani bekleyip görelim diyorsun."

"Bir bakıma öyle sultanım."

Naibinin sözleri ile biraz olsun rahatlayan Sultan, Baybars olayını zamanın akışına bırakırken ona, "Bugün bilmem gereken önemli bir şey var mı?" diye sordu.

Levent Şahverdi Arşivi

"Evet sultanım, ben de onu demeye gelmiştim."

"Söyle, seni dinliyorum."

"Hülâgü, Tebriz'den, Hasankeyf'te bulunan oğlu Yeşmut'a on beş bin kişilik ek kuvvet gönderiyor. Bu hafta başı yola çıktıklarına göre birkaç güne kalmaz, Hasankeyf'de olurlar. Hedefleri Suriye ve Filistin'i geri alıp, Mısır'a saldırmaktır."

"Ne yapmamız gerektiğini düşünüyorsun?"

"Yerleşim birimlerinin zarar görmemesi için onları Suriye'ye varmadan yolda karşılamalıyız."

"Doğrusu da budur."

"Bu işi kime vermek istiyorsunuz sultanım?"

Sultanın canı sıkılmış gibiydi. Üzgün bir sesle, "Önümüzde çok çetin bir savaş var. Keşke elimde Baybars dışında da bu işi başarabilecek komutanlarım olsaydı."

"Onun bu savaşı da kazanacağından emin misiniz?"

"Kesinlikle, bir elinde ay bir elinde güneşle Mısır'a döneceğinden eminim. Benim için hem zehir hem de panzehirdir o," diyerek bir süre dalgın dalgın önüne baktıktan sonra Naibine, "Ravza'ya bir haber gönder, Baybars hemen gelsin," dedi.

Aziz, Sultan'ı selamlayarak huzurdan ayrıldıktan sonra hemen Ravza'ya bir ulak gönderdi. Baybars haberi alır almaz vakit geçirmeden yola çıkarak Kale-i Cebel'e geldiğinde vakit öğleyi biraz geçiyordu. Kabul salonuna geçip Sultan'ı selamlayarak onun gösterdiği yere otururken, Sultan hemen konuya girip Moğollarla ilgili gelişmeleri anlattıktan sonra, "Baybars, sen beş bin kişi ile yirmi beş bin kişiyi yenmiş bir komutansın. Hülâgü'nün gönderdiği

Levent Şahverdi Arşivi

on beş bin kişi için de sana yine beş bin kişi veriyorum. Adamlarını istediğin gibi seç. Göreyim seni bu uğraşta da yüzümüzü güldür," dedi.

Hülâgü'nün gönderdiği ek kuvvetler Hasankeyf'e Tokuga Noyin tarafından getirilmişti. Tokuga kocaman bir insan irisiydi. Heybetli görünüşü, Çekik gözleri ve ensesinde topladığı örgülü saçları ile Moğol'dan çok Japon'a benziyordu. Moğolistan'da birçok kimse onun okunu geçecek ok, bileğini bükecek yiğit bulunmadığına inanıyordu. Tokuga, Ayncalut'da öldürülen komutan Ketboğa'nın kardeşiydi. Onun intikamını almaya yemin etmişti. Uzun ve zahmetli bir yolculuktan sonra Hasankeyf'e gelişi Yeşmut'u memnun etmişti. Kendisini Dicle kıyısındaki görkemli konutunda yemeğe davet ettiğinde yanlarında Bursuk da bulunuyordu.

Bursuk, Uygur asıllıydı, bizzat Hülâgü tarafından Yeşmut'un danışmanlığına atanmıştı. Arapça dışında Farsça, Çince ve Latinceyi de iyi biliyordu. Yeşmut onun idarî, malî ve askerî konularda yorumlarına çok güveniyordu.

O gün ağırlıklı olarak İslam-Moğol ilişkilerinden söz edildi. Bursuk, istihbarat raporlarını değerlendirip Müslümanlara karşı izlenecek siyaseti belirlerken çarpıcı değerlendirmeler yaparak ilginç önerilerde bulundu. Ona göre Moğollar Suriye, Filistin ve Bağdat'ı ele geçirirken, Müslümanlar arasında birlik ve dayanışma ruhu yoktu. Ayncalut arifesinde ise geçmişte yaşadıklarından örnek almış ve tek yumruk olmuşlardı. Eğer onların arasındaki birlik ve dayanışma ruhu bozulabilirse bölgeye yeniden egemen olmak kolaylaşacaktı. Bölgedeki gelişmelere tamamen ya-

Levent Şahverdi Arşivi

bancı olan Tokuga onu dikkatle dinlerken, "Müslümanlar arasındaki birlik ve beraberliğin bozulması uzun zaman almaz mı?" diye sorunca, Bursuk, "Planlamayı doğru yaparsak almaz." dedi.

Bu sırada lafa karışan Yeşmut, "Bir planın var mı?" diye sordu.

Bursuk düşündüklerini anlatmaya başladı.

"Bugün Suriye ve Mısır'da iki güçlü lider vardır. Biri Sultan Kutuz, diğeri de Komutan Baybars'tır."

Bu ismi duyan Tokuga kin ve nefret dolu bir sesle, "Onu öldürmeye yemin ettim," dedi.

Bursuk bir süre onu dikkatlice süzdü. "Tokuga, Baybars tam senin dengin bir savaşçıdır. Ama onu senin öldürmen işimize yaramaz."

"Nedenmiş o?"

"Böyle bir şey onlar arasında bozmaya çalıştığımız birlik ve beraberliği güçlendirir."

"Yani kardeşimin kanı yerde mi kalacak?"

"Hayır kalmayacak. Baybars öldürülecek ama senin tarafından değil. Onu Kutuz öldürecek. Böylece hem senin intikamın alınmış olacak hem de Müslüman birliği bozulacak."

"Kutuz'un onu öldürmesi Müslüman birliğinin bozulmasına yeter mi?"

"Elbette, Müslümanlar Baybars'a senin gözünle bakmıyorlar ki onu bir kahraman olarak görüyorlar. Ordu ve halk tarafından çok seviliyor. Bize ulaşan bilgilere göre Sultan Kutuz, onun Suriye ve Mısır'daki yükselen itibarından çok rahatsızdır. Üstelik bu durumu saltanatı için öncelikli

Levent Şahverdi Arşivi

tehdit sayıyor. Eğer onun endişelerini arttırırsak, Baybars'ı hiç çekinmeden öldürtür. Bu da Mısır'ın Baybars ve Kutuz yanlıları olarak ikiye bölünmesine yeter de artar bile."

Bu sırada onları dikkatle dinleyen Yeşmut, "Peki, Kutuz'un kaygı ve endişelerini nasıl arttırmayı düşünüyorsun?"

"Kahire sokaklarını şiirlerle süsleyerek."

Bu sözlerden bir şey anlamayan Yeşmut hayretle, "Şiirlerle süslemek mi?" deyince Bursuk, "Evet Efendim, şiirlerle süslemek," diyerek anlatmaya devam etti.

"Bildiğiniz gibi Ayncalut'tan sonra Mısır'da Baybars ile ilgili Kutuz'u kıskandıran çok sayıda kahramanlık şiirleri yazılmıştı. Bunların bazıları elimizdedir. Bizim yapacağımız şey, bu şiirlere 'Çok yaşa sultanımız Baybars' nakaratını eklemektir. Ondan sonrası kolaydır. Kahire'de bize istihbarat sağlayan adamlarımızdan bazıları, Baybars'ın komutasındaki dördüncü ordunun özel armasını taşıyan elbiseleri giyerek, büyük boy derilere yazılmış bu şiirleri herkesin görebilecekleri yerlere asıp kaybolacaklar.

Çok geçmeden bunlardan haberdar olan Kutuz, hemen geniş bir araştırma başlatacaktır. Büyük bir olasılıkla bu şiirlerin asıldığı yerlere yakın esnaflar sorgulanırken ipuçları Ravza Adası'na ve dördüncü orduya kadar uzanacaktır. Bu araştırma Kutuz'un derin kuşkularını iyice derinleştirip, onun paniğe kapılmasına yetecektir. Böylece kendini haklı görüp başta Baybars olmak üzere rakiplerini sindirmeye çalışacak ki bu da iç savaş demektir.

Ayrıca Kutuz Türkmen, Baybars ise Kıpçak'tır. Bu mücadele Memlük ordusundaki Türkmen-Kıpçak ayrışması-

Levent Şahverdi Arşivi

nı da gündeme getireceğinden sonuçta İslam birliği güçlü bir darbe yiyecektir. Bu arada onlar yeniden toparlanıncaya kadar, ordularımız çoktan Kahire'ye girmiş olurlar."

Biraz endişeli görünen Yeşmut, "Planın güzel ama Baybars dün akşam yola çıkmış. Birkaç güne kalmaz buraya ulaşır," dedi.

Bursuk kendinden emindi.

"Bu planımızı etkilemez ki, Baybars burada yenilerek öldürülse de zafer de kazansa Kutuz'un Kıpçaklara ve Baybars yandaşlarına karşı tavrı değişmeyecektir. Bu süreç her zaman bizim lehimize işleyecektir."

Plan son derece kolay ve anlaşılırdı. Yeşmut da Tokuka da beğenmişti. Yapılması gerekenler hemen posta güvercinleriyle Kahire'deki Moğol ajanlarına bildirildi. Bu ajanlar yerli Müslüman ve Hıristiyan halktan seçilmişlerdi. Hepsine de Moğol yönetimi tarafından yüksek ücretler ödeniyordu. Bunlardan bazıları saraya, ulemaya ve orduya sızacak kadar hünerliydiler.

Bursuk'un planı uygulamaya koyulurken, Yeşmut ve Tokuka ise vakit geçirmeden orduyu savaş düzenine sokarak Dicle'nin güneybatısındaki engebeli arazide üstlendiler. Burası sık çalılıklar ve ağaçlarla kaplı, yüzlerce çanak vadi ve tepelerden oluşan bir alandı. Savunulması oldukça kolay, ele geçirilmesi ise bir o kadar zordu. Yeşmut, Anycalut'un aksine bu kez coğrafi avantajın kendilerinden yana olduğunu düşünüyordu.

Levent Şahverdi Arşivi

Levent Şahverdi Arşivi

50

Kutuz çok öfkeliydi. Yapılanları doğrudan saltanata karşı bir isyan olarak değerlendiriyordu. Kendisini ziyarete gelen naibine, "Aziz, kanıt istiyordun işte sana kanıt. Dördüncü ordunun ve halktan bazılarının sokaklara astıkları yazılara ne buyrulur?"

"Bunları yapanlar yalnızca dördüncü ordunun askerleri mi sultanım?"

"Zannetmiyorum, bunlar yalnızca bizim bildiklerimiz. Asilerin büyük bir ihtimalle her kesime sızmış olmaları mümkündür. Özellikle Kıpçaklara ve ulemanın bazı kesimlerine hiç güvenmiyorum."

Rahman Aziz, üzgündü. "Sultanım, ne söyleyeceğimi bilemiyorum! Öyle görünüyor ki Baybars bulunduğu makamın yüceliğini ve halkın onca sevgisini hazmedemedi. Bir bakıma yükseklik tuttu onu. Yoksa bu yaptıkları pek mantıklı değil."

"Ben onun, birçok insanın can attığı Halep valiliğine ilgisiz kalışından gözünün tahtta olduğunu anlamıştım. Ama eceli gelmiş köpek misali bu kadarını da beklemiyordum doğrusu."

Levent Şahverdi Arşivi

"Ne yapmayı düşünüyorsunuz sultanım?"

"Ne yapacağımız belli değil mi? Vezir Sinanüddin Mahmut hemen bir bölük askerle yola çıkıp komutayı devraldıktan sonra Baybars'ı tutuklayıp Kahire'ye gönderecektir. Bir zamanlar Aybek'in yaptığı gibi Mısır'ın esaslı bir temizliğe ihtiyacı vardır," dedikten sonra Rahman Aziz'in yüzüne anlamlı anlamlı bakarak, "Sen farklı mı düşünüyorsun yoksa?" diye sordu.

"Bazı konularda farklı düşünüyorum sultanım. Bir kere Baybars bu hareketiyle ölümü fazlasıyla hak etmiştir. Bunda tereddüdüm yoktur. Fakat o şimdi Dicle kıyılarına varmak üzeredir. Karşımızda ise Sinanüddin'in baş edemeyeceği kadar zorlu bir düşman vardır. Bu savaşı kaybedersek yalnız Mısır değil tüm İslam dünyası zor durumda kalır."

"Yaptıklarına göz mü yumalım yani?"

"Asla sultanım, yalnızca cezasını bir süre erteleyelim. Büyükler, 'Dereyi geçerken at değiştirilmez' demişler. Bırakalım zaferi kazansın. Döndüğünde cezasını verirsiniz."

"Sen ne dediğinin farkında mısın Aziz? Kahire'ye dönen muzaffer bir komutanı tutuklamak ve öldürmek kolay mı? Askerin taşkınlıklarını önleyebilir miyiz sanıyorsun?"

"Sultanım, asker neden ayaklansın ki? Biz onu ne öldüreceğiz ne de hapsedeceğiz," deyince Kutuz yarı kızgın yarı alaylı bir sesle, "O halde yaptıklarından dolayı çiçek sunalım ona..." dedi.

Aziz son derece ciddiydi.

"Yalnız çiçek sunmakla kalmayacağız. Yaptıklarını görmezden gelip kazandığı zaferden sonra onu kutlayıp,

Levent Şahverdi Arşivi

Salihiye'de şerefine bir av partisi de düzenleyeceğiz. Böyle partilerde zaman zaman kazara ölenlerin de bulunduğu duyulmadık bir şey değildir. Kahraman Baybars'ın bir kaza oku ile ölmesine asker sadece üzülür ve mersiye yazar, isyan etmez."

Rahman Aziz'in önerisi Kutuz'un aklına yatmıştı. Hem Moğolların yenilmesi hem de Baybars'tan kurtulacak olması, ona bir taşla iki kuş vurmak gibi geliyordu. Biraz sakinleşmişti.

"Haklısın galiba, doğrusu da bu!.. Yalnız bu av işini bizzat sen düzenle ve güvendiğin kişilere görev ver."

"Siz merak buyurmayın sultanım, her şey sorunsuz halledilecektir."

Baybars kendisiyle ilgili iç ve dış kaynaklı derin tertiplerden habersiz olarak yoluna devam edip Dicle boylarına vardığında akşam yaklaşmaktaydı. Bulundukları arazi Dicle kıyıları boyunca güneybatı yönünde iniş yaparak devam ediyor, yaklaşık bir fersahlık mesafeden sonra iniş azalıyor ve düşman güçlerinin siper aldığı engebeli arazi başlıyordu.

Baybars komutanlarından Bedreddin, Kalavun, Boğa, Sungur ve Tarık'la birlikte Moğolların üstlendiği engebeli araziyi izlerken bir ara eliyle o tarafı işaret ederek, "İşte düşman orada bizi bekliyor," dedi.

Sungur, "Yol boyunca siper alınacak bir tek çalı ve ağaç bırakmadan hepsini yakmışlar," diye söylenirken Tarık da başını esefle iki yana sallayarak, "Geldiğimiz yolu bildiklerine göre istihbaratları güçlü olmalı," dedi.

Boğa lafa karıştı.

Levent Şahverdi Arşivi

"Beş bin kişilik bir ordunun hareketini izlemek için istihbaratın o kadar da güçlü olması gerekmez."

Arkadaşlarını dikkatle dinleyen Kalavun, "Savunmaları oldukça güçlüdür. Batıda bataklık, doğuda ise dağınık göletler askerî harekât için uygun değildir. Saldırmak için bulunduğumuz yerle güney yönü kalıyor ki buralarda da arazi çıplak olduğu için çok kayıp veririz. Yapacağımız tek şey onları saklandıkları siperlerden çıkarmaktır," dedi.

Bedreddin endişeliydi. "Sen ne düşünüyorsun Baybars?"

Dalgın ve düşünceli görülen Baybars, "Kalavun'un dediği gibi onları saklandıkları yerden çıkarmayı..." diyerek atını ırmağa doğru sürdü.

Arkadaşları da onu izlemişlerdi. Dört bin yıllık bir tarihe tanıklık ederek nazlı nazlı akıp giden Dicle'ye uzun uzun baktıktan sonra Kalavun'a dönerek, "Buradan itibaren onar adım arayla birkaç yerden suyun derinliğini ölçtürür müsün?" dedi.

Kalavun'un emri ile istihkâmcılar hemen şişirilmiş tulumları birbirine bağlayarak sal haline getirdikten sonra, suya sarkıttıkları kalın iplerle on ayrı yerden suyun derinliğini ölçtüler. Ölçümler sonunda ortalama derinlik dört kulaç olarak hesaplanmıştı. Komutanlar Baybars'ın ne yapmak istediğini merak ediyorlardı. Sonunda sabredemeyen Bedreddin, "Ne yapmak istiyorsun Baybars?" diye sordu.

"Az önce söyledim ya, düşmanı siperden çıkarmaya çalışıyorum."

İyice meraklanan Bedreddin, "Bunu suyu ölçerek mi yapacaksın?" dedi.

Levent Şahverdi Arşivi

Bu soru üzerine Baybars arkadaşlarına, "Biraz yaklaşın," diyerek planını anlatmaya başladı.

"Bilmem dikkatinizi çekti mi? Dicle'nin yatağı düşman siperlerine göre oldukça yüksektir. Yani bulunduğumuz yerle düşmanın siper aldığı bölge arasında en az iki yüz kulaçlık yükseklik farkı vardır. Toprak ise yumuşak ve killidir. Şimdi bizim yapacağımız şey, Dicle'den üç kulaç derinliğinde ve yüz kulaç uzunluğunda bir kapı açarak suyun yatağını değiştirip, düşman siperlerine yönlendirmektir. Toprak yumuşak ve nemli olduğu için istediğimiz kapının açılması üç bilemedin dört saati geçmez. Ondan sonrasını siz söyleyin. Beklenmedik bir sel felaketiyle neye uğradığını anlayamayan düşman o çok güvendikleri siperlerinde can pazarına düşecekler. Bu arada biz de güçlerimizi üçe ayıracağız. Bedreddin bin kişiyle açtığımız kapının karşı yakasında, ben ise yine bin kişilik kuvvetle bu yakada olacağım. Sungur bin kişiyle göletlerin bulunduğu araziyi, Kalavun ve Boğa ise vadinin güney yamacını tutacaklar. Bataklık nedeniyle batıya gidemeyen düşman, kaçacağı yönlerde bizim yağmur gibi oklarımızla karşılaşacaklar. Bir sorusu olan var mı?"

Kalavun, "Plan mükemmel, bundan iyisi can sağlığı!" dedi.

Diğer komutanlar da aynı kanaatte olduklarından, güneş batıp hava karardıktan sonra hemen faaliyete geçildi. Düşman, Müslümanların yol yorgunu olduklarını düşünerek onlardan bu gece bir saldırı beklemiyorlardı. Ama yine de nöbetçi sayısını artırmayı ihmal etmediler. Mısırlı komutanlar ise plan gereği yerlerini alırken, Baybars ve

Levent Şahverdi Arşivi

Bedreddin'le birlikte Dicle boyunda kalan iki bin kişi, iki bin kürekle planladıkları gibi bir kapı açarak ırmağın yatağını büyük ölçüde değiştirmeyi başardılar. O güne kadar sakin ve sessiz akan Dicle, yatağının değiştirilmesine kızmışçasına bir anda sele dönüştü. Arazinin eğimli olması, ürkütücü bir gürültüyle akan suların hızını da artırdığından düşman neye uğradığını anlayamamış, karargâhları tufan yerine dönmüştü. Erzak ve cephaneleri sele kapılıp giderken, hayvanlar ürkerek kaçmıştı. Düşman güçlerine tam bir panik havası hâkimdi. Selden kurtulanlar bozgun halde kaçarken, yağmur gibi yağan oklardan kurtulamadılar.

Mücadele güneş doğuncaya kadar devam etti. Düşman askerlerinin çoğu öldürülürken, sağ kalan birkaç yüz kişi de teslim olmuşlardı. Bu arada altı kişi tarafından kementle yakalanan ve üzerine on tane ok doğrultulan Tokuga saldırmaya hazır bir boğa gibi etrafına bakınırken, Hülâgü'nün oğlu Yeşmut'un beyaz bir atla kaçtığı görüldü. Normal ok menzilinin dışına çıkmıştı. Yakalamak için peşine bir manga asker takılırken, Baybars ünlü çelik yayını gererek okunu yerleştirdikten sonra nişan alıp bırakması ile birlikte Yeşmut, Tokuga'nın şaşkın bakışları altında atından tepe taklak yere yuvarlandı. Baybars daha sonra askerlerin güçlükle zapt ettikleri Tokuga'ya dönerek, "Senin derdin ne asker? Savaşın bittiğini görmüyor musun?"

Tokuga öfkeyle, "Benim savaşım başlamadı ki bitsin," dedi.

"Bu kaybettiğiniz kimin savaşı?"

"Benim değil."

Levent Şahverdi Arşivi

"Senin savaşın kiminle peki?"

"Seninle."

"Benimle mi?"

"Evet."

"Benimle ne sorunun var?"

"Sen kardeşim Ketboğa'yı öldürdün, bunun hesabını vermelisin."

"Bak yiğit adam, cesur biri olduğunu takdir ediyor ve seni anlıyorum. Yalnız senin de savaşın şahsi bir iş olmadığını anlaman gerek. Savaş devletler arasında olur. Yenen de yenilen de devletlerdir. Bizler ise askeriz. Kaderimiz ölmek, öldürmek ya da esir olmaktır. Kardeşinle de seninle de şahsi bir hesabım yoktur."

Baybars'ın açık yüreklilikle verdiği öğütlerden hiç etkilenmeyen Tokuga, arsız bir küstahlıkla, "Bu söylediklerin korkuyorum demenin başka bir şekli mi?"

Baybars, adama bir süre sert sert bakarken o yine aynı kışkırtıcı tavrı ile, "Korkuyor musun yoksa?" dedi

Baybars, bu haddini bilmez esirin iyi bir derse ihtiyacı olduğunu düşünerek üslubunu değiştirip, "Evet asker, dediğin gibi korkuyorum ama senden değil," diyerek onu tutan askerlere, "Bunu serbest bırakın, silahını seçsin" dedi.

Serbest bırakılan Tokuga, "Sen kardeşimi kılıçla öldürdün. Bunun için kılıçla ölmen gerek," dedi.

Askerler adama bir kılıç verdiler. Bu arada Baybars da atından inmişti. İlk hamleyi Tokuga yaptı. Fakat Baybars yana çekilerek onun sert hamlesini savuşturdu. İki savaşçı karşılıklı kılıç darbeleriyli birbirlerinin güçlerini yoklamaya çalışırken Tokuga yalnız dövüşmekle kalmıyor, iğneleyici laflarla hasmının moralini de bozmaya çalışıyordu.

Levent Şahverdi Arşivi

"Çin'den İran'a kadar yenmediğim yiğit kalmadı Baybars. Son duanı etsen iyi olur," diyerek tüm gücüyle saldırdı. Fakat hamleleri boşa çıkınca öfkelenerek burnundan solumaya başladı.

Baybars, hasmının gücünü ölçmek ve taktiklerini anlamak için bir süre savunmada kalırken, aniden saldırıya geçerek onu sıkıştırmaya başladı. Bu seri darbelerle bunalan Tokuga hasmının karşısında zorlanarak geri geri giderken aldığı sıkı bir darbe ile zırhı parçalanıp miğferi kafasından fırladı.

Tokuga kendini beğenmiş alaycı tavırlarını bırakarak endişelenmeye başlamıştı. İlk kez böylesine zorlu bir rakiple karşılaşıyordu. Bu kızıl saçlı ve çelik gibi sert mavi gözlere bakarken bir ara ölüm meleğini yanı başında hissetti. Dikkatini toplayarak sert bir darbe indirmeye çalıştıysa da Baybars'ın ustaca bir oyunu ile elindeki kılıç fırlayarak on adım gerisindeki söğüt ağacının yanına düştü.

Korku ve dehşet içinde birkaç adım geri gidip ağaca yaslanırken kılıcının ucunu onun gırtlağına dayayan Baybars, kendisine korku ve nefret dolu gözlerle bakan Tokuga'ya sert bir dille, "Bak asker! Ben savaşı kişisel bir intikam yolu olarak görmem. Hak etmemene rağmen hayatını ve özgürlüğünü bağışlıyorum. Git şu hakanın olacak Hülâgü'ye yakında gelip onun pis kafasını gövdesinden ayıracağımı söyle," diyerek sırtını dönüp atına doğru giderken yüzüğünün kaşından Tokuga'nın kemerindeki hançerini çekip fırlatmaya hazırlandığını görünce, yıldırım hızıyla geri dönerek elindeki kılıcı öyle bir fırlattı ki sert çelik parçası Moğol esirlerinin şaşkın bakışları altında adamın göğ-

Levent Şahverdi Arşivi

sünden girip, ağaca saplandı. Baybars kılıcının sapından tutarak onu ağaçtan kurtarırken, kocaman bir kütük gibi yere yuvarlanan Tokuga'nın cesedine bir süre baktıktan sonra diğer Moğol esirlerine dönerek yüksek sesle, "Başka şahsi hesabı olan var mı?" diye sordu.

Hiçbirinin konuşacak hali kalmamıştı. Esirler zincirlerle birbirlerine bağlandıktan sonra Baybars askerî harekâtı sürdürerek Hasankeyf'i kuşattı. Kalede bulunan az sayıdaki muhafız güçleri, ordularının tamamen imha edildiğini görüp direnemeyeceklerini anlayınca emanla[10] teslim oldular. Baybars Kahire'ye zafer müjdesi gönderirken bir süre daha kalede kaldı. Hapisteki mahkûmları kurtararak kaleye geçici yöneticiler atayıp yanlarına yeteri kadar koruma bıraktı. Bu arada emanla teslim olan yüz kadar Moğol askeri de Yeşmut ve Tokuga'nın cesetlerini alarak Tebriz'e gittiler. Kaledeki işleri yoluna koyan Baybars ise birkaç gün sonra Kahire'ye dönmek üzere yola çıkarken zafer müjdecileri çoktan Kahire'ye ulaşmışlardı. İçlerinden Biterge isimli bir Kıpçak eri Kutuz'un huzuruna çıkıp onu saygıyla selamladıktan sonra, "Sultanım, şu an Hasankeyf'de İslam bayrağı dalgalanıyor. Düşmanımız tamamen imha edildi. Hülâgü'nün oğlu ile Komutan Tokuga öldürüldüler," dedi.

Haberi duyan Sultan Kutuz, adet gereği müjdecilere gerekli hediyeleri verdikten sonra herkesi huzurundan çıkardı.

Dünyaya korku salan Moğol ordularını iki kez üst üste yenmesine rağmen ruh dünyası bölünmüş gibiydi. Üzülse

---

[10] Emanla teslim olmak: Savaşmadan teslim olmak.

Levent Şahverdi Arşivi

miydi, sevinse miydi bilemiyordu. Bir ruhta iki zıt duyguyu taşımanın ne kadar zor olduğunu biliyor, fakat bundan bir türlü kurtulamıyordu. Bildiği tek şey Baybars ölmeden ruhunun huzura kavuşmayacağıydı. Bu düşünce onda bir takıntıya dönüşmüştü. Buna rağmen Baybars Kahire'ye döndüğünde hiç rengini belli etmedi. Onu tebrik edip diğer komutanlarla birlikte Kale-i Cebel'de onurlarına bir ziyafet verip hepsini değerli hediyelerle ödüllendirirken, tek tesellisi onun yakında öleceğini bilmesiydi.

Ziyafetten sonra her şey normale dönmüş gibi görünüyordu. Baybars gündüzleri Ravza'da askerin eğitimiyle ilgileniyor, akşamları da Kahire'deki evine geliyordu. Bir gün Ravza'da çalışma odasında otururken Kalavun selam vererek içeri girdi. Baybars, ona oturması için yer gösterdikten sonra yandaki sekiye oturan Kalavun'un düşünceli hali gözünden kaçmamıştı. Ona, "Bir sorun mu var?" dedi.

"Kesin olarak bilmiyorum sorun olup olmadığına sen karar ver," diyerek anlatmaya başladı.

"Adaya et sağlayan kasaplardan birinin yardımcısı ilginç bir şey anlattı. Bizim Hasankeyf'e doğru yola çıkışımızın ikinci gününde duvarlara içinde 'Müstakbel sultanımız Baybars Çok Yaşa' mısralarının bulunduğu şiirler asılmış. Herkes şiirleri asanın dördüncü ordunun askerleri olduğunu görmüşler. Fakat çok geçmeden bunlar Sultan'ın emri ile toplatılmış. Bu durum bana normal gelmiyor. Yolunda gitmeyen bir şeyler var gibime geliyor."

Baybars biraz düşünerek, "Sence ne olabilir?" dedi.

"Ben olayı, seni seven birkaç dostun taşkınlığı olarak görmek istiyorum ama aklım buna izin vermiyor."

Levent Şahverdi Arşivi

"Peki bu dostlarımızı araştırdın mı, kimmiş onlar?"

"Hem de tek tek araştırdım. Kimsenin böyle bir şeyden haberi yok."

"Beni asıl düşündüren dördüncü orduya ait birkaç askerin herkesin gözleri önünde bu şiirleri asmalarıdır. Bunlar kılık değiştirmiş olabilirler ama kesinlikle bizden değiller. Bu iyi hazırlanmış bir tuzağa benziyor."

"Kimden şüpheleniyorsun?"

"Şiirleri asan her kimse yapılan işin Kutuz'la beni karşı karşıya getireceğini, bunun da orduda bölünmeler yaratacağının farkındadır. Bu durumda, en çok Moğolların işine yarayacağından savaş öncesi böyle bir yönteme başvurmuş olabilirler."

"Peki, Sultan'ın şiirleri toplatmasını nasıl değerlendiriyorsun?"

"Olası bir karışıklığı önlemek için basiretli davranmıştır."

"Peki bu konudan bize söz edilmemesi de aynı basiretin ürünü mü?"

"Sultan, kazanılan zaferin boşa çıkarttığı bir tuzağı yeniden gündeme getirmekle kimsenin canını sıkmak istememiş olamaz mı?"

"Bu söylediklerin tanıdığımız Kutuz karakteriyle pek örtüşmüyor."

"Bunun ben de farkındayım ama geçerli kanıtım yok. Sen yine tedbiri elden bırakma, kulağın kirişte olsun."

Baybars, Kalavun'u yolcu ettikten sonra atını yedeğine alıp sahildeki sallardan biriyle karşıya geçerek evine doğru giderken kapıcıbaşının maiyeti ile kendisine yaklaş-

Levent Şahverdi Arşivi

tığını görünce, bir haber getirmiştir, düşüncesiyle durup bekledi. İyice yaklaşan kapıcıbaşı, selam verdikten sonra, "Komutan, Sultan kazandığınız büyük zaferin şerefine sizi Salihiye'de düzenleyeceği av partisine davet ediyor," dedi.

Baybars gülümseyerek, "Sultana bu davetinden onur duyduğumu söyleyin," diyerek yoluna devam etti.

Evine geldiğinde sevgili eşi ona "Hoş geldin Baybars. Bir konuğumuz var, salona aldım."

"Kimmiş?"

"Tanımıyorum, daha önce hiç görmedim."

Baybars salona girdiğinde çok şaşırdı. Karşısındaki Cabbar'dan başkası değildi. Gülümseyerek, "Hayrola Cabbar, infaza mı geldin?" dedi.

"Hayır, eski bir borcu ödemeye geldim."

"Ne borcu?"

"Hama'da kendini tehlikeye atarak beni hapisten kaçırdığını unuttuğumu mu sandın?"

"Önemli değil, dostluk bu günler içindir."

Baybars, güler yüzlü ve sakindi ama Cabbar çok ciddi görünüyordu.

"Madem dostuz, şimdi beni iyi dinle," diyerek ona, "Av partisine davet edildin mi?" diye sordu.

"Evet, bugün Sultan kapıcıbaşını göndererek davet etti."

Cabbar, Baybars'a anlamlı anlamlı bakarak, "Sultan ne avlamak istiyor acaba?" dedi.

Baybars, Cabbar'ın hareketlerinden ve konuşma üslubundan önemli şeyler bildiğini anlamıştı.

"Cabbar sen bir şey mi söylemek istiyorsun?"

Levent Şahverdi Arşivi

"Bu parti bir tuzaktır. En büyük av da sensin. Söylemek istediğim budur işte."

Baybars'ın yüzündeki gülümseme bir anda kayboldu ciddileşerek, "Tuzağı kim hazırlamış?" diye sordu.

"Sultan ve naibi."

"Sultan ve naibi mi?"

"Evet, neden şaşırdın? Seni vurmaları için ta Askalan'dan dört tane keskin nişancı bile getirtmişler."

"Kutuz'un Moğol tehlikesi geçinceye kadar hayatta kalmamı isteyeceğini düşünmüştüm."

"Suriye'den Mısır'a ilk geldiğinde öyle düşünüyordu."

"Peki sonra ne oldu da düşüncesi değişti?"

Cabbar, "Ayncalut zaferi seni bir yıldız yapınca tahtından endişe duymaya başladı," dedikten sonra elindeki torbadan çıkardığı ceylan derisine yazılı şiiri masanın üzerine bıraktı. "Dördüncü ordu neferlerinin kılığına giren Moğol ajanları bu ve benzeri şiirleri duvara asınca, Kutuz öldürülmene karar verdi."

Baybars kızarak, "Aptal herif, aslında Moğol emellerine hizmet ettiğinin farkında bile değil."

"Aynen dediği gibi, askerin ve halkın ayaklanmasından çekindikleri için ölümüne bir kaza süsü verilmek isteniyor."

Cabbar'ın anlattıkları Baybars'ın kafasındaki bütün kuşkuları netleştirmişti.

"Sultan olmayı hiçbir zaman istemedim oysa..." diye kendi kendine mırıldanırken Cabbar, "Baybars, Mısır'da istikrarlı bir saltanat geleneği yoktur. Taht her güçlü komutana açık olduğuna göre yalnız Kutuz değil, o tahtta

Levent Şahverdi Arşivi

kim olursa olsun senin gibi birini her zaman rakip olarak görecektir. Gerçi istemediğini biliyorum ama güvenliğin için en emin yol sultan olmandır. Bunu düşünsen iyi edersin," deyince Baybars, Cabbar'a minnet dolu gözlerle baktı.

"Yaptıkların için teşekkür ederim."

"Önemli değil, senin de dediğin gibi dostluklar bu günler içindir. Eğer istersen Kutuz'u, naibini ve dört okçuyu temizletebilirim."

Baybars, biraz düşündükten sonra, "Sen şu dört okçuyu hallet. Sultan ve naibinin icabına ben bakarım," dedikten sonra, birden aklına bir şey geldi. Gülümseyerek, "Şu yakalayıp Hülâgü'ya sattığınız sahte Baybars bana benziyor muydu?" diye sordu.

"Belki inanmayacaksın ama o işin bizimle ilgisi yoktur. Onu bizim adımızı kullanan Harezmli çapulcular yaptı. Halkı korkutmak için son günlerde bizim adımıza haraç toplayanlar çoğaldı."

Bu arada Baybars yandaki dolabın çekmecesinden on kese altın çıkarıp, "Al bunları ihtiyacın olur," diyerek onu yolcu ettikten sonra, bahçıvanı, Kalavun ve Bedreddin'e gönderip onları evine davet etti. Çok geçmeden gelen iki dostunu ayakta karşılayan Baybars, onlara Cabbar'dan duyduğu her şeyi olduğu gibi anlattıktan sonra saatlerce düşünüp bir karşı plan geliştirdiler.

Baybars daha sonra arkadaşlarına, "Dikkat çekmemek için yalnızca ikinizi çağırttım. Siz plandan güvendiğimiz arkadaşları haberdar edin. Daha sonra Salihiye'de görüşürüz," dedikten sonra Kalavun ve Bedreddin geldikleri gibi sessizce köşkten ayrıldılar.

Levent Şahverdi Arşivi

Sultan ve çevresi kalabalık bir grupla Mısır'ın ünlü avlak merkezlerinden Salihiye'ye gelmişlerdi. Ordunun bütün komutanları, emirler, valiler ve ulemanın ileri gelenleri hep oradaydılar. Sultan'ın daha önceki av törenlerini görenler, onun bu ava diğerlerine göre daha çok önem verdiğini düşünüyorlardı.

Sultan ilmiyeden, ordudan ve mülkiyeden etkili isimleri davet ederek hepsini bir arada bulundurmakla aslında kahraman Baybars'ın kazara ölmesine onların tanık olmalarını istemişti. Komployu bilmeyenler ise davetin bu kadar geniş tutulmasını Moğollara karşı kazanılan çifte zaferin heyecanı olarak açıklıyorlardı. Sultan yeni gelmişti. Otaktepe denilen çevreye hâkim yüksekçe bir yerde kurulan çadırında istirahat ediyordu. Çadırı kalabalık bir koruma ordusu tarafından korunurken, henüz av başlamamıştı. Davetliler de birer ikişer geliyorlardı.

Av eğlenceleri her zaman heyecanlı ve coşkulu olurdu. Askerler ok atıp, at yarıştırıp cirit oynarken bazıları da gözcülerin uyarılarına rağmen ava erken başlamışlardı. Askerlerin bir kısmı da müzik eşliğinde şarkı söyleyerek dans edip eğleniyorlardı. Cambazlar insan yeteneğinin sınırlarını zorlayan gösterilerle izleyicileri şaşkına çevirirken Baybars'la dördüncü ordunun komutanları ve erleri de gelerek yerlerini aldılar.

Komutanlar, emirler, valiler ve şeyhler için yerden iki kulaç yüksekliğinde, elli arşın uzunluğunda ve on arşın eninde bir seki hazırlanmıştı. Davetliler üzerinde kırmızı bir halı ve kadife minderler bulunan bu sekide yerlerini almışlardı. Sekinin sol ön tarafı Sultan için ayrılırken, Bay-

Levent Şahverdi Arşivi

bars'ın yeri ise onun hemen sağındaydı. Aslında Sultan'ın çoktan gelmesi gerekirdi. Ama nedense geç kalmıştı. Avın güvenliğinden gözcüler sorumluydu.

Davetlilerle sultan naibi Rahman Aziz ilgilenirken, Baybars'la göz göze gelmemeye dikkat ediyordu. Herkes neşe dolu iken o biraz tedirgin ve telaşlı görünüyordu. Gösteriler ise aralıksız sürüyordu. Bir ara cambazlardan biri, iki yüksek ağaç arasına gerili bir ipin üzerinde yürürken bir başka cambazın da onun omuzları üzerinde amuda kalkmasını izleyiciler uzun uzun alkışlarken, beklenmedik bir anda ortalık sessizliğe gömüldü. Gözcüler okla öldürülmüş dört askerin cesedini getirmişlerdi. Gözcübaşı yüksek sesle, "Daha av başlamadan dört kayıp verdiğimize göre kim bilir av başlayınca başımıza neler gelir? Lütfen herkes belirlenen planın dışına çıkmayıp, gözcülerin uyarısına dikkat etsinler," diyerek davetlileri uyarmaya çalışırken, Rahman Aziz'in yüzü bembeyaz olmuştu. Ölenler Askalan'dan özel olarak getirtilen keskin nişancılardı.

Dönüp Baybars'a bakınca iliklerine kadar titrediğini hissetti. Baybars'ın anlamlı ve keskin bakışları ona hazırladıkları tuzağı bildiğini söylüyordu. Hemen durumdan Sultan'ı haberdar etmek için koşarcasına otağ tepeye gitti ve Sultan'ın çadırına girmesi ile "Sultan ölmüş!" diye bağırarak çıkması bir oldu. Tam bu sırada dördüncü ordudan iki bölük otağın çevresini kuşatarak durumu kontrol altına alırken valiler, emirler ve komutanlarla şeyhler otağa girerek Sultan'ın göğsünden yediği bir okla öldüğünü gördüler. Bu sırada Vezir Sinanüddin, "Sultanı öldürdüler," diye bağırırken, Kalavun ileri atılarak vezirin yakasından

Levent Şahverdi Arşivi

tutup gür sesi ile "Sen dost musun, düşman mısın alçak herif? Böyle ulu orta açıklama yaparak ordunun moralini bozmak mı istiyorsun?" deyince hemen Sungur ve Tarık birer manga askerle vezir ve naibi otağın yanındaki çadıra alırken komutan Kalavun, herkesin kendisini görüp duyabileceği bir yere çıktı.

"Ey insanlar!" diye söze başlayıp şunları söyledi:

"Muzaffer Kutuz ve dört arkadaşımız birer kaza oku ile aramızdan ebediyen ayrılmış bulunmaktadırlar. Hiç kimse dünyada kalıcı değildir. Yüce kitabımız her canın ölümü tadacağını söylüyor. Hepimiz topraktan yaratıldık, sonunda yine ona döneceğiz.

Fakat düşmanlarımız çok zorlu olup saldırmak için fırsat kolluyorlar. Kötü haber çabuk yayılır. Sultan'ın ölümü daha Mısır'a varmadan Tebriz'de, Akka'da ve Antakya'da duyulacaktır. Böyle bir anda İslam dünyası sultansız kalamaz.

İyi insanların Allah'a kavuşacakları anı önceden hissedebildiklerini söylerler. Rahmetli Kutuz da bunu hissetmiş olmalı ki ülkedeki komutanları, valileri, ilim ehlini ve hukukçuları burada istemiştir. Bu bir tesadüf olamaz. Yaşadıklarımızı doğru değerlendirmeliyiz. Eğer sizler vakit geçirmeden hemen bugün burada bir sultan seçmezseniz ileride anlaşmazlığa düşüp, birlik ve dayanışmamızı kaybederiz. Allah Bağdat ve Şam'ın yaşadıklarını bize bir daha yaşatmasın!"

Kalavun bu sözlerle herkesi derinden etkilemişti. Kitlesel heyecanı istediği yöne kanalize etmeyi başardığından, asıl söylemek istediği konuya geçerek gür ve etkileyici bir sesle devam etti.

Levent Şahverdi Arşivi

"Şimdi hepimizi yakından ilgilendiren en önemli sorun İslam dünyasına kimin sultan olacağı sorunudur. Sultan seçmeye ehil olan sizler, bu makama uygun olan birini hemen seçmezseniz ileride bunun sorumluluğu altında ezilirsiniz. Bu makama öyle birini getirin ki; yiğitlikte, kahramanlıkta ve civanmertlikte herkesten üstün olsun," dedikten sonra sesini biraz daha yükseltti. "Ben, bu makama Moğolları ezip İslam dünyasının onurunu kurtaran ve her kesimden insanın sevip saydığı Nil savaşçısı kahraman Baybars'ı öneriyorum ve iddia ediyorum ki aramızda kahramanlıkta ve mertlikte ondan üstünü yoktur."

Dördüncü ordunun askerleri, "Yaşasın sultanımız Baybars!" diye bağırırken onlara diğer birlikler de katıldılar.

Çok geçmeden emirler, valiler ve ilmiyenin ileri gelenleri teker teker gelip yeni sultana biat ettiler. Bunlar arasında Kutuz'un naibi Rahman Aziz ile Vezir Sinanüddin de bulunuyordu. Böylece Baybars "Zahir Sultan" unvanı ile Mısır tahtına oturmuş oldu.

El Melük-ül Zahir Sultan Rükneddin Baybars on sekiz yıl Mısır tahtında kaldı. Sultan olarak ilk uygulaması Moğol saldırıları nedeniyle Kutuz'un koyduğu ek vergileri kaldırarak halkın rahatlamasını sağlamak oldu. Daha sonra hilafet merkezini Bağdat'tan Şam'a naklederek halifeliği, sembolik yetkileri olan dinî bir kurum haline getirirken onu büyük ölçüde siyasetten arındırdı.

Aybek ve Kutuz döneminde dağıtılan Bahri Memlükleri yeniden toparlayarak onları eski güçlerine kavuşturdu. Bilgi akışını kolaylaştırmak için eğitilmiş güvercinle-

Levent Şahverdi Arşivi

rin kullanıldığı sistemli bir posta örgütü ile birlikte geniş bir istihbarat ağı oluşturup, iç güvenliği sağladıktan sonra yeniden dış siyasete yoğunlaştı. Bu bağlamda Moğollarla tam on kez savaştı. Her seferinde onlara ağır kayıplar verdirirken, son olarak Anadolu Müslümanlarının yardım istemesi üzerine Akçaderbendi aşıp, girdiği Elbistan Ovası'nda Moğol ordusunu imha ederek, onları İslam dünyası için bir tehdit unsuru olmaktan çıkardı.

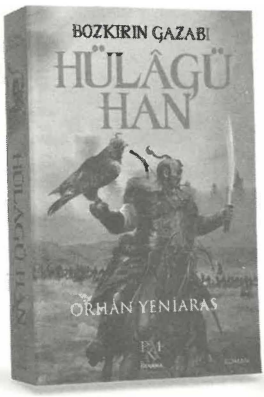
Moğolları etkisiz hale getirdikten sonra, yüzyıldan fazla İslam topraklarını işgal eden Haçlılar üzerine yirmi sefer düzenleyerek Kayseri'ye, Arsui Şekif, Safad, Antakya, Hısn-ül Ekrad, Adana, Sis (Kozan), Misis, Ayas ve Tarsus gibi işgal altındaki İslam topraklarını kurtardı.

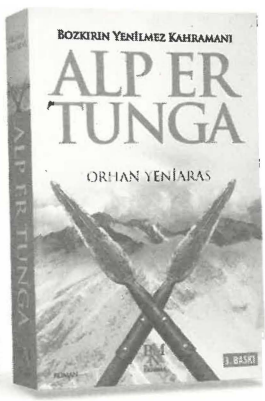
Baybars çalışkan ve enerjik bir hükümdardı. Ülkesinin önemli dış sorunlarını yoluna koyduktan sonra uzun savaşlarla yıkıma uğrayan beldelerde büyük bir imar faaliyeti başlatarak yollar, köprüler, hastaneler inşa ettirdi. Mısır'ın manevi lideri saydığı Hızır Baba'ya ikta vererek onu ve dergâhını devamlı bir gelire kavuşturdu. Uluslararası ticareti geliştirmek için kervansaraylar yaptırıp, sağlam menzil örgütleri kurdurdu. Açtırdığı medreselerde bilim ve düşünce hayatının gelişmesini sağlayarak, hukuk devleti anlayışının yerleşmesine çalıştı. Mısır ve Suriye onun saltanatında en parlak yıllarını yaşadı. 1277'de rahatsızlanarak öldüğünde elli dört yaşındaydı.

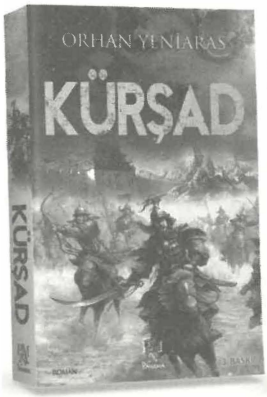
Levent Şahverdi Arşivi

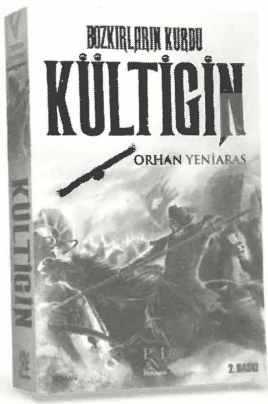
Levent Şahverdi Arşivi

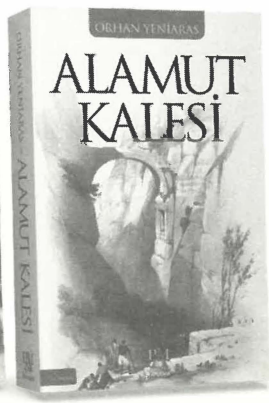

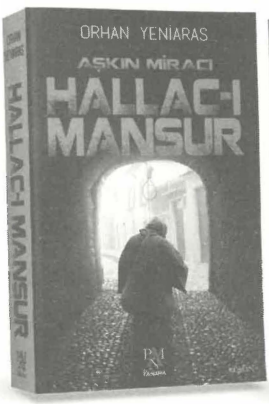

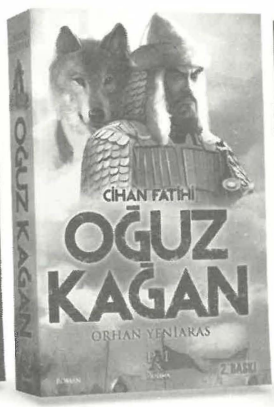

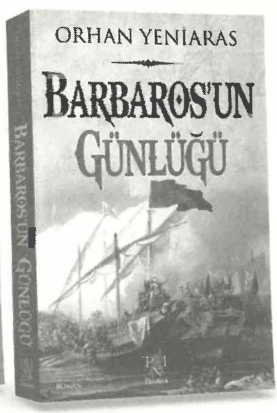

Levent Şahverdi Arşivi

On üçüncü yüzyılın ikinci yarısında İslam dünyası,
siyasal birliğini kaybetmiş,
birbirlerine düşman emirliklere bölünmüştü.

Haçlılar doğudan gelen istilacı Moğol ordularının da
desteğini alarak İslam dünyasına dehşet saçıyor,
girdikleri yerde taş üstünde taş bırakmıyorlardı.
Bağdat ve Şam'da yediden yetmişe herkesi kılıçtan
geçirmişlerdi.

"Kul sıkışmayınca Hızır yetişmez" derler.
Bu korku ve cinnet ortamı,
sonunda efsanevi bir kahraman yarattı.

Sivas'ta satılan bir köle, Moğolları on sekiz,
Haçlıları ise yirmi kez yenerek beklenmedik
bir anda tüm İslam dünyasının umut kaynağı oldu.

/ panamayayinevi
/ panamayayincilik
/ panamayayincilik
www.panamayayincilik.com

ORHAN YENİARAS

BAYBARS

PANAMA

Levent Şahverdi Arşivi